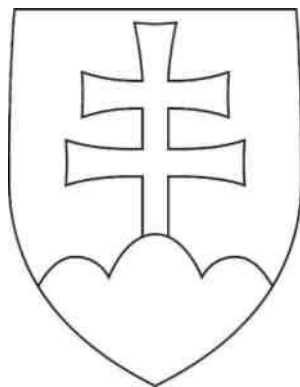

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJvyššIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

6/2026

OBSAH***Rozhodnutia vo veciach občianskoprávných*****29. Zriadenie práva nevyhnutnej cesty cez „dufart“ podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka.**

Právo nevyhnutnej cesty podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka je možné zriadiť iba cez príľahlý pozemok, nie cez budovu (stavbu). Výnimku predstavuje podchod (dufart), ktorý slúži výlučne na prechod a vedie cez pozemok, nie cez stavbu. 5

30. Vznik bezdôvodného obohatenia za neoprávnené užívanie nehnuteľnosti jedným z manželov.

Účastníkom záväzkového vzťahu z bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods.1 a 2 Občianskeho zákonníka je ten z manželov, ktorý nehnuteľnosť neoprávnene užíval. 19

31. Platnosť dohody o vydaní poľnohospodárskeho pozemku.

Dohoda uzavretá medzi vlastníkom a užívateľom poľnohospodárskeho pozemku, ktorá nerešpektuje zákonom upravený postup vrátenia a prevzatia neprístupného alebo racionálne nevyužiteľného pozemku užívaného bez nájomnej zmluvy, je dohodou, ktorá svojím obsahom a účelom odporuje § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z., preto je v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatnou.

Vlastník poľnohospodárskeho pozemku, vydávaného in natura, musí z hľadiska prístupu k pozemku disponovať právnym titulom na prechod cez susedné pozemky. 34

32. Hľadisko historickej rodinnej väzby na vyporiadané nehnuteľnosti pri aplikácii kritérií uvedených v § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Jednou z rozhodujúcich skutočností pre úvahu o prikázaní veci niektorému zo spoluvlastníkov môže byť aj historická rodinná väzba na predmet spoluvlastníctva a zásluhy o jeho nadobudnutie. Aj keď hľadisko výšky podielov nie je samo osebe rozhodujúce (R 37/2012), v prípade výrazne vyššieho podielu niektorého zo spoluvlastníkov na spoločnej nehnuteľnosti musia existovať vážne dôvody na prikázanie nehnuteľnosti menšinovým spoluvlastníkom. 46

33. Vypratanie bytu. Rozpor práva s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 OZ).

Žaloba o vypratanie bytu nie je v rozpore s dobrými mravmi, ani keď nájomca po doručení výpovede uhradil dlžnú istinu a poplatky z omeškania, pretože súdy viazali vypratanie bytu na zabezpečenie náhradného ubytovania, čím primerane vyvážili právo vlastníka na ochranu majetku a právo žalovaných na obydlie a súkromie v súlade s princípmi proporcionality. 57

34. Zmluva o budúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Zmluva o budúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavretá manželmi počas jeho trvania, je v rozpore s účelom § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka s právnym následkom absolútnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 39 Občianskeho zákonníka. 65

35. Dobromyseľnosť obce pri prechode vlastníctva z majetku štátu v zmysle zákona SNR č. 138/1991 Zb.

Obec nemôže svoje vnútorné presvedčenie o tom, že jej sporné nehnuteľnosti patria, odvodzovať iba od nadobudnutia účinnosti zákona SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí.

Bez preukázania existencie písomného protokolu o prechode vlastníctva veci, spísaného odovzdávajúcou a nadobúdajúcou právnickou osobou v súlade s ustanovením § 14 ods. 1 vety prvej zákona SNR č. 138/1991 Zb., obec nemôže oprávnené tvrdiť, že veci (konkrétne určené nehnuteľnosti), ktoré v skutočnosti od štátu nenadobudla, užíva v dobrej viere, že jej patria.

Zoznam, potvrdený orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom (§ 14 ods. 2 zákona SNR č. 138/1991 Zb.), je potrebné považovať za listinu preukazujúcu, ktorý konkrétny majetok (identifikovaný parcelným číslom, č. LV a katastrálneho územia) prešiel do majetku obce. Až z takého zoznamu možno odvodiť dobromyseľnosť obce, že je vlastníkom nehnuteľnosti. 75

36. Sťaženie spoločenského uplatnenia. Trvalosť následku. Prekážka res iudicata.

Pri škode na zdraví predstavovanej sťažiením spoločenského uplatnenia je to práve trvalosť následku, ktorá činí stav poškodeného ustáleným (§ 4 ods. 2 písm. a/ a contrario v spojení s § 9 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb.) a ak sa pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia vychádza zo základného počtu bodov, ktorým bolo toto sťaženie ohodnotené v lekárskom posudku (§ 9 ods. 1 vyhlášky), premlčacia doba na uplatnenie nároku nemôže začať plynúť skôr, než došlo ku konštatovaniu trvalosti (ustálenia) lekárskeho posudkom.

O prekážku veci právoplatne rozsúdenej nemôže ísť vtedy, ak príslušný čiastkový nárok, uplatnený až v neskoršom konaní, vôbec nebol predmetom konania skoršieho. 108

37. Správca bytového domu. Aktívna a pasívna legitimácia správcu bytového domu podľa zákona č. 283/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov.

V sporoch o vydanie bezdôvodného obohatenia do fondu prevádzky, údržby a opráv začatých pred účinnosťou zákona č. 283/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov žalobami vlastníkov bytov a nebytových priestorov, je správca bytového domu počnúc účinnosťou tohto zákona 1. novembra 2018 ex lege aktívne vecne legitimovaný konať vo vlastnom mene a na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov. 117

38. Neplatnosť skončenia pracovného pomeru. Uplatnenie výnimky zamestnávateľa pre ktorú nemožno od neho spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával.

Výnimku v zmysle § 79 ods. 1 Zákonníka práce môže zamestnávateľ uplatniť aj vzájomnou žalobou v konaní o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru zamestnávateľom. Pre uplatnenie výnimky je rozhodujúcim deň, odkedy nebolo možné od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával, a nie až deň, kedy sa právoplatne rozhodlo o neplatnom skončení pracovného pomeru. 126

39. Starostlivosť súdu o maloletých. Zmena pomerov do rozhodnutia odvolacieho súdu. Dokazovanie v odvolacom konaní (§ 68 CMP).

Ak od rozhodnutia súdu prvej inštancie vo veci starostlivosti súdu o maloletých uplynul dlhší čas, predpokladajúci ďalšiu zmenu pomerov, odvolací súd nemá možnosť úvahy o potrebnosti zopakovania alebo doplnenia dokazovania za účelom zistenia skutočného stavu veci (§ 68 Civilného mimosporného poriadku) ani možnosť vyhnúť sa nariadeniu pojednávania slúžiaceho na vykonanie dokazovania. 131

40. Kauzálna príslušnosť v obchodnoprávných sporoch (§ 40 CSP).

Od okamihu otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednanie sporu už skúmanie kauzálnej príslušnosti v obchodnoprávných sporoch podľa § 40 CSP neprichádza do úvahy. Do tohto momentu určená príslušnosť trvá až do skončenia konania, a to nielen v konaní pred súdom prvej inštancie, ale aj v odvolacom konaní. 140

41. Ustanovenie procesného opatrovníka osobe, ktorá v dôsledku duševnej poruchy nie je spôsobilá v súdnom konaní zrozumiteľne uplatňovať svoje nároky alebo sa zrozumiteľne vyjadrovať v súdnom konaní.

Súd ustanoví aj bez návrhu procesného opatrovníka fyzickej osobe, ktorá v dôsledku duševnej poruchy nemá schopnosť zrozumiteľne sa vyjadrovať a uplatňovať svoje nároky, prípadne obranu. 145

42. Absencia ústneho odôvodnenia rozsudku (§ 219 ods. 1 CSP).

Absencia ústneho odôvodnenia rozsudku zakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP. Túto vadu nemožno považovať za odstránenú doručením písomného vyhotovenia rozsudku stranám. Podľa § 219 ods. 1 CSP má súd povinnosť rozsudok vyhlásiť verejne, čo znamená okrem iného uviesť nielen výrok, ale i odôvodnenie, aby strany sporu vedeli, prečo súd rozhodol daným spôsobom. 151

43. Odvolacia lehota. Elektronické podanie.

Ak bolo odvolanie v posledný deň odvolacej lehoty podané do systému spravovaného Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky a určeného na zabezpečenie doručovania elektronických podaní súdom cez portály ÚPVS a e-žaloby.sk, je takéto odvolanie potrebné považovať za podané včas. Skutočnosť, že k prenosu dát na súd došlo z portálu e-žaloby.sk až v ďalší deň, nemôže byť na ťarchu odvolateľa. 155

29.**R O Z H O D N U T I E**

Právo nevyhnutnej cesty podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka je možné zriadiť iba cez príľahlý pozemok, nie cez budovu (stavbu). Výnimku predstavuje podchod (dufart), ktorý slúži výlučne na prechod a vedie cez pozemok, nie cez stavbu.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. júna 2023 sp. zn. 1Cdo/74/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Žalobcovia sa uplatnenou žalobou voči žalovaným domáhali zriadenia vecného bremena v prospech stavby, spočívajúce v práve cesty. Okresný súd Prešov ako súd prvej inštancie (ďalej len „súd“) rozhodol tak, že výrokom I. zriadil vecné bremeno v prospech, vlastníkov nehnuteľností bytov žalobcov v 1. až 4. rade k stavbe súpisné č. XXXX, stojacej na pozemku parcela registra KN C č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 186 m² a pozemku parcela registra KN C č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 107 m², zapísané na LV č. XXX, katastrálne územie T., spočívajúce v práve prechodu žalobcov pešo cez príľahlé pozemky a dufart žalovaných v 1. a 2. rade, k verejnej komunikácii Q., a to cez parcely registra KN C č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 153 m², zapísanej na LV č. XXXX, katastrálne územie T. vo vlastníctve žalovaného v 2. rade a cez pozemok parcely registra KN C č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 216 m², zapísanej na LV č. XXXX, katastrálne územie T. vo vlastníctve žalovaného v 1. rade, v šírke 2,35 m a dĺžke podľa geometrického plánu č. 31688560/39 - 09 zo dňa 16. marca 2009 vyhotoveného Progres GEO, s.r.o., Masarykova č. 16, Prešov, úradne overeného správou katastra Prešov dňa 26. marca 2009 pod č. 368/09. Výrokom II. rozhodol tak, že žalobkyňa v 1. rade je povinná žalovanému v 1. rade zaplatiť náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra KN C č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 5 817,40 eura a žalovanému v 2. rade náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra KN C č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 2 208,22 eura, v lehote do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Výrokom III. rozhodol tak, že žalobkyňa v 2. rade je povinná žalovanému v 1. rade zaplatiť náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra KN C č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 7 211,51 eura a žalovanému v 2. rade náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra KN C č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 2 737,41 eura v lehote do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Výrokom IV. rozhodol, že žalobcovia v 3. rade a 4. rade sú povinní spoločne a nerozdielne žalovanému v 1. rade zaplatiť náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra KN C č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 6 087,04 eura a žalovanému v 2. rade náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra KN C č. 510/2, katastrálne územie T. v sume 2 310,58 eura, v lehote do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Výrokom V. rozhodol o náhrade trov konania tak, že žiadna zo sporových strán nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Súd prvej inštancie s poukazom na vyjadrený právny záver súdu druhej inštancie zriadil vecné bremeno cesty pešo. Za účelom ocenenia predmetu vecného bremena poverený znalec z odboru stavebníctva, odvetvie pozemné stavby, odhad hodnoty nehnuteľnosti K. Y. J., v znaleckom posudku č. 10/2018, vyčíslil hodnotu vecného bremena a zamerané v geometrickom

pláne. Výška odplaty za zriadenie vecného bremena by pritom mala byť primeraná ujme, ktorú zriadením vecného bremena vlastníci pozemku utrpí. Pri určení finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena v tejto veci súd vychádzal zo všeobecnej hodnoty pozemku oboch parciel, po ktorej bolo vecné bremeno zriadené, určenej znaleckým posudkom č. 10/2018. Súd nemohol prihladiť na znalecký posudok K. U., pretože tento nezohľadnil, charakter plochy, cez ktorú má byť zriadené vecné bremeno, t. j. že časť prechádza cez zastavanú plochu a časť cez spevnenú plochu po parcele KN C č. XXX/X, navyše nezohľadňoval, že cestu k obytnému domu so súp. č. XXXX nevyužívajú len žalobcovia, ale i žalovaní a zákazníci žalovaného, ako na to poukázal súd druhej inštancie. Navyše žalovaní by mohli namietat' zaujatosť znalca K. U. vzhľadom k jeho príbuzenskému pomeru k právnomu zástupcovi žalobcu v 1. až 4. rade. Ako vyplynulo zo znaleckého posudku, nehnuteľnosť, ktorá má byť zaťažená vecným bremenom, sa nachádza v absolútnom centre krajského mesta, takto zaťažená nehnuteľnosť navyše stráca čiastočne hodnotu pre zriadenie vecného bremena, resp. flexibilitu pri predaji na trhu s nehnuteľnosťami, ide teda o vážny zásah do vlastníckeho práva žalovaných v 1. a 2. rade. Súd prihladol aj na tú skutočnosť, že žalobcovia v 1. a 4. rade pri zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k parcele č. XXX sa vzdali svojho vlastníckeho práva, zostali obmedzení vlastným konaním k S. W. a na strane druhej získali v menšej skupine podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnosti, kde mali byty a takým vyporiadaním teda získali (vzdali sa podielového spoluvlastníctva na parcele č. XXX a získali podiel na nehnuteľnosti, kde mali byty), napokon pri zriadení vecného bremena týmto rozsudkom k ich bytom ich nehnuteľnosti získali na hodnote ako takej (čo samozrejme zaplatia žalovaným). Ak chceli žalobcovia ušetriť, mohli žiadať zriadiť vecné bremeno po parcele č. XXX smerujúcej mimo centrum krajského mesta. Z týchto pohľadov súd považuje výšku náhrady za primeranú a nevidí priestor na krátenie náhrady určenej znalcom. Pokiaľ ide o argumentáciu žalovaných, že nie je možné zriadiť vecné bremeno cez stavbu, tu súd poukázal na to, že z hľadiska histórie, ide o podchod určený na prechod k nádvoriu meštianskych domov a nie doslovné zriadenie práva prechodu „cez stavbu“, aj keď v súčasnosti moderná doba ponúka aj iné využitia týchto priestorov, súd vychádzal logicky zo skoršieho k novšiemu. Ale práve preto náhrada bola vyčíslená v pomerne vyššej sume. Aplikoval ust. § 123, § 124, § 126, ods. 1, § 151n ods. 1, 2, § 151o Občianskeho zákonníka. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 257 CSP s poukazom na existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov žalobcom napriek ich úspechu v spore nepriznal v zmysle § 257 CSP.

3. Na základe odvolania žalovaných 1/ a 2/ a žalobcov Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že zriadil vecné bremeno v prospech vlastníkov stavby súpisné č. XXXX, stojacej na pozemku parcela registra C KN č. XXX - zastavané plochy a nádvoría o výmere 186 m² a pozemku parcela C KN č. XXX - zastavané plochy a nádvoría o výmere 107 m², zapísané na LV č. XXX, katastrálne územie T., spočívajúce v práve prechodu pešo cez príľahlý pozemok parcela registra C KN č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoría o výmere 153 m², zapísaný na LV č. XXXX, katastrálne územie T. a pozemok parcela registra C KN č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoría o výmere 216 m², zapísanej na LV č. XXXX, katastrálne územie Prešov, v šírke 2,35 m a dĺžke 39,71 m, podľa geometrického plánu č. 31688560/39-09 zo dňa 16. marca 2009 vyhotoveného Progres GEO, s.r.o., Masarykova č. 16, Prešov, úradne overeného Správou katastra Prešov dňa 26. marca 2009 pod č. 368/09. Žalobkyňa v 1. rade je povinná žalovanému v 1. rade zaplatiť náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele

registra C KN č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 1 065,40 eura a žalovanému v 2. rade náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra C KN č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 2 526,52 eura, do 180 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalobkyňa v 2. rade je povinná žalovanému v 1. rade zaplatiť náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra C KN č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 1 319,90 eura a žalovanému v 2. rade náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra C KN č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 3 129,93 eura, do 180 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalobcovia v 3. rade a 4. rade sú povinní spoločne a nerozdielne žalovanému v 1. rade zaplatiť náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra C KN č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 1 114,10 eura a žalovanému v 2. rade náhradu za zriadené vecné bremeno k parcele registra C KN č. XXX/X, katastrálne územie T. v sume 2 641,90 eura, do 180 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalobcovia v 1. až 4. rade sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanému v 1. rade trovy konania v rozsahu sumy 143,42 eura v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalobcovia v 1. až 4. rade sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanému v 2. rade trovy konania v rozsahu sumy 143,42 eura v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Priznal znalcovi K.. Y. J., so sídlom Y. W. XX, XXX XX T., IČO: XXXXXXXX, tarifnú odmenu hodinovú takto: - účasť na pojednávaní - 2 hod. x 13,28 eura = 26,56 eura, príprava na pojednávanie 33,19 eura. Odmena celkom: 59,75 eura. Žalobcovia v 1. až 4. rade sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť znalcovi K.. Y. J., so sídlom Y. W. XX, XXX XX T.I., IČO: XXXXXXXX, sumu 29,88 eura v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalovaní v 1. a 2. rade sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť znalcovi K.. Y. J., so sídlom Y. W. XX, XXX XX T., IČO: XXXXXXXX, sumu 29,88 eura v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Priznal znaleckému ústavu B C S R Experts s.r.o., so sídlom Jegerovova 37, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 46461477, odmenu a náhradu hotových výdavkov za podanie znaleckého posudku č. 33/2020, takto: Tarifná odmena podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 491/2004 Z. z.: - hodinová odmena - 71 hod. x 13,28 eura = 942,88 eura. Hotové výdavky: poštovné - 12 x 2,03 eura = 24,40 eura, písomné vyhotovenie úkonu - 4 x 2,66 eura = 10,64 eura, čiernobiele vyhotovenie listu A4 - 496 x 0,1 eura = 49,60 eura, farebné vyhotovenie listu A4 - 12 x 0,83 eura = 9,96 eura, spolu 1 037,48 eura, DPH: 207,50 eura, celkom: 1 244,98 eura. Žalobcovia v 1. až 4. rade sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť znaleckému ústavu B C S R Experts s.r.o., so sídlom Jegerovova 37, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 46461477, sumu 622,49 eura v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalovaní v 1. a 2. rade sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť znaleckému ústavu B C S R Experts s.r.o., so sídlom Jegerovova 37, 974 01 Banská Bystrica, IČO:XXX, sumu 622,49 eura v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Štát má nárok na náhradu trov konania voči žalobcom v 1. až 4. rade v rozsahu 50 %. Štát má nárok na náhradu trov konania voči žalovaným v 1. a 2. rade v rozsahu 50 %.

4. Odvolací súd preskúmal rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce, doplnil dokazovanie, nariadil pojednávanie a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok zmenil postupom podľa § 388 CSP, vzhľadom k tomu, že neboli podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie.

5. Žalovaní vo svojom odvolaní namietali, že v prejednávanom prípade nie je splnená hmotnoprávna podmienka pre zriadenie práva cesty dôvodiť, že žalobcovia majú možnosť zabezpečiť si prístup k stavbe cez parcelu C KN č. 512/2 z ulice L. Poukázali na to, že dufart, cez

ktorý má byť právo cesty zriadené nie je pozemok, ale stavba a zriadenie práva cesty podľa § 151o ods. 3 OZ cez stavbu nie je možné. Odvolací súd vo vzťahu k danosti nároku žalobcov na zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty, ktorého sa v tomto konaní domáhali sa vyjadril vo svojom uznesení zo dňa 21. decembra 2016, č. k. 21Co/121/2016-294 v bodoch 12., 16., 17., 18., 20. Nad rámec dôvodov tam uvedených doplnil, že v prípade, ak je možný prístup z viacerých pozemkov, súd musí zvážiť všetky okolnosti prípadu a rozhodnúť, či je po vlastníckovi pozemku, ktorý má byť zaťažený možné spravodlivo požadovať, aby zaťaženie znášal práve on. (Rozsudok NS ČR zo dňa 28. apríla 2011, sp. zn. 22Cdo/2854/2010). Námietka žalovaných, že žalobcovia majú možnosť prístupu z pozemku C KN č. XXX z ulice L. rozšírením rozsahu vecného bremena, ktoré bolo zriadené pri dohode o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva podľa názoru odvolacieho súdu neobstojí. Z histórie vlastníckych vzťahov vyplýva, že parcely C KN č. XXX/X, XXX/X, XXX, XXX, XXX/X a XXX/X v minulosti tvorili jeden celok. Pôvodná parcela mpč. XXX bola rozdelená na parcely mpč. XXX/X a XXX/X na základe dohody spoluvlastníčok R. Z. a E. Z. Obe spoluvlastníčky nadobudli vlastnícke právo k novovytvoreným parcelám v pomere 1 k celku. Nepreukázalo sa tak tvrdenie žalovaných, že došlo k reálnej deľbe pozemkov, v dôsledku ktorej stratil dufart dovtedy plniaci účel prechodu svoj zmysel. Následne dochádzalo k ďalším prevodom vlastníckeho práva a deleniu parciel. V konaní vedenom na Okresnom súde Prešov, sp. zn. 12C/147/2009, sa žalobcovia voči žalovaným domáhali určenia, že právo prechodu nadobudli vydržaním. V tomto konaní bola ako svedkyňa vypočutá spoluvlastníčka pozemku mpč. XXX/X v období rokov 1972 až 1974 E. A., ktorá previedla svoj spoluvlastnícky podiel na žalobcov v 3. a 4. rade kúpnu zmluvou zo dňa 4. júna 1975. Vo svojej výpovedi uviedla, že vchod do nehnuteľnosti bol z vtedajšej Ulice L. C. C. č. XX, dnešnej Q. ulice č. XX. Na druhej strane ulice smerom k L. ulici býval v tomto období p. Č., ktorý mal všetko oplotené, zamknuté, nikdy sa neprechádzalo smerom na S. ulicu. Svedkyňa K. V. Q., bývalá vlastníčka parcely C KN č. XXX/X a nehnuteľnosti na nej postavenej uviedla, že osoby, ktoré bývali v nehnuteľnosti postavenej na parcele C KN č. XXX prechádzali smerom na Q. ulicu a rodina Č. prechádzala smerom na L. ulicu. (č. l. 70-71 pripojeného spisu). Svedkyňa zároveň uviedla, že medzi jej matkou, vlastníčkou parcely C KN č. XXX/X a spoluvlastníkmi parcely C KN č. XXX boli spory ohľadom prechodu žalovaných na Hlavnú ulicu.

6. Odvolací súd uviedol, že žalovaní v konaní poukazujú na dohodu o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, ktorú uzavreli spoluvlastníci parciel C KN č. XXX, XXX a XXX, na základe ktorej došlo k zrušeniu podielového spoluvlastníctva a zriadeniu vecných bremien spočívajúcich v práve prechodu vlastníkov parciel C KN č. XXX a XXX po parcele C KN č. XXX iba v prípade rekonštrukcie objektu, živelnej pohromy a sťahovania a právo vlastníkov parcely C KN č. XXX spočívajúce v práve prechodu po parcele C KN č. XXX. Mali za to, že uzavretím tejto dohody sa žalobcovia dobrovoľne vzdali možnosti prechodu k svojim nehnuteľnostiam po parcele C KN č. XXX. S takýmto argumentom žalovaných sa odvolací súd nestotožnil. Ako to vyplýva z uvádzanej histórie vlastníckych vzťahov, k prvej deľbe vlastníctva k celému objektu, ktorý predstavuje súbor budov a pozemkov v súčasnosti vedených na parc. C KN č. XXX/X, XXX/X, XXX, XXX, XXX/X a XXX/X došlo medzi spoluvlastníkmi R. a E. Z. v roku 1948. Aj po rozdelení pôvodnej parcely mpč. XXX na dve nové parcely mpč. XXX/X a XXX/X ostali tieto naďalej v ich podielovom spoluvlastníctve. Tvrdenie žalovaných, že medzi nimi došlo k reálnej deľbe, kedy vlastníctvo k mpč. XXX/X s prístupom z Q. ulice nadobudla R.

Z. a vlastníctvo k parcele mpč. XXX/X s prístupom zo L. ulice nadobudla E. Z., od vlastníctva ktorej žalobcovia odvodzujú svoje vlastnícké právo v konaní preukázané nebolo. Z výpovedí svedkov, ktorí v minulosti vlastnili podiely k týmto nehnuteľnostiam vyplynulo, že minimálne od roku 1972 bola parcela C KN č. XXX, ktorú užíval p. Č. ohradená plotom s brámkou, pričom prístup z ulice L. využíval len p. Č. a ostatní spoluvlastníci využívali prístup z ulice Q. Inak tomu nebolo ani v čase, kedy spoluvlastníci uzavreli dohodu o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. Ich dohoda kopírovala užívací stav, ktorý v tom čase existoval. Preto nemožno hovoriť o úmyselnom konaní žalobcov, ktorým sa vzdali svojho práva prechodu cez parcelu C KN č. XXX. Ako to vyplýva z výpovedí žalobcov, dôvodom pre uzavretie dohody o zriadení práva prechodu po parcele C KN č. XXX bola skutočnosť, že z ulice Q. nie je možný prístup pre motorové vozidlá v prípade nevyhnutnej potreby, ktorý nie je a nikdy nebol možný z Q. ulice, a tento si uzavretím dohody zabezpečili. V predmetnej dohode je v bode VI. písm. b/ v osobitných dojednaniach, ktoré upravujú reálne užívanie spoločnej nehnuteľnosti jednotlivými spoluvlastníkmi vo vzťahu k žalobkyni v 1. rade uvedené, že pre prístup na druhé nadzemné podlažie bude používať vchod z Q. ulice. Bolo potrebné poukázať na to, že prístup z ulice Q. bol žalobcami a ich právnymi predchodcami využívaný a napriek existencii sporov žalobcovia nikdy (až do zásahu žalovaných) neboli nútení využívať k svojim nehnuteľnostiam iný prístup.

7. Budova stojaca na parcele C KN č. XXX/X, ku ktorej majú jej majitelia prístup z ulice S. je stavebno-technicky oddelená od budov postavených na parcelách C KN č. XXX/X, XXX/X, XXX ktoré tvoria jeden stavebno-technický celok. Taktiež bolo potrebné poukázať na to, že ide iba o prechod pešo. V objektoch postavených na parcelách KN C č. XXX/X, XXX/X a XXX sa nachádzajú obchodné prevádzky, do ktorých voľne a bez prekážok vstupujú ich pracovníci, zákazníci a dodávatelia rovnako z Q. ulice cez dufart a pozemok C KN č. XXX/X. Zriadením vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu žalobcov cez pozemky žalovaných pešo tak nedôjde k ich neprimeranému zaťaženiu. Z uvedených dôvodov je podľa názoru odvolacieho súdu možné považovať za spravodlivé, aby vecným bremenom boli zaťažené nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovaných. Žalovaní tvrdia, že na parcele C KN č. XXX/X sa nachádza stavba, nesprávne označovaná ako „dufart“, cez ktorú nie je možné podľa § 151o ods. 3 OZ zriadiť právo cesty, citujúc judikáciu, najmä rozsudok NS ČR sp. zn. 22Cdo/1274/2003 zo dňa 22. apríla 2004, podľa ktorého podľa § 151o ods. 3 OZ je možné zriadiť právo cesty len cez pozemok, nie cez budovu (t. j. tak, že by cesta využívala budovu, viedla by cez jej súčasť).

8. Na vyriešenie tejto právnej otázky považoval odvolací súd za podstatné v prvom rade zodpovedať na otázku, čo v prejednávanom prípade znamená dufart. Ako to vyplýva z obsahu vyjadrenia Krajského pamiatkového úradu Prešov (č. l. 237-238), „Druhým typom domu v Prešove bol prejazdový dom, ktorý pozostával prevažne z dvoch traktov - širšieho obytného s miestnosťami a užšieho, slúžiaceho ako prejazd (dufart) pre vozy do dvora meštianskeho domu. Takáto situácia bola aj v predmetnom objekte Q. č. XX v T. Prejazdy do dvora (prípadne prechody pre peších) sa v minulosti nezastavovali a ostávali voľné práve pre tranzit do priestoru nádvorja k hospodárskym objektom, ktoré bývali súčasťou parciel.“ Význam slova dufart pochádza z nemeckého zloženého slova durch-fahrt, čo znamená voľná - cesta alebo prejazd (stanovisko KPÚ Prešov č. l. 237). Podľa slovníka slovenských nárečí Bratislava: Veda 2006. 1066 s. ISBN 80-244-0900-6 (autorský kolektív: K. Balleková, L. Dvornická, I. Felixová, A. Ferenčíková, A. Košková,

G. Múcsková, I. Ripka, M. Smatana). dufart m. (dúfart) znamená 1. vsl brána, vchod: Z ul'ici še dufartom vejdze do dvora (Solivar PRE) 2. voziareň s dvoma bránami pri furmanskej krčme: Bol tam (pri Poprade) taki velki dufart, to bolo murovano, strecha a to volali voziaren, tam stali vozi, kone (Batizovce POP) 3. gem, vsl chodba: Pošpociel še v dufarce (Žakarovce GEL); V majiru bil taki dlhoki dufart (Dl. Lúka BAR); dúfart (Vyš. Slaná ROŽ).

9. Odvolací súd uviedol, že zo sémantického výkladu slova dufart je možné mať za to, že na území Prešova bol v minulosti tento výraz bežne používaný na označenie prechodu, resp. prejazdu. Dom na Hlavnej ulici č. 34 v Prešove, je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu v registri nehnuteľných národných, kultúrnych pamiatok pod č. XXXX/X ako dom meštiansky, radový, prejazdový. Niet dôvodu v prejednávanej veci, aby priestor, označovaný ako dufart na pozemku C KN č. XXX/X, nebol považovaný za miesto prechodu pod domom stojacim na pozemku parc. KN C č. XXX/X, ktorý bol na účely prechodu pešo a prejazdu koní a kočov od začiatku skutočne užívaný. Ide o pozemok, ktorý sa nachádza v podchode pod budovou.

10. V prejednávanom prípade argumentácia žalovaných smerovala k preukázaniu nemožnosti zriadenia práva cesty cez pozemok KN C č. XXX/X, vzhľadom k tomu, že tento je v celom rozsahu zastavaný stavbou súp. č. XXXX, ktorej súčasťou je tzv. dufart. Na podporu svojej argumentácie žalovaní predložili odvolaciemu súdu odborné vyjadrenie Technickej univerzity v Košiciach, podľa ktorého je vzhľadom na povahu veci (stavby), jej charakter a účel stavby je podchod (tzv. dufart) súčasťou stavby súp. č. XXXX, k. ú. T., ktorá je postavená na parcele č. KN C XXX/X. Vo vzťahu k tomuto dôkazu odvolací súd poukázal na to, že otázka posúdenia, či je prejazd alebo podjazd súčasťou stavby je otázkou právnou, nie skutkovou. Znalec môže odpovedať a vyjadrovať sa len ku skutkovým otázkam, nie k otázkam právnym. Je potrebné dbať na to, že úlohou znalca nie je vykonávať hodnotenie dôkazov a ani riešiť právne otázky. V danom prípade znalecký ústav v odbore stavebníctvo vo svojom odbornom vyjadrení interpretoval právne normy (stavebný zákon a občiansky zákonník), čo je zrejme mimo rozsahu jeho odborných kompetencií. Preto odvolací súd pri posúdení otázky právnej povahy dufartu na tento dôkaz neprihliadol.

11. Odvolací súd mal za to, že v prejednávanom prípade cez pozemok C KN č. XXX/X vo vlastníctve žalovaných, na ktorom sa nachádza budova súp. č. XXXX vedie podchod - dufart, ktorý svojím účelom v minulosti slúžil a v súčasnosti stále slúži ako koridor pre prístup do dvora a budovy. Budova, súp. č. XXXX bola od začiatku postavená ako prejazdový dom pozostávajúci z troch traktov, pričom v prednom trakte bol zriadený tzv. dufart (v súčasnej dobe podchod), ktorý zabezpečuje prístup pre osoby, ktoré využívajú stredný (parcela C KN č. XXX) a zadný trakt (parcela C KN č. XXX). Tento prístup využívajú okrem vlastníkov a užívateľov bytov aj prevádzky, ich zákazníci a dodávatelia, ktoré sú zriadené v priestoroch časti budovy postavenej na parcelách C KN č. XXX/X a XXX/X (okrem jednej prevádzky, ktorá má priamy prístup z Hlavnej ulice). Iný prístup do týchto prevádzok nie je možný. Odvolací súd opierajúc sa aj o judikatúru českého najvyššieho súdu zastal názor, že dufart, napriek tomu, že jeho povrch je spevnený dlažbou, z prednej strany je uzavretý uzamykateľnou bránou a jeho časť je obostavaná múrmi nehnuteľnosti, cez ktorú prechádza, nie je možné v danom prípade mať za to, že dufart je súčasťou stavby, ktorá ho obklopuje. Ide o účelovo oddelený objekt, ktorý v minulosti slúžil a aj v súčasnosti slúži výlučne na prechod. Z uvedených dôvodov, v súlade s citovanou judikatúrou mal odvolací

súd za to, že zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez dufart v zmysle § 151o ods. 3 OZ, je možné. Vo vzťahu k výške náhrady bolo v konaní vykonané znalecké dokazovanie znalcov.

12. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj „žalovaní“) dovolanie podali z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

12.1. Poukazovali na to, že žalobcovia prístup k svojej stavbe majú zabezpečený inak. Majú ho totiž zabezpečený cez parcelu KNC č. XXX/X, ktorej v minulosti boli sami podielovými spoluvlastníkmi. Pri zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k parcele č. XXX/X si úmyselne zriadili iba obmedzené právo vecného bremena a teraz napriek tomu, že prístup cez parcelu KNC č. XXX/X na miestnu komunikáciu je kratší, domáhajú sa ďalšieho prístupu na miestnu komunikáciu na opačnej strane (na Q. ulicu) cez parcelu č. XXX/X, XXX/X, na ktorej je postavený meštiansky dom a to z toho dôvodu, že sa im javí pohodlnejšie a kratšie prísť na hlavnú ulicu, kde sa nachádzajú zastávky MHD i obchodné prevádzky, bez toho, aby obchádzali niekoľko ďalších domov.

12.2. Z takýchto vykonaných dôkazov je zrejmé, že u žalobcov nie je splnená zákonná podmienka a to, že nemajú iný prístup ku svojej stavbe. Súdny nezodpovedal prečo túto okolnosť, ktorá je zákonnou podmienkou zriadenia vecného bremena prechodu cez stavbu, vôbec nezohľadnil. Ani krajský súd nezodpovedal ich otázku ohľadom možného prechodu cez parcelu KNC č. XXX/X. Súd nezargumentoval ani to, prečo je podľa neho vhodnejšie zriaďovať ďalší prístup cez nehnuteľnosti vlastníkov, ako rozšíriť existujúce vecné bremeno cez parcelu KNC č. XXX/X.

12.3. Podľa žalovaných si žalobcovia uplatňujú svoje právo v rozpore s dobrými mravmi. Odvolací súd úplne opomenul, že svojim rozhodnutím porušil práva žalovaných na pokojné a nerušené užívanie svojho majetku. Súd rozhodol bez pochopenia historických súvislostí užívania týchto nehnuteľností. Rozdelením spomínaných nehnuteľností došlo aj k zániku prechodov medzi nimi a preto boli žalobcovia neúspešní v spore o určenie vecného bremena - 12C/147/2009, ktorý predchádzal tomuto konaniu. Súdny sa týmito okolnosťami vôbec nezaoberali, nezodpovedali na všetky skutkové zistenia aj právne otázky.

12.4. K dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedli a poukázali na článok II. Civilného sporového poriadku.

12.5. Poukázali na to, že nepoznajú v rozhodovacej praxi taký stav, aby v prípade, že vlastník stavby má prístup k svojej stavbe cez iný pozemok, zriadil súd ďalšie vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu v prospech toho istého vlastníka stavby cez iné príľahlé pozemky. Toto rozhodnutie je teda v príkrom rozpore s doterajšou súdnou praxou a je v rozpore i so zákonom.

12.6. Ďalší rozpor so súdnou praxou a zákonom žalovaní videli v tom, že súd zriadil prístup cez príľahlý pozemok vo vlastníctve žalovaného 2/ a stavbu vo vlastníctve žalovaného 1/ stojacu na parcele KNC č. XXX/X. Poukázali na to, že pozemok KNC č. XXX/X je celý zastavaný stavbou. To, že ide o stavebne uzavretú nehnuteľnosť vyplýva zo znaleckých posudkov, odborného vyjadrenia. Krajský súd sa snažil odôvodniť zriadenie vecného bremena cez dom odkazom na rozhodnutia NS ČR č. C 2672, podľa ktorého je treba rozlišovať či vecné bremeno v prospech vlastníka stavby spočívajúce v práve cesty má viesť cez dom či podjazdom pod ním. Podstatným hľadiskom pre takéto rozlíšenie bude, či taká cesta sa má viesť po povrchu pozemku, na ktorom dom nestojí, alebo pod stavbou upravenej ploche, ktorá je súčasťou stavby, ktorá priestor

obklopuje. Tu však krajský súd pochybil. Napriek tomu, že v konaní boli vypracované viaceré znalecké posudky, z ktorých jednoznačne vyplynulo, že v žiadnom prípade nejde o podjazd na ktorom dom nestojí, ale o chodbu, pod ktorou sa nachádza suterénny priestor domu. Na podlahe chodby sa nachádza dlažba, ktorá je súčasťou stavby a je treba zdôrazniť, že stavba nie je a ani nikdy nebola súčasťou a príslušenstvom pozemku, tak ako pozemok nie je príslušenstvom ani súčasťou stavby.

12.7. Navyiac, prejazdom, ktorý má na mysli Najvyšší súd ČR v spomínanom rozhodnutí, treba rozumieť prejazd motorovým vozidlom a nie úzky peší prechod cez uzavretý dom iného. Súd pri rozhodovaní mal rešpektovať stav v čase rozhodovania. Podľa žalovaných je jednoznačne preukázané, že nehnuteľnosti boli 9. júna 1949 geometrickým plánom, právnymi predchodcami rozdelené na polovicu a po ich rozdelení zadný vlastník vychádzal na ulicu S. a predný vlastník na ulicu Q. Zadný vlastník mal zamedzený prístup cez pozemky predného vlastníka a naopak. S nimi predloženým odborným vyjadrením znaleckého ústavu Technická univerzita v Košiciach č. 13/2021 sa odvolací súd náležite nevysporiadal. Vzhľadom na to, navrhli rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a žalobu zamietnuť.

13. Žalovaní 1/ a 2/ v lehote na podanie dovolania svoje dovolanie doplnili podaním zo dňa 30. júla 2021, doručené súdu dňa 3. augusta 2021. Poukázali na zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu v predmetnej veci, v ktorom zásadne odvolací súd zmenil skutkové závery súdu prvej inštancie bez toho, aby zopakoval dokazovanie vykonané v priebehu prvostupňového konania. Skutočnosť, že žalobcovia majú zabezpečený prístup k svojej stavbe inak, potvrdzujú - rozsudok Okresného súdu v Prešove č. k. 12C/147/2009 z 5. mája 2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 19C/71/2011, rozsudok Okresného súdu v Prešove č. k. 12C/432/2012-254 zo dňa 27. októbra 2015 a rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 21Co/121/2016 zo dňa 21. decembra 2016, list vlastníctva č. XXXX, vyjadrenie ORH ZZ v Prešove, výpovede svedkov i žalovaných. Z týchto vykonaných dôkazov je zrejmé, že u žalobcov nie je splnená zákonná podmienka podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka a to, že nemajú iný prístup k svojej stavbe. Poukázali na to, že odvolací súd fakticky zdôvodňuje svoje rozhodnutie vydržaním práva vecného bremena. Pri rozhodovaní o takomto predmete nie je dôležité ako boli nehnuteľnosti užívané v minulosti, ale to, či v čase rozhodovania sú splnené podmienky pre zriadenie práva cesty ako vecného bremena. Mali za to, že konanie žalobcov pri uplatňovaní nárokov podľa § 153o ods. 3 Občianskeho zákonníka je v rozpore s dobrými mravmi, nie je dôvod pre poskytovanie právnej ochrany podľa dohovoru.

13.1. Odvolací súd tvrdí, že podchod - dufart vedie cez pozemok, resp. po zemskom povrchu. Z tohto tvrdenia súdu dá sa usúdiť, že múry ohraničujúce tzv. dufart slúžia len na jeho vymedzenie. Krajský súd sa snažil odôvodniť zriadenie vecného bremena cez dom odkazom na rozsudok NS ČR 22Cdo/1274/2003 a rozsudok NS ČR 22Cdo/1593/2007, podľa ktorého je treba rozlišovať či vecné bremeno v prospech vlastníka stavby spočívajúce v práve cesty má viesť cez dom, či podjazdom, pod ním. Odôvodnenie týchto rozhodnutí je však v prospech žalovaných. Vlastník domu žalovaný 1/ sa dohodol so žalovaným 2/, že tento dufart chodbu môže užívať on, jeho nájomcovia a ich klienti. Tak ako v minulosti takáto dohoda neplatila pre vlastníkov pozemkov KNC č. XXX, XXX a XXX, neplatí ani v súčasnosti pre žalobcov. Žalobcovia túto chodbu legálne užívajú len od účinnosti predbežného opatrenia vydaného súdom v tejto veci.

13.2. V priebehu celého konania žalovaní namietali, že súd zriaďuje vecné bremeno prístupom

cez meštiansky dom vo vlastníctve žalovaného 1/. Napriek tomu znalecký posudok bol vyhotovený tak, ako keby bol prístup zriadený cez voľný priľahlý pozemok. Namietali znaleckými posudkami stanovené výšky odplaty za zriadenie vecného bremena. Poukazovali na to, že posledný znalecký posudok nezohľadnil v celom rozsahu okolnosti prechodu a výška odplaty za vecné bremeno bola stanovená nesprávne. Podľa názoru žalovaných došlo až k ohýbaniu práva v prospech žalobcov. Súd sa snažil vykladať dôkazy v prospech žalobcov, napríklad tým, že ignoroval vyjadrenie znaleckého ústavu o tom, že podchod, resp. chodba v meštianskom dome je súčasťou stavby súp. č. XXXX, ktorá je v celom rozsahu postavená na parcele KN C č. XXX/X.

14. K dovolaniu žalovaných 1/ a 2/ podali žalobcovia 1/ až 4/ písomné vyjadrenie. Čo sa týka dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP, tento nie je uplatnený dôvodne a navyše aj formálne nesprávne. Nie je zrejmé v čom konkrétnom je uplatnený odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, či sa jedná o nesprávne právne posúdenie vo vzťahu k písm. a), b), c) § 421 ods. 1 CSP. Dovolateľ len reprodukuje skutkové a právne skutočnosti, ktoré odznali pred všeobecnými súdmi a nenapĺňa zákonnú požiadavku na to, aby označil konkrétnu rozhodovaciu prax, prípadne priamo formuloval otázku pre dovolací súd, ktorá v doterajšej praxi nebola riešená. Mali za to, že dovolanie nie je dôvodné a navrhli ho zamietnuť.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP) zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

16. Žalovaní 1/ a 2/ vyvodzujú prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP (odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu).

16.1. Dovolateľa pri namietaní nesprávneho právneho posúdenia veci poukazovali v prvom rade na to, že nepoznajú v rozhodovacej praxi taký stav, aby v prípade, že vlastník stavby má prístup k svojej stavbe cez iný pozemok (v tomto prípade poukazovali na pozemok C KN č.512/2), súd zriadi ďalšie vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu v prospech toho istého vlastníka stavby cez iné priľahlé pozemky (pozemky žalovaných). T. j. podľa žalovaných neboli splnené podmienky podľa § 151o ods. 3 OZ pre zriadenie vecného bremena v prospech žalobcov spočívajúceho v práve cesty pešo cez priľahlé pozemky žalovaných, nakoľko žalobcovia majú prístup k svojej stavbe (svojim bytom) cez iný pozemok (C KN 512/2).

16.2. V ďalšom rade nesprávne právne posúdenie veci žalovaní videli v tom, že súd zriadil prístup cez priľahlý pozemok vo vlastníctve žalovaného 2/ a stavbu (cez tzv. dufart) vo vlastníctve žalovaného 1/ stojacej na parcele KNC č. XXX/X. Podľa žalovaných pozemok KNC č. XXX/X je celý zastavaný stavbou, zriadiť vecné bremeno podľa § 151o ods. 3 OZ cez „dom“, nie je možné. Podľa nich ide v danom prípade o chodbu, pod ktorou sa nachádza suterénny priestor domu, na podlahe chodby sa nachádza dlažba, ktorá je súčasťou stavby. Zhrnúc uvedené podľa žalovaných to, že išlo v danom prípade v podobe dufartu (podchodu) o súčasť stavby súp. č. XXXX, kat. územie T., vyplývalo aj z predloženého odborného vyjadrenia znaleckého ústavu Technickej univerzity v Košiciach č. 13/2021. Nesprávne právne posúdil odvolací súd priľahlý pozemok KN C č. 510/1 (cez ktorý bolo zriadené vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu pešo v prospech

žalobcov, ako pozemok a nie ako súčasť stavby súp. č. XXXX kat. územie T., cez ktorú vecné bremeno podľa § 151o ods. 3 OZ nie je možné zriadiť.

17. Dovolací súd je pri rozhodovaní viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne a keďže dovolací súd nie je viazaný konkrétne označenými dôvodmi prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP (IV. ÚS 644/2021, I. ÚS 51/2020), pod ktoré táto otázka spadá (t. j. odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, neexistencia dovolacej praxe, resp. na rozdielnosti tejto praxe); po zohľadnení vlastnej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaných 1/ a 2/ je procesne prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Rozhodnutie odvolacieho súdu totiž záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky (právných otázok), ktorá dovolacím súdom v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

18. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených východísk pre zriadenie vecného bremena postupom podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka postupujú sudy diferencovane v každom konkrétnom prípade, preto je teda možné konštatovať, že ide o prelínanie skutkových a právnych východísk posudzovania, ktoré nie je možné posudzovať a hodnotiť izolovane a preto v záujme neodmietnutia poskytnutia spravodlivosti dovolací súd pristúpil k právnemu posúdeniu východísk, resp. podmienok zriadenia vecného bremena pri aplikácii § 151o ods. 3 OZ v zmysle vyššie uvedených žalovanými nastolenými právnymi otázkami.

19. Podľa § 151o ods. 3 OZ ak nie je vlastník stavby zároveň vlastníkom príľahlého pozemku a prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, súd môže na návrh vlastníka stavby zriadiť vecné bremeno v prospech vlastníka stavby spočívajúce v práve cesty cez príľahlý pozemok. Ustanovenie § 151o ods. 3 bolo do Občianskeho zákonníka doplnené zákonom č. 568/2007 Z. z. a má svoj pôvod v zákone č. 140/1896 r. z., o prepožičiavaní nevyhnutných ciest, ktorý bol zrušený Občianskym zákonníkom č. 141/1950 Zb. Od 1. apríla 1952 do 1. januára 2008 vecné bremeno spočívajúce v práve nevyhnutnej cesty (cesty z núdze) bolo možné zriadiť len podľa stavebného zákona v súvislosti s vyvlastnením [§ 108 ods. 2 písm. d) a § 109 ods. 1 StavZ]. Prijatie ustanovenia § 151o ods. 3 v roku 2007 zákonodarca odôvodnil potrebami praxe. V Českej republike bolo ustanovenie § 151o ods. 3 v rovnakom znení doplnené už skôr, a to zákonom č. 367/2000 Sb. s účinnosťou od 1. januára 2001. Situácia predvídaná v § 151o ods. 3 OZ vo svojej podstate predstavuje konflikt vlastníckeho práva vlastníka stavby s vlastníkom pozemku.

19.1. Zriadiť vecné bremeno práva cesty podľa § 151o ods. 3 OZ možno za podmienok v tomto ustanovení uvedených. Na zriadenie práva nevyhnutnej cesty musia byť splnené tieto tri podmienky:

- a) vlastník stavby nie je súčasne vlastníkom príľahlého pozemku,
- b) prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak a
- c) neexistujú okolnosti, ktoré zriadenie práva cesty vylučujú.

19.2. Ad a): Podľa § 151o ods. 3 OZ možno zriadiť vecné bremeno len v prospech vlastníka stavby, nie v prospech vlastníka pozemku. Ak zákon upravuje zriadenie vecného bremena výlučne v prospech jediného subjektu - vlastníka stavby, nemožno zriadiť vecné bremeno v prospech vlastníka inej nehnuteľnej veci, teda ani v prospech vlastníka pozemku. Právo nevyhnutnej cesty

možno zriadiť len na návrh vlastníka stavby, ktorý súčasne nie je vlastníkom príľahlého pozemku.

19.3. Príľahlý pozemok je pozemok, cez ktorý sa má dostať vlastník stavby ku komunikácii prípadne k pozemku, z ktorého má oprávnenie dostať sa ku komunikácii. Súdna prax pri aplikácii § 151o ods. 3 OZ používa širší výklad v prospech vlastníkov stavieb, pokiaľ ide o výklad slov „príľahlý pozemok“. Príľahlým pozemkom sa preto nerozumie len pozemok bezprostredne príľahlý k pozemku vlastníka, ale aj všetky pozemky, ktoré sú na zriadenie cesty potrebné, to znamená aj pozemky vzdialenejšie. Keďže účelom prístupu spočívajúceho v práve cesty v zmysle § 151o ods. 3 OZ je zabezpečenie prístupu k verejnej komunikácii (napr. k ceste, miestnej či účelovej komunikácii), príľahlými pozemkami sú všetky pozemky, cez ktoré sa vlastník stavby môže k verejnej komunikácii dostať. Právo cesty v prospech vlastníka môže súd zriadiť v zmysle § 151o ods. 3 OZ aj vtedy, keď je táto stavba obklopená pozemkami vlastníka stavby, avšak za podmienky, že sa vlastník stavby cez svoje pozemky nedostane k verejnej komunikácii (pozri napr. R 60/2006).

19.4. Vecné bremeno ako právo nevyhnutnej cesty môže byť zriadené už k existujúcej ceste alebo môže byť na náklady vlastníka stavby zriadená cesta nová. Nie je ani rozhodujúce, k akému účelu je stavba používaná, či je to obytný dom, alebo továreň. Pre rozsah zriaďovaného práva je rozhodujúca hospodárska potreba stavby, resp. spôsob a rozsah jej užívania; cestu však možno zriadiť iba v takom rozsahu, bez ktorého by obvyklé užívanie stavby bolo znemožnené alebo značne sťažené. Podstatné pritom je, aby vlastníkovi stavby bolo umožnené predmet svojho vlastníctva užívať.

19.5. Podľa § 151o ods. 3 OZ právo cesty je možné zriadiť iba cez pozemok, nie cez budovu (teda tak, že by cesta využívala budovu - viedla cez jej súčasť; pozri k tomu rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 22Cdo/1274/2003, na www.nsoud.cz).

20. Ad b): Druhou podmienkou na zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty je, že prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak. Nevyhnutnú cestu možno zriadiť len vtedy, ak nemožno prístup zabezpečiť inak, teda najmä zmluvne. Prístup musí byť zabezpečený k verejnej ceste (napr. k ceste, miestnej či účelovej komunikácii). Vecné bremeno práva cesty podľa § 151o ods. 3 OZ nemožno zriadiť, ak si vlastník stavby môže zabezpečiť prístup k stavbe z verejnej komunikácie.

20.1. Prístup nemožno zabezpečiť inak aj v prípade, že zabezpečenie takého prístupu bude síce technicky možné, avšak náklady na jeho zriadenie budú objektívne také vysoké (spravidla budú mnohonásobne prevyšovať ujamu spôsobenú vlastníkovi pozemku zriadením práva cesty), že ich vynaloženie nebude možné spravodlivo požadovať. Technická možnosť zriadiť prístup inak je nevýznamná aj v prípade, že vytvorenie iného prístupu (napr. nového vchodu do budovy) by nedovoľoval všeobecne záväzný právny predpis, resp. rozhodnutie oprávneného orgánu.

20.2. Podmienka, že prístup vlastníka stavby nemožno zabezpečiť inak, nie je splnená, ak vlastník príľahlého pozemku, ktorý má slúžiť ako cesta, ponúkol vlastníkovi stavby, že mu pozemok alebo jeho časť odpredá, alebo že mu zriadi vecné bremeno zmluvou, a to za obvyklú cenu (pozri R 32/2006). Všeobecne možno konštatovať, že právo cesty nemožno zriadiť, ak by vzhľadom na okolnosti konkrétnej veci nebolo možné od vlastníka veci spravodlivo požadovať, aby cestu trpel (pozri napr. rozsudky Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 22Cdo/3903/2008, či sp. zn. 22Cdo/2854/2010, na www.nsoud.cz).

21. Ad c): Pri zriaďovaní nevyhnutnej cesty treba dbať na to, aby právo vlastníka pozemku bolo obmedzené čo možno najmenej. Preto v prípade, že vlastník stavby má možnosť zriadiť prístup k stavbe bez obmedzenia vlastníka príľahlého pozemku, napríklad zriadením nového vchodu k príľahlej verejnej komunikácii, nemožno právo vecného bremena cesty zriadiť.

21.1. Zriadenie nevyhnutnej cesty predstavuje vážny zásah do práv vlastníka pozemku. Preto je vždy treba porovnávať výhodu, ktorú cesta poskytuje, s ujmom, ktorá by vznikla jej zriadením vlastníkovi zaťaženého pozemku. Súd musí zabezpečiť, aby stavbu bolo možné riadne užívať, ale aj to, aby zriadením cesty bol vlastník čo najmenej obmedzený. Preto môže zriadiť vecné bremeno zodpovedajúce právu cesty v rozsahu objektívne zabezpečujúcom riadne užívanie stavby, aj keď nepôjde o užívanie komfortné - napríklad podľa okolností prípadu nemusí mať vlastník stavby zabezpečený prístup k domu autom za účelom jeho garážovania, ak by to neprimerane obmedzilo vlastníka pozemku (Občiansky zákonník I, 2. vydanie, 2019, Števček, Dulák, Bajánková, Fečík, Sedlačko, Tomašovič a kol.).

21.2. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu veci vo vzťahu k tvrdeniu žalovaných, že neboli splnené podmienky podľa § 151o ods. 3 OZ pre zriadenie vecného bremena v prospech žalobcov spočívajúceho v práve cesty pešo cez príľahlé pozemky žalovaných, nakoľko žalobcovia majú prístup k svojej stavbe (svojim bytom) cez iný pozemok (C KN XXX/X z ulice L.), t. j. žalovaní namietali splnenie druhej podmienky pre zriadenie vecného bremena podľa § 151o ods. 3 OZ, a to, že prístup vlastníka k stavbe možno (nemožno) zabezpečiť inak.

21.3. V tomto smere dovolací súd poukazuje, že k uvedenej podmienke zriadenia vecného bremena postupom podľa § 151o ods. 3 OZ identifikoval uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2022, sp. zn. 5Cdo/51/2020 publikované v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 4/2022 pod č. 51 z ktorého právna veta znie: „Pri posudzovaní opodstatnenosti žaloby o zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty vlastníka stavby (žalobcu) cez príľahlý pozemok vo vlastníctve žalovaného treba mať za to, že o prípad, v ktorom „prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak“, nejde vtedy, keď žalovaný ponúkol žalobcovi prevod vlastníctva pozemku (resp. jeho časti) alebo zmluvné zriadenie vecného bremena „in rem“ spočívajúceho v práve cesty. Ak však žalovaný ponúkol žalobcovi zriadenie práva cesty (len) nájomnou zmluvou, ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka.“ Takáto skutočnosť (navrhované zmluvné dojednanie vecného bremena alebo ponuka na odpredaj pozemku zo strany žalovaných) však v prejednávanej veci z vykonaného dokazovania vôbec nevzišla, resp. nebola ani tvrdená a preukazovaná, preto nie je možné ani z uvedeného rozhodnutia pri posudzovaní nastolenej právnej otázky z tohto rozhodnutia NS SR vychádzať ani prípadne z hľadiska odklonového (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP).

21.4. Z obsahu odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že súdy na základe vykonaného dokazovania ustálili, že v minulosti cez pozemok CKN č. XXX bolo dohodou zriadené vecné bremeno v prospech žalobcov iba v prípade rekonštrukcie objektu, živeľnej pohromy a sťahovania. Dôvodom pre uzavretie dohody o zriadení vecného bremena po parcele C KN č. XXX bola skutočnosť, že z ulice Q. nie je možný prístup pre motorové vozidlá v prípade nevyhnutnej potreby, ktorý nie je a nikdy nebol možný z Q. ulice, a tento si uzavretím dohody zabezpečili. Z tohto dôvodu podľa názoru dovolacieho súdu, odvolací súd správne právne vyhodnotil skutočnosť vo vzťahu k ust. § 151o ods. 3 OZ, že v tomto smere ani nebolo preukázané, že prístup žalobcov k stavbe (v práve každodenného prechodu - prístupu k svojim bytom) je daný cez pozemok KN C XXX/X z ulice L., a to, že cez tento mali zmluvne dojednané vecné bremeno

v obmedzenom rozsahu (len v prípade nevyhnutnej potreby) je vo vzťahu k posudzovaniu podmienok zriadenia vecného bremena v práve nevyhnutnej cesty podľa § 151o ods. 3 OZ v predmetnom prípade irelevantné, vzhľadom aj na charakter stavby žalobcov, ktorá v ich prípade slúži na prístup k ich obydlíu. Keďže nie je zároveň sporné, že žalobcovia vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu pešo cez pozemky žalovaných majú využívať vo vzťahu k bytovému domu, resp. zároveň k ich obydlíu, pričom mali znemožnený riadny prístup k svojmu obydlíu, čím bolo porušované ich základné ľudské právo - právo na domov a súkromie, čo vyplynulo aj zo zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu v tejto veci z bodu 20., 21. (č. l. 294 a nasl. spisu). Správne tiež odvolací súd vyhodnotil na základe vykonaného dokazovania aj to, že v uvedených súvislostiach nebolo možné ani hovoriť vzhľadom na vyššie uvedené, že by sa žalobcovia úmyselne vzdali svojho práva prechodu cez parcelu C KN č. XXX, tak ako to v konečnom dôsledku žalovaní namietali. V tomto smere dovolací súd zdôrazňuje a poukazuje na bod 16. a 17. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, s ktorým sa v plnej miere stotožňuje: „Taktiež bolo potrebné poukázať na to, že ide iba o prechod pešo. V objektoch postavených na parcelách KN C č. XXX/X, XXX/X a XXX sa nachádzajú obchodné prevádzky, do ktorých voľne a bez prekážok vstupujú ich pracovníci, zákazníci a dodávatelia rovnako z Q. ulice cez dufart a pozemok C KN č. XXX/X. Zriadením vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu žalobcov cez pozemky žalovaných pešo tak nedôjde k ich neprimeranému zaťaženiu. Z uvedených dôvodov je podľa názoru odvolacieho súdu možné považovať za spravodlivé, aby vecným bremenom boli zaťažené nehnuteľnosti vo vlastníctve žalovaných. Z týchto dôvodov túto dovoláciu námietku vyhodnotil dovolací súd ako nedôvodnú a právne posúdenie tejto právnej otázky zo strany odvolacieho súdu považoval za správne.

22. Vo vzťahu k druhej právnej otázke - námietke nesprávneho právneho posúdenia - vyhodnotenia tzv. dufartu - príslušného pozemku žalovaného 1) KN C č. XXX/X (cez ktorý bolo zriadené vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu pešo v prospech žalobcov), ako pozemku a nie ako súčasť stavby súp. č. XXXX, cez ktorú vecné bremeno podľa § 151o ods. 3 OZ podľa žalovaných nie je možné zriadiť. Tu išlo o námietku nesprávneho právneho posúdenia prvej podmienky aplikácie § 151o ods. 3 OZ - vlastníka stavby nie je súčasne vlastníkom príslušného pozemku. Aj k tejto dovoláci súd uvádza, že sa priklonil pri právnom posúdení tejto právnej otázky k vyslovenému právnomu názoru odvolacieho súdu. Argumentácia žalovaných, že cez tzv. dufart nie je možné zriadiť vecné bremeno v práve prechodu pešo podľa § 151o ods. 3 OZ, z dôvodu toho, že ide o chodbu, ktorá je súčasťou stavby súp. č. XXXX na podporu, čoho pripojili v konaní pred odvolacím súdom aj odborné vyjadrenie Technickej univerzity v Košiciach sa niesla celým konaním. K vyhodnoteniu tohto dôkazu zaujal odvolací súd svoje stanovisko v bode 23. odôvodnenia rozsudku. Dovolací súd poukazuje v tomto smere na správne právne posúdenie veci odvolacím súdom na body 19. až 24. odôvodnenia rozsudku, s ktorými sa stotožňuje, nakoľko je z nich zrejmé, z akých dôvodov vyšiel, keď vyhodnotil, že cez pozemok KN C XXX/X je možný prechod, resp. zriadiť vecné bremeno - právo prechodu pešo v prospech žalobcov, keď napokon konštatoval vo vzťahu k dufartu, že ide o účelovo oddelený objekt, ktorý v minulosti slúžil a aj v súčasnosti slúži výlučne na prechod a vecné bremeno spočívajúce v práve cesty cez dufart v zmysle § 151o ods. 3 OZ je možný. Dovolací súd konštatuje, že vo vzťahu k právnomu posúdeniu celej prejednávanej veci bolo potrebné poznať a porovnať aj charakter stavby súp. číslo XXXX z historického hľadiska, na čo podrobne poukázal odvolací súd v bode 19. až 21. a charakter stavby

v súčasnosti, keď bolo konštatované, že v prejednávacom prípade cez pozemok C KN č. XXX/X vo vlastníctve žalovaných, na ktorom sa nachádza budova súp. č. XXXX vedie podchod - dufart, ktorý svojím účelom v minulosti slúžil a v súčasnosti stále slúži ako koridor pre prístup do dvora a budovy. Budova súp. č. XXXX bola od začiatku postavená ako prejazdový dom pozostávajúci z troch traktov, pričom v prednom trakte bol zriadený tzv. dufart (v súčasnej dobe podchod), ktorý zabezpečuje prístup pre osoby, ktoré využívajú stredný (parcela C KN č. XXX) a zadný trakt (parcela C KN č. XXX). Tento prístup využívajú okrem vlastníkov a užívateľov bytov aj prevádzky, ich zákazníci a dodávatelia, ktoré sú zriadené v priestoroch časti budovy postavenej na parcelách C KN č. XXX/X a XXX/X (okrem jednej prevádzky, ktorá má priamy prístup z Hlavnej ulice). Iný prístup do týchto prevádzok nie je možný. Preto je možnú uzavrieť, že odvolací súd správne vec právne posúdil, keď mal za to, že zriadiť vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu pešo cez pozemky žalovaných tak ako je uvedené vo výrokovej časti rozsudku bolo možné pri splnení podmienok aplikácie ust. § 151o ods. 3 OZ za preukázaných uvedených skutkových a právnych súvislostí, ktoré vo svojom rozhodnutí dostatočne rozviedol.

30.**R O Z H O D N U T I E**

Účastníkom záväzkového vzťahu z bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods.1 a 2 Občianskeho zákonníka je ten z manželov, ktorý nehnuteľnosť neoprávnene užíval.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2025 sp. zn. 1Cdo/20/2025)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Súd prvej inštancie rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 740 eur, spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne od 16. 04. 2015 do zaplatenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku; v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Súd priznal žalovanej voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 89,28 %.

1.1. Na svoje rozhodnutie použil ust. § 145 ods. 2; § 150; § 451; § 458; § 489; § 511 ods. 1 Občianskeho zákonníka; § 22 ods. 2; § 51 a § 53 ods. 1 veta prvá zákona o konkurze a v spojení s výsledkami vykonaného dokazovania a to výpoveďou strán sporu, svedeckými výpoveďami H. H. C., E. E. D., A. Y. F.Č. oboznámením sa s rozsudkom OS Pezinok sp. zn. 6C/100/2011 z 29. 01. 2013, rozsudkom KS Bratislava sp. zn. 3Co/335/2013 z 30. 01. 2014, zápisnicou o odovzdaní predmetu dražby zo dňa 17. 03. 2011, spisom Okresného súdu Pezinok, sp. zn. 38T/25/2015 mal za preukázané, že žalobkyňa je od 9. marca 2011 vlastníkom nehnuteľnosti, ktorú neužíva. Dňa 15. apríla 2011 došlo právoplatným uznesením o vyhlásení konkurzu na majetok svedka F., k zániku BSM žalovanej a svedka F. (§ 53 ods. 1 veta prvá zákona o konkurze) na základe čoho za neoprávnené užívanie predmetných nehnuteľností bez právneho dôvodu zodpovedala žalovaná spoločne s jej manželom a nerozdielne s ním len v období od 8. marca 2011 do 15. apríla 2011, a to z titulu existencie BSM. Pokiaľ výška mesačného nájmu porovnateľných nehnuteľností v okrese Pezinok sa v roku 2011 pohybovala vo výške cca 600 eur, považoval nárok žalobkyne za dôvodný vo výške 740 eur ($600 \times 1 + 600/30 \times 7$). Žalovaná bola písomne vyzvaná žalobkyňou na vydanie bezdôvodného obohatenia až samotným doručením žaloby, ku ktorému došlo dňa 15. apríla 2015, preto sa dostala dňom 16. apríla 2015 do omeškania s plnením peňažného dlhu. Výšku úroku z omeškania súd stanovil na základe úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu, ktorá bola vo výške 0,05 %.

1.2. V prevyšujúcej časti žalobkyňou uplatnený nárok zamietol, keďže z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaná sa na jar roka 2011 vystažovala a odniesla si z nehnuteľnosti svoje osobné veci a nábytok. Žalovaná tak žalobkyni od jari roku 2011 nijako nebránila v držbe predmetných nehnuteľností, ani v ich užívaní. Ak v období od 8. marca 2011 užívali predmetné nehnuteľnosti manžel žalovanej a ich dcéra, bolo procesne namieste podať návrh na pristúpenie ďalších subjektov na strane žalovaného, a to dcéry žalovanej a manžela žalovanej, ktorí v žalobou vymedzenom období predmetné nehnuteľnosti preukázateľne užívali, pokiaľ však tak žalobkyňa neučinila, nezostalo nič iné, ako v prevyšujúcej časti jej žalobu smerujúcu výlučne proti žalovanej zamietnuť.

1.3. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP a žalovanej, ktorá mala v spore prevažný úspech priznal oproti v spore prevažne neúspešnej žalobkyni nárok na náhradu trov konania.

2. Na odvolanie žalobkyne aj žalovanej Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti zrušil a konanie v tejto časti zastavil. V zamietajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovanej priznal voči žalobkyni náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd sa zaoberal správnosťou napadnutého rozsudku v jeho zamietajúcej časti.

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že bezdôvodné obohatenie je v § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka konštruované ako záväzkový vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na úkor koho sa niekto obohatil a ustanovenie § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka upravuje predmet plnenia, ktorý sa má vydať. Bezdôvodné obohatenie je teda zamerané len na to, aby sa vydalo tomu, na úkor koho bolo získané (§ 456 Občianskeho zákonníka). Musí sa vydať všetko, čo sa nadobudlo bezdôvodným obohatením; ak to nie je dobre možné, najmä preto, že obohatenie spočívalo vo výkonoch, musí sa poskytnúť peňažná náhrada (§ 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

2.2. Vychádzajúc z vyššie citovanej zákonnej konštrukcie rozhodujúcou otázkou z hľadiska správneho právneho posúdenia uplatneného nároku je zistenie, či žalovanej vznikol majetkový prospech na úkor žalobkyne, právny vzťah, ktorý závisí od naplnenia znakov skutkovej podstaty hmotnoprávnej normy § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 458 Občianskeho zákonníka.

3. Z výsledkov vykonaného dokazovania pred súdom prvej inštancie bez akýchkoľvek pochybností vyplynulo, že žalovaná na jar roka 2011 nehnuteľnosť vo vlastníctve žalobkyne opustila a túto od tohto času neužívala. Uvedenému záveru nasvedčovala nielen výpoveď žalovanej a svedkov E. E. D. a Y. F., ale aj rozsudok Okresného súdu Pezinok sp. zn. 38T/25/2015 zo dňa 21. mája 2015, ktorým bol obžalovaný A. Y. F. uznaný vinným z prečinu neoprávneného zásahu do práva k domu, bytu, alebo nebytovému priestoru podľa § 218 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa dopustil na tom skutkovom základe, že užíva rodinný dom, ktorý je vo vlastníctve žalobkyne a to bez jej súhlasu. Žalovanej teda v rozhodnom období nevznikol žiaden majetkový prospech, ktorým by sa na úkor žalobkyne obohatila, a teda nie je naplnený základný pojmový vzťah bezdôvodného obohatenia. Ak súd prvej inštancie za týchto okolností žalobu ako nedôvodnú zamietol, bol jeho postup vecne správny, so záverom, ktorým sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil s odkazom na ust. § 387 ods. 2 CSP. Súd prvej inštancie nad rámec svojich úvah o nedôvodnosti žaloby voči žalovanej aj správne uviedol, že žalobkyňou nesprávne zvolený okruh pasívne legitimovaného subjektu je dôvodom zamietnutia žaloby, keďže žalobkyňa svoju nehnuteľnosť nemohla užívať, brať z nej úžitky, nakoľko jej v tom bránil Y. F. tým, že nehnuteľnosť bez právneho dôvodu užíval bez poskytovania náhrady a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s užívaním cudzej nehnuteľnosti, čím vznikol žalobkyni nárok na vydanie majetkového prospechu voči nemu, ktorý však neuplatnila, za rozhodnutie ktoré nesie následky neúspechu v tomto konaní.

3.1. Neoprávnené užívanie nehnuteľnosti, teda užívanie nehnuteľnosti bez nájomnej, či inej zmluvy, alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať je kvalifikované ako plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V prípade takéhoto plnenia

získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/52/2005). Účastníkom zodpovednostného vzťahu z bezdôvodného obohatenia je len ten z manželov, ktorému sa plnilo bez právneho dôvodu (Ro NS ČR z 26. 05. 2004 sp. zn. 33Odo/221/2002) a existencia zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je pre posúdenie vzniku majetkového prospechu úplne bezpredmetná.

4. Odvolací súd tiež uviedol, že pojmový znak bezdôvodného obohatenia (majetkový prospech) žalobkyňa svojou obranou úplne opomína a opodstatnenosť žaloby zakladá na neodovzdaní kľúčov a nevypratani nehnuteľnosti, okolnosti ktoré by boli významné len za predpokladu existencie majetkového prospechu, ktorý žalovanej (v súvislosti s užívaním nehnuteľnosti vlastnícky patriacej žalobkyni za rozhodné obdobie) žiadny nevznikol, nedošlo k rozmnoženiu jej aktív, ani k úbytku pasív v dôsledku čoho odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP ako vecne správne potvrdil, keďže ani ostatné odvolacie dôvody o analogii legis neboli správne. O náhrade trov konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, 2 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, nakoľko napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola ešte vyriešená. Rozsudok žalobkyňa napadla dovolaním v rozsahu výroku II., ktorým odvolací súd v zamietajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

5.1. Dovolaateľka uviedla, že s právnym názorom, ktorý bol vyslovený v bode 11. odôvodnenia rozsudku krajského súdu nesúhlasí, nakoľko je presvedčená, že zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie vzniká aj vtedy, ak osoba, ktorá nehnuteľnosť užívala, nehnuteľnosť oprávnenej osobe (vlastníkovi) neodovzdá, čím jej znemožní realizovať výkon vlastníckeho práva. Právne otázky vypratania nehnuteľnosti a vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v dôsledku nevypratania, resp. neodovzdania nehnuteľnosti neboli doteraz Najvyšším súdom SR riešené. Zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie môže byť spojovaná so situáciou, kedy prenajatý nebytový priestor nebol po skončení nájmu odovzdaný prenajímateľovi a tým mu bolo znemožnené realizovať jeho právo s ním ďalej disponovať (rozsudok NS ČR sp. zn. 33Odo/49/2006, 30Cdo/5390/2008) a poskytnutie možnosti s ňou ďalej voľne nakladať (NS ČR sp. zn. 28Cdo/1551/2013).

5.2. Za ukončenie užívacieho vzťahu k nehnuteľnosti je nutné možno považovať odovzdanie nehnuteľnosti do dispozície vlastníka, resp. sprístupnenie nehnuteľnosti tak, aby ju mohol ovládať a užívať. Procesná právna teória potom v súvislosti s tým uvádza, že nehnuteľnosť je vyprataná vtedy, keď z nej povinný nielen odstránil všetky v nej umiestnené veci, ale až potom, ako ju povinný spravil prístupnou oprávnenému - odovzdal kľúče, odstránil uzávery. Česká súdna prax je dlhodobo ustálená v názore, podľa ktorého vypratanie bytu/domu v sebe zahŕňa aj jeho odovzdanie (napr. odovzdaním kľúčov) - Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek ročník 1984 č. 27 na str. 329, rozhodnutie NS ČR z 30. 06. 2003 sp. zn. 26Cdo/916/2001 z 26. 04. 2006, sp. zn.

26Cdo/2716/2005 z 15. 12. 2009, sp. zn. 26Cdo/4903/2008, z 25. 05. 2010, sp. zn. 26Cdo/2047/2008 a z 26. 10. 2010 sp. zn. 26Cdo/3025/2008.

5.3. V predmetnej veci dokonca vzhľadom k tomu, že žalobkyňa nadobudla dom na dražbe príklepom licitátora, nie je dostačujúce odovzdanie kľúčov, nakoľko § 29 ods. 2 a 4 zákona č. 527/2002 Z.z. vyžaduje, aby predchádzajúci vlastník nehnuteľnosti odovzdal nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom dražby zápisnične. Navyiac z vykonaného dokazovania vyplynulo, že v dome sa stále nachádzal majetok patriaci žalovanej, pričom aj podľa konštantnej slovenskej judikatúry o plnenie bez právneho dôvodu ide tiež v prípade užívania nebytových priestorov (uskladnenia nábytku) bez nájomnej či inej zmluvy alebo iného titulu oprávňujúceho tieto priestory užívať (uskladniť v nej nábytok). Vo vzťahu k vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie poukázala na konštantnú českú judikatúru, podľa ktorej bezdôvodné obohatenie vzniká i tomu, kto svojím konaním dosiahol na úkor vlastníka postavenie detentora nehnuteľnosti tým, že ho učinil prístupným len pre seba a svoju potrebu, a to bez ohľadu na to, nakoľko intenzívne ho v skutočnosti využíval (akú plochu, ako často, prípadne koľkokrát sa na ňom zdržoval, rozhodnutie NS ČR sp. zn. 25Cdo/845/1999).

6. Odvolací súd ďalej v bode 12. uviedol, že posúdenie následkov neoprávneného užívania a vypratania nehnuteľnosti a to aj po zániku BSM je postačujúcim spôsobom a rozsahom upravené v Občianskom zákonníku, preto je vylúčená analógia legis podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka s poukazom na ustanovenia § 701 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pričom odkazuje na rozhodnutie NS ČR z 26. 05. 2004 sp. zn. 33Odo/221/2002. Odvolací súd tým konštatoval, že v danom prípade nevznikol spoločný záväzok žalovanej a jej manžela na vydanie bezdôvodného obohatenia. Tvrdenia odvolacieho súdu považovala za nesprávne. Ustanovenia Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení neobsahujú osobitné ustanovenia týkajúce sa užívania nehnuteľnosti bez právneho dôvodu počas trvania manželstva, resp. za trvania BSM a po zániku BSM. Ďalej namietala voči argumentácii odvolacieho súdu - rozhodnutie NS ČR z 26. 05. 2004 sp. zn. 33Odo/221/2002. Predmetné rozhodnutie sa týka poistného plnenia a poistnej zmluvy uzavretej jedným z manželov, ktorý bol z poistnej zmluvy zaviazaný platiť poistné a zároveň bol z poistnej zmluvy oprávnený na poistné plnenie. Prejednávaná vec sa týka vzniku bezdôvodného obohatenia v dôsledku užívania nehnuteľnosti, ktorá bola v čase predaja na dražbe v BSM žalovanej a jej manžela, t.j. vec sa týka oboch manželov. Vyprataním nehnuteľnosti sa rozumie povinnosť odstrániť všetky hnutel'né veci nachádzajúce sa v priestoroch nehnuteľnosti a zabezpečiť opustenie priestorov osobami tam sa nachádzajúcimi. V tomto smere poukázala na uznesenie Krajského súdu v Českých Budějoviciach sp. zn. 7Co/872/1994. Z uvedeného vyplýva, že ak predchádzajúci právny vzťah k užívanej nehnuteľnosti (napr. BSM) zakladá spoločné práva a záväzky, musí žaloba o vypratanie smerovať proti všetkým solidárnym osobám. Z toho ďalej vyplýva, že povinnosť vypratať nehnuteľnosť je splnená až okamihom, kedy nehnuteľnosť vyprace a odovzdá posledná solidárne zviazaná osoba. V prejednávanom prípade žalovaná bola spolu so svojim manželom bezpodielovým spoluvlastníkom rodinného domu. Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zakladá z právnych úkonov, týkajúcich sa spoločných vecí, spoločné práva a záväzky. Vzhľadom k tomu povinnosť vypratať rodinný dom, ktorý bol predtým v BSM manželov je solidárnym záväzkom žalovanej a jej manžela. Vyhlásením konkurzu na majetok manžela žalovanej A. Y. F. spoločný záväzok žalovanej a jej manžela vypratať rodinný dom nezanikol. Moment zániku BSM nemá vplyv už na existujúci spoločný záväzok bývalých

bezpodielových vlastníkov rodinného domu tento vypratať. Aj keby sa pripustilo, že solidarita záväzku manželov rodinný dom vypratať zanikla z dôvodu zániku BSM, dovolateľka je presvedčená, že okamžite vznikol solidárny záväzok žalovanej a jej manžela rodinný dom vypratať v zmysle § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojitosti s § 701 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Na základe uvedeného mala za to, že odvolací súd nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že v danej veci nevznikol spoločný záväzok žalovanej a jej manžela vydať žalobkyni bezdôvodné obohatenie. Dovolateľka je presvedčená, že do času zániku BSM žalovanej a jej manžela, žalovaná a jej manžel zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu a rovnako tak zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu aj po zániku BSM. Vzhľadom na uvedené žiadala, aby rozsudok Krajského súdu v Bratislave v napadnutej časti bol zrušený a vec vrátená odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

7. K dovolaniu sa písomne vyjadrila žalovaná. Mala za to, že dovolanie žalobkyne treba odmietnuť. Žalobkyňa vo svojom dovolaní jednoznačne a určite neuviedla žiadnu takúto konkrétnu právnu otázku, konštatuje síce v dovolaní, že právne otázky vypratania nehnuteľnosti a vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v dôsledku nevypratania, resp. neodovzdania nehnuteľnosti neboli doteraz Najvyšším súdom SR riešené, no nie je jasné, či sú to práve tie právne otázky, ktoré podľa žalobkyne v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešené neboli, vo zvyšnej časti odôvodnenia dovolania, ktorá je fakticky iba polemikou s právnymi názormi odvolacieho súdu, sa slovné spojenie právna otázka už ani nevyskytuje. Pokiaľ ide o právnu otázku vypratania nehnuteľnosti a vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v dôsledku nevypratania, resp. neodovzdania nehnuteľnosti podľa názoru žalovanej tieto otázky boli v ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu (R 71/2018) už nesporne vyriešené. V takom prípade je dovolanie potrebné odmietnuť podľa § 447 písm. c) CSP. V prípade, že by žalobkyňa mala na mysli inú právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená ešte nebola, no ktorú sama žalobkyňa v dovolaní konkrétne nevymedzila, platí, že dovolací súd nemôže pristúpiť k odstráneniu uvedenej vady dovolania napríklad tým, že bude posudzovať všetky právne otázky, ktoré riešili prvoinštančný súd a odvolací súd a v súvislosti s tým vyhľadávať všetky rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky. V takomto prípade dovolanie nie je prípustné prípustnými dovolacími dôvodmi a dovolanie je potrebné odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP. Odvolací súd v rozsudku použil správne právne normy, tieto správne vyložil a aj aplikoval na zistený skutkový stav. Vzhľadom na uvedené žiadala dovolanie odmietnuť a žiadala priznať plnú náhradu trov dovolacieho konania.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 28. septembra 2022 sp. zn. 1Cdo/174/2020 dovolanie žalobkyne podľa § 447 písm. f) CSP odmietol.

9. Proti predmetnému uzneseniu podala dovolateľka ústavnú sťažnosť.

9.1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd“) vyhovel ústavnej sťažnosti nálezom sp. zn. III. ÚS 54/2023 - 51 z 21. novembra 2024 (ďalej aj „zrušujúce uznesenie“ alebo „zrušujúci nález“), ktorým zrušil uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/174/2020 z 28. septembra 2022 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

9.2. Ústavný súd v odôvodnení nálezu uviedol: „16: Z dovolania podaného sťažovateľkou vyplýva, že sťažovateľka vymedzila dve právne otázky, ktoré podľa jej názoru doteraz v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu neboli vyriešené (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP):

„1. Vznik zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie, ak osoba, ktorá nehnuteľnosť užívala, nehnuteľnosti vyprace, ale nehnuteľnosť oprávnenej osobe (vlastníkov) neodovzdá, čím jej znemožní realizovať výkon vlastníckeho práva.

2. Či do času zániku BSM manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov a rovnako tak, či manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov aj po zániku BSM...

... 21. Na tomto mieste považuje ústavný súd za potrebné konštatovať, že k tejto prvej sťažovateľkou vymedzenej dovolacej otázke sa najvyšší súd v podstate vôbec nevyjadril (a to napriek tomu, že v bode 5.1 odôvodnenia napadnutého uznesenia sám konštatoval, že sťažovateľka právnu otázku vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie v dôsledku nevypratania, resp. neodovzdania nehnuteľnosti namietala). Najvyšší súd všeobecne poukazuje na to, že právne posúdenie týkajúce sa vyriešenia vymedzenej právnej otázky by mohlo mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ak by výsledok riešenia tejto otázky (posúdenia a vyhodnotenia) predstavoval dôvod, pre ktorý bolo v spore rozhodnuté v neprospech sťažovateľky. Ak by pritom odvolací súd vznik bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej posudzoval, berúc do úvahy právny názor, že vzniká aj v prípade neobývania nehnuteľnosti (napríklad ak priestor ostane nevypratáný a neodovzdaný), nevyhnutne by musel ďalej posudzovať, v akom období a či takto žalovaná nehnuteľnosť užívala a či a v akej výške sa preto bezdôvodne obohatila. Odpoveď na túto sťažovateľkou položenú dovoláciu otázku bola teda podstatná pre rozhodnutie vo veci a najvyšší súd pochybil, keď takto vymedzenú právnu otázku prehliadol...

... 23. Sťažovateľka však okrem toho argumentuje aj tým, že dovolací súd svojvoľne posúdil prípustnosť dovolania vo vzťahu k druhej ňou položenej právnej otázke. V bode 14.1 napadnutého uznesenia najvyšší súd uvádza, že odvolací súd správne konštatoval, že neoprávnené užívanie nehnuteľnosti, teda užívanie nehnuteľnosti bez nájomnej či inej zmluvy, alebo iného titulu oprávňujúceho tieto priestory užívať, je kvalifikované ako plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor (porovnaj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/52/2005). Účastníkom zodpovednostného vzťahu z bezdôvodného obohatenia je len ten z manželov, ktorému sa plnilo bez právneho dôvodu (Najvyšší súd Českej republiky sp. zn. 33 Odo 221/2002 z 26. mája 2004) a zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov je pre posúdenie vzniku majetkového prospechu úplne bezpredmetný.

24. Podľa najvyššieho súdu: „Keďže právne posúdenie vo veci bolo založené na týchto právnych argumentoch súdu, nie je možné, aby sa dovolací súd venoval právnemu posúdeniu veci, ktoré odvolateľka navrhla v podanom dovolaní poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP a to, že odvolací súd nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že v danej veci nevznikol spoločný záväzok žalovanej a jej manžela vydať žalobkyni bezdôvodné obohatenie, pričom bola presvedčená, že do času zániku BSM žalovanej a jej manžela, žalovaná a jej manžel zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu a rovnako tak

zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu aj po zániku BSM“ (bod 15. napadnutého uznesenia). Dovolací súd dospel k záveru, že sťažovateľkou formulovaná otázka nekorešponduje s právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. „Odvolací súd svoje rozhodnutie založil na vyriešení zásadnej právnej otázky o nedostatku vecnej pasívnej legitímácie, keď konštatoval, že nehnuteľnosť bez právneho dôvodu užíval A. Y. F., ktorej vyriešenie (posúdenie) možno považovať za postačujúci dôvod, na základe ktorého dospeli oba súdy nižšej inštancie k záveru o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti“ (bod 16. odôvodnenia napadnutého uznesenia).

25. Závery najvyššieho súdu považuje ústavný súd za svojvoľné, a nie správne. Ak totiž odvolací súd dospel k právnemu záveru o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, nevyhnutne sa musel zaoberať (a aj sa zaoberal) otázkou, či žalovaná (ak už podľa odvolacieho súdu nezodpovedá za bezdôvodné obohatenie z dôvodu užívania nehnuteľnosti) nezodpovedá za vzniknuté bezdôvodné obohatenie z dôvodu existencie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Len v prípade, ak totiž odvolací súd zodpovedal túto otázku, mohol ďalej vyhodnotiť, že je teda za vzniknuté bezdôvodné obohatenie zodpovedný len A. Y. F. (manžel žalovanej). Je potrebné opätovne zdôrazniť, že samotný najvyšší súd poukazuje na to, že odvolací súd sa s touto otázkou vysporiadal - v tomto prípade poukazom na rozhodnutie českého najvyššieho súdu (to, či bola táto úvaha správna, pritom nie je predmetom prieskumu ústavného súdu).

26. Podľa ústavného súdu nie je správny ani argument, že nejde o takú otázku, vyriešenie ktorej predstavuje dôvod, pre ktorý by bolo v spore rozhodnuté v jej neprospech. Ak by totiž odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná je s manželom zodpovedná za vzniknuté bezdôvodné obohatenie spoločne a nerozdielne, potom by nevyhnutne nemohol dospieť k záveru o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej a žalobu by z tohto dôvodu nemohol zamietnuť...

...28. Konštatovanie najvyššieho súdu, že v dovolaní absentuje také vymedzenie právnej otázky, od vyriešenia ktorej reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, je výsledkom nesprávnej interpretácie § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšším súdom, ktorá zásadne popiera účel a význam tohto ustanovenia. Vzhľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne, nespĺňajúce atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu. Sťažovateľkou formulované sťažnostné námietky svojou relevanciou odôvodňujú zásah ústavného súdu do predmetného súdneho rozhodnutia...

...31. Po vrátení veci je najvyšší súd povinný opätovne preskúmať dovolanie sťažovateľky (a v tomto zmysle prípustnosť dovolania s ohľadom na obe sťažovateľkou položené dovolacie otázky, pozri bod 16. tohto nálezu) s tým, že v ďalšom konaní vo veci je podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.“

10. Podľa dovolacieho súdu, vychádzajúc predovšetkým zo záverov ústavného súdu vyjadrených v zrušujúcom uznesení (pozri body 16., 19., 21., 23.), byť si je vedomý kasačnej záväznosti nálezov ústavného súdu ako záväznosti takmer absolútnej, keď nielen výrok nálezov, ale aj nosné dôvody uvedené v jeho odôvodnení sú záväzné, pretože vyjadrujú názor ústavného súdu, ktorý tak interpretuje princípy aplikácie práva sa ďalej zaoberal právnymi otázkami položenými dovolateľkou v zmysle § 421 ods. 1 CSP:

11. Žalobkyňa vyvodzovala prípustnosť podaného dovolania z § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

11.1. Podľa žalobkyne v spojení s názorom vysloveným Ústavným súdom SR je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP majú za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu (ale aj súdu prvej inštancie) záviselo od vyriešenia právnych otázok, ktoré v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte neboli vyriešené a síce: „1. *Vznik zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie, ak osoba, ktorá nehnuteľnosť užívala, nehnuteľnosti vyprace, ale nehnuteľnosť oprávnenej osobe (vlastníkov) neodovzdá, čím jej znemožní realizovať výkon vlastníckeho práva.* 2. *Či do času zániku BSM manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov a rovnako tak, či manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov aj po zániku BSM.*“ Tieto sú podľa odvolacieho súdu vzájomne prepojené.

12. Z obsahu súdneho spisu dovolací súd zistil, že žalobkyňa po pripustenej zmene žaloby sa proti žalovanej domáhala zaplata sumy 13.800 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,50 % ročne zo sumy 13.800 eur od 29. 05. 2013 do zaplata. Bezdôvodné obohatenie žiadala za obdobie od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2013 (suma 600 eur mesačne x 23 mesiacov = 13.800 eur), teda po zániku BSM (ku dňu 15. 04. 2011) žalovanej a jej manžela A. F.

12.1. V priebehu súdneho konania bol preukázaný nasledovný skutkový stav (ako vyplýva z rozhodnutia prvostupňového aj odvolacieho súdu):

- je nesporné, že žalovaná na jar 2011 nehnuteľnosť vo vlastníctve opustila - uvedené bolo preukázané výpoveďou žalovanej, svedkov E. E. D. a Y. F. (manžel žalovanej), ale aj rozsudkom okresného súdu sp. zn. 38T/25/2015 z 21. mája 2015, ktorým bol obžalovaný A. Y. F. uznaný vinným z prečinu neoprávneného zásahu do práva k domu, bytu alebo nebytového priestoru podľa § 218 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa dopustil na tom skutkovom základe, že užíval rodinný dom vo vlastníctve sťažovateľky bez jej súhlasu;

- nesporné bolo teda aj to, že nehnuteľnosť aj potom, keď ju žalovaná opustila, naďalej užíval A. Y. F. s mladšou dcérou žalovanej;

- rozsudkom okresného súdu sp. zn. 8C/193/2011 z 11. novembra 2015 sťažovateľka preukazovala, že aj po opustení nehnuteľnosti sa v dome nachádzal majetok patriaci žalovanej.

12.2. Nebolo tiež sporné, že BSM žalovanej a jej manžela A. F. (v konaní vystupujúci ako svedok) zaniklo vyhlásením konkurzu na majetok svedka A. F. dňa 15. 04. 2011 podľa § 53 ods. 1 veta prvá zákona o konkurze a vyrovnaní.

12.3. Skutkový stav medzi stranami sporný nebol, sporné bolo, či napriek tomu, že žalovaná nehnuteľnosť od jari 2011 neužívala (v tom zmysle, že nehnuteľnosť spolu s manželom neobývala), vznikol žalobkyni (aj) voči nej nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia.

12.4. Žalobkyňa v priebehu konania tvrdila, že áno, pretože podľa jej názoru pre posúdenie otázky vzniku bezdôvodného obohatenia nie je dôležité len faktické ovládanie veci, ale aj úkon odovzdania nehnuteľnosti - nielen vypratáním nehnuteľnosti, ale aj vydaním kľúčov (s poukazom na § 29 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. Notársky poriadok v znení neskorších predpisov).

13. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd vychádzal z právneho záveru, že pre posúdenie otázky vzniku bezdôvodného obohatenia bolo podstatné len to, kto nehnuteľnosť užíval (v zmysle obýval). V bode 10. odôvodnenia rozsudku krajský súd uvádza:

„Žalovanej teda v rozhodnom období nevznikol žiaden majetkový prospech, ktorým by sa na úkor žalobkyne obohatila, a teda nie je naplnený základný majetkový prospech, ktorým by sa na úkor žalobkyne obohatila, a teda nie je naplnený základný pojmový vzťah bezdôvodného obohatenia... Súd prvého stupňa nad rámec svojich úvah o nedôvodnosti žaloby voči žalovanej aj správne uviedol, že žalobkyňou nesprávne zvolený okruh pasívne legitimovaného subjektu je dôvodom zamietnutia žaloby, keďže žalobkyňa svoju nehnuteľnosť nemohla užívať, brať z nej úžitky, nakoľko jej v tom bránil Y. F. tým, že nehnuteľnosť bez právneho dôvodu užíval bez poskytovania náhrady a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s užívaním cudzej nehnuteľnosti, čím vznikol žalobkyni nárok na vydanie majetkového prospechu voči nemu, ktorý však neuplatnila, za rozhodnutie, ktoré nesie následky neúspechu v tomto konaní.“ Odvolací súd v bode 11. rozsudku zároveň výslovne uviedol, že to, že sa v dome naďalej nachádzal majetok patriaci žalovanej (čo preukazovala už spomenutým rozsudkom okresného súdu sp. zn. 8C/193/2011 z 11. novembra 2015), je irelevantné, pretože táto skutočnosť podľa odvolacieho súdu nezakladá u žalovanej skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia.

14. Podľa čl. 2 ods. 1 až 3 CSP (1) ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. (2) Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. (3) Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu.

15. Podľa § 143 OZ v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnomu nástupcovi pôvodného vlastníka.

15.1. Podľa § 145 ods. 1 a 2 OZ, bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný. Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne.

15.2. Podľa § 53 ods. 1 veta prvá zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii vyhlásením konkurzu zaniká úpadcovo bezpodielové spoluvlastníctvo manželov.

15.3 Podľa § 451 ods. 1 OZ (1) kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

(2) Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

15.4. Podľa § 456 OZ predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal. Ak toho, na úkor koho sa získal, nemožno zistiť, musí sa vydať štátu.

16. Odvolací súd v bode 13. dôvodí, že, „Neoprávnené užívanie nehnuteľnosti, teda užívanie nehnuteľnosti bez nájomnej, či inej zmluvy, alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať je kvalifikované ako plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor.“ Uvedený názor vychádza z rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo/52/2005, ktorý bol publikovaný v ZSP pod 22/2005 s nasl. právnou vetou: „O plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka ide v prípade užívania nebytových priestorov bez nájomnej či inej zmluvy alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať nebytový priestor.“

16.1. Vo vzťahu k prvej položenej právnej otázke: Vznik zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie, ak osoba, ktorá nehnuteľnosť užívala, nehnuteľnosti vyprace, ale nehnuteľnosť oprávnenej osobe (vlastníkovi) neodovzdá, čím jej znemožní realizovať výkon vlastníckeho práva.

16.2. Dovolateľka tvrdila, že podľa nej vzhľadom aj na uvedené rozhodnutia NS ČR pre posúdenie otázky vzniku bezdôvodného obohatenia nie je dôležité len faktické ovládanie veci, ale aj úkon odovzdania nehnuteľnosti - nielen vypratáním nehnuteľnosti, ale aj vydaním kľúčov, resp. možnosťou s týmto voľne nakladať. K tomu poukázala napr. na rozhodnutia sp. zn. 26Cdo/1551/2013, 26Cdo/3560/2010 a 26Cdo/3025/2008.

16.3. Právny vzťah bezdôvodného obohatenia je samostatným vzťahom, ktorý vznikne v dôsledku porušenia iného právneho vzťahu alebo na základe určitej právnej skutočnosti (podľa zákonom definovaného pojmu bezdôvodného obohatenia). Bezdôvodné obohatenie je v Občianskom zákonníku konštituované ako záväzkový právny vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na úkor koho došlo k bezdôvodnému obohateniu. Podstata zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie (§ 451 a nasl. OZ) spočíva v tom, že toho, kto poruší povinnosť neobohacovať sa na úkor iného, stíha nepriaznivý právny následok v podobe sankcie spočívajúcej v povinnosti bezdôvodné obohatenie vydať.

16.4. Podľa dovolacieho súdu odvolací súd v kontexte zisteného skutkového stavu uvedenú právnu otázku posúdil správne s odkazom na body 11., 12. a 13. napadnutého rozhodnutia:

„11. Žalobkyňa založila odvolanie na právnom názore, že pre vydanie bezdôvodného obohatenia je dôležité nielen faktické ovládanie veci, ale aj úkon odovzdania predmetnej nehnuteľnosti vydaním kľúčov a vypratania nehnuteľnosti s odkazom na ustanovenia § 29 ods. 2 zákona č. 527/2002 o dobrovoľných dražbách, s názorom, ktorým nemožno súhlasiť. Citované ustanovenie iba formálne upravuje postup dražobníka, pôvodného vlastníka pri odovzdávaní predmetu dražby. Nedodržanie tohto postupu samo o sebe (bez existencie majetkového prospechu) nemá žiaden vplyv na vznik bezdôvodného obohatenia a nie je možné citované ustanovenia aplikovať vzhľadom na predmet konania na prejednávajúcu vec. Vzhľadom na skutočnosť, že bolo jednoznačne v konaní preukázané, že žalovaná na jar roku 2011 nehnuteľnosť vo vlastníctve žalobkyne opustila (pozri odsek 10.) je potom právne irelevantná aj skutočnosť uplatnená ako prostriedok procesného útoku vo vyjadrení žalobkyne k odvolaniu žalovanej (pozri odsek 31.), že sa v dome nachádzal majetok patriaci žalovanej čo preukazovala žalobkyňa rozsudkom Okresného súdu Pezinok zo dňa 11. 11.

2015 sp. zn. 8C/193/2011, lebo táto skutočnosť sama o sebe nezakladá u žalovanej skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia, keďže bolo rovnako jednoznačne preukázané, že nehnuteľnosť užíval len A. Y. F. a len tento mohol byť v konaní o vydanie majetkového prospechu pasívne legitimovaný.

12. V snahe dosiahnuť zmenu napadnutého rozsudku žalobkyňa argumentovala aj tým, že, v Občianskom zákonníku absentuje úprava, ktorá by výslovne upravovala vznik bezdôvodného obohatenia za užívania nehnuteľnosti manželmi bez právneho titulu po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov a moment zániku BSM manželov nemá vplyv na už existujúci spoločný záväzok bývalých bezpodielových vlastníkov, preto je nutné aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujúce spoločný nájom ako ustanovenia tomuto prípadu najbližšie. Posúdenie následkov neoprávneného užívania a vypratania nehnuteľnosti, a to aj po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je postačujúcim spôsobom a rozsahom upravené v Občianskom zákonníku (viď odsek 13.), preto je vylúčená analógia legis podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka s poukazom na ustanovenia § 701 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

13. Neoprávnené užívanie nehnuteľnosti, teda užívanie nehnuteľnosti bez nájomnej, či inej zmluvy, alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať je kvalifikované ako plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 52/2005). Účastníkom zodpovednostného vzťahu z bezdôvodného obohatenia je len ten z manželov, ktorému sa plnilo bez právneho dôvodu (Ro NS ČR z 26. 05. 2004 sp. zn. 33 Odo 221/2002) a existencia zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je pre posúdenie vzniku majetkového prospechu úplne bezpredmetná. “

16.5. Podľa dovolacieho súdu žalovaná nezodpovedá za vzniknuté bezdôvodné obohatenie z dôvodu, že ona nezískala majetkovú hodnotu bez právneho dôvodu, nakoľko v dome nebývala bez poskytovania náhrady za vykonávanie jej patriacich oprávnení a bez toho aby sa jej majetok zväčšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať dom. Ved' predsa, keď v dome zostal bývať (v zmysle užívať) manžel žalovanej spolu s dcérou, jedine títo mohli napokon odovzdať kľúče od predmetného domu, resp. aj dom žalobkyni sprístupniť, a tak umožniť žalobkyni realizovať výkon jej vlastníckeho práva.

16.6. Je zrejmé z vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu veci, že žalovaná vo vydraženom dome nebývala, tento neužívala od jari 2011 (zobrala si z neho osobné veci), preto podľa názoru dovolacieho súdu na jej strane nevzniklo bezdôvodné obohatenie, ani v prípade neodovzdania kľúčov, resp. nesprístupnenia domu z jej strany, nakoľko bolo preukázané, že v žalovanom období od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2013, teda už aj po zániku BSM v dome býval jej manžel spolu s dcérou (v tomto konaní vypočutý ako svedok). Preto aj záver odvolacieho súdu o nedostatku vecnej pasívnej legitimácie v danom spore je správny. Správny je aj preto záver odvolacieho súdu vo vzťahu k tvrdeniu o neodovzdaní kľúčov a nevyprataní nehnuteľnosti žalovanou žalobkyni ako okolnosti významnej vo veci, avšak len za predpokladu majetkového prospechu, ktorý ale žalovanej žiadny nevznikol.

16.7. Dovolací súd tiež zdôrazňuje, že žalobkyňa nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia žiada za obdobie od 01. 06. 2011, t.j. po zániku BSM žalovanej a jej manžela (15. 04. 2011).

16.8. K veci je potrebné uviesť, že už z tohto je zrejmé, že aj keby hypoteticky prípadne žalovaná odovzdala kľúče od domu, ona sama nehnuteľnosť sprístupnila, v dome zostal bývať a nehnuteľnosť užíval manžel žalobkyne spolu s dcérou, ktorí ako je zrejmé sa z domu nevysťahovali, teda ani nesprístupnili dom vo vlastníctve žalobkyne, pričom v tomto spore žalovaní neboli. Preto aj záver odvolacieho súdu o nedostatku vecnej pasívnej legitímácie v danom spore je správny. Vecnou legitímáciou je stav vyplývajúci z hmotného práva. Prípadný nedostatok pasívnej vecnej legitímácie znamená, že podľa hmotnoprávných ustanovení nie je žalovaný subjektom tvrdenej povinnosti a žaloba proti nemu nemôže byť preto úspešná. Kto je v rámci zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie pasívne legitimovaný, vyplýva z § 451 OZ. Je ním ten, koho majetok sa na úkor druhého neoprávnene zväčšil alebo u koho nedošlo k zmenšeniu majetku napriek tomu, že k tomu malo v súlade s právom dôjsť. Aktívne legitimovaným subjektom k uplatneniu práva zo zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie je ten, na úkor koho bolo bezdôvodné obohatenie získané. Inštitút bezdôvodného obohatenia vyjadruje zásadu občianskeho práva, že nikto sa nesmie bezdôvodne obohatiť na úkor iného a pokiaľ k tomu dôjde, je povinný takto získaný prospech vrátiť. Podporne je možné poukázať v tomto smere aj na rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/71/2016, publikované v časopise „Zo súdnej praxe“ č. 31/2017, z ktorého vyplýva: „Druhý z manželov nie je nositeľom pasívnej vecnej legitímácie v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia, vzniknutého v dôsledku dovolania sa (relatívnej) neplatnosti kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti patriacej do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorú ako predávajúci uzavrel len jeden z manželov.“ Aj keď samozrejme, v uvedenej veci išlo o bezdôvodné obohatenie z iného titulu ako v prípade prejednávanej veci.

16.9. Pokiaľ žalobkyňa odkazuje na rozhodnutia NS ČR, tieto jednak nie sú záväzné pre rozhodovanie dovolacieho súdu v predmetnej veci, neznamená to však to, že by nemohli byť použiteľné podporne vzhľadom na prípadnú zhodnosť posudzovanej právnej úpravy posudzovanej veci. Napr. rozhodnutie NS ČR sp. zn. 26Cdo/3560/2010 sa venovalo žalobe o vypratanie nehnuteľnosti z ktorého plynula právna veta: „Vindikačnou žalobou sa možno domáhať i uchopenia držby nehnuteľnosti (pozemku) v situácii, kedy ju nájomca neodovzdal vlastníčkovi a neumožnil mu, aby vo vzťahu k nim realizoval svoje vlastnícke právo, vrátane práva ju užívať a disponovať s ňou“, rozhodnutie NS ČR sp. zn. 28Cdo/1551/2013 sa týkalo bezdôvodného obohatenia z dôvodu užívania nebytových priestorov po skončení nájmu, týkalo sa solidarity záväzku z dôvodu, že obaja žalovaní boli z nájmovej zmluvy solidárne zaviazaní. Tieto rozhodnutia, resp. ich význam (aj keď nie celkom priliehavý) sa žalobkyňa snažila prispôbovať na prejednávanú vec, čo ale podľa názoru dovolacieho súdu nebolo možné v danej konkrétnej skutkovej situácii. Naopak tento náhľad právneho posúdenia dovolacím súdom koreluje právnomu názoru vyslovenému judikatúrou Najvyššieho súdu ČR (ako už bolo vyššie uvedené nie je záväzná pre naše všeobecné súdy, ale podporne na ňu poukázal už aj odvolací súd vzhľadom na zhodnosť právnej úpravy posudzovanej veci v ČR do prijatia nového kódexu - Občianskeho zákonníka č. 89/2012 Sb. od 1.1.2014), podľa ktorej povinnosť vydať, čo bolo získané bez právneho dôvodu, v zmysle § 451 a nasl. OZ zaťažuje adresáta plnenia, nie osobu, ktorá má predmet aktuálne v držbe. Ak nadobudne dodatočne spornú hodnotu iný subjekt, povinnosť vydať prijatý prospech naň neprechádza, lebo záväzkový vzťah z bezdôvodného obohatenia sa vytvára len medzi tým, kto sa obohatil, a tým, na úkor koho k obohateniu došlo (aj rozsudok NS ČR z 26. 05. 2004, sp. zn. 33Odo/221/2002, rozsudok NS ČR zo dňa 04. 10. 2012, sp. zn. 28Cdo/1856/2012, príp. uznesenie NS ČR zo dňa 01. 04. 2015, sp. zn. 28Cdo/2998/2014).

17. Zhrnúc vyššie uvedené a konkrétny skutkový stav uvedenej veci, podľa dovolacieho súdu, bežná nečinnosť v podobe neodovzdania kľúčov, resp. nesprístupnenie nehnuteľnosti vlastníkovi veci - žalobkyni žalovanou, keď nehnuteľnosť žalovaná už neužívala, odst'ahovala sa z nej, pričom nehnuteľnosť užíval manžel žalobkyne spolu s dcérou, nemôže zakladať vznik bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej v zmysle zásad uvedených v § 451 ods. 1 a 2 OZ ani z titulu existencie BSM, čo bude ďalej bližšie zdôvodnené. Na strane žalovanej teda nedošlo k získaniu faktického, reálneho obohatenia sa na úkor žalobkyne. Účastníkom zodpovednostného záväzkového vzťahu z bezdôvodného obohatenia v danom prípade zostáva teda ten z manželov, ktorému bolo bez právneho dôvodu plnené, nakoľko len on užíval nehnuteľnosť bez nájomnej, či inej zmluvy, alebo iného titulu, ktorý by ho oprávňoval tieto priestory užívať. Uvedenému korešponduje aj právny názor vyslovený v napadnutom rozhodnutí, že v prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať bytový priestor, resp. v danom prípade dom.

18. Druhá právna otázka: „Či do času zániku BSM manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov a rovnako tak, či manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov aj po zániku BSM.“

18.1. Z právnej otázky vyplýva vzťah ust. § 145 OZ a § 451 ods. 1 a 2 OZ.

18.2. „Vyššie citované ustanovenie § 145 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka upravuje vzájomné vzťahy manželov a tretích osôb s ohľadom na dispozičné úkony bezpodielových spoluvlastníkov, t.j. na právne úkony, ktorými manželia disponujú so spoločnými vecami ako predmetom bezpodielového spoluvlastníctva. Vo vzťahu k tretím osobám zakladá aktívnu alebo pasívnu solidaritu manželov z platných právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí. Tento dôsledok nastáva bez ohľadu na to, či právny úkon týkajúci sa spoločných vecí urobil jeden z manželov alebo obaja manželia spoločne, a či išlo o bežnú vec (záležitosť) alebo o inú než bežnú vec. V zmysle tohto ustanovenia sa na platnosť právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí a urobeného len jedným z manželov (teda úkonu, pri ktorom manželia nevystupujú spoločne ako účastníci), vyžaduje súhlas druhého manžela, ak ide o inú než bežnú záležitosť. Nedostatok tohto súhlasu má za následok neplatnosť právneho úkonu, pričom v zmysle § 40a Občianskeho zákonníka ide o relatívnu neplatnosť. To znamená, že právny úkon, ktorý nemožno považovať za vybavovanie bežnej záležitosti, uskutočnený iba jedným z manželov bez súhlasu druhého manžela, sa považuje za platný, pokiaľ sa ten, kto je ním dotknutý, nedovolá jeho neplatnosti. Základnou podmienkou aplikácie ustanovenia § 145 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka na konkrétny prípad je však existencia právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí. Pokiaľ táto podmienka nie je splnená, sú úvahy o tom, či v konkrétnych okolnostiach išlo o bežnú alebo nie bežnú záležitosť a teda či k právnemu úkonu bol alebo nebol potrebný súhlas druhého manžela, bezpredmetné. Za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí treba považovať tie, pri ktorých dochádza k dispozícii s predmetom bezpodielového spoluvlastníctva alebo k výkonu jeho správy. Týmto predmetom podľa platnej právnej úpravy (§ 143 Občianskeho zákonníka) môže byť len to, čo môže byť predmetom vlastníctva, teda iba veci v právnom zmysle, t.j. ovládateľné hmotné predmety a

ovládateľné prírodné sily, ktoré slúžia potrebám ľudí. Za predmet vlastníctva a teda ani bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa preto nepovažujú pohľadávky a záväzky (dlhy), ktoré sa riadia všeobecným právnym režimom záväzkových vzťahov. Na tomto závere nič nemení to, že pri zániku bezpodielového spoluvlastníctva sa vykonáva aj vyporiadanie spoločných pohľadávok a záväzkov manželov (dopadajúce len na vzťah medzi manželmi a nie aj na ich vzťah k tretím osobám) podľa zásad platných pre vyporiadanie tohto spoluvlastníctva (vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva v širšom zmysle). Podľa súdnej praxe sa za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí nepovažujú napr. zmluva o pôžičke uzavretá len jedným z manželov (rozsudok Najvyššieho súdu ČSR z 21. decembra 1973 sp. zn. 3 Cz 57/73 publikovaný v Zborníku stanovísk správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR, vydanom Najvyšším súdom ČSSR, SEVT Praha 1986), ručiteľský záväzok jedného z manželov (R 61/1973) alebo zmluva o výpožičke uzavretá len jedným z manželov (R 71/1994). Pri nezmenenej právnej úprave predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov sú tieto závery súdnej praxe stále použiteľné. Rovnaký záver platí aj pre zmluvu o pristúpení k dlhu uzavretú len jedným z manželov. I keď pri uvedených právnych úkonoch ide o rozdielne právne inštitúty, z hľadiska ustanovenia § 145 Občianskeho zákonníka je pre ne charakteristické to, že sa priamo netýkajú predmetu bezpodielového spoluvlastníctva, teda spoločných vecí, preto je aplikácia tohto ustanovenia v súvislosti s nimi vylúčená. Keďže ani zmluva o pristúpení k dlhu uzavretá len jedným z manželov sa bezprostredne nedotýka predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nie je právnym úkonom týkajúcim sa spoločných vecí (podrobnejšie pozri rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/234/2010)“.

18.3. K tejto otázke zopakujúc vyššie uvedené dovolací uvádza, že zo žaloby, resp. pripustenej zmeny žaloby je zrejmé, že žalobkyňa žiadala bezdôvodné obohatenie za obdobie od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2013. Bezpodielové spoluvlastníctvo žalovanej a jej manžela A. F. zaniklo vyhlásením konkurzu na majetok manžela žalovanej dňa 15. 04. 2011. Preto časť právnej otázky - Či do času zániku BSM manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov, keďže žalobkyňa žiadala priznať bezdôvodné obohatenie až za obdobie od 01. 06. 2011, teda v čase, keď už BSM manželov bolo zaniknuté, by dovolací súd riešil hypoteticky. Napriek uvedenému zastáva právny názor v zhode s odvolacím súdom, vyjadrenom v bode 12., 13. rozsudku odvolacieho súdu a právny názor uvedený v bodoch 16.5. až 17. rozhodnutia tohto.

18.4. Druhá časť otázky, či manželia zodpovedajú spoločne a nerozdielne za vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku nevypratania domu jedným z manželov aj po zániku BSM.

18.5. Tak ako už bolo vyššie uvedené, právnomu posúdeniu tejto otázky sa odvolací súd venoval v bode 12. odôvodnenia podľa ktorého „v snahe dosiahnuť zmenu napadnutého rozsudku žalobkyňa argumentovala aj tým, že v Občianskom zákonníku absentuje úprava, ktorá by výslovne upravovala vznik bezdôvodného obohatenia za užívania nehnuteľnosti manželmi bez právneho titulu po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov a moment zániku BSM manželov nemá vplyv na už existujúci spoločný záväzok bývalých bezpodielových vlastníkov, preto je nutné aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujúce spoločný nájom ako ustanovenia tomuto prípadu najbližšie. Posúdenie následkov neoprávneného užívania a vypratania nehnuteľnosti, a to aj po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je postačujúcim spôsobom a rozsahom upravené v Občianskom zákonníku (viď odsek 13.), preto je vylúčená analógia legis podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka s poukazom na ustanovenia § 701 ods.

2 Občianskeho zákonníka. Dovolací súd sa s týmto v plnom rozsahu stotožňuje a naň odkazuje aj v súvislosti na konkrétne individuálne zistené skutkové okolnosti predmetnej veci s poukazom aj na ustanovenie čl. 2 CSP, ktoré súvisí so spravodlivým vyriešením konkrétneho sporu, keď v konečnom dôsledku po zániku BSM po 15. 04. 2011, za obdobie ktoré žalobkyňa od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2013 žiadala zaplatiť bezdôvodné obohatenie od žalovanej, hoci vo vydraženej nehnuteľnosti býval v čase po zániku BSM manžel žalovanej spolu s dcérou, ktorí ale neboli v spore žalovanými subjektami. K tomu v danej konkrétnej skutkovej situácii dovolací súd udáva zopakujúc už vyššie uvedené, že na bezdôvodné obohatenie, ktoré malo na strane žalovanej vzniknúť potom, čo žalovaná nehnuteľnosť neužívala (odst'ahovala sa z nej) po zániku BSM, nie je tiež možné príp. aplikovať ust. § 145 ods. 2 OZ, podľa ktorého z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne (do jeho vyporiadania), nakoľko pri bezdôvodnom obohatení, nejde o realizáciu právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí, z ktorých by mal vzniknúť solidárny záväzok manželov, a teda aj žalovanej. Dovolací súd tiež zdôrazňuje, že preukazovanie zo strany žalobkyne rozsudkom okresného súdu sp. zn. 8C/193/2011 z 11. novembra 2015, že aj po opustení nehnuteľnosti sa v dome nachádzal majetok patriaci žalovanej, teda majetok, ktorý mal patriť aj žalovanej z titulu BSM, resp. jeho nevyporiadania za žalované obdobie od 01. 06. 2011 do 30. 04. 2011 (čo navodzuje aplikáciu ust. § 145 ods. 2 OZ) a z tohto by mal vzniknúť solidárny záväzok žalovanej a jej manžela, v tomto smere opätovne poukazuje na vyššie vyslovené právne závery, prečo tomu tak nie je. Je len logické, keďže nebolo sporné, že žalovaná opustila rodinný dom, nebývala v ňom za žalované obdobie, tento mohol užívať len jej manžel spolu s majetkom patriacim do zaniknutého BSM žalovanej a jej manžela do času jeho vyporiadania.

19. Pri aplikácii uvedeného výkladu na preskúmanú kauzu možno konštatovať, že odvolací súd artikuloval právne závery, ktoré sú uvedené v jeho odôvodnení správne, keď dovodil, že žalobkyňa nemôže s úspechom uplatniť nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia voči žalovanej. Úsudok odvolacieho súdu tak nie je v žiadnom rozpore so všeobecnými princípmi identifikácie účastníkov záväzku z bezdôvodného obohatenia. Náhľad zvolený odvolacím súdom nemožno rovnako označiť za prísne, resp. nemiestne formalistický, práve naopak je prejavom dôsledného a koherentného uchopenia právnej podstaty veci v zistenej skutkovej situácii, pričom opačný pohľad na vec cez optiku žalobkyne by vykazoval znaky nie spravodlivého usporiadania vzťahov medzi stranami sporu. V predmetnej veci teda nedošlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci. Dovolaciemu súdu za opísanej situácie preto neostalo iné, než dovolanie žalobkyne zamietnuť v súlade s ustanovením § 448 CSP.

31.**R O Z H O D N U T I E**

Dohoda uzavretá medzi vlastníkom a užívateľom poľnohospodárskeho pozemku, ktorá nerešpektuje zákonom upravený postup vrátenia a prevzatia neprístupného alebo racionálne nevyužiteľného pozemku užívaného bez nájomnej zmluvy, je dohodou, ktorá svojím obsahom a účelom odporuje § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z., preto je v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatnou.

Vlastník poľnohospodárskeho pozemku, vydávaného in natura, musí z hľadiska prístupu k pozemku disponovať právnym titulom na prechod cez susedné pozemky.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. októbra 2025 sp. zn. 3Cdo/67/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Nitra (ďalej „súd prvej inštancie“, „okresný súd“) rozsudkom z 12. októbra 2023 č. k. TO-8C/44/2022-343 uložil žalovanému povinnosť vypratať pozemok parc. registra E, parc. číslo XXX/X o výmere 5.395 m², druh pozemku orná pôda, katastrálne územie A. X., E. A. X., okres S. a parc. číslo XXX/X o výmere 23.119 m², druh pozemku orná pôda, katastrálne územie A. X., Obec A. X., okres S., oba pozemky vedené na liste vlastníctva č. XXXX (ďalej „predmetná nehnuteľnosť“), a tieto vydať žalobkyni 2/ do 30 dní po prvom zbere úrody po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku (I. výrok). Vo zvyšku žalobu zamietol (II. výrok). O trovách konania následne rozhodol tak, že žalobkyni 2/ priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o konkrétnej sume tejto náhrady rozhodne tunajší súd samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku (III. výrok) a tiež žalovanému priznal proti žalobkyni 1/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o konkrétnej sume tejto náhrady rozhodne súd samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku (IV. výrok).

1.1. Po právnej stránke rozhodnutie odôvodnil článkom 20 ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“), § 677 ods. 1, § 676 ods. 2, § 123, § 126 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“, „Občiansky zákonník“), § 3, § 8 ods. 1 prvej vety, § 7 ods. 1, § 9 ods. 1, § 12 ods. 1, 2, 3, § 12a ods. 1 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 504/2003 Z. z.“).

1.2. Z vykonaného dokazovania súd prvej inštancie ustálil, že v konaní nebolo sporné, že žalobkyne 1/ a 2/ ako vlastníčky poľnohospodárskej pôdy túto prenajali žalovanému zmluvami o nájme pozemkov na poľnohospodárske účely pri prevádzkovaní podniku z 14. januára 2007 na dobu určitú do 1. januára 2017, ktorá zmluva sa podľa § 8 zákona č. 504/2003 Z. z. obnovila na

určitý čas o päť rokov, t. j. do 1. januára 2022. Následne rok pred uplynutím doby nájmu vyzvali žalovaného na vrátenie a prevzatie prenajatých pozemkov, a to žalobkyňa 1/ listom z 25. októbra 2020, žalovaný na predstavenstve dňa 18. januára 2021 so žiadosťami žalobkyní súhlasil, podľa súdu prvej inštancie došlo týmto k ukončeniu nájomných zmlúv. Súd prvej inštancie uviedol, že sporným zostalo vydanie pozemkov z dôvodu neprístupnosti pozemku s poukazom na ust. § 12 ods. 3 zákona č. 504/2003 Z.z. a s týmto súvisiace pokračovanie nájmu do vykonania pozemkových úprav. Z ohliadky na mieste samom a pozemkovej mapy súd prvej inštancie zistil, že parcela žalobkyne 1/ par. č. 260/31 sa nenachádza v blízkosti žiadnej cesty, nachádza sa v strede iných pozemkov, nesusedí s parcelou evidovanou v C-KN so spôsobom využitia 22 podľa vyhlášky 461/2009 Z.z., a že par. č. 268/3 nesusedí so žiadnou cestou, a to ani tzv. poľnou pre verejnosť, nachádza sa v strede iných pozemkov, jej jedna časť susedí s vodnou plochou (rieka A.), kde sa nachádza tzv. val ako ochranná bariéra vodného toku. Pokiaľ išlo o tvrdenú poľnú cestu, išlo o cestu slúžiacu pre potreby žalovaného vedúcu cez pozemky, ktoré má v nájme od vlastníkov, k čomu doložil i nájomné zmluvy. Žalobkyňa 1/ nepredložila žiaden dôkaz preukazujúci, že predmetná parcela susedí s parcelou evidovanou v C-KN so spôsobom využitia podľa vyhlášky 461/2009 Z. z.

1.3. Vzhľadom na zistené a preukázané skutočnosti dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba nie je dôvodná v časti uloženia povinnosti žalovanému vypratať pozemky vo vlastníctve žalobkyne 1/ parcely registra E parc. číslo XXX/X o výmere 2.877 m², druh pozemku orná pôda, katastrálne územie A., Obec A. X., okres S. a parc. číslo XXX/X o výmere 5.688 m², druh pozemku orná pôda, katastrálne územie A. X., Obec A. X., okres S., oba pozemky vedené na liste vlastníctva č. XX, a to z dôvodu neprístupnosti pozemkov, preto žalobu v tejto časti zamietol. K tvrdeniu žalobkyne 1/, že bude obhospodarovat' pozemky pomocou dronov, poukázal na to, že v súčasnej dobe nie je prijatá platná legislatíva na Slovensku na používanie a obhospodarovanie pozemkov dronmi.

1.4. Žalobkyne 1/ a 2/ poukazovali na to, že zmluvy o nájme pozemkov na poľnohospodárske účely pri prevádzaní podniku, ktoré uzatvorili so žalovaným sú spotrebiteľskými zmluvami a ide o spotrebiteľský spor. V tejto súvislosti súd prvej inštancie uzavrel, že pri zmluvách o nájme pozemkov na poľnohospodárske účely pri prevádzaní podniku nevystupovali žalobkyne ako spotrebiteľky, ktoré by kupovali výrobky alebo služby pre svoju osobnú spotrebu, práve opačne, prenajímali pozemky vo svojom vlastníctve žalovanému, ktorý im za to platil nájomné a vzhľadom na to nejde o spotrebiteľský spor.

1.5. O nároku na náhradu trov konania okresný súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % jednak úspešnej žalobkyni 2/ voči žalovanému a jednak úspešnému žalovanému voči žalobkyni 1/. O výške trov konania rozhodne po právoplatnosti samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 18. apríla 2024, č. k. 8Co/13/2024-471 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v rozsahu napadnutých výrokov II. a IV. týkajúcich sa žaloby žalobkyne 1/ a zrušil v rozsahu výrokov I. a III., týkajúcich sa žaloby žalobkyne 2/ a vec vrátil v tejto časti súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Žalovanému priznal voči žalobkyni 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd nesúhlasil s právnym posúdením veci súdom prvej inštancie podľa § 12 ods. 3 zákona č. 504/2003 Z. z., preto vyzval v zmysle § 382 CSP strany sporu, aby sa vyjadrili k

možnému použitiu § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. Odvolací súd uviedol, že rovnako ako strany sporu je toho názoru, že nájomný vzťah na základe nájomných zmlúv skončil, teda žalovaný užíval ako užívateľ pozemky bez nájomnej zmluvy a napriek stranami sporu zdokumentovanej snahe o uzatvorenie novej nájomnej zmluvy táto uzatvorená nebola. Preto bol toho názoru, že bolo potrebné vychádzať z § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z., ktorý rieši situáciu, ak ide o pozemok, ktorý je užívaný bez nájomnej zmluvy a vznikol medzi stranami spor o tom, či sú tieto pozemky prístupné, resp. neprístupné a tiež či ich možno, resp. nemožno racionálne užívať. Ďalej v prospech použitia citovaného ustanovenia § 12 ods. 5 argumentoval, že toto ustanovenie nadväzuje na ods. 3 a 4, čo zodpovedá aj danej skutkovej situácii, pretože ide o užívanie pozemku bez nájomnej zmluvy. Odvolací súd uviedol, že odvolacia námietka žalovaného, či vôbec došlo k skončeniu nájmu so žalobkyňou, je irelevantná. Poukazoval, že aj sám žalovaný v priebehu predsúdnych rokovaní, ako aj v priebehu súdneho konania nespochybňoval samotné skončenie nájomnej zmluvy a užívanie bez nájomnej zmluvy. Uviedol, že nájom na základe nájomnej zmluvy bol ukončený nielen výzvou na vrátenie a prevzatie pozemkov zo strany žalobkyň, ale aj samotným uplynutím doby nájmu.

2.2. Odvolací súd citoval uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. septembra 2023 sp. zn. 1Cdo/19/2022 podľa ktorého na to, aby sa aplikoval postup podľa § 12a citovaného zákona (t. j. uzatvorenie podnájomnej zmluvy k náhradnému pozemku namiesto vydania pozemku, ktorý je vo vlastníctve žiadateľa), postačuje (okrem ostatných podmienok vymedzených v § 12a) preukázanie, že ide o neprístupný pozemok alebo (t. j. alternatívne) o pozemok, ktorý nemožno racionálne užívať. Naopak na to, aby vlastník dosiahol vydanie takéhoto pozemku in natura, (t. j. aby sa neaplikovalo ustanovenie § 12a), musí preukázať, že nie je naplnený ani jeden z uvedených predpokladov, t. j. nejde o neprístupný pozemok a súčasne (kumulatívne) nejde o pozemok, ktorý nemožno racionálne užívať (podľa základov výrokovej logiky negáciou disjunkcie dvoch výrokov je konjunkcia ich negácií).

2.3. Ohľadom pozemkov vo vlastníctve žalobkyne 1/ podľa názoru odvolacieho súdu žalobkyňa 1/ neunesla dôkazné bremeno a nepreukázala ani prístupnosť pozemku, ako ani jeho racionálne užívanie.

2.4. Zároveň odvolací súd uviedol, že nemožno súhlasiť s argumentom žalobkyne 1/, že bolo nesporné vydanie pozemkov, ktoré bolo uzatvorené dohodou zmluvných strán, pretože takáto dohoda je právnym úkonom, a ten podlieha prieskumu v zmysle § 39 OZ. Odvolací súd uviedol, že napriek vyjadreniam strán sporu (najmä žalobkyň), bol toho názoru, že v danom konaní bola nesporná len tá skutočnosť, že nájomná zmluva skončila, teda užívateľ - žalovaný užíval pozemky bez nájomnej zmluvy. Dôvodil, že uvedené bolo nesporné, nakoľko aj žalovaný súhlasil s výzvou na vrátenie a prevzatie pozemkov, avšak následne zistil, že ani pozemky, o ktorých si pôvodne myslel, že ich bude možné vydať, ich vydanie nepovažoval za možné. V dôsledku uvedeného vznikol spor, a preto argumentácia žalobkyne 1/, že uvedené nemá byť predmetom sporu, je podľa názoru odvolacieho súdu irelevantná, dodal, že žiadna dohoda strán o ukončení zmluvného vzťahu, či vydaní pozemkov, nemôže byť platná, ak je v rozpore so zákonom, a to s ust. § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z., ktorý uvádza, že, ak ide o pozemok, ktorý je užívaný bez nájomnej zmluvy a ktorý je neprístupný alebo ho nemožno racionálne užívať, na vrátenie a prevzatie pozemku podľa odseku 3 alebo odseku 4 sa primerane použije postup podľa § 12a, s ktorým však žalobkyňa 1/ nesúhlasila a žiadala vydať pozemok in natura. Preto argumentáciu žalobkyne 1/

odvolací súd ohľadom uzatvorenia dohody (najmä tú časť, že zákon takúto dohodu nevylúčil), nepovažoval za dôvodnú.

2.5. Rovnako tak podľa názoru odvolacieho súdu bolo pre posúdenie veci úplne irelevantné, či nájomná zmluva je spotrebiteľskou zmluvou alebo nie, pretože predmet sporu sa netýka uzatvorenej nájomnej zmluvy, ani s ňou nesúvisí, ale ide o nárok vyplývajúci z užívania pozemku bez nájomnej zmluvy a dodal, že spotrebiteľské ustanovenia, ktorých aplikácie sa žalobkyňa 1/ domáhala, majú chrániť spotrebiteľa pred dodávateľom, ktorý by chcel zmluvnými ustanoveniami obchádzať zákonné ustanovenia a nie umožniť spotrebiteľom obchádzať zákonné ustanovenia cez dohody, ktoré im odporujú a domáhať sa dobrej viery pri ich uzatváraní ako slabšej zmluvnej strany.

2.6. S poukazom na uvedené skutočnosti odvolací súd bol toho názoru, že odvolaniu žalobkyne 1/ nie je možné vyhovieť, a preto rozsudok v časti výroku II. a IV. ako vo výroku vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

2.7. Odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobkyni 1/ v zmysle § 396 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP tak, že v odvolacom konaní plne úspešnému žalovanému priznal voči neúspešnej žalobkyni 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (100 %) s tým, že o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP). O náhrade trov konania o žalobe žalobkyne 2/ vrátane trov odvolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie po vrátení veci v novom rozhodnutí (§ 396 ods. 3 CSP).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu výrokov II. a IV., ktorými odvolací súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu, podala žalobkyňa 1/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutých výrokoch a vec vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Dovolateľka bola toho názoru, že v danom prípade sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu o výklade spotrebiteľskej zmluvy, čím je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Bola toho názoru, že odvolací súd posúdil otázku spotrebiteľského charakteru dohody o skončení nájmu a o vydaní veci ako aj otázku charakteru sporu nesprávne, keď na ňu neaplikoval § 52 ods. 1 a § 54 ods. 2 OZ, resp. § 290 CSP. Slovenská legálna definícia spotrebiteľskej zmluvy v § 52 ods. 1 OZ sa podľa názoru dovolateľky vzťahuje tak na prípad, keď spotrebiteľ prijíma služby alebo tovar od dodávateľa, ako aj na prípad, keď spotrebiteľ poskytuje tovar alebo službu a dodávateľ platí cenu, rozhodujúce je konanie v rámci podnikateľskej činnosti pri uzatváraní zmluvy (bez ohľadu na zmluvný typ). V tomto prípade pri uzatváraní nájomnej zmluvy, pri dohode o skončení nájomnej zmluvy a vydaní poľnohospodárskych pozemkov konala ako fyzická osoba nepodnikateľ, a naopak žalovaný konal ako právnická osoba podnikajúca v poľnohospodárstve a takto konali aj pri úkonoch na túto zmluvu nadväzujúcich a s ňou súvisiacich. Poukazovala na rozsudok sp. zn. 2Sžo/258/2009, v ktorom Najvyšší súd SR uviedol, že podľa právnej úpravy ochrany spotrebiteľa v práve Európskych spoločenstiev a Európskej únie, ako aj podľa platného právneho poriadku Slovenskej republiky, každý typ zmluvy môže mať povahu spotrebiteľskej zmluvy. Rovnako v rozsudku sp. zn. 5Cdo/71/2022 Najvyšší súd SR v odseku 13.1. odôvodnenia uviedol, že spotrebiteľskou

zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu uzavretá medzi dodávateľom a spotrebiteľom a potvrdil extenzívne chápanie definície spotrebiteľského sporu. Z definície spotrebiteľského sporu v zmysle § 290 CSP je zrejmé, že zákonodarca má záujem, aby bol spotrebiteľský spor vykladaný extenzívne. Odvolací súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru, že v tomto prípade o spotrebiteľský spor nejde, pretože ide o nárok vyplývajúci z užívania pozemku bez nájomnej zmluvy. V tomto prípade išlo o nárok vyplývajúci priamo z uzavretej dohody o skončení nájmu a o vydaní veci, teda o nárok, ktorý nastal po skončení nájomnej zmluvy, no s ňou súvisiaci. Podľa rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo/23/2017 a tam citované a odkazované ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, sa ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom.

3.2. Žalobkyňa proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala aj z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uviedla, že za sporné právne otázky, od ktorých záviselo právne posúdenie veci krajským súdom, a ktoré krajský súd posúdil nesprávne, sú: 1/ či § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. vylučuje platné uzavretie dohody o skončení nájmu a o vydaní pozemkov medzi dovolateľkou a žalovaným a pre prípad, ak by bol prijatý záver o neexistencii dohody o vydaní pozemkov, 2/ či z hľadiska vydania pozemkom in natura pre vlastníka poľnohospodárskeho pozemku postačuje z hľadiska prístupu k pozemku faktický prístup, ktorý je verejnosťou bežne využívaný, alebo vlastník musí disponovať existujúcimi právnymi titulmi na prechod okolitými pozemkami. Dovolateľka uviedla, že nesúhlasí s neodôvodneným, nejasným a nezrozumiteľným záverom odvolacieho súdu o neplatnosti dohody o vydaní poľnohospodárskych pozemkov pre rozpor s § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z., pretože § 12 ods. 5 sa v spojitosti s § 12 ods. 3 a 4 zákona č. 504/2003 Z. z. vzťahuje na prípady jednostrannej výzvy vlastníka na vrátenie a prevzatie pozemkov v prípade neprístupných alebo racionálne neužívateľných pozemkov a nie na dvojstranné dohody vlastníka a užívateľa o vydaní pozemkov. Zároveň výklad v prospech platnosti tejto dohody rešpektuje ochranu vlastníckeho práva, možnosť rozhodovania o užívaní pozemkov vlastníkom, a zároveň rešpektuje potrebu diverzifikácie užívania poľnohospodárskej pôdy a dáva potenciál zlepšenia prístupu mladých a malých poľnohospodárov k pôde. Výklad v neprospech platnosti tejto dohody by znamenal, že maximálne doby nájmu podľa § 8 zákona č. 504/2003 Z. z. nemajú opodstatnenie a zmysel. Dovolateľka bola preto názoru, že dohoda medzi ňou a žalovaným o vydaní poľnohospodárskych pozemkov bola uzavretá platne, a to v zmysle § 1 ods. 1 zákona o nájme poľnohospodárskych pozemkov v spojení s § 40 ods. 2 a § 46 ods. 2 prvá veta OZ v podobe výzvy z 28. októbra 2020, pričom tento písomný návrh bol žalovaným písomne prijatý listom z 18. januára 2021, čo bolo potvrdené na stretnutí oboch strán dňa 4. augusta 2021, keď sa v zápise zo stretnutia uvádza, že strany sa dohodli na skončení nájmu, a že parcely budú vydané na pôvodnom mieste k 1. januáru 2022. Dovolateľka uviedla, že otázka platnosti dohody o vydaní poľnohospodárskeho pozemku uzavretá medzi vlastníkom a užívateľom bez ohľadu na posúdenie jeho prístupnosti, či racionálnej využívateľnosti ešte nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu vyriešená podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Ďalej formulovala otázku pre prípad, ak by bol prijatý záver o neexistencii dohody o vydaní pozemkov, 2/ či z hľadiska vydania pozemkom in natura pre vlastníka poľnohospodárskeho pozemku postačuje z hľadiska prístupu k pozemku faktický prístup, ktorý je verejnosťou bežne využívaný, alebo vlastník musí disponovať existujúcimi právnymi titulmi na prechod okolitými pozemkami. Poukázala, že odvolací súd v odseku 29. odôvodnenia

napadnutého rozsudku argumentoval, že nepreukázala, že má k pozemku EKN p. č. 268/3 zabezpečenú reálnu prístupovú cestu, či už nájomnými zmluvami, alebo inými vecnými právami, pričom odvolací súd v odseku 29. odôvodnenia napadnutého rozsudku uviedol, že na zabezpečenie prístupu z pohľadu § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. musí vlastník disponovať nájomnými zmluvami, resp. vecnými právami, ktoré ho oprávňujú prechádzať cez okolité pozemky na svoj pozemok. Dovolateľka je toho názoru, že tento právny záver je nesprávny, pričom podľa jej názoru pojmu prístup z pohľadu § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. zodpovedá aj faktický prístup, ktorý nemení existujúce pomery v území s poukazom na to, že na jej pozemok parc. č. 268/3 je prístup po poľnej ceste, ktorá je využívaná verejnosťou, nachádzajúca sa na okraji pozemkov súkromných vlastníkov, pričom ani táto otázka ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená.

4. Žalovaný vo vyjadrení k podanému dovolaniu žalobkyne 1/ uviedol, že dovolanie nie je dôvodné, navrhol ho zamietnuť a priznať náhradu dovolacích trov. K tvrdenému nesprávnemu procesnému postupu podľa § 420 písm. f) CSP ako dovolaciemu dôvodu uviedol, že konajúce súdy vec uzavreli tak, že nájomný vzťah sa skončil dohodou a tento názor rešpektuje. Nesúhlasil s názorom dovolateľky o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia, podľa neho dovolateľka nedôvodne spájala do jedného úkonu dohodu o skončení nájmu a o vydaní v žalobe označených pozemkov, veci sú od seba oddeliteľné a aj oddelené a je potrebné ich aj tak posudzovať vrátane prípadnej platnosti/neplatnosti právneho úkonu. Konajúce súdy správne uzavreli, že došlo ku skončeniu nájomnej zmluvy dohodou, poukaz dovolateľky na ods. 34. odôvodnenia je nesprávny, pretože nemožno opomenúť, že odvolacím rozsudkom sa konanie vo vzťahu k žalobkyňi 1/ právoplatne skončilo, u žalobkyne 2/ však konanie pokračuje, keďže odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. To je dôvod, prečo v ods. 34. odôvodnenia rozsudku odvolací súd kasačným rozhodnutím dal súdu prvej inštancie pokyn zaoberať sa ukončením zmluvného vzťahu medzi stranami sporu. Nie je medzi odsekmi 26. a 34. odôvodnenia žiaden rozpor, ods. 34. je pokynom dovolacieho súdu inštančne podriadenému súdu. Podľa názoru žalovaného odvolací súd dal odpoveď na otázku, či medzi dovolateľkou a ním bola uzavretá dohoda o vydaní pozemkov. V ods. 30. odôvodnenia rozsudku vyvodil, že síce bola uzavretá aj dohoda o vydaní pozemkov, následne však došlo k sporu ohľadom možnosti jej splnenia. Súd ho vyriešil tak, že prihliadol na § 12 ods. 5 v spojení s 12a zákona č. 504/2003 Z. z. a vyslovil, že pozemky sú neprístupné, vydať ich teda nemožno. Z ods. 30. odôvodnenia rozhodnutia je zrejmé, že odvolací súd sa zaoberal aj otázkou (ne)platnosti dohody o vydaní pozemkov, túto úvahu súd nedopovedal, zrejme z dôvodu, že myšlienkovým postupom naznačeným v predchádzajúcom odseku prišiel k rovnakému záveru o nemožnosti pozemky vydať. Preto potom nedopovedanie odpovede na túto otázku nemá za dôsledok zmätočnosť odôvodnenia rozsudku, ako to žalobkyňa 1/ vyvodzuje. Podľa názoru žalovaného odvolací súd správne konštatoval, že v danej veci nejde o vzťah spotrebiteľský, nakoľko nájomná zmluva zanikla, pričom zároveň konštatoval, že by išlo o „veľmi neštandardnú spotrebiteľskú zmluvu“, pretože: a/ postavenie strán je obrátené voči tradičnému postaveniu dodávateľa a odberateľa, b/ ani jedna strana nie je voči druhej v podriadenom alebo aspoň inak nerovnoprávnom postavení, c/ zmluva, ktorá bola uzavretá, nemá žiadne typizované časti, okrem tých, ktoré sú vyžadované u tohto typu zmluvy, nie sú k nej všeobecné zmluvné podmienky, do ktorých by dovolateľka nemohla zasahovať. Zodpovedanie otázky platnosti dohody o vydaní poľnohospodárskeho pozemku bez ohľadu na jeho prípustnosť alebo racionálne využitie nepovažuje žalovaný za podstatné, nakoľko priamočiara súvislosť medzi

prípadnou dohodou vlastníka a (faktického) užívateľa pozemku a ust. 12 ods. 5 zák. č. 504/2003 Z. z. nie je daná. Úvaha, že vydanie pozemku vlastníkovi in natura sa vyrieši dohodou o jeho vydaní alebo sa vyrieši postupom podľa § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. má spoločné to, že takéto vydanie je objektívne možné, t. j. opačná odpoveď znamená, že by to bola dohoda, ktorú nie je možné vykonať. Žalovaný považoval otázku dovolateľky, či z hľadiska prístupu k pozemku postačuje faktický prístup, ktorý je verejnosťou bežne využívaný alebo vlastník pozemku musí disponovať existujúcimi právnymi titulmi na prechod okolitými pozemkami za otázku nie podstatnú pre tento spor. Niet preto ani dôvodu, aby dovolací súd odpovedal na túto otázku. Položenie tejto otázky stojí na tvrdení dovolateľky, že na jej pozemok EKN parc. č. XXX/X k.ú. A. X. je faktický prístup po poľnej ceste využívannej verejnosťou, ktorá sa má nachádzať na okraji pozemkov súkromných vlastníkov, pričom tento skutkový záver dovolateľky žalovaný namietal. Nemožno ho vyvodiť ani z dôkazov, na ktoré poukázala samotná dovolateľka.

5. Dovolateľka v dovolacej replike uviedla, že obsah vyjadrenia žalovaného k dovolaniu dovolateľky potvrdzuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) v spojení s § 431 CSP z dôvodu zmätočnosti a neúplnosti rozsudku odvolacieho súdu, keďže žalovaný vo vyjadrení uviedol, že dohoda o vydaní žalovaných pozemkov sa týkala nemožného plnenia, čo spôsobuje neplatnosť takejto dohody pre rozpor s § 37 ods. 2 OZ, no toto ustanovenie odvolací súd nepoužil. Je pritom potrebné rozlišovať medzi nedovolenosťou právneho úkonu podľa § 39 OZ a počiatočnou nemožnosťou právneho úkonu podľa § 37 ods. 2 OZ. Podľa nej odvolací súd nejasne nadväzoval prezumovanú neplatnosť dohody o vydaní pozemkov na § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z., pričom uviedol, že § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. nadväzuje na odseky 3 a 4. Tieto sa však vzťahujú na výzvu vlastníka ako prenajímateľa v podobe jednostranného právneho úkonu. Opätovne uviedla, že odvolací súd sa nevenoval podstatnej argumentácii o tom, že tento prípad nespadá pod normy § 12 ods. 3 a 5, ani argumentácii o prístupe a racionálnej užívateľnosti žalovaných pozemkov. Odvolací súd v odseku 28. odôvodnenia rozsudku síce uviedol záver, že žalobkyňa nepreukázala prístupnosť pozemkov ani ich racionálne užívanie, no bez toho, aby sa vysporiadal s argumentáciou o prístupe k žalovaným pozemkom. Rovnako, ak žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu tvrdí, že odvolací súd dospel k záveru, že nájom medzi dovolateľkou a žalovaným skončil dohodou, ani to z napadnutého rozsudku explicitne nevyplýva. Rozsudok neobsahuje základné náležitosti odôvodnenia, z ktorého by sporové strany vedeli, čo viedlo súd k záveru, ktorý prijal. Dovolateľka poukázala aj na zásadu *nemo turpitudinem suam allegans auditur*, a síce, že nikto nemôže ťažiť z vlastnej nepoctivosti, pričom konštatoval, že keďže žalovaný pri zachovaní odbornej starostlivosti mal vedieť o tom, že pozemky podľa jeho názoru nemožno vydať, nemal ani vyjadriť výslovný súhlas s ich vrátením. To nemožno pripísať na ťarchu dovolateľky. Dovolateľka uviedla tiež, že krajský súd opomenul skúmať spotrebiteľský charakter dohody o vydaní pozemkov.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne 1/ nie je dôvodné.

7. V uvedenom prípade vyvodzovala dovolateľka prípustnosť dovolania vo veci samej z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

8. Dovolateľka namietala odklon odvolacieho súdu od viacerých rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k otázke spotrebiteľského charakteru dohody o skončení nájmu a o vydaní veci, ako aj k otázke charakteru sporu. Dovolateľkou nebol v tejto časti vymedzený dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP. Keďže sa odvolací súd právnou otázkou nezaoberal, nemôže sa jej riešením na podklade dovolania zaoberať ani dovolací súd, inak by postupoval v rozpore s právnou úpravou a účelom dovolania.

9. Dovolateľka vyvodzuje prípustnosť jej dovolania aj z ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

10. Dovolateľka v dovolaní ako prvú právnú otázku uviedla: „Či § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. vylučuje platné uzavretie dohody o skončení nájmu a o vydaní pozemkov medzi dovolateľkou a žalovaným.“

11. Dovolateľka v súvislosti s touto otázkou namietala záver odvolacieho súdu o neplatnosti dohody o vydaní poľnohospodárskych pozemkov pre rozpor s § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z., čo odôvodňovala svojím názorom, že § 12 ods. 5 sa v spojitosti s § 12 ods. 3 a 4 zákona č. 504/2003 Z. z. vzťahuje na prípady jednostrannej výzvy vlastníka na vrátenie a prevzatie pozemkov v prípade neprístupných alebo racionálne neužívateľných pozemkov a nie na dvojstranné dohody vlastníka a užívateľa o vydaní pozemkov. Dovolateľka bola preto toho názoru, že bola platne uzavretá dohoda medzi ňou a žalovaným o vydaní poľnohospodárskych pozemkov, a to v zmysle § 1 ods. 1 zákona o nájme poľnohospodárskych pozemkov v spojení s § 40 ods. 2 a § 46 ods. 2 prvá veta OZ v podobe výzvy z 28. októbra 2020, pričom tento písomný návrh bol žalovaným písomne prijatý listom z 18. januára 2021, čo bolo potvrdené na stretnutí oboch strán dňa 4. augusta 2021, keď sa v zápise zo stretnutia uvádza, že strany sa dohodli na skončení nájmu, a že parcely budú vydané na pôvodnom mieste k 1. januáru 2022.

11.1. Okresný súd odôvodnil zamietnutie nároku na vypratanie nehnuteľnosti poukazom na § 12 ods. 3 zákona č. 504/2003 Z. z. a s týmto súvisiace pokračovanie nájmu do vykonania pozemkových úprav z dôvodu zistenej neprístupnosti pozemkov.

11.2. Krajský súd vo svojom rozhodnutí odôvodnil vecnú správnosť zamietavého rozsudku okresného súdu poukazom na § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z., ktorý rieši situáciu, ak ide o pozemok, ktorý je užívaný bez nájomnej zmluvy a vznikol medzi stranami spor o tom, či sú tieto pozemky prístupné, resp. neprístupné a tiež či ich možno, resp. nemožno racionálne užívať. V prospech použitia citovaného ustanovenia argumentoval, že toto ustanovenie § 12 ods. 5 nadväzuje na ods. 3 a 4 citovaného zákona, čo zodpovedá aj danej skutkovej situácii, pretože ide o užívanie pozemku bez nájomnej zmluvy. Argumentoval tiež § 12a citovaného zákona. Pokiaľ ide o dohodu o vydaní pozemkov uzavretú medzi žalobkyňou 1/ a žalovaným, aplikoval § 39 OZ, pričom vyhodnotil, že daná dohoda je v rozpore s § 12 ods. 5 v spojení s § 12a zákona číslo 504/2003 Z.z.

12. Zo skutkového stavu zisteného súdmi nižšej inštancie vyplýva, že žalobkyne 1/ a 2/ ako vlastníčky poľnohospodárskej pôdy túto prenajali žalovanému zmluvami o nájme pozemkov na poľnohospodárske účely pri prevádzkovaní podniku z 14. januára 2007 na dobu určitú do 1.

januára 2017, ktorá zmluva sa podľa § 8 zákona č. 504/2003 Z. z. obnovila na určitý čas o päť rokov, t. j. do 1. januára 2022. Následne rok pred uplynutím doby nájmu vyzvali žalovaného na vrátenie a prevzatie prenajatých pozemkov a to žalobkyňa 1/ listom z 25. októbra 2020. Žalovaný na predstavenstve dňa 18. januára 2021 so žiadosťami žalobkýň súhlasil, podľa súdu prvej inštancie došlo týmto k ukončeniu nájomných zmlúv. Súd prvej inštancie uviedol, že sporným zostalo vydanie pozemkov z dôvodu neprístupnosti pozemku s poukazom na § 12 ods. 3 zákona č. 504/2003 Z. z. a s týmto súvisiace pokračovanie nájmu do vykonania pozemkových úprav. Z ohliadky na mieste samom a pozemkovej mapy súd prvej inštancie zistil, že parcela žalobkyne 1/ par. č. 260/31 sa nenachádza v blízkosti žiadnej cesty, nachádza sa v strede iných pozemkov, nesusedí s parcelou evidovanou v C-KN so spôsobom využitia 22 podľa vyhlášky 461/2009 Z. z. a, že par. č. 268/3 nesusedí so žiadnou cestou a to ani tzv. poľnou pre verejnosť, nachádza sa v strede iných pozemkov, jej jedna časť susedí s vodnou plochou (riečka A.), kde sa nachádza tzv. val ako ochranná bariéra vodného toku. Pokiaľ išlo o tvrdenú poľnú cestu, išlo o cestu slúžiacu pre potreby žalovaného vedúcu cez pozemky, ktoré má v nájme od vlastníkov, k čomu doložil i nájomné zmluvy. Žalobkyňa 1/ nepredložila žiaden dôkaz preukazujúci, že predmetná parcela susedí s parcelou evidovanou v C-KN so spôsobom využitia podľa vyhlášky 461/2009 Z. z.

13. Podľa § 12 ods. 1 zákona číslo 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 504/2003 Z. z.“), ak ide o zmluvu o nájme pozemku na poľnohospodárske účely pri prevádzkovaní podniku dohodnutú na neurčitý čas, možno ju vypovedať len písomne; výpovedná lehota je päť rokov.

14. Podľa § 12 ods. 2 zákona číslo 504/2003 Z. z., ak na pozemok nie je prístup, nájom sa neskončí skôr, než sa vykonajú pozemkové úpravy podľa osobitného predpisu. To neplatí pri postupe podľa § 12a až § 12c.

15. Podľa § 12 ods. 3 zákona číslo 504/2003 Z. z., ak ide o pozemok, ktorý je užívaný bez nájomnej zmluvy, doručí jeho vlastník užívateľovi pozemku návrh na uzatvorenie nájomnej zmluvy alebo výzvu na vrátenie a prevzatie pozemku. Ak nedôjde k uzatvoreniu nájomnej zmluvy alebo ak bola doručená výzva na vrátenie a prevzatie pozemku, je užívateľ pozemku povinný pozemok vrátiť do 30 dní po zbere úrody alebo ak ide o pozemok, na ktorom nebola založená úroda, do konca príslušného kalendárneho roka.

16. Podľa § 12 ods. 4 zákona číslo 504/2003 Z. z., ak oprávnený užívateľ, ktorý pozemok užíva podľa osobitného predpisu, vlastníkov preukázateľne navrhol uzatvorenie nájomnej zmluvy a vlastník uzatvorenie nájomnej zmluvy do dvoch mesiacov odo dňa doručenia návrhu neodmietol alebo nevyzval užívateľa pozemku na jeho vrátenie a prevzatie alebo neuzatvoril nájomnú zmluvu s inou osobou, ako je oprávnený užívateľ pozemku, predpokladá sa, že uplynutím dvoch mesiacov odo dňa doručenia návrhu nájomnej zmluvy medzi nimi vznikol nájomný vzťah na neurčitý čas, ktorý možno vypovedať k 1. novembru s výpovednou lehotou jeden rok. Návrh na uzatvorenie nájomnej zmluvy podľa prvej vety možno odmietnuť v celom rozsahu alebo v časti. Užívateľ je povinný pri návrhu uzatvorenia nájomnej zmluvy podľa prvej vety poučiť vlastníka o forme a spôsobe odmietnutia návrhu a upozorniť ho, že ak návrh neodmietne alebo nevyzve užívateľa

pozemku na jeho vrátenie a prevzatie, vznikne nájomný vzťah podľa prvej vety, inak tento nájomný vzťah nevznikne. Ak vlastníak pred uplynutím dvoch mesiacov odo dňa doručenia návrhu na uzatvorenie nájomnej zmluvy uzatvoril nájomnú zmluvu s inou osobou, ako je užívateľ pozemku podľa prvej vety, oznámi túto skutočnosť užívateľovi do šiestich mesiacov odo dňa doručenia návrhu.

17. Podľa § 12 ods. 5 zákona číslo 504/2003 Z. z., ak ide o pozemok, ktorý je užívaný bez nájomnej zmluvy a ktorý je neprístupný alebo ho nemožno racionálne užívať, na vrátenie a prevzatie pozemku podľa odseku 3 alebo odseku 4 sa primerane použije postup podľa § 12a, pri ktorom sa na užívateľa pozemku vzťahujú rovnaké práva a povinnosti ako na nájomcu.

18. Podľa § 12 a ods. 1 zákona číslo 504/2003 Z. z., ak nájomca užíva pozemok, kde sa nájom skončil alebo sa má skončiť alebo je pozemok užívaný bez nájomnej zmluvy a pozemok je neprístupný alebo ho nemožno racionálne užívať, je nájomca povinný s vlastníkom (ďalej len „doterajší prenajímateľ“) uzatvoriť na základe jeho písomnej žiadosti podnájomnú zmluvu k pozemkom v doterajšom obhospodarovaní nájomcu, a to v primeranej výmere a bonite. Kópiu žiadosti doterajší prenajímateľ súčasne doručí na vedomie orgánu štátnej správy na úseku pozemkových úprav podľa osobitného predpisu 12ba) (ďalej len „okresný úrad“). Nájomcovi vzniká právo a povinnosť hospodárenia na pozemkoch, ktoré vlastní doterajší prenajímateľ, za tých istých podmienok, aké sú upravené v podnájomnej zmluve.

19. Podľa § 39 OZ neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

20. K náležitostiam platného právneho úkonu patrí aj to, aby ani svojím obsahom ani svojím účelom nebol v rozpore so zákonom, neobchádzal zákon, ani nebol v rozpore s dobrými mravmi. Svojím obsahom je právny úkon v rozpore so zákonom (contra legem) vtedy, ak zakotvuje, respektíve dáva a ukladá také práva a povinnosti, ktoré kogentný právny predpis nepozná alebo vylučuje svojím vlastným ustanovením. Môže sa tak diať buď výslovným pozitívnym ustanovením, ale tiež výslovným ustanovením negatívnym a dokonca aj ustanovením síce nevýslovným, či už pozitívne alebo negatívne formulovaným, z ktorého ale možno jednoznačný príkaz, respektíve zákaz dovodiť. Svojím účelom je právny úkon v rozpore so zákonom (contra legem), ak zákon vyjadruje určitý účel a robí tak buď výslovne alebo takým spôsobom, že tento účel je možné bez väčších problémov z dotknutého zákona, poprípade z jeho preambuly, celkom nepochybne dovodiť a účel sledovaný právnym úkonom (a opäť nemusí byť výslovne v právnom úkone vyjadrený) sa od zákonného účelu zásadne líši.

21. Zákon č. 504/2003 Z. z. má prevažne kogentný charakter. Kogentný charakter tohto právneho predpisu vyplýva jednak z jeho obsahu, jednak z jeho účelu. Účelom zákona o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov je zosúladiť na jednej strane možnosť vlastníka nakladať so svojím pozemkom so záujmom na tom, aby v poľnohospodárskych blokoch nevznikali neobhospodarovateľné miesta - z hľadiska efektivity poľnohospodárskej výroby je potrebné, aby existovali čo najväčšie celky, a je nepredstaviteľné, aby napríklad uprostred niekoľko hektárového produkčného dielu existovali „slepé miesta“, na

ktoré obhospodarovateľ nemá prístup (viď JUDr. Alexander ml. Bröstl. Nájom poľnohospodárskych pozemkov a rekodifikácia súkromného práva. ASPI [online]. Ustanovením (§ 12) sa chráni nájomca (užívateľ pozemku) a zároveň dochádza k napĺňaniu verejného záujmu, ktorý spočíva v uprednostnení obhospodarovania pozemku, než jeho ponechania pre trvalý rozvoj poľnohospodárstva (viď JUDr. Marek Maslák, PhD. Komentár zákona č. 504/2003 Z. z.. EPI [online]). Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 15/2018 trvanie na úplnej ochrane vlastníckeho práva by znamenalo nielen zastavenie hospodárenia na plochách pasívnych vlastníkov, ale aj ohrozenie hospodárenia na ostatných plochách.

22. Ustanovenie § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. upravuje postup riešenia výzvy na vrátenie a prevzatie pozemku užívaného bez nájomnej zmluvy, pri ktorom je zrejmé, že ide o neprístupný pozemok alebo pozemok, ktorý nemožno racionálne využiť. Túto situáciu zákon rieši kogentne, ustanovuje primerané použitie dočasného postupu podľa § 12a (od účinnosti zákona č. 2/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), podľa ktorého je nájomca povinný s vlastníkom (ďalej len „doterajší prenajímateľ“) uzatvoriť na základe jeho písomnej žiadosti podnájomnú zmluvu k pozemkom v doterajšom obhospodarovaní nájomcu, a to v primeranej výmere a bonite. Zákon týmto spôsobom chráni verejný záujem a udržateľné využívanie poľnohospodárskej pôdy, zabraňuje zneužívaniu zmluvnej slobody a chráni dôležité ekonomické a ekologické aspekty poľnohospodárstva. Preto dohoda, ktorá nerešpektuje zákonom upravený postup riešenia situácie vrátenia a prevzatia neprístupného alebo racionálne nevyužiteľného pozemku užívaného bez nájomnej zmluvy, je dohodou, ktorá svojím obsahom a účelom odporuje § 12 ods. 5 zákona číslo 504/2003 Z.z. Dohoda uzavretá medzi žalobkyňou 1/a žalovaným nerešpektuje vyššie uvedený zákonom kogentne upravený postup riešenia vzniknutej situácie, pretože dáva žalobkyni 1/ právo na vydanie poľnohospodárskych pozemkov napriek zisteniu, že ide o pozemky bez prístupu, teda pozemky neprístupné, kde však zákon uvedený postup riešenia situácie z vyššie uvedených dôvodov ochrany verejného záujmu neumožňuje. Je preto dohodou, ktorá svojím obsahom a účelom odporuje § 12 ods. 5 zákon č. 504/2003 Z. z., ku ktorému záveru dospel odvolací súd v napadnutom rozsudku.

23. Z uvedeného vyplýva, že právny názor, z ktorého vychádzal odvolací súd vo svojom rozhodnutí, je v súlade s tým, čo je uvedené vyššie.

24. Dovolateľka v dovolaní ako druhú právnu otázku uviedla: „Či z hľadiska vydania pozemkom in natura pre vlastníka poľnohospodárskeho pozemku postačuje z hľadiska prístupu k pozemku faktický prístup, ktorý je verejnosťou bežne využívaný, alebo vlastník musí disponovať existujúcimi právnymi titulmi na prechod okolitými pozemkami?“

25. Dovolací súd v odpovedi na otázku dovolateľky poukazuje na komentár JUDr. Marek Maslák, PhD. Komentár zákona č. 504/2003 Z. z. EPI [online], v ktorom uvádza cit. „za neprístupný pozemok môžeme považovať pozemok, ktorý nie je prístupný z verejnej komunikácie alebo ktorý nie je prístupný z verejnej komunikácie a následne cez susediace pozemky s právnym titulom (napr. právom vyplývajúcim z vecného bremena).“ Dovolací súd s citovaným

publikovaným názorom súhlasí. Takýto záver zodpovedá charakteru vlastníckeho práva upraveného v § 123 OZ, ktoré je základným vecným právom, právom absolútnym; pôsobí voči všetkým (erga omnes) a zodpovedá mu povinnosť všetkých ostatných subjektov nerušiť vlastníka vo výkone jeho práva k veci. Podľa § 124 OZ všetci vlastníci majú rovnaké práva a povinnosti a poskytuje sa im rovnaká právna ochrana. Faktický prístup vlastníka pozemku bez právneho titulu na cudzie pozemky iných vlastníkov predstavuje neoprávnený zásah do vlastníckeho práva, ktorý spôsobuje rušenie vlastníkov cudzích pozemkov. Je potrebné vychádzať zo zásady, že ochrana poskytovaná právam vlastníka jednej veci nesmie byť v nepomere ku spravodlivej ochrane, ktorá náleží právam vlastníka druhej veci (R 50/1985). Dovolací súd preto dospel k záveru, že v prípade vydania pozemku in natura pre vlastníka poľnohospodárskeho pozemku musí tento z hľadiska prístupu k pozemku disponovať právnym titulom na prechod susedných pozemkov.

32.**R O Z H O D N U T I E**

Jednou z rozhodujúcich skutočností pre úvahu o prikázaní veci niektorému zo spoluvlastníkov môže byť aj historická rodinná väzba na predmet spoluvlastníctva a zásluhy o jeho nadobudnutie. Aj keď hľadisko výšky podielov nie je samo osebe rozhodujúce (R 37/2012), v prípade výrazne vyššieho podielu niektorého zo spoluvlastníkov na spoločnej nehnuteľnosti musia existovať vážne dôvody na prikázanie nehnuteľnosti menšinovým spoluvlastníkom.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. novembra 2025 sp. zn. 4Cdo/86/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Čadca (ďalej len „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 11. augusta 2022 č. k. 4C/15/2022-287 v znení opravného uznesenia zo 07. septembra 2022 č. k. 4C/15/2022-292 výrokom I. zrušil podielové spoluvlastníctvo žalobcu a žalovaných 1/ až 6/ k nehnuteľnosti zapísanej na LV č. XXXX kat. úz. Q. U. ako rodinný dom č. XXX (ďalej aj „rodinný dom“) na parcele CKN č. XXXX/X - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 580 m² (ďalej aj „zastavaný pozemok“) zapísanej na LV č. XXXX katastrálneho územia Q. U. a zrušené podielové spoluvlastníctvo vyporiadal tak, že nehnuteľnosť prikázal do podielového spoluvlastníctva žalovaných 1/ až 6/ vo výške konečného podielu: žalovaný 1/ J. S. U. podiel 9/35; žalovaný 2/ S. U. podiel 4/35; žalovaná 3/ podiel 9/35; žalovaná 4/ podiel 2/35; žalovaný 5/ Ľ. R. podiel 2/35; žalovaná 6/ J. Z. J. podiel 9/35; oproti výplate spoluvlastníckeho podielu 22/35 žalobcovi K. S. vo výške 17.732 eur, ktorý zaplatia žalovaní 1/ až 6/ v lehote do 60 dní od právoplatnosti rozsudku, a to každý pomernú časť zodpovedajúcu výške podielu: žalovaný 1/ 4.559,40 eura; žalovaný 2/ 2.026,40 eura; žalovaná 3/ 4.559,40 eura; žalovaná 4/ 1.013,20 eura; žalovaný 5/ 1.013,20 eura; žalovaná 6/ 4.559,40 eura.

1.1. Rozhodol tak o žalobe, ktorou žalobca žiadal vyporiadať spoluvlastníctvo k rodinnému domu bez zastavanej plochy. Skonštatoval, že nakoľko stavba nie je súčasťou pozemku [§ 120 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“)] a tvorí samostatný predmet občianskoprávných vzťahov (§ 118 ods. 1 OZ), rodinný dom môže byť samostatným predmetom konania podľa § 142 OZ. Súd prvej inštancie prihliadol na skutočnosť, že nehnuteľnosť je stavba spojená so zemou pevným základom (§ 119 ods. 2 OZ) a zohľadnil, že ďalšiu dispozíciu so zastavanou plochou ovplyvní rozhodnutie vo veci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k rodinnému domu; preto dospel k záveru, že postup žalobcu žiadať zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva len k rodinnému domu a nežiadať zároveň vyporiadanie aj k zastavanej ploche je účelový. Vychádzal z toho, že ak by prikázal rodinný dom do výlučného vlastníctva žalobcu, nebola by vytvorená právna istota, lebo zastavaná plocha bude

naďalej v spoluvlastníctve strán konania; to by vytváralo nerovnocenné prostredie, pretože jediným záujemcom na kúpu zastavaného pozemku by bol žalobca, ktorý by autoritatívnym spôsobom mohol určiť cenu nehnuteľnosti. Tým by došlo k obmedzeniu práv ostatných spoluvlastníkov na trhovú cenu pozemku.

1.2. Z dedičského rozhodnutia (sp. zn. 5D/33/2021) prvoinštančný súd zistil, že rodinný dom i zastavaná plocha boli predtým vo výlučnom vlastníctve zosnulého poručiteľa H. U., nar. XX. XX. XXXX, zomr. XX. XX. XXXX, naposledy bytom Q. U. XXX. Bol názoru, že spoluvlastníctvo k rodinnému domu prioritne vzniklo právoplatnosťou uznesenia o dedičstve (21. júla 2021), ale po tomto dátume došlo medzi spoluvlastníkmi k ďalším prevodom podielov; vychádzal z toho, že aktuálni spoluvlastníci vytvorili dedičskou dohodou spoluvlastníctvo (§ 136 ods. 1, § 137 ods. 1 OZ). Prvoinštančný súd mal za preukázané, že pri reálnom užívaní nehnuteľností podľa výšky podielov medzi spoluvlastníkmi dochádza k neprekonateľným prekážkam, avšak takáto prekážka bola zistená len zo vzťahu žalobcu k žalovaným 1/ až 6/. Medzi žalovanými 1/ až 6/ bol záujem zotrvať v spoluvlastníckom vzťahu, ktoré vzniklo ako prioritný spôsob vlastníctva rodinného domu, chceli ho spoločne užívať, podieľať sa na nákladoch a udržiavaní a utužovaní rodiny. Pri určení trhovej hodnoty rodinného domu súd prvej inštancie použil súkromný znalecký posudok Ing. M. X. z 08. novembra 2021, ktorý do konania predložil žalobca.

1.3. Akcentoval zistenie, že najväčší podiel na rodinnom dome mal žalobca (22/35), ostatní žalovaní mali podiel 13/35, teda menej ako žalobca. V tejto súvislosti zdôraznil, že veľkosť podielu nie je jediné kritérium podľa § 142 ods. 1 OZ. Rovnocenným kritériom je aj účelné využitie veci. Nakoľko rozdelenie rodinného domu nebolo možné podľa podielov tak, aby vznikli samostatné predmety občianskoprávných vzťahov (bytové jednotky), konajúci súd pristúpil k prikázaniu veci za primeranú náhradu s prihliadnutím na to, aby sa vec mohla účelne využiť. Zopakoval, že v spoluvlastníctve s ostatnými nechcel ostať jedine žalobca. Ostatní žalovaní 1/ až 6/ mali záujem ostať v spoluvlastníctve. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie nehnuteľnosť prikázal žalovaným 1/ až 6/, ktorí mali záujem existujúce spoluvlastníctvo uchovať, zotrvať v ňom a medzi ktorými je pokoj a zhoda, na rozdiel od vzťahov medzi žalobcom a žalovanými 1/ až 6/, medzi ktorými sú konflikty. Tento záver založil na argumentácii, že v dedičskom konaní dedičia dedičskou dohodou dohodli, že vec bude v spoluvlastníctve; preto základný účel spočíva v tom, aby v spoluvlastníctve ostala, aby sa na užívaní rodinného domu podľa veľkosti podielov mohli podieľať spoluvlastníci tak, ako bolo dohodnuté a utužovať tak rodinné vzťahy. Uviedol, že počas koronakrízy by žalovaní 1/ až 6/ (tí, ktorí nemajú domové nehnuteľnosti) trávili svoj čas v tejto nehnuteľnosti bez obmedzovania sa v bytových jednotkách, kde je ich osobná sloboda, pohyb viac obmedzený ako v rodinnom dome a v záhrade.

1.4. Žalovaní prejavili vôľu užívať nehnuteľnosť na účely, na ktoré bola určená, a to aj na účel, ktorý bol určený v rámci dedičského pokonania dohodou. Neakceptoval tvrdenia žalobcu a jeho matky (v procesnom postavení svedkyne) o tom, že žalovaní vyvíjali aktivity na odpredaj svojho spoluvlastníckeho podielu, pretože to nevyplýva z nijakého dôkazu a doplnil, že by tým bol dodržaný účel v súlade s doterajším určením rodinného domu a zastavanej plochy. Základný účel rozhodnutia o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva videl súd prvej inštancie v dosiahnutí právnej istoty a pokoja medzi spoluvlastníkmi a stranami. Mal za to, že pokiaľ by rodinný dom prikázal do výlučného vlastníctva žalobcu, nenastala by právna istota. Samotný žalobca žiadal zrušiť a vyporiadať podielové spoluvlastníctvo len k rodinnému domu; v prípade úspechu by sa stal jeho výlučným vlastníkom a žalovaní by boli spoluvlastníkmi zastavanej plochy

pod rodinným domom; žalobca by tým znemožnil vo faktickej rovine odpredaj spoluvlastníckych podielov žalovaných k zastavanej ploche za trhovú hodnotu; domnieval sa, že neexistuje záujemca, ktorý by kúpil zastavanú plochu pod rodinným domom, ktorý je vo výlučnom vlastníctve žalobcu a rozviedol úvahu, že by tým bola narušená nielen zásada právnej istoty (nepokoje, súdne spory), ale aj zásada rovnosti, pretože výšku ceny za zastavanú plochu by ultimatívne určil žalobca a žalovaní by sa nemohli dožadovať trhovej hodnoty svojho spoluvlastníckeho podielu. Prikázaním nehnuteľnosti žalovaným 1/ až 6/ nastane väčšia právna istota, rovnosť spoluvlastníkov a rovnosť strán ako prikázaním veci do výlučného vlastníctva žalobcu. Účelnosť prikázania rodinného domu v prospech žalovaných videl súd aj v tom, že traja žalovaní majú bydlisko v Čadci, čo je bližšie k nehnuteľnosti a zabezpečí účelnejšie, rýchlejšie a častejšie užívanie nehnuteľnosti. Na uvedenom základe prikázal nehnuteľnosť do podielového spoluvlastníctva žalovaných 1/ až 6/ a prikázal im podiel žalobcu vo výške 22/35, tak ako vyplýva z výroku napadnutého rozhodnutia.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 26. septembra 2023 sp. zn. 10Co/18/2023 v znení opravného uznesenia z 24. októbra 2023 sp. zn. 10Co/18/2023 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP a žalovaným 1/ - 6/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Ako nedôvodné vyhodnotil odvolacie námietky žalobcu, ktoré vo väčšine prípadov postrádali vecnú podstatu, nemajúce súvislosť s prejednávanou vecou. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia nekonštatoval, že by žalovaní 1/, 4/ a 5/ „nemali kde hlavu skloniť“, ani to, že by potreba bývania pre žalovaných 1/, 4/ a 5/ bola jedným z dôvodov pre prikázanie spoluvlastníckeho podielu žalobcu žalovaným v rade 1/ až 6/. Dal za pravdu žalobcovi v tom smere, že súd prvej inštancie dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, v zmysle ktorých výlučným vlastníkom rodinného domu č. XXX bol zosnulý H. U.; zároveň však dodal, že dané pochybenie nemalo žiaden vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia, nakoľko súd prvej inštancie náležite ustálil okruh právnych nástupcov nebohého H. U., ako aj aktuálny okruh podielových spoluvlastníkov k dotknutej nehnuteľnosti. Pripustil, že hoci sa pôvodný okruh podielových spoluvlastníkov čiastočne zmenil a rozšíril, títo vstúpili do už existujúceho spoluvlastníckeho vzťahu na základe singulárnej sukcesie ako nástupcovia pôvodných účastníkov dedičskej dohody (T. S., Y. U., S. U. Y., ktorí boli účastníkmi dedičskej dohody a súrodencami poručiteľa). K výhrade žalobcu, že trvá „naďalej“ na tom, že spoluvlastnícke podiely nadobudol darovaním od svojej tety F. J., uja Y. a matky T. S., odvolací súd poznamenal, že na účely vyporiadania podielového spoluvlastníctva je irelevantné, od koho žalobca nadobudol podiely, pokiaľ nie je sporná samotná výška daného podielu. Aj odvolací súd videl v predžalobnej výzve (resp. návrhu žalobcu na uzatvorenie dohody o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva len k rodinnému domu, ktorý mal pripadnúť do výlučného vlastníctva žalobcu), ktorá sa premietla do žalobného návrhu (vyporiadať podielové spoluvlastníctvo len k rodinnému domu bez súčasného vyporiadania zastavanej plochy, dvora a záhrady) istú dávku neférovosti (zjavnej nevýhodnosti) voči ostatným podielovým spoluvlastníkom. Na tomto závere nič nezmenila ani obrana žalobcu o práve ostatných spoluvlastníkov následne sa domáhať súdneho vyporiadania podielového spoluvlastníctva k „zvyšnej“ nehnuteľnosti; v tomto „ďalšom“ súdnom konaní by totiž boli už značne znevýhodnení, čo do spôsobu vyporiadania, lebo výlučným vlastníkom rodinného domu (pokiaľ by súd akceptoval návrh žalobcu v tomto konaní) by bol už žalobca. Na uvedenom základe, keďže odvolacie námietky žalobcu neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť rozhodnutia súdu

prvej inštancie, odvolací súd napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP (súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces) a § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo v nesprávnom právnom posúdení).

3.1. Namietanú vadu zmätočnosti videl v nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku, ktorý je príkladom nedôrazného posúdenia a rozhodovania bez zákonom stanovenej miery právnych úvah a svojvoľného postupu. Rozhodnutia nižších súdov dostatočne neodôvodnili, prečo bol ako nadpolovičný spoluvlastník rodinného domu zbavený jeho vlastníctva a nevenovali sa ani tomu, že v konaní neboli riadne preskúmané zákonné predpoklady najlepšieho užívania a obhospodarovania nehnuteľnosti. Nestotožnil sa s kritikou odvolacieho súdu, že prejavil istú dávku neférovosti voči ostatným spoluvlastníkom kvôli rodinnému domu bez súčasného vysporiadania zastavanej plochy, dvora a záhrady; v platnom právnom poriadku nie je stavba súčasťou pozemku a preto každý zo spoluvlastníkov môže podať návrh na vyporiadanie konkrétnej nehnuteľnosti. Zdôraznil, že právna prax nepozná pojem neférový návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva a ak ho za taký nižšie súdy považovali, mali jeho žalobu podrobiť testu proporcionality. Mal za to, že nebolo dostatočne zohľadnené, ktorý zo spoluvlastníkov sa podieľa na zveľadovaní domu, koľko doň finančne investoval, kto ho akým spôsobom užíva a kto dokáže najlepšie zabezpečiť jeho riadne využitie, s čím súvisí aj otázka v akej vzdialenosti od danej nehnuteľnosti bývajú ako žalovaní tak žalobca. Súdny neskúmali ani otázku, kto bol vlastníkom nehnuteľnosti pred tým, ako sa stala predmetom tohto sporu. Žalobca mal o rodinný dom mal vážny záujem hlavne z dôvodu, že podiely k nemu dostal od matky, uja Y. a tety F., ktorí mu svoje podiely previedli za účelom opravy, zveľadenia domu, aby sa v ňom mohla stretávať celá rodina.

3.2. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedol, aby dovolací súd reflektoval ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/33/2010 z 28. septembra 2011, že „Dovolací súd by úvahy súdov mohol spochybniť len v prípade, že by boli zjavne neprimerané. Súd preto musí riadne odôvodniť, z akého dôvodu je kritérium, ktoré použil v danom prípade, rozhodujúce.“ Vyjadril názor, že pri prikázaní veci jednému alebo viacerým spoluvlastníkom je vždy nutné prihliadať aj na to, aby sa vytvorili priaznivé podmienky na nerušené využitie veci a vznikom nového spoluvlastníckeho vzťahu nedochádzalo k vzniku nových sporných situácií. Preto pri prikázaní veci súd zohľadní aj správanie spoluvlastníkov, ktorý zo spoluvlastníkov vykonával investície do spoločnej veci, ktorý a ako zabezpečoval správu spoločnej veci, ktorý spoluvlastník má na ďalšom užívaní veci najnaliehavejší záujem, či ktorý spoluvlastník dokáže najlepšie zabezpečiť riadne ďalšie využitie spoločnej veci a pod. Bolo povinnosťou súdu skúmať, kde jednotliví spoluvlastníci bývajú, resp. ako ďaleko od nehnuteľnosti, akým spôsobom kto nehnuteľnosť užíva a kto má najlepšie predpoklady na užívanie tejto nehnuteľnosti. Dovolateľ sa vyjadril skepticky k zámeru žalovaných utužovať rodinné vzťahy; z rodiny nikto nebol na pohrebe nebohého uja, ktorý v dome žil a žalovaní doteraz neuhradili ani náklady spojené s pohrebom a pomníkom.

3.3. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobca v podstate argumentoval tým, že ako väčšinový a nadpolovičný spoluvlastník bol obídený na svojich právach tým, že súdy vysporiadali podielové spoluvlastníctvo v prospech menšinových spoluvlastníkov, ktorí svoje spoluvlastnícke podiely aj tak odpredajú. Zastával názor, že ako väčšinový spoluvlastník spĺňa viacej podmienky na prikázanie rodinného domu, keď má zároveň najlepšie predpoklady na účelné využitie veci; zo všetkých spoluvlastníkov býva v obci Q. U. iba on sám; hneď vedľa rodinného domu prevádzkuje pizzeriu a z druhej strany býva žalobcova matka T. S. Je len otázkou času, kedy šiesti spoluvlastníci budú musieť opäť riešiť svoje spoluvlastníctvo, čo neprispieva k právnej istote novozaložených vzťahov.

4. Žalovaní 1/ až 6/ žiadali dovolanie ako neprípustné odmietnuť, lebo absentujú vady, ktoré by odôvodňovali naplnenie predpokladov dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP resp. nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 CSP. Potvrdili skutočnosť, že v súčasnom období už pôvodne žalovaní - L. R., S. U. Y., T. Š. a J. Z. J. nie sú spoluvlastníci nehnuteľnosti a svoje podiely previedli na Z. J. U. a J. S. U. J. Uviedli, že žalobca neplní právoplatné rozhodnutia súdov a nevedia, akým spôsobom splniť svoj záväzok, resp. primäť žalobcu, aby splnil svoju povinnosť odovzdať nehnuteľnosť a prevziať plnenie, na ktoré žalovaných zaviazal súd.

5. Žalobca v dovolacej replike zdôraznil, že nemôže rešpektovať prevody žalovaných, na ktorých uvalil protest aj prokurátor a keďže je list vlastníctva č. XXXX pre k. ú. Q. U. zablokovaný, nemôže prevziať plnenie od žalovaných.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. Dovolateľ prípustnosť a dôvodnosť dovolania (§ 421 ods. 1 písm. a/, písm. b/ CSP) vyvodzoval z tvrdenia, že nižšie súdy nereflektovali ustálenú prax, že pri prikázaní veci je nutné prihliadať aj na vytvorenie priaznivých podmienok na nerušené využitie veci a predchádzať k vzniku nových sporných situácií. Preto pri prikázaní veci má súd zohľadniť aj správanie spoluvlastníkov, ktorý zo spoluvlastníkov vykonával investície do spoločnej veci, ako zabezpečoval správu spoločnej veci, ktorý spoluvlastník má na ďalšom užívaní veci najnaliehavejší záujem, či ktorý spoluvlastník dokáže najlepšie zabezpečiť riadne ďalšie využitie spoločnej veci a pod. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobca svoju argumentáciu založil na téze, že ako nadpolovičný spoluvlastník bol obídený na svojich právach tým, že súdy vysporiadali podielové spoluvlastníctvo v prospech menšinových spoluvlastníkov, ktorí svoje spoluvlastnícke podiely aj tak odpredajú. Zámer žalovaných utužovať rodinné vzťahy hodnotil ako nepravdepodobný, keď z rodiny nebol nikto na pohrebe poručiteľa (uja), ktorý v dome žil a žalovaní neuhradili ani náklady spojené s pohrebom a pomníkom. Naznačil, že je len otázkou času opätovné riešenie novovzniknutého spoluvlastníctva, čo neprispieje k právnej istote novozaložených vzťahov.

7.1. Namietanú vadu zmätočnosti dovolateľ indikoval v nepreskúmateľnosti rozsudku, ktorý je výrazom rozhodovania bez zákonom stanovenej miery právnych úvah a svojvoľného postupu, keď

nižšie súdy presvedčivo neodôvodnili, prečo bol ako nadpolovičný spoluvlastník rodinného domu zbavený vlastníctva a nevenovali sa dostatočne ani riadnemu preskúmaniu zákonných predpokladov najlepšieho užívania a obhospodarovania nehnuteľnosti. Súdy dostatočne nezohľadnili, ktorý zo spoluvlastníkov sa podieľa na zveľadovaní domu, koľko doň finančne investoval, kto ho akým spôsobom užíva a kto dokáže najlepšie zabezpečiť jeho riadne využitie, s čím súvisí aj otázka vzdialenosti bydliska jednotlivých strán od rodinného domu. Dovolateľ zároveň odmietol kvalifikovať jeho žalobu ako neférovú bez toho, aby bola podrobená testu proporcionality. Argumentoval aj nesprávnymi zisteniami súdov ohľadom toho, kto bol vlastníkom nehnuteľnosti pred tým, ako sa stala predmetom tohto sporu.

8. Aj keď žalobca tvrdený nedostatok rozhodnutia odvolacieho súdu označil ako vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP a tiež ako nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP, v okolnostiach jeho prípadu to nie je nepochopiteľné, hoci vo všeobecnosti obvykle nenastáva situácia, že by obsahovo tá istá dovolacia námietka spadala pod obidva dôvody prípustnosti dovolania (IV. ÚS 372/2020).

9. Všeobecné súdy v sporovom súdnom konaní nemajú poskytovať formálny či formalistický výklad a aplikáciu práva, ale majú poskytovať taký výklad a aplikáciu práva, ktorý je materiálnou ochranou zákonnosti, aby bola zabezpečená spravodlivá a účinná ochrana práv a oprávnených záujmov strán sporu (porovnaj čl. 2 ods. 1 Základných princípov CSP). Civilné sporové konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie. K základným právam strany sporu, obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí i právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. Zásada *iura novit curia* („súd pozná právo“) neznamena len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv.

10. Ak nedôjde k dohode, zruší spoluvlastníctvo a vykoná vyporiadanie na návrh niektorého spoluvlastníka súd. Prihliadne pritom na veľkosť podielov a na účelné využitie veci. Ak nie je rozdelenie veci dobre možné, prikáže súd vec za primeranú náhradu jednému alebo viacerým spoluvlastníkom; prihliadne pritom na to, aby sa vec mohla účelne využiť a na násilné správanie podielového spoluvlastníka voči ostatným spoluvlastníkom. Ak vec žiadny zo spoluvlastníkov nechce, súd nariadi jej predaj a výťažok rozdelí podľa podielov (§ 142 ods. 1 OZ).

11. Žalobca na preukázanie odklonu odvolacieho súdu od ustálenej praxe dovolacieho súdu označil rozsudok najvyššieho súdu z 28. septembra 2011 sp. zn. 1Cdo/33/2010: „Z povahy podielového spoluvlastníctva ako spoločenstva vlastníckych práv založeného na zásade dobrovoľnosti vyplýva, že ak nedôjde k dohode, ktorýkoľvek spoluvlastník môže kedykoľvek požiadať súd o zrušenie spoluvlastníctva a jeho vyporiadanie. Toto právo vyplýva zo zásady, že nikto nemôže byť spravodlivo nútený k tomu, aby zotrval v spoluvlastníckom vzťahu, ak mu to z akýchkoľvek dôvodov nevyhovuje. Ak nie je rozdelenie veci dobre možné, súd použije ďalší spôsob zrušenia a vyporiadania spoluvlastníctva, ktorým je prikázanie veci jednému alebo viacerým spoluvlastníkom za primeranú náhradu. V rámci posudzovania účelného využitia veci možno okrem veľkosti podielov zohľadniť viaceré skutočnosti rozhodujúce pre rozhodnutie o tom,

ktorému z účastníkov bude vec prikázaná do vlastníctva. Pre rozhodnutie súdu, komu nehnuteľnosť prikázať nie je absolútne rozhodujúca ani výška podielov, ani účelné využitie veci, ale ide o súhrn skutočností, ktoré sú v danej veci relevantné. Zákon zohľadňuje variabilitu a zložitosť možných situácií, a preto prenecháva riešenie na úvahe súdu. Otázka, komu bude vec prikázaná, záleží vždy na úvahe súdu. Dovolací súd by úvahy súdov mohol spochybniť len v prípade, že by boli zjavne neprimerané. Súd preto musí riadne odôvodniť, z akého dôvodu je kritérium, ktoré použil v danom prípade, rozhodujúce.“

12. Cit. rozsudok z 28. septembra 2011 sp. zn. 1Cdo 33/2010 bol publikovaný v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 3/2012 ako judikát R 37/2012, ktorého právna veta znie: „V konaní o návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva súd pri úvahe, komu zo spoluvlastníkov prikáže vec za primeranú náhradu, neberie na zreteľ samostatne iba niektoré z hľadísk výslovne uvedených v § 142 ods. 1 OZ (veľkosť spoluvlastníckych podielov, účelné využitie veci, násilné správanie podielového spoluvlastníka voči ostatným spoluvlastníkom) ani spoločne iba tieto zákonom výslovne označené hľadiská, ale vždy komplexne celý súbor relevantných skutočností, ktorý nie je vyčerpaný iba hľadiskami priamo vymenovanými v tomto ustanovení zákona.“

13. Pri rozhodovaní, ktorému zo spoluvlastníkov sa vec prikáže do výlučného vlastníctva, rešpektujú súdy požiadavku účelného využitia veci (...). Pri obytných domoch skúmajú bytovú potrebu spoluvlastníkov, prihliadajú na to, kto dom doteraz obýval, kto ho udržiaval a opravoval, prípadne kto doň investoval, kto je schopný a ochotný starať sa naďalej o jeho riadnu údržbu, pričom veľkosti spoluvlastníckych podielov pripisuje zväčša až druhoradý význam. Pri poľnohospodárskych nehnuteľnostiach berie sa do úvahy jednak schopnosť zabezpečiť riadne využitie pôdy, predovšetkým sa však preferuje možnosť, aby sa pôda dostala do socialistického užívania (R 54/1973, sp. zn. Cpj 8/72).

14. Zohľadniac vlastnú rozhodovaciu prax (judikaturu, ktorou dovolateľ neargumentuje m. m. III. ÚS 76/2021, III. ÚS 163/2021), dovolací súd poukazuje aj na rozsudok z 31. marca 2016 sp. zn. 3Cdo/548/2015; z nosnej časti odôvodnenia vyplýva, že „pre rozhodnutie o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva súdom prikázaním veci niektorému (niektorým) z podielových spoluvlastníkov za primeranú náhradu, sú v § 142 ods. 1 OZ zakotvené tri kritériá, a to veľkosť spoluvlastníckych podielov, účelné využitie veci a prípadné násilné správanie podielového spoluvlastníka voči ostatným spoluvlastníkom. Závery súdu o veľkosti spoluvlastníckych podielov, o tom, kto môže predmet spoluvlastníctva po jeho vyporiadaní využiť účelnejšie, prípadne o násilnom správaní podielového spoluvlastníka, sú závermi skutkovými, a nie právnymi. V tomto smere prichádzajú do úvahy právne závery len vo vzťahu k hodnoteniu významu jednotlivých kritérií a ich porovnania s inými. Otázka, komu bude vec prikázaná, záleží na úvahe súdu. Dovolací súd môže úvahy prvostupňového alebo odvolacieho súdu spochybniť len ak sú zjavne neprimerané.“

15. Judikatura vychádza z toho, že na hľadiská uvedené v § 142 ods. 1 OZ treba prihliadať vždy, ale nie sú rozhodujúce (pozri napr. R 16/1967 Zbierka súdnych rozhodnutí a stanovísk), berie zreteľ komplexne na celý súbor relevantných skutočností, ktorý nie je vyčerpaný iba

hl'adiskami vymenovanými v § 142 ods. 1 OZ (R 37/2012) a že otázka, komu bude vec pridelená, vždy závisí od úvahy súdu. Vyplýva to napokon z textu zákona, podľa ktorého súd na spomínané kritériá len „prihliadne“. Pri rozhodovaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva sa súd vždy musí zaoberať výškou podielov spoluvlastníkov a účelným využitím nehnuteľnosti, jeho rozhodnutie však môže vychádzať aj z iných skutočností.

16. Rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na právnej otázke, aké kritériá sú v okolnostiach konkrétnej veci rozhodujúce na prikázanie rodinného domu niektorému zo spoluvlastníkov v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva.

16.1. Z judikatúry dovolacieho súdu sú zrejmé kritériá, ktoré je potrebné pomerovať pre prikázanie spoločnej veci; avšak v každodennej realite bývajú vzťahy spoluvlastníkov komplikované a ich komplexné riešenie možno len ťažko predvídať. Preto nie je možné vytvoriť jeden algoritmus či „univerzálnu tabuľku“ na meranie týchto kritérií, vždy treba brať do úvahy individuálne okolnosti prejednávaneho prípadu, ostatne tak ako tomu bolo aj v posudzovanej veci.

17. Predovšetkým prvoinštančným súdom prijaté skutkové zistenie, že aktuálnym stavom spoluvlastníkov a výšky spoluvlastníckych podielov ku dňu rozhodovania súdu je preukázané, že (spoluvlastníci) vytvorili dedičskou dohodou spoluvlastníctvo podľa § 136 ods. 1, § 137 ods. 1 OZ a vedome sa dohodli, že si rozdelia nehnuteľnosť podľa podielov (...) je prípadom skutkového zistenia, ktoré je v extrémnom nesúlade s vykonanými dôkazmi. V skutočnosti dedičia uzavreli dohodu o vyporiadaní dedičstva s tým, že S. U., nar. XX. XX. XXXX získal rodinný dom v podiele 1/5 (3/70 k celku), T. S., nar. XX. XX. XXXX v podiele 3/5 (9/70 k celku), T. Š.Á., rod. R., nar. XX. XX. XXXX v podiele 1/10 (3/140 k celku), Ľ.N. R., nar. XX. XX. XXXX v podiele 1/10 (3/140 k celku). Ďalší do úvahy prichádzajúci dedičia F. J., rod. U., nar. XX. XX. XXXX a Y. U., nar. XX. XX. XXXX svoj podiel v dedičskom konaní darovali T. S. (matke žalobcu).

17.1. Aj odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že pôvodný okruh podielových spoluvlastníkov sa čiastočne zmenil/rozšíril, títo vstúpili do už existujúceho spoluvlastníckeho vzťahu na základe singulárnej sukcesie ako nástupcovia pôvodných účastníkov dedičskej dohody (T. S., Y. U., S. U. Y., ktorí boli účastníkmi dedičskej dohody a súrodencami poručiteľa).

17.2. Keďže v aktuálnom konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva nejde o rovnaký okruh účastníkov ako v dedičskom konaní, javí sa ako neudržateľný (svojvoľný) aj nadväzujúci skutkový (právny) záver súdov, že v dedičskom konaní dedičskou dohodou dohodli dedičia, že vec bude v spoluvlastníctve, preto základný účel je, aby táto vec v spoluvlastníctve ostala, aby sa na užívaní podľa veľkosti podielov mohli podieľať spoluvlastníci tak, ako bolo dohodnuté (...) Skutkový záver, na ktorých je založené súdne rozhodnutie nemá - v tejto časti - dostatočnú logickú oporu vo vykonaných dôkazoch.

17.3. Neboli to aktuálni spoluvlastníci nehnuteľnosti, ktorí dedičskou dohodou vytvorili spoluvlastníctvo, napriek tomu súdy nehnuteľnosť prikázali žalovaným 1/ až 6/ s argumentom, že v dedičskom konaní dedičia dedičskou dohodou dohodli, že vec bude v spoluvlastníctve; z uvedenej skutočnosti nebolo možné ipso facto vyvodzovať účel zvolený nižšími súdmi, aby vec v spoluvlastníctve ostala, aby sa na užívaní rodinného domu podľa veľkosti podielov spoluvlastníci mohli podieľať tak, ako bolo „dohodnuté v dedičskom konaní“.

18. Takto zvolené kritérium (ako jedno z podkladov pre rozhodnutie o prikázaní rodinného domu) je výrazom zjavného a neodôvodneného vybočenia od interpretačných štandardov, navyše v rozpore s požiadavkou, aby súdom urobené skutkové zistenia a z toho vyvodzujúce skutkové závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené.

19. S uvedeným úzko súvisí aj problematika nadobudnutia väčšinového spoluvlastníckeho podielu žalobcom a s tým spojené námietky žalobcu; žalobca prejavil záujem o rodinný dom z dôvodu, že podiely k nemu dostal, ako tvrdí, od svojej matky (T. S., nar. XX. XX. XXXX), uja Y. (Y. U. nar. XX. XX. XXXX) a tety F. (F. J., rod. U., nar. XX. XX. XXXX), ktorí mu svoje podiely previedli za účelom opravy, zveľadenia domu, aby sa v ňom mohla stretávať celá rodina.

19.1. Podľa odvolacieho súdu bolo na účely tohto konania irelevantné od koho žalobca nadobudol podiely, pokiaľ nie je sporná samotná výška daného podielu. Dovolací súd tento názor nezdiera, lebo v okolnostiach konkrétneho prípadu môže byť rozhodnou okolnosťou pre úvahu o prikázaní veci niektorému zo spoluvlastníkov aj tzv. historická rodinná väzba na predmet spoluvlastníctva. Existuje totiž možnosť prihliadnuť aj na toto kritérium a vziať do úvahy okrem iných aj okolnosti, za ktorých došlo k nadobudnutiu spoluvlastníckeho podielu; pokiaľ súdy neprihliadli k tomu, že v dôsledku rozhodnutia právnych predchodcov účastníkov to bol práve žalobca, ktorý sa stal výrazne väčšinovým spoluvlastníkom, je ich postup v rozpore s náležitým zhodnotením významu tohto kritéria. V danej veci svedčí v prospech žalobcu nielen to, že jeho podiel na nehnuteľnosti (22/35) je výrazne vyšší než podiel žalovaných, ale i okolnosti nadobudnutia jeho spoluvlastníckeho podielu. Pokiaľ nižšie súdy tieto okolnosti považovali za menej významné, ich reflexia dostáva posúdenie veci do polohy zjavne neprimeraného rozhodnutia.

20. Dovolacím súdom nastolené riešenie právnej otázky smeruje k postulátu, že aj keď hľadisko výšky podielov nie je samo osebe rozhodujúce, v prípade, že niektorý zo spoluvlastníkov má na spoločnej nehnuteľnosti výrazne vyšší podiel, musia existovať vážne dôvody na prípadné prikázanie nehnuteľnosti menšinovým spoluvlastníkom.

20.1. Súd prvej inštancie preto v novom konaní ústavne konformným spôsobom zdôvodní, prečo kritériá výšky podielov a účelného využitia nehnuteľnosti v prospech strany, ktorej svedčí nielen hľadisko pomeru spoluvlastníckych podielov (22/35 oproti 13/35), ale aj zásluhy o jej nadobudnutie, sú alebo nie sú v tomto konkrétnom prípade rozhodujúce.

21. Aj keď v dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany (§ 435 CSP) a dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP), pozornosti dovolacieho súdu (pozn. zo samotného vyjadrenia žalovaných) neuniklo, že pôvodne žalovaní 2/, 4/, 5/, 6/ - Ľ.N. R., S. U. Y., T. Š. a J. Z. J.Á. v súčasnosti už nie sú spoluvlastníkmi nehnuteľnosti a svoje podiely previedli žalovanej 3/ a žalovanému 1/ na Z. J. U. a J. S. U. J.

21.1. Javí sa, že táto právna skutočnosť, ktorá nastala v krátkom čase od právoplatného skončenia veci je v priamom rozpore so záverom súdu prvej inštancie o účelnom využití rodinného domu žalovanými 1/ až 6/ s cieľom spoločného užívania, spoločného podieľania sa na jeho nákladoch, udržiavaní a „užívania rodiny“, resp. jeho užívania za účelom stretávania sa. Opätovné vyhodnotenie významu tohto kritéria a jeho porovnanie s inými do úvahy

prichádzajúcimi meradlami bude úlohou nižších súdov v nachádzajúcom (základnom) konaní po zrušení a vrátení veci na ďalšie konanie.

22. Nižšie súdy zhodnotili autonómny postup žalobcu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva (iba) k rodinnému domu bez zastavanej plochy, ako účelový, ktorý mal legitimizovať ich záver o prikázaní rodinného domu žalovaným, a to kvôli väčšej právnej istote (nepokoje, súdne spory), rovnosti spoluvlastníkov a rovnosti strán (výšku ceny za zastavanú plochu by ultimatívne určil žalobca).

22.1. Hodnotiaca premisa súdov spočívala v tvrdení, že v prípade úspechu by sa žalobca stal výlučným vlastníkom rodinného domu, žalovaní by zostali naďalej spoluvlastníkmi zastavanej plochy pod rodinným domom; žalobca by tým znemožnil vo faktickej rovine odpredaj spoluvlastníckych podielov žalovaných k zastavanej ploche za trhovú hodnotu.

22.2. Súd nižších inštancií túto okolnosť (kritérium) v rámci svojich úvah zohľadnili ako jeden z dôvodov na prikázanie veci žalovaným; urobili tak napriek vlastnému konštatovaniu, že stavba nie je súčasťou pozemku (§ 120 ods. 2 OZ), stavba tvorí samostatný predmet občianskoprávných vzťahov (§ 118 ods. 1 OZ) a po správnom zadefinovaní, že rodinný dom môže byť samostatným predmetom konania podľa § 142 OZ. Preto, pokiaľ súdy v tejto pre nich zásadnej okolnosti nevideli argument pre zamietnutie žaloby z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 142 ods. 2 OZ), nemali pristupovať k žalobcovi diskriminačne s prívlastkom „istej dávky neférovosti“ (resp. zjavnej nevýhodnosti) jeho žaloby. Názor súdov, že by žalobca v prípade jeho úspechu v spore mohol autoritatívnym spôsobom určovať cenu zastavaného pozemku takisto neobstojí, pretože napriek zastavanosti parcely CKN č. XXXX/X nič nebráni súdu, aby v novom konaní podľa § 142 ods. 1 OZ so zreteľom na individuálne okolnosti prejednávaneho prípadu, v súlade so zásadami ekvity, vysporiadal zastavaný pozemok jeho prikázaním za primeranú náhradu (trhovú hodnotu) jednému alebo viacerým spoluvlastníkom (s prihliadnutím jeho účelné využitie).

23. Keďže významovo takmer totožné dovolacie námietky dovolateľa spadajú pod obidva dôvody prípustnosti dovolania, po konštatovaní dôvodnosti podaného dovolania nielen z dôvodov zmätočnosti (§ 420 písm. f/ CSP, § 431 ods. 2 CSP) ale aj z dôvodov nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP, § 432 ods. 2 CSP), bolo potrebné napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a pre zabezpečenie efektívneho a dôkladného posúdenia veci bolo potrebné zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátiť podľa § 450 CSP súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

24. V ďalšom konaní súd prvej inštancie riadne preskúma zákonné predpoklady najlepšieho užívania a obhospodarovania danej nehnuteľnosti. Pri jej prikázaní zohľadní správanie spoluvlastníkov; zohľadní, ktorý zo spoluvlastníkov zabezpečoval správu, zveľaďovanie a vykonávanie investícií do spoločného domu; kto ho udržiaval a opravoval, ktorý spoluvlastník má na ďalšom užívaní veci naliehavejší záujem, či ktorý spoluvlastník dokáže najlepšie zabezpečiť riadne ďalšie využitie spoločnej veci a pod. S uvedeným úzko súvisí aj skúmanie v akej vzdialenosti od nehnuteľnosti bývajú nielen žalovaní ale aj žalobca. Súd prvej inštancie ústavne konformným spôsobom zdôvodní význam kritéria výšky podielov a účelného využitia nehnuteľnosti v prospech strany, ktorej svedčí nielen hľadisko pomeru spoluvlastníckych podielov (22/35 oproti 13/35), ale aj zásluhy o jej nadobudnutie. Pozornosť zameria aj na zodpovedanie

otázky, či vzhľadom na prevod spoluvlastníckych podielov medzi žalovanými v krátkom čase od právoplatného skončenia veci, nebol predčasný jeho záver o účelnom využití rodinného domu žalovanými 1/ až 6/ s cieľom spoločného užívania, spoločného podieľania sa na jeho nákladoch, udržiavaní a „utúžovania rodiny“, resp. jeho užívania za účelom stretávania sa; opätovne vyhodnotí význam tohto kritéria a porovná ho s inými do úvahy prichádzajúcimi meradlami. Svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení nemôže chýbať žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, ktoré odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posúdi a náležite vyhodnotí. Rozhodnutia súdov nižších inštancií musia obsahovať náležitosti uvedené v § 393 CSP, musia byť logické a presvedčivé.

33.**R O Z H O D N U T I E**

Žaloba o vypratanie bytu nie je v rozpore s dobrými mravmi, ani keď nájomca po doručení výpovede uhradil dlžnú istinu a poplatky z omeškania, pretože súdy viazali vypratanie bytu na zabezpečenie náhradného ubytovania, čím primerane vyvážili právo vlastníka na ochranu majetku a právo žalovaných na obydlie a súkromie v súlade s princípmi proporcionality.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. novembra 2025 sp. zn. 7Cdo/56/2025)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Košice I - v súčasnosti Mestský súd Košice (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. mája 2021, č. k. 25C/17/2020-45 uložil žalovaným povinnosť vypratať byt č. X, nachádzajúci sa v C., na O., pozostávajúci z troch izieb, kuchyne a príslušenstva, a to do 30 dní odo dňa zabezpečenia náhradného ubytovania (výrok I.). Zároveň žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v plnej výške (výrok II.).

1.1. Vychádzajúc z ustanovení § 123, § 124, § 126 ods. 1, 2, § 663, § 664, § 671, § 685 ods. 1, § 676 ods. 1, § 677 ods. 1, § 703 ods. 1, § 710, § 711 ods. 1 písm. d/, § 712a ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“ alebo „Občiansky zákonník“), § 46 ods. 1, 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“ alebo „Občiansky súdny poriadok“), § 470 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“ alebo „Civilný sporový poriadok“), ako aj čl. 20 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že podaná žaloba je dôvodná, preto jej vyhovel a uložil žalovaným povinnosť vypratať žalovanú nehnuteľnosť, avšak v zmysle § 712a ods. 3 OZ toto vypratanie podmienil zabezpečením náhradného ubytovania, a to poukazujúc na okolnosti významné pre aplikáciu § 3 ods. 1 OZ, keď vzal do úvahy, že žalovaní postupne uhrádzali všetky nedoplatky na byte, keďže medzi stranami sporu nebolo sporné, že dlh na istine na nájomnom v súčasnosti už neexistuje, ako i súčasnú sociálnu situáciu žalovaného 1/, ktorý je nezamestnaný, vedený na Úrade práce, má zdravotné problémy a v prípade vypratania bez bytovej náhrady by došlo k zhoršeniu jeho životnej situácie.

1.2. Prvoinštančný súd mal za preukázané, že žalobkyňa je správcou predmetného bytu, ktorý žalovaní užívajú bez právneho titulu a ktorého boli spoločnými nájomcami na základe Zmluvy o nájme bytu z 23. septembra 1997. Dňa 11. novembra 2013 bola žalovaným daná výpoveď z nájmu bytu podľa § 711 ods. 1 písm. d) OZ z dôvodu, že hrubo porušili povinnosti vyplývajúce z nájmu bytu tým, že neplatili riadne a včas nájomné a úhradu za plnenia poskytované s užívaním bytu za čas dlhší ako 3 mesiace. Žalovaný 1/ danú výpoveď z nájmu bytu prevzal 19. decembra 2013, o

čom svedčí i doručenka a potvrdenie tejto skutočnosti samotným žalovaným. Žalovanej 2/ bola uvedená výpoveď doručená v súlade s § 46 ods. 2 OSP dňa 08. januára 2014, kedy sa zásielka vrátila žalobkyni a v ktorom prípade žalovaná 2/ potvrdila, že v rozhodnom období doručovania výpovede, t. j. v decembri 2013 sa zdržiavala a bývala v žalovanej nehnuteľnosti. Poukázal, že z uvedeného dôvodu čestné prehlásenie matky žalovanej 2/ zo 07. júna 2016, podľa ktorého sa mala zdržiavať na adrese v E. nebral do úvahy, nakoľko keby bola táto skutočnosť pravdivá, žalovaná 2/ by ju tvrdila od začiatku konania a tento listinný dôkaz by predložila už v čase takéhoto tvrdenia. Preto podľa súdu prvej inštancie výpovedná doba uplynula v zmysle doručených výpovedí dňa 30. apríla 2014, od kedy žalovaní užívajú predmetný byt bez právneho dôvodu, ktorým konaním neoprávnene zasahujú do vlastníckeho práva Mesta Košice, pričom správu daného bytu vykonáva žalobkyňa.

1.3. Zo skutkových zistení mal preukázané, že vlastník bytu Mesto Košice zmluvou o výkone správy č. XXXX/XXXX z 1. decembra 2008 uzavretou so žalobcom zveril žalobcovi do správy predmetný byt. Prvoinštančný súd zvážil uplatnenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka pri poskytnutí bytovej náhrady vzhľadom na postupné uhradenie nedoplatkov na byte, sociálnu situáciu žalovaného 1/ spočívajúcu v nezamestnanosti a zdravotnom stave a preto uložil žiadanú povinnosť až po zabezpečení bytovej náhrady vo forme náhradného ubytovania.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 2/ rozsudkom z 24. marca 2022, č. k. 2Co/214/2021-132, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP (výrok I.) a stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok II.).

2.1. V odôvodnení rozhodnutia poukázal i na to, že po preskúmaní napadnutého rozsudku a predchádzajúceho procesného postupu súdu v konaní z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov a v rozsahu námietok žalovanej 2/ vymedzených v podanom odvolaní dospel k záveru, že odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie nie je opodstatnené a uplatnené odvolacie dôvody nie sú preukázané. Mal za to, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu dostatočnom pre úplné zistenie skutkového stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa zásad vyplývajúcich z § 191 a nasl. CSP, z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správne závery o právach a povinnostiach sporových strán, pričom rozsudok aj náležite odôvodnil, a teda spĺňa kritériá riadneho odôvodnenia podľa § 220 ods. 2 CSP. Zdôraznil, že odvolacie námietky žalovanej 2/ už boli predmetom dokazovania pred súdom prvej inštancie a ten sa s nimi dôsledne vysporiadal pri rozhodovaní v danej veci.

2.2. Vo vzťahu k námietke žalovanej 2/ ohľadom nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobkyne uviedol, že v zhode so záverom súdu prvej inštancie ju považuje za nedôvodnú, keďže zo Zmluvy o výkone správy majetku Mesta Košice č. XXXX/XXXX, uzavretej podľa zák. č. 138/1991 Zb. o majetku obcí a Dodatku č. 1 zo dňa 01. 07. 2009 čl. III., je správca oprávnený a povinný v mene a na účet vlastníka vyhotovovať a podpisovať žaloby na vypratanie bytov patriacich Mestu Košice a zastupovať ho vo všetkých konaniach súvisiacich s vyprataním. Podľa čl. VI. zmluvy správca - žalovaný (správne má byť žalobkyňa) vykonáva správu samostatne, vo vlastnom mene. Mesto Košice ako vlastník bytu správu svojho majetku teda delegovalo na žalovaného (správne má byť žalobkyňa) a to vrátane podávania žalôb o vypratanie bytu, žalovaný (správne má byť žalobkyňa) je teda aktívne vecne legitimovaný v tomto spore.

2.3. Odvolací súd tiež zdôraznil, že i námietka žalovanej 2/ týkajúca sa nesprávneho právneho posúdenia v prípade nezamietnutia žaloby pre výkon práv v rozpore s dobrými mravmi neobstojí. Keďže bola splnená zákonná podmienka dania výpovede z nájmu bytu podľa § 711 ods. 1 písm. d) OZ, čo žalovaná ani nenamietala a dlh na nájomnom a platbách za služby spojené s užívaním bytu skutočne aj bez penálov predstavoval vysokú čiastku. To, že v priebehu času bola istina splatená aj s časťou sankcií (aj v exekučných konaniach) ešte nezakladá záver, že je v rozpore s dobrými mravmi zákonne použiť ustanovenie zákona a dať nájomcovi dôvodnú výpoveď. Nejde totiž o situáciu, kedy žalovaní ako nájomcovia skutočne neplatili nájomné len krátky čas nad dobu 3 mesiace, a po doručení výpovede z nájmu bytu hneď dlh uhradili. Je nepochybné, že výpoveď z nájmu bytu z 11. novembra 2015 nebola určená za neplatnú, vlastníka bytu Mesto Košice odoprelo opätovne so žalovanou uzavrieť novú nájomnú zmluvu na tento byt a tak žalovaní byt užívajú bez právneho dôvodu.

2.4. V nadväznosti na argumentáciu žalovanej 2/ súvisiacu s právom na obydlie, ktoré jej zaručuje ústava záverom poukázal, že v prípade žalôb o vypratanie bytu je pre posúdenie, či výkon určitého práva alebo povinnosti je či nie je v rozpore s dobrými mravmi, je náležité posúdenie záujmu vlastníka uplatňujúceho ochranu svojho vlastníckeho práva (žalobkyňa ako poverený správca vlastníka predmetného bytu sa domáha ochrany svojho vlastníckeho práva) vo vzťahu k vypratávanej veci a na druhej strane záujem vypratávaného subjektu, u ktorého sa môže za určitých okolností javiť jeho vypratanie za neprimerane tvrdé. V kontexte s judikatúrou Ústavného súdu Slovenskej republiky, či Európskeho súdu pre ľudské práva je právo na obydlie právom základným, no jeho ochranu nemožno považovať za bezhraničnú, keď povinnosťou súdu je vychádzať z preukázaných skutočností rozhodných pre posúdenie danej veci. Preto poukazujúc i na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) sp. zn. 4Cdo 53/2015 nemôže byť v posudzovanom prípade na ťarchu vlastníka vypratávaného bytu za situácie, keď žalovaní si dlhodobo neplnili svoje základné povinnosti (platenie nájomného).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolateľka“), ktoré vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Po stručnom zhrnutí doterajšieho priebehu konania a dôvodov rozhodnutí súdov nižšej inštancie žalovaná 2/ videla nesprávne právne posúdenie pri riešení otázky „Či nie je potrebné žalobu o vypratanie bytu zamietnuť pre rozpor s dobrými mravmi, ak dlžná suma pre ktorú bola doručovaná výpoveď z nájmu bytu je v čase rozhodovania súdu v celom rozsahu zaplatená a žalovaní uhradili okrem dlžnej sumy aj poplatky z omeškania v rozsahu 25.000 eur.“. Podľa názoru žalovanej 2/ je správne riešenie tejto dovolacej otázky také, že ak v čase rozhodovania súdu o vypratani bytu bola zo strany žalovaných uhradená dlžná istina, ako aj poplatky z omeškania, a preto bolo potrebné žalobu o vypratanie bytu zamietnuť pre rozpor s dobrými mravmi. Mala za to, že postup, kedy žalobkyňa čaká s vymožením dlžnej sumy v exekučnom konaní dlhšiu dobu a na základe toho vznikne situácia, kedy väčšina príjmu dlžníkov je exekvovaná na neúmerné poplatky z omeškania a nemôže dochádzať k zaplateniu neuhradenej istiny za iné obdobie, vykazuje v konečnom dôsledku znaky konania v rozpore s dobrými mravmi. Ak žalobkyni uhradili okrem dlžnej istiny aj poplatky z omeškania, bolo by v rozpore s dobrými mravmi požadovať od žalovaných, aby vypratali prenajímaný byt. Preto by v prejednávanej veci mal prevážiť záujem na

ochrane základného práva žalovaných na obydlie a súkromie nad právom žalobkyne na ochranu jej vlastníckeho práva.

4. Žalobkyňa sa vo vyjadrení k dovolaniu nestotožnila s dovolacou argumentáciou žalovanej 2/ a navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie zamietol ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) uznesením č. k. 7Cdo/200/2022 z 30. septembra 2024 dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP z dôvodu riadneho nevymedzenia dovolacích otázok vzhľadom na to, že v podstatnom išlo o otázky skutkovej povahy.

6. Uznesenie najvyššieho súdu (aj krajského súdu) napadla žalovaná 2/ ústavnou sťažnosťou, ktorej ústavný súd vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu vyhovel nálezom č. k. III. ÚS 72/2025-39 z 26. marca 2025, zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/200/2022 z 30. septembra 2024 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6.1. Z odôvodnenia nálezu vyplýva, že sťažovateľka v dovolacom konaní spochybňovala právny záver krajského súdu o (ne)aplikovaní kategórie dobrých mravov. Najvyšší súd tieto otázky podľa ústavného súdu nesprávne označil za skutkové, hoci sťažovateľka nespochybňovala skutkové zistenia, ale len právne posúdenie, či výkon práva žalobcu nebol v rozpore s dobrými mravmi. Nesprávne vyhodnotenie povahy dovolacích otázok najvyšším súdom viedlo k odmietnutiu meritórneho preskúmania dovolania a porušeniu práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v náleze (§ 134 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z.) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), avšak nie je dôvodné.

8. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolací súd skôr ako pristúpi k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o nesprávnom právnom posúdení veci považuje za podstatné zdôrazniť, že viazanosť právnym názorom vysloveným v rozhodnutí ústavného súdu, § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky upravuje, čo sa v teórii označuje ako vertikálny precedens s kasačnou záväznosťou, kde „vyšší“ orgán prikazuje „nižšiemu“, ako má vo veci ďalej postupovať a rozhodnúť. Orgán verejnej moci je po náleze ústavného súdu povinný ho vykonať a riadiť sa ním pri prerokovávaní a rozhodovaní vo veci. Vec musí rozhodnúť a posúdiť tak, ako mu ústavný súd prikázal (k tomu vid' aj ĽALÍK, M., ĽALÍK, T. Zákon o ústavnom súde. Komentár. Bratislava: WOLTERS KLUVER SR, 2019, s. 404).

8.1. Viazanosť právnym názorom vyjadreným v kasačnom rozhodnutí inštančne vyššieho súdu (ale i právneho názoru vyjadreného v náleze ústavného súdu, ktorý stricto sensu nie je inštančne

vyšším súdom) vyplýva zo zmyslu kasácie v právnom poriadku. Ak by tomu tak nebolo, kasačná právomoc vyšších súdov (v danom prípade ústavného súdu) by nemala rozumný zmysel a musela by byť nahradená právomocou apelačnou (k tomu pozri publikáciu Bobek, Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, Vydavatelství Auditorium, Praha, 2013, str. 104,105).

8.2. Najvyšší súd v súvislosti s kasačnou záväznosťou rozhodnutia ústavného súdu si je vedomý kasačnej záväznosti nálezov ústavného súdu ako záväznosti takmer absolútnej, keď nielen výrok nález, ale aj nosné dôvody uvedené v jeho odôvodnení sú záväzné, pretože vyjadrujú názor ústavného súdu, ktorý tak interpretuje princípy aplikácie práva, pristúpil k nasledujúcemu prejednaniu dovolania žalovanej 2/.

9. V dovolaní žalovaná 2/ formuluje právnu otázku „Či nie je potrebné žalobu o vypratanie bytu zamietnuť pre rozpor s dobrými mravmi, ak dlžná suma pre ktorú bola doručovaná výpoveď z nájmu bytu je v čase rozhodovania súdu v celom rozsahu zaplatená a žalovaní uhradili okrem dlžnej sumy aj poplatky z omeškania v rozsahu 25.000 eur.“. Podľa názoru žalovanej 2/ správne riešenie dovolacej otázky spočíva v tom, že ak v čase rozhodovania súdu o vyprataní bytu bola zo strany žalovaných uhradená dlžná istina, ako aj poplatky z omeškania, bolo potrebné žalobu o vypratanie bytu zamietnuť pre rozpor s dobrými mravmi. Mala za to, že postup, kedy žalobkyňa čaká s vymožením dlžnej sumy v exekučnom konaní dlhšiu dobu a na základe toho vznikne situácia, kedy väčšina príjmu dlžníkov je exekvovaná na neúmerné poplatky z omeškania a nemôže dochádzať k zaplateniu neuhradenej istiny za iné obdobie, vykazuje v konečnom dôsledku znaky konania v rozpore s dobrými mravmi. Ak žalobkyni uhradili žalovaní okrem dlžnej istiny aj poplatky z omeškania, bolo by v rozpore s dobrými mravmi požadovať od žalovaných, aby vypratali prenajímaný byt. Preto by v prejednávanej veci mal prevážiť záujem na ochrane základného práva žalovaných na obydlie a súkromie nad právom žalobkyne na ochranu jej vlastníckeho práva.

10. Vychádzajúc zo záväzného právneho názoru ústavného súdu povaha položenej otázky je právna, pretože kritizuje záver súdov o (ne)subsumovateľnosti ustálených skutkových okolností pod kategóriu dobrých mravov. Rešpektujúc uvedené, dovolací súd riešil právnu otázku „Má súd v konaní o vypratanie bytu posúdiť žalobu ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ak nájomca po doručení výpovede z nájmu uhradil dlžnú istinu aj poplatky z omeškania?“

11. Podľa § 685 ods. 1 OZ nájom bytu vzniká nájomnou zmluvou, ktorou prenajímateľ prenecháva nájomcovi za nájomné byt do užívania, a to buď na dobu určitú, alebo bez určenia doby užívania; nájomná zmluva spravidla obsahuje aj opis príslušenstva a opis stavu bytu. Nájom bytu je chránený; ak nedôjde k dohode, možno ho vypovedať len z dôvodov ustanovených v zákone.

12. Podľa § 711 ods. 1 písm. d) OZ prenajímateľ môže vypovedať nájom bytu, ak nájomca hrubo porušuje svoje povinnosti vyplývajúce z nájmu bytu, najmä tým, že nezaplatil nájomné alebo úhradu za plnenia poskytované s užívaním bytu za čas dlhší ako 3 mesiace, alebo tým, že prenechal byt alebo jeho časť inému do nájmu bez písomného súhlasu prenajímateľa.

13. Podľa § 712 ods. 1 OZ bytovými náhradami sú náhradný byt, náhradné ubytovanie a prístrešie.
14. Podľa § 712a ods. 3 OZ ak sa nájomný pomer skončil z dôvodu podľa § 711 ods. 1 písm. d) nájomcovi, ktorý preukáže, že je v hmotnej núdzi z objektívnych dôvodov, nájomca má právo len na náhradné ubytovanie. V iných prípadoch skončenia nájomného pomeru z dôvodu podľa § 711 ods. 1 písm. d) nájomca nemá právo na bytovú náhradu; ak ide o dôvod hodný osobitného zreteľa, má nájomca právo na prístrešie.
15. Podľa § 126 ods. 1 OZ má vlastník právo domáhať sa ochrany proti neoprávnenému zasahovaniu do jeho vlastníckeho práva; najmä sa môže domáhať vydania veci od toho, kto ju neoprávnene zadržiava.
16. Podľa § 3 ods. 1 OZ ustanovuje, že výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.
17. Súdna ochrana vlastníckeho práva tak k hnutelným, ako aj k nehnuteľným veciam je zakotvená v cit. ust. § 126 OZ ako ochrana vlastníka proti tomu, kto neoprávnene zasahuje do jeho vlastníckeho práva, najmä umožňuje domáhať sa vydania veci od toho, kto ju neprávom zadržiava (tzv. vindikačná žaloba). Základnou podmienkou úspechu vlastníckej žaloby je preukázanie vlastníckeho práva (aktívna legitimácia) a zároveň preukázanie, že sa vec neoprávnene nachádza vo faktickej moci inej osoby, než vlastníka. Vydanie veci u nehnuteľností tam, kde žalovaný do nej vniesol svoje veci, je modifikované na vypratanie.
18. Dobré mravy predstavujú súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré určujú, aké správanie je v súlade s právnymi a etickými zásadami spoločnosti. Konanie v rozpore s dobrými mravmi nastáva, keď síce formálne postupujúci subjekt koná v medziach svojho práva, ale sleduje poškodenie druhého účastníka právneho vzťahu. Ustanovenie § 3 OZ má aplikačný a interpretačný význam; nevytvára nové práva ani povinnosti, ale umožňuje súdom vyvážiť výkon existujúceho práva s ochranou druhého účastníka právneho vzťahu.
19. Súd odoprie ochranu výkonu práva, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi, či už úplne alebo sčasti. Toto všeobecné pravidlo sa vzťahuje na výkon všetkých „súkromných“ práv a neexistuje žiadny zákonný dôvod, prečo by z neho bol vylúčený určitý druh vlastníckych žalôb.
20. Otázkami ochrany súkromia a obydlia, ochrany vlastníctva a výkonu tohto práva v súlade s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa zaoberal aj ústavný súd v náleze z 10. júla 2001, sp. zn. I. ÚS 13/00, v ktorom uvádza: „Ústavou Slovenskej republiky vytvorená ochrana práva na súkromie sa vnútorne diferencuje. Jednotlivými ustanoveniami sa zaručuje ochrana súkromia v rôznych životných situáciách. Do sféry ochrany súkromia patrí aj ochrana obydlia. Zásah do obydlia znemožňujúci ho užívať je spôsobilý zároveň zasiahnuť aj do súkromného a rodinného života jednotlivca. Podľa okolností konkrétnej veci sa ten istý zásah teda môže dotknúť tak práva na ochranu súkromia, ako aj práva na ochranu obydlia“.

20.1. Aj podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, ktorý zaručuje právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromia a rodinného života, v spojení s čl. 1 a čl. 3 ods. 4 ústavy sa musia uplatniť obdobné zásady ako v prípade čl. 21 ods. 3 ústavy, pretože pod „neoprávneným zasahovaním“ treba rozumieť také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje legitímny cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva a slobody alebo nie je nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie legitímneho cieľa. V prípade oboch článkov výsledok posúdenia vzťahu primeranosti medzi namietaným zásahom a sledovanými legitímnymi cieľmi bude závisieť od zistenia, či zásah spočíval na relevantných a dostatočných dôvodoch.

21. Právo vlastníť majetok, ktorý zaručuje aj právo ho užívať je zaručené v čl. 20 ústavy. V prípade žalôb o vypratanie bytu je pre posúdenie, či výkon určitého práva alebo povinnosti je či nie je v rozpore s dobrými mravmi, tak ako už bolo vyššie uvedené, je náležité posúdenie záujmu vlastníka uplatňujúceho ochranu svojho vlastníckeho práva (vo vzťahu k vypratávanej veci) a na druhej strane záujem vypratávaného subjektu, u ktorého sa môže za určitých okolností javiť jeho vypratanie za neprimerane tvrdé. Treba súhlasiť s názorom odvolacieho súdu a to aj v kontexte s judikatúrou ústavného súdu, či Európskeho súdu pre ľudské práva, že právo na obydlie je právom základným, no podľa názoru dovolacieho súdu jeho ochranu nemožno považovať za bezhraničnú, keď povinnosťou súdu je vychádzať z preukázaných skutočností rozhodných pre posúdenie danej veci (m. m. 4Cdo/53/2015).

22. Dovolací súd uvádza, že súd prvej inštancie rozhodol, že žalovaní sú povinní vypratať byt do 30 dní od zabezpečenia náhradného ubytovania, pričom pri rozhodovaní zohľadnil zásadu dobrých mravov podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, postupné uhrádzanie dlhov žalovanými a sociálnu situáciu žalovaného 1/ (nezamestnanosť a zdravotné problémy), a preto im priznal právo na bytovú náhradu vo forme náhradného ubytovania. Odvolací súd potvrdil, že námietka žalovanej 2/ o rozpore s dobrými mravmi neobstojí, keďže výpoveď z nájmu bola oprávnená podľa § 711 ods. 1 písm. d) Občianskeho zákonníka, byt je užívaný bez právneho dôvodu a dodatočné zaplatenie dlhov a poplatkov zo strany žalovaných spravidla neobnovuje ich právo na užívanie bytu ani nezakladá výkon práva žalobkyne v rozpore s dobrými mravmi. Súd zároveň zdôraznil, že právo na obydlie je základným právom, ale nie neobmedzeným, a v konkrétnych okolnostiach prevažuje záujem vlastníka na ochrane majetku nad záujmom nájomcov, pričom pri posudzovaní dobrých mravov je vždy potrebné zvažovať obojstranný záujem vlastníka a nájomcu.

23. Žalobkyňa adresovala žalovaným výpoveď z nájmu bytu podľa § 711 ods. 1 písm. d) Občianskeho zákonníka, vyhotovenú dňa 11. novembra 2013, z dôvodu neplatenia nájomného a úhrad za plnenia poskytované s užívaním bytu po dobu dlhšiu ako tri mesiace. V čase doručenia výpovede mali žalovaní voči žalobkyni dlžnú istinu vo výške 10.276,08 eura s príslušenstvom. Keďže žalovaní nenamietali platnosť výpovede, nájomný pomer k predmetnému bytu sa skončil. Následne žalovaní svoj dlh postupne splácali, v čase rozhodovania súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu bola dlžná istina spolu s poplatkami z omeškania (v celkovej výške približne 25.000 eur) uhradená exekučným spôsobom. Žalovaní zároveň pravidelne uhrádzali bežné nájomné, žalovaný 1/ bol nezamestnaný a trpel zdravotnými ťažkosťami, žalovaná 2/ pracovala ako pokladníčka v obchodnom centre. Zo zistených okolností vyplýva, že žalovaní dlhodobo

neplatili nájomné a úhrady za služby spojené s užívaním bytu, a dodatočné zaplatenie dlhu po doručení výpovede nemalo vplyv na právne následky užívania bytu bez právneho dôvodu. Vlastník bytu trval na ich vypratání. Konajúce súdy boli názoru, že vyhovenie žaloby bez bytovej náhrady by bolo v rozpore s dobrými mravmi, a preto primerane viazali vypratanie bytu na zabezpečenie náhradného ubytovania, čím zohľadnili sociálne a zdravotné okolnosti žalovaných a zároveň chránili vlastnícke právo žalobkyne.

24. Dovolací súd konštatuje, že dodatočná úhrada istiny a poplatkov počas konania o vypratání bytu spravidla neobnovuje právo na jeho užívanie. Pokiaľ žalobkyňa naďalej trvá na vypratání a súdy takejto požiadavky vyhovejú s tým, že uložená povinnosť je viazaná na zabezpečenie náhradného ubytovania a zohľadňuje okolnosti prípadu, nemožno takýto postup považovať za konanie v rozpore s dobrými mravmi. Inak povedané, samotná dodatočná úhrada istiny a poplatkov po doručení výpovede z nájmu bytu sama osebe nezakladá dôvod na posúdenie žaloby o vypratanie ako výkonu práva v rozpore s dobrými mravmi. Konajúce súdy primerane vyvážili záujem vlastníka na ochrane majetku a právo žalovaných na obydlie a sociálnu ochranu. Vypratanie bytu po zabezpečení náhradného ubytovania je oprávnené, odôvodnené a primerané. Práve priznaním náhradného ubytovania súdy zabezpečili, že výkon vlastníckeho práva žalobkyne neporušuje zásady dobrých mravov, a zároveň umožnili žalovaným primeranú ochranu ich práva na obydlie a súkromie.

24.1. Rozhodnutie odvolacieho súdu potvrdzuje, že právne predpisy a zásady dobrých mravov boli správne aplikované. Pri posudzovaní výkonu práva žalobkyne súdy v praktickom dôsledku uplatnili princípy proporcionality, hodnotiac primeranosť a nevyhnutnosť zásahu do práva žalovaných na obydlie vo vzťahu k legitímnemu cieľu ochrany vlastníckeho práva žalobkyne. Uloženie povinnosti vypratania bytu až po zabezpečení primeranej bytovej náhrady predstavuje primeraný a nevyhnutný zásah, ktorý rešpektuje právo žalovaných na obydlie a súkromie a zároveň umožňuje žalobkyni uplatniť jej vlastnícke právo. Takýto postup zohľadňuje všetky relevantné okolnosti prípadu, vrátane zákonných podmienok výpovede, skončenia nájomného vzťahu, dlhodobého neplatenia nájomného a sociálnych a zdravotných pomerov žalovaných. Vzhľadom na tieto okolnosti nie je dôvodné žalobu o vypratanie bytu zamietnuť, ako navrhovala žalovaná 2/.

24.2. Dovolací súd na položenú otázku odpovedá nasledovne: Žaloba o vypratanie bytu nie je v rozpore s dobrými mravmi, ani keď nájomca po doručení výpovede uhradil dlžnú istinu a poplatky z omeškania, pretože súdy viazali vypratanie bytu na zabezpečenie náhradného ubytovania, čím primerane vyvážili právo vlastníka na ochranu majetku a právo žalovaných na obydlie a súkromie v súlade s princípmi proporcionality.

34.**R O Z H O D N U T I E**

Zmluva o budúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavretá manželmi počas jeho trvania, je v rozpore s účelom § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka s právnym následkom absolútnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2025 sp. zn. 7Cdo/60/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Prievidza (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 25. augusta 2022, č. k. 8C/32/2021-86 žalobu zamietol (výrok I.) a žalovanej voči žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

1.1. Súd prvej inštancie rozhodnutie zdôvodnil tým, že mu bola predložená Zmluva o budúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj ako „BSM“) a vyporiadaní iných vzťahov medzi manželmi zo dňa 19. 03. 2020 s podpismi žalobcu a žalovanej. Rozsudkom sp. zn. 7C/10/2020, právoplatným dňa 05. 06. 2020, došlo k zániku BSM. Konštatoval, že zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní BSM uzatvorenú počas trvania manželstva a pred zánikom BSM ako zmluvu upravujúcu majetkové vzťahy medzi manželmi nemožno podriaďovať pod žiadnu z dohôd obsiahnutých v § 143a Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Keďže výpočet týchto dohôd je taxatívny, žiadna iná dohoda medzi manželmi týkajúca sa majetku patriaceho do BSM nie je prípustná. Zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní BSM považoval za právny úkon, ktorý svojím obsahom a účelom odporuje ustanoveniu § 143a Občianskeho zákonníka a navyše sa prieči dobrým mravom. Mal za to, že rozsah BSM je známy stranám až momentom zániku BSM a dobrým mravom odporuje vynucovanie budúcej dohody uzavretej v priebehu trvania manželstva. Dohodu o vyporiadaní BSM tak možno platne uzatvoriť až po zániku BSM. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že takéto dohody ako rozporné so zákonom je potrebné neakceptovať aj v prípade, ak by takéto dohody boli uzatvárané s odkladacou podmienkou nadobudnutia účinnosti až po zániku BSM. Tým sa má predchádzať obchádzaniu zákona či eventuálnemu vynucovaniu súhlasu od druhého manžela s rozvodom manželstva. Prvoinštančný súd navyše považoval žalobcom uvedený petit za nevykonateľný. Pokiaľ by súd takejto žalobe vyhovel, nedošlo by reálne k uzatvoreniu dohody, a teda nevzniklo by rozhodnutie, na základe ktorého by mohli byť vykonané zápisy zmeny vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v katastri, ani k reálnemu rozdeleniu hnutel'ných vecí, práv a povinností. Takýmto rozhodnutím by došlo iba k formálnemu uloženiu povinnosti žalovanej, pričom by takéto súdne rozhodnutie bolo nevykonateľné a nemohlo by slúžiť ako exekučný titul, na podklade ktorého je možné viesť exekúciu.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 14. decembra 2022, sp. zn. 19Co/87/2022 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a žalovanej proti žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu (výrok II.).

2.1. Pokiaľ išlo o procesný postup súdu prvej inštancie, zo súdneho spisu bolo podľa odvolacieho súdu zrejmé, že súd prvej inštancie výzvou z 25. 11. 2021 v zmysle § 138 CSP vyzval žalobcu na späťvzatie žaloby, keďže ju považoval za zjavne nedôvodnú. V tejto výzve tiež uviedol, že Zmluvu o budúcej zmluve zo dňa 19. 03. 2020 predloženú žalobcom, považuje za absolútne neplatný právny úkon pre rozpor so zákonom. Svoje predbežné právne posúdenie teda súd prvej inštancie uviedol už v písomnej výzve na späťvzatie žaloby. Ako vyplýva z odvolania, súd svoj predbežný názor uviedol opätovne bezprostredne pred otvorením pojednávania dňa 25. 08. 2022 (v rámci pokusu o zmierne riešenie sporu). Pokus o zmier pred otvorením pojednávania síce nie je formálne predbežným prejednaním sporu, avšak jeho účel je v zásade rovnaký - pokúsiť sa ukončiť spor bez pojednávania po tom, čo súd uvedie svoj názor na vec. Žalobca teda poznal právne posúdenie veci súdom, preto skutočnosť, že súd neuviedol formálne právne posúdenie opätovne po otvorení pojednávania, nemožno považovať vo vzťahu k žalobcovi za nesprávny procesný postup.

2.2. Skutočnosť, že súd prvej inštancie na pojednávaní výslovne neuviedol, ktoré skutkové tvrdenia považuje za sporné a ktoré za nesporné, nepredstavuje taký vážny nesprávny procesný postup, že by ním došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, pokiaľ skutkové posúdenie veci jednoznačne vyplynulo z dovtedajších písomných či ústnych vyjadrení súdu. V tomto prípade bolo žalobcovi z výzvy na späťvzatie žaloby aj z pokusu o zmier pred otvorením pojednávania zrejmé, že súd považuje žalobcom predloženú Zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní BSM za neplatnú, a teda nie je potrebné ďalej zisťovať skutkový stav a vykonávať dokazovanie k skutkovým tvrdeniam strán. V prípade preukázania nepravosti podpisu žalovanej by síce nešlo o neplatnú, ale skôr o neexistujúcu zmluvu, avšak dôsledky vo vzťahu k predmetu tohto konania by boli rovnaké - zamietnutie žaloby, preto rozsudok súdu prvej inštancie nemožno považovať vo vzťahu k žalobcovi za prekvapivý. To isté platí aj o žalobcom namietanom neoboznámení strán sporu s listinami a pripojeným spisom. Jediným podkladom pre rozhodnutie súdu bola v tomto prípade samotná Zmluva o budúcej dohode o vyporiadaní BSM, ktorá bola obom stranám známa, preto ju nebolo potrebné oboznamovať. Napokon, ak žalobca nebol spokojný s vykonaným dokazovaním (ak mal za to, že súd prvej inštancie mal vykonať ďalšie ním navrhované dôkazy), mal možnosť to uviesť v odvolaní ako odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. e) CSP a túto možnosť aj využil, keď v odvolaní namietal nevykonanie výsluchu žalobcu a žalovanej. Nevykonanie navrhnutých dôkazov však, keďže je samostatným odvolacím dôvodom, nepredstavuje vadu zmätočnosti ani nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP.

2.3. Pokiaľ išlo o právne posúdenie veci, bolo možné dať za pravdu žalobcovi v tom, že názor o nemožnosti čiastočného vyporiadania BSM dohodou bývalých manželov, sa považuje za prekonaný, a to nielen v českej judikatúre, ale aj na Slovensku. Čiastočné vyporiadanie BSM dohodou sa v súčasnej súdnej praxi väčšinou pripúšťa, pričom tú časť majetku v BSM, ktorá nebola dohodou vyporiadaná, je možné vyporiadať neskoršou dohodou, alebo ak nebude ďalšia dohoda uzavretá v zákonnej trojročnej lehote ani nebude v tejto lehote podaná žaloba o vyporiadenie BSM, nastúpi fikcia vyporiadania podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka.

Pripustenie čiastočného vyporiadania BSM dohodou však neznamena, že je prípustná aj zmluva o budúcej dohode o (čiastočnom) vyporiadaní BSM.

2.4. Odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie, že uzavretie dohody/zmluvy o budúcej dohode o vyporiadaní BSM v čase, keď BSM nezaniklo ani nebolo zákonným spôsobom zrušené, je v rozpore so zákonom a aj s dobrými mravmi. Bolo potrebné dať za pravdu žalobcovi v tom, že jeden právny úkon nemôže byť v rozpore s niektorým ustanovením zákona a súčasne toto ustanovenie obchádzať. Obchádzanie zákona totiž v zásade predpokladá, že úkon je formálne v súlade s tým-ktorým zákonným ustanovením (neodporuje výslovnému zneniu tohto ustanovenia), avšak nie je v súlade s jeho podstatou, teda svojimi dôsledkami sleduje ten cieľ, aby zákon dodržaný nebol. Právny úkon teda nemôže byť v rozpore a súčasne obchádzať to isté zákonné ustanovenie, môže však byť v rozpore s jedným zákonným ustanovením a súčasne obchádzať iné zákonné ustanovenie.

2.5. Odvolací súd dospel k záveru, že dohoda/zmluva o budúcej dohode o vyporiadaní BSM uzavretá ešte počas existencie BSM je v priamom rozpore s ustanovením § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa vyporiadanie vykonáva až po zániku BSM („ak zanikne...“). Je zrejmé, že k zániku BSM môže dôjsť za zákonom stanovených podmienok aj počas trvania manželstva (tak ako tomu bolo aj v prípade žalobcu a žalovanej), avšak nie je možné vyporiadať také BSM, ktoré ešte nezaniklo. Dohoda o budúcom vyporiadaní, uzavretá ešte počas existencie BSM, je teda v rozpore s ustanovením § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka, avšak súčasne predstavuje obchádzanie zákonom ustanovených modifikácií BSM podľa § 143a ods. 1, ods. 2, § 146 ods. 2, § 148 ods. 1, ods. 2, § 148a ods. 2 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie správne konštatoval, že výpočet možných modifikácií BSM v § 143a Občianskeho zákonníka je taxatívny (tzv. numerus clausus), rovnako ako výpočet dôvodov zániku BSM, ide o kogentné právne normy (t. j. také, od ktorých nie je možné sa odchýliť ani dohodou strán), v dôsledku čoho nie je prípustná žiadna iná dohoda medzi manželmi týkajúca sa majetku patriaceho do BSM.

2.6. Odvolací súd zároveň nesúhlasil so žalobcom, že by právny úkon nemohol byť súčasne v rozpore so zákonom resp. obchádzať zákon, a súčasne byť v rozpore s dobrými mravmi. Je samozrejme potrebné rozlišovať medzi zákonom ako právnou (a teda štátom aprobovanou a vynucovanou) normou a dobrými mravmi ako súhrnom spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré nie sú priamo súčasťou zákona, avšak zákon na nich odkazuje, a tak im dáva povahu osobitného korektívu konania fyzických a právnických osôb. Tieto dva inštitúty (zákon a dobré mravy) sa však navzájom nevylučujú, práve naopak, v ideálnom prípade by mali byť v zhode. Je pravdou, že ak je nejaký právny úkon v rozpore so zákonom alebo zákon obchádza, nie je už potrebné aplikovať inštitút dobrých mravov, keďže takýto právny úkon je neplatný práve z dôvodu rozporu so zákonom alebo obchádzania zákona. To však neznamena, že súd nemôže poukázať na to, že nejaké konanie nielen obchádza zákon, ale súčasne je v rozpore s dobrými mravmi, a teda je aj spoločensky neprijateľné. Uzavretie dohody o budúcej dohode o vyporiadaní BSM ešte počas existencie BSM je možné považovať aj za rozporné s dobrými mravmi, keďže takáto dohoda umožňuje podmieňovanie súhlasu s dohodou o modifikácii BSM alebo so zrušením BSM (resp. podmieňovanie návrhu na zrušenie BSM) súhlasom druhej strany s konkrétnym spôsobom budúceho vyporiadania BSM. Takéto (hoci len potenciálne) vynucovanie súhlasu nie je v súlade s dobrými mravmi. Je však potrebné dodať, že toto kritérium je len podporné, podstatný je však rozpor predmetnej dohody o budúcej dohode o vyporiadaní BSM so zákonom. Pre rozpor so zákonom je táto dohoda neplatná podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP. Dovolateľ žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.1. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľ videl pri riešení otázky „Či je možné zmluvu o budúcej zmluve uzavrieť aj v oblasti právnej úpravy bezpodielového spoluvlastníctva manželov, či už na modifikáciu BSM, alebo na budúce vyporiadanie BSM?“ Podľa dovolateľa odvolací súd vyslovil nesprávny právny názor, že inštitút zmluvy o budúcej zmluve nie je použiteľný na oblasť BSM. Bol toho názoru, že tak ako je zmluva o budúcej zmluve použiteľná pri akomkoľvek inom type zmluvy, alebo pri zmluve nepomenovanej, tak je plne použiteľná aj na uzavretie budúcej dohody o vyporiadaní, teda tak ako ju žalobca so žalovanou uzatvorili. Podľa neho neexistuje žiadne ustanovenie Občianskeho zákonníka, ktoré by vylučovalo uzavrieť zmluvu o budúcej zmluve aj na tento účel, na ktorý ju uzavreli strany sporu (vyporiadanie BSM). Svoje tvrdenia podoprel ustálenou rozhodovacou praxou reprezentovanou rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/42/2007, sp. zn. 2Cdo/274/2004, sp. zn. 4Cdo/146/99, sp. zn. 1Cdo/180/2009, sp. zn. 1ObdoV/23/2007, sp. zn. 1Cdo/109/2004 a nálezom ÚS SR sp. zn. I. ÚS 242/07, v zmysle ktorých zmluvu o budúcej zmluve je možné použiť na budúce zmluvy pomenované. Podstatné je to, aby boli dodržané náležitosti zmluvy o budúcej zmluve podľa § 50a Občianskeho zákonníka a aby takáto zmluva obsahovala aspoň podstatné náležitosti budúcej zmluvy.

3.2. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobca videl pri riešení otázky možnosti uzatvorenia zmluvy o budúcej zmluve na účely vyporiadania BSM, alebo jeho modifikácie. Žalobca sa nestotožnil s názorom odvolacieho súdu, že zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní BSM považoval za neplatnú, pretože bola v rozpore s § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka, zároveň v rozpore s dobrými mravmi a obchádzala zákon (§ 143a ods. 1, 2, § 146 ods. 2, § 148 ods. 1, 2, § 148a ods. 2 Občianskeho zákonníka). Bol toho názoru, že zmluva o budúcej dohode o vyporiadaní BSM bola platná. Rozpor zmluvy s § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka neexistoval, pretože išlo len o predbežnú zmluvu, ktorá nevyporiadavala majetok v BSM pred zánikom BSM. Zároveň nebola ani v rozpore s dobrými mravmi ako pravidlami správania sa, keďže dokazovanie na vynucovanie dohody nebolo vykonané a zmluva bola uzatvorená na základe slobodnej vôle strán. Žalobcom uzatvorená zmluva neobchádzala ani zákon vo vyššie uvedených ustanoveniach, keďže nešlo o zmluvu o modifikácii BSM, ani neriešila zánik BSM, riešila len povinnosť uzatvoriť dohodu o vyporiadaní BSM po jeho zániku, teda kontraktačnú povinnosť smerujúcu k vyporiadaniu BSM. Neriešené právne otázky, ktoré žiadal dovolacím súdom zodpovedať sú:

A/ „Môžu manželia pre účely vyporiadania BSM po jeho zániku uzavrieť platnú zmluvu o budúcej zmluve o vyporiadaní celého majetku v BSM, alebo jeho časti, v čase keď ešte BSM nezaniklo?“

B/ Je zmluva o budúcej dohode o úplnom vyporiadaní BSM, či čiastočnom vyporiadaní BSM, uzavretá medzi manželmi v rozpore s § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka?“

C/ „Obchádza zmluva o budúcej dohode o úplnom vyporiadaní BSM, či čiastočnom vyporiadaní BSM uzatvorená medzi manželmi ustanovenia § 143 ods. 1, 2, § 146 ods. 2, § 148 ods. 1, 2 a § 148a ods.2 Občianskeho zákonníka?“

D/ „Je zmluva o budúcej dohode o úplnom vyporiadaní BSM či čiastočnom vyporiadaní BSM, uzavretá medzi manželmi v rozpore s dobrými mravmi?“

Keďže odvolací súd považoval zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní BSM aj za dohodu v smere modifikácie BSM, žalobca formuloval aj právne otázky:

E/ „Môžu manželia pre účely modifikácie BSM uzavrieť platnú zmluvu o budúcej zmluve o modifikácii BSM, v čase keď BSM ešte nezaniklo?“

F/ „Je zmluva o budúcej dohode o modifikácii BSM uzavretá medzi manželmi v rozpore s § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka?“

G/ „Obchádza zmluva o budúcej dohode o modifikácii BSM uzavretá medzi manželmi ustanovenia § 143a ods. 1, 2, § 146 ods. 2, § 148 ods. 1, 2 a § 148a ods. 2 Občianskeho zákonníka?“

H/ „Je zmluva o budúcej dohode o modifikácii BSM uzavretá medzi manželmi v rozpore s dobrými mravmi?“

4. Žalovaná sa vo vyjadrení k dovolaniu nestotožnila s dovolacou argumentáciou žalobcu a žiadala, aby dovolací súd zamietol dovolanie žalobcu ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

6. Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

7. Žalobca poukazujúc na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP, namieta nesprávne právne posúdenie otázky „Či je možné zmluvu o budúcej zmluve uzavrieť aj v oblasti úpravy BSM, či už na modifikáciu BSM, alebo na budúce vyporiadanie BSM“ pri posúdení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/42/2007, 2Cdo/274/2004, 4Cdo/149/1999, 1Cdo/180/2009, 1Obdo/23/2007 a 1Cdo/109/2004, nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 247/07. Podľa dovolateľa odvolací súd vyslovil nesprávny právny názor, že inštitút zmluvy o budúcej zmluve nie je použiteľný na oblasť BSM. Bol toho názoru, že tak ako je zmluva o budúcej zmluve použiteľná pri akomkoľvek inom type zmluvy, alebo pri zmluve nepomenovanej, tak je plne použiteľná aj na uzavretie predmetnej budúcej dohody o vyporiadaní BSM (bod 3.1.).

8. Možno uviesť, že v uvedených rozhodnutiach najvyšších súdnych autorít boli riešené odlišné skutkové a právne otázky. Žiadne z rozhodnutí neriešilo dovolateľom položenú otázku „Či je možné zmluvu o budúcej zmluve uzavrieť aj v oblasti úpravy BSM, či už na modifikáciu BSM, alebo na budúce vyporiadanie BSM“.

9. Napriek uvedenému dovolací súd z podstaty nastolenej otázky (bod 3.1.), s prihliadnutím na kompletný obsah dovolania, možno abstrahovať pre účely meritórneho dovolacieho prieskumu z hľadiska kritérií v § 421 ods. 1 písm. b) CSP a § 432 ods. 1 a 2 CSP kľúčovú otázku od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, či v konkrétnych okolnostiach danej veci došlo k správne právnemu posúdeniu Zmluvy o budúcej dohode o vysporiadaní BSM uzavretej manželmi počas trvania BSM ako neplatnej pre rozpor so zákonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

10. V súvislosti s uvedenou právnou otázkou posúdenia Zmluvy o budúcej dohode o vysporiadaní BSM uzavretej počas trvania BSM ako neplatnej odvolací súd dospel k záveru, že je v rozpore s § 149 ods. 1 OZ podľa ktorého sa vysporiadanie vykoná až po zániku BSM („ak zanikne...“). K zániku BSM môže dôjsť za zákonom stanovených podmienok aj počas trvania manželstva (tak ako tomu bolo aj v prípade žalobcu a žalovanej), avšak nie je možné vysporiadať také BSM, ktoré ešte nezaniklo. Dovolací súd sa s uvedeným názorom odvolacieho súdu plne stotožňuje a uvádza nasledovné.

11. Podľa § 50a ods. 1 OZ účastníci sa môžu písomne zaviazat', že do dohodnutej doby uzavrú zmluvu; musia sa však pritom dohodnúť o jej podstatných náležitostiach.

12. Podľa § 149 ods. 1 OZ ak zanikne bezpodielové spoluvlastníctvo, vykoná sa vysporiadanie podľa zásad uvedených v § 150.

13. Podľa § 39 OZ neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

14. Podľa § 2 ods. 3 OZ účastníci občianskoprávných vzťahov si môžu vzájomné práva a povinnosti upraviť dohodou odchyľne od zákona, ak to zákon výslovne nezakazuje a ak z povahy ustanovení zákona nevyplýva, že sa od neho nemožno odchyliť.

15. Zo skutkových zistení vyplýva, že strany sporu uzavreli 04. mája 2005 manželstvo. Počas jeho trvania 19. marca 2020 kontraktovali Zmluvu o budúcej dohode o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a vysporiadaní iných vzťahov medzi manželmi, v ktorej deklarovali, že ich BSM ku dňu uzavretia tejto zmluvy nebolo zrušené, ani inak nezaniklo (článok I.). Predmet budúcej dohody predstavoval záväzok zmluvných strán, že do 30 dní po zániku ich BSM uzavrú dohodu o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a vysporiadaní iných vzťahov medzi manželmi (ďalej len „dohoda o vysporiadaní BSM“), ktorou si vysporiadajú ich vzájomný majetok, ktorí nadobudli počas trvania ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov a vyriešia aj iné vzájomné vzťahy týkajúce sa majetku. Obsah budúcej dohody, ktorú sú strany povinné uzavrieť, je uvedený v článku III. tejto zmluvy o budúcej dohode. Rozsudkom Okresného súdu Prievidza z 24. apríla 2020, sp. zn. 7C/10/2020 právoplatným 05. júna 2020 bolo zrušené BSM strán sporu podľa § 148a ods. 2 OZ. Žalobca sa podanou žalobou domáhal, aby súd uložil žalovanej povinnosť uzatvoriť dohodu o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov v znení uvedenom v žalobe.

15.1. Posudzovaná Zmluva o budúcej dohode o vypořádání BSM bola uzavretá počas trvania BSM manželov 19. marca 2020, k zrušeniu BSM došlo 05. júna 2020 právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Prievidza, sp. zn. 7C/10/2020.

16. Uzavretie manželstva je základnou podmienkou vzniku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniká zo zákona na základe existencie stanovenej právnej skutočnosti alebo na základe právoplatného rozhodnutia súdu o jeho zrušení. Zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov na základe dohody manželov alebo jednostranného právneho úkonu zákon neumožňuje.

Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniká:

a) zánikom manželstva (§ 148 OZ) v dôsledku - smrti jedného z manželov, - vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho, - právoplatným rozhodnutím súdu o rozvoze manželstva,

b) právoplatným rozhodnutím súdu o zrušení bezpodielového spoluvlastníctva manželov (§ 148 ods. 2, § 148a ods. 2 OZ),

c) vyhlásením konkurzu na majetok jedného z manželov (§ 53 ods. 1, § 167i ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov),

d) právoplatným výrokom súdu o prepadnutí majetku jedného z manželov e) v trestnom konaní (§ 59 ods. 3 Trestného zákona).

Zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov na základe inej právnej skutočnosti nie je prípustný.

17. Dovolací súd poukazuje na komentované znenie § 39 OZ, podľa ktorého právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom, nie je dovolený. Vo všeobecnosti však platí, že nie každý rozpor so zákonnou normou spôsobuje bez ďalšieho neplatnosť právneho úkonu. O rozpore so zákonom možno hovoriť v prípade rozporu s kogentnou normou, resp. porušenia povinnosti ustanovenej kogentnou normou. Avšak ani každý rozpor s kogentnou normou bez ďalšieho nespôsobuje neplatnosť právneho úkonu. Pred konštatovaním neplatnosti je potrebné konkrétnu normu, s ktorou je právny úkon v rozpore, interpretovať z hľadiska jej obsahu aj účelu. Rozpor so zákonom, jeho obchádzanie alebo rozpor s dobrými mravmi zakladajú absolútnu neplatnosť právneho úkonu. Absolútna neplatnosť pritom nastáva aj v prípade, ak účastníci o rozpore nevedeli. Právny úkon sa považuje za absolútne neplatný ex tunc. Na absolútnu neplatnosť súd prihliada ex offio - Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol., Občiansky zákonník I, § 1-450. 2. vydanie, Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, 280 s. 282 s. 295 s.

18. Konštatovanie, že slobodne, vážne a určito urobený právny úkon je z dôvodu nedovolenosti absolútne neplatný, je vo svojej podstate hrubým zásahom do zmluvnej autonómie strán. Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu ČR je autonómia vôle a slobodného individuálneho konania garantovaná na ústavnej úrovni čl. 2 ods. 3 Listiny (napr. I. ÚS 564/04, I. ÚS 43/04, I. ÚS 167/04, I. ÚS 557/05, I. ÚS 670/02, I. ÚS 190/15, III. ÚS 882/16, III. ÚS 798/15, III. ÚS 3033/17, I. ÚS 34/17, II. ÚS 658/18). Identický záver možno postulovať podľa čl. 2 ods. 3 Ústavy SR. Zásah do zmluvnej autonómie je preto potrebné vykladať reštriktívne a ústavne konformne.

19. Po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vykoná jeho vyporiadanie. Vyporiadať možno iba zaniknuté bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, bezpodielové spoluvlastníctvo nemožno vyporiadať vopred ešte pred jeho zánikom. Podstata vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva spočíva v jeho likvidácii. Pod vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva sa rozumie komplexné riešenie majetkových vzťahov medzi bývalými spoluvlastníkmi. Predmetom vyporiadania je všetko, čo do tohto spoluvlastníctva patrilo a čo existovalo ku dňu jeho zániku ako spoločný majetok. V ustanovení § 149 OZ sú upravené tri formy vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a to dohodou, súdnym rozhodnutím a zákonnou domnienkou vyporiadania. K vyporiadaniu môže dôjsť len niektorým z uvedených spôsobov - Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol., Občiansky zákonník I, § 1-450. 2. vydanie, Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, 1191 s. 1192 s.

20. Dovolací súd dáva do pozornosti odbornú spisbu podľa ktorej Dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno platne uzavrieť až po zániku bezpodielového spoluvlastníctva. Uzavretie dohody pred zánikom bezpodielového spoluvlastníctva manželov nie je prípustné. Takáto dohoda by bola pre rozpor so zákonom absolútne neplatná (§ 39 OZ). Súdna prax možnosť uzavretia takýchto dohôd ešte pred zánikom bezpodielového spoluvlastníctva manželov odmietla (a to aj pre prípad, ak by takéto dohody boli uzavreté s odkladacou podmienkou nadobudnutia účinnosti až po zániku bezpodielového spoluvlastníctva), s poukazom na výslovné znenie zákonnej úpravy (§ 149 ods. 1 OZ), cieľ a zmysel vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, skutočnosť, že pred jeho zánikom nie je známy presný rozsah spoločného majetku, ako aj obavy z možného obchádzania zákona či vynucovania súhlasu od druhého manžela s rozvodom manželstva v takýchto prípadoch - Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol., Občiansky zákonník I, § 1-450. 2. vydanie, Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, 1194 s.

21. Uvedené teoretické východiská vzťahujúce sa na jednoznačnú neprípustnosť uzavretia dohody o vysporiadaní BSM pred zánikom BSM možno podľa dovolacieho súdu aplikovať aj na predmetnú Zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní BSM uzavretú pred zánikom BSM.

22. „Prvosledovou metódou výkladu a uplatnenia všeobecne záväzného právneho predpisu v materiálnom právnom štáte je metóda doslovného výkladu. Až tam a vtedy, kde a keď doslovným výkladom nemožno jednoznačne identifikovať subjekt, obsah alebo objekt právnej normy, sa v materiálnom právnom štáte možno odkloniť od doslovného výkladu a nejasnosť právnej úpravy odstraňovať prostredníctvom inej metódy výkladu.“ (Drgonec, J., Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 131. a 133.).

23. Z gramatického hľadiska je nevyhnutné rešpektovať jazykový výklad ustanovenia § 149 ods. 1 OZ podľa ktorého vyporiadanie BSM sa vykoná, až po zániku BSM, teda vyporiadanie BSM nastupuje pro futuro po zániku BSM. Podmienkou vyporiadania BSM je jeho zánik. Inak povedané Občiansky zákonník upravuje možnosť vyporiadania BSM výlučne zaniknutého BSM a tým je zároveň neprípustné vyporiadanie BSM vopred pred jeho zánikom. Cieľom právnej normy § 149 ods. 1 OZ je vyporiadanie BSM, teda komplexné riešenie majetkových vzťahov medzi bývalými spoluvlastníkmi. Dôvodom pre jej kogentnosť je oprávnený záujem na

usporiadaní všetkých majetkových vzťahov medzi manželmi, ktoré boli predmetom zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva a ochrana pred obchádzaním zákona (vyporiadanie BSM pred jeho zánikom). Ustanovenie § 149 ods. 1 OZ exaktne stanovuje kedy sa má vykonať vyporiadanie BSM a to po zániku BSM.

24. Ak v posudzovanom spore strany sporu uzavreli za trvania manželstva a za trvania BSM Zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní BSM, uzatvorili budúcu dohodu o veciach a majetkových hodnotách, ktoré v dobe uzavretia tvorí ich spoločné BSM. Nemali vedomosť a ani nemôžu poznať, čo bude tvoriť ich BSM ku dňu právoplatnosti rozsudku o zrušení BSM podľa § 148a ods. 2 OZ. Uzatváranie takejto dohody za trvania BSM pod podmienkou, že dôjde k zrušeniu BSM, by viedlo účastníkov takejto dohody k presvedčeniu, že vyporiadanie spoločných vecí a majetkových hodnôt je vyriešené bez zreteľa na ďalej trvajúce majetkové spoločenstvo a že predmetom dohody sú tie veci a majetkové hodnoty, ktoré boli spoločné v čase uzatvorenia dohody. Podľa názoru dovolacieho súdu iný výklad, rozširujúci možnosť Zmluvy o budúcej dohode o vyporiadaní BSM aj na vyporiadanie BSM pred zánikom BSM, je v rozpore s kogentnou úpravou ustanovenia § 149 ods. 1 OZ. Dovolateľ sa domáhal extenzívneho výkladu, v rozpore s obsahom interpretovaného ustanovenia § 149 ods. 1 OZ.

25. Dovolací súd prihliadol aj skutočnosť, že sankcia absolútnej neplatnosti je mimoriadnym závažným zásahom do právnych vzťahov subjektov a obmedzením ich zmluvnej voľnosti. V danom prípade došlo k porušeniu zákonnej normy § 149 ods. 1 OZ, ktorá síce sankciu pre právny úkon, ktorý je s touto normou v rozpore, nestanovuje (lex imperfecta), bolo však potrebné na základe výkladu dotknutého ustanovenia posúdiť, či sa má aplikovať aj neplatnosť právneho úkonu podľa § 39 OZ. Použitý výklad v danej veci umožnil sankciu absolútnej neplatnosti, pretože to vyžadovali okolnosti daného prípadu. Právny názor, ktorý odvolací súd vo veci formuloval, nemožno spochybníť ani z hľadiska neprimeraného obmedzenia zmluvnej slobody a autonómie strán.

26. Dovolací súd zohľadňujúc konkrétne okolnosti danej veci potom v odpovedi na vyššie pomenovanú kľúčovú právnu otázku (bod 9.) uzatvára, že Zmluva o budúcej dohode o vyporiadaní BSM uzavretá manželmi počas trvania BSM, je v rozpore s § 149 ods. 1 OZ s právnym následkom absolútnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 39 OZ.

27. Vzhľadom na vyššie uvedené a skutočnosť, že predmetná právna otázka bola kľúčová a od jej riešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími otázkami nastolenými v dovolaní ohľadom posúdenia (ne)platnosti predmetnej Zmluvy o budúcej dohode o vyporiadaní BSM aj z iných dôvodov (obchádzanie zákona, rozpor s dobrými mravmi). Odpovede dovolacieho súdu už nemohli mať vplyv na výsledok tohto konania. Z hľadiska posudzovania jednotlivých skutkových podstát § 39 OZ je potrebné hovoriť o postupnej subsidiarite. Ak je obsah alebo účel právneho úkonu v rozpore so zákonom, zakladá táto skutočnosť neplatnosť a nie je potrebné ďalej posudzovať, či zákon obchádza alebo či je v rozpore s dobrými mravmi - Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol., Občiansky zákonník I, § 1- 450. 2. vydanie, Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, 280 s.

27.1. Zároveň pokiaľ odvolací súd považoval zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní BSM aj za dohodu v smere modifikácie BSM a žalobca formuloval aj právne otázky v tomto kontexte (bod 3.3. otázky E/ až H/), dovolací súd ich nepovažoval vzhľadom na už zaujatý právny názor za zásadné, pretože rozhodnutie odvolacieho súdu bolo založené v prvom rade na závere neplatnosti Zmluvy o budúcej dohode o vyporiadaní pre rozpor so zákonom.

35.**R O Z H O D N U T I E**

Obec nemôže svoje vnútorné presvedčenie o tom, že jej sporné nehnuteľnosti patria, odvodzovať iba od nadobudnutia účinnosti zákona SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí.

Bez preukázania existencie písomného protokolu o prechode vlastníctva veci, spísaného odovzdávajúcou a nadobúdajúcou právnickou osobou v súlade s ustanovením § 14 ods. 1 vety prvej zákona SNR č. 138/1991 Zb., obec nemôže oprávnene tvrdiť, že veci (konkrétne určené nehnuteľnosti), ktoré v skutočnosti od štátu nenadobudla, užíva v dobrej viere, že jej patria.

Zoznam, potvrdený orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom (§ 14 ods. 2 zákona SNR č. 138/1991 Zb.), je potrebné považovať za listinu preukazujúcu, ktorý konkrétny majetok (identifikovaný parcelným číslom, č. LV a katastrálneho územia) prešiel do majetku obce. Až z takého zoznamu možno odvodiť dobromyseľnosť obce, že je vlastníkom nehnuteľnosti.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. júna 2025 sp. zn. 2Cdo/114/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Komárno (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. januára 2020, č. k. 14C/324/2015-1443, v spojení s uznesením z 23. marca 2020, č. k. 14C/324/2015-1462 a opravným uznesením z 1. februára 2023, č. k. 14C/324/2015-1613 určil, že nehnuteľnosti - parcely registra „C“ vytvorené geometrickým plánom č. 36539651-10/2017 z 12. decembra 2017, vyhotoveným IVTER s. r. o., Ing. O. X., úradne overeným Okresným úradom Komárno, katastrálny odbor dňa 10. 01. 2018 pod č. 1116/17, ktorý tvorí neoddeliteľnú súčasť tohto rozsudku, a to

- parc. č. X/X ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 29, o výmere 1ha 1711 m²,
- parc. č. X/X ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 29, o výmere 4 m²,
- parc. č. X/X ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 37, o výmere 1152 m²,
- parc. č. X/X ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 30, o výmere 712 m²,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16 a 19, o výmere 360 m²,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 36 m² /kód druhu stavby 19/,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 62 m² /kód druhu stavby 19/,

- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 70 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 355 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. X/X ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 37, o výmere 844 m²,
- parc. č. X/X ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 37, o výmere 722 m²,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 54 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 46 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 98 m² /kód druhu stavby 11/,
- parc. č. X/X ostatná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 37, o výmere 20 m²,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 16, o výmere 62 m² /kód druhu stavby 19/,
- parc. č. X/X zastavaná plocha, kód spôsobu využívania pozemku 22, o výmere 138 m² (ďalej ako „nehnutelnosti“),
nachádzajúce sa v katastrálnom území Z., sú vo vlastníctve žalobcov 1/ až 3/ tak, že
- žalobkyňa 1/ F. W., rod. L., nar. XX. XX. XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, trvale bytom A., občan SR vlastní podiel 22/48 k celku,
- žalobkyňa 2/ O. W., rod. L., nar. XX. XX. XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, trvale bytom D., občan SR vlastní podiel 11/48 k celku,
- žalobkyňa 3/ I. T., rod. L., nar. XX. XX. XXXX, r. č. XXXXXX/XXXX, trvale bytom D., občan SR vlastní podiel 11/48 k celku.

Vo zvyšnej časti súd žalobu zamietol a žalobcom 1/ až 3/ priznal právo na náhradu trov konania v rozsahu 83,34 % trov konania.

Rozhodol, že žalovaná má nárok na náhradu trov predchádzajúceho odvolacieho konania v rozsahu 100 % a žalobcovia 1/ až 3/ majú nárok na náhradu trov predchádzajúceho dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

2. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcom 1/ až 3/ ako dedičom predkov (O. S. a manželky A. S.), ktorým boli nehnuteľnosti pridelené výmerom o vlastníctve pôdy č. 2881/48-10/B zo 6. mája 1948, vydaným Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave, svedčí vlastnícke právo k nehnuteľnostiam tvoriacim predmet sporu. V časti určenia vlastníckeho práva žalobkyne 1/ v rozsahu ďalšieho spoluvlastníckeho podielu 4/48 k celku žalobu zamietol z dôvodu, že v tejto časti žalobkyňa nepreukázala svoju aktívnu vecnú legitímáciu v spore.

3. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) o odvolaní žalovanej a prokurátora rozhodol rozsudkom z 18. mája 2023 č. k. 8Co/19/2023-1633, 8Co/20/2023 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom (určujúcom) výroku a výrokoch o trovách konania potvrdil a žalobcom 1/ až 3/ priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, správne zistil skutkový stav, vec správne posúdil po právnej stránke, a preto napadnutý rozsudok v napádanom rozsahu ako vecne správny potvrdil. Plne sa stotožnil s podstatnými dôvodmi súdu prvej inštancie a rozhodnutie súdu prvej inštancie vyhodnotil ako vyčerpávajúce, správne skutkovo a právne zdôvodnené a zodpovedajúce požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia.

5. Právni predchodcovia žalobcov, O. S. a manželka A., rod. Y., vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam nadobudli na základe Výmeru o vlastníctve pôdy zo 6. mája 1948 (č. l. 562), vydaného Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy podľa § 1 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR o vlastníctve pôdy, pridelené podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR (ďalej len „výmer“). Z uvedeného odvolaciemu súdu vyplynulo, že ak bol výmer vydaný k tomu oprávneným subjektom, ktorým bolo Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, a zároveň ak obsahuje všetky podstatné náležitosti, má povahu verejnej listiny so všetkými z toho vyplývajúcimi právnymi dôsledkami.

6. Na základe vyššie uvedeného odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie postupoval správne, ak v prvom rade považoval za potrebné posudzovať výmer v zmysle vyššie uvedeného kritéria, t. j. z hľadiska toho, či tento bol vydaný orgánom na to oprávneným (bod 50. odôvodnenia napadnutého rozhodnutia). Odvolací súd pre zdôraznenie správnosti konštatoval, že v posudzovanej veci výmer o vlastníctve pôdy zo 6. mája 1948 spĺňal tak po formálnej, ako aj po obsahovej stránke všetky zákonné podmienky a náležitosti. Bol vydaný Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, teda orgánom podľa § 1 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR k tomu kompetentným. Je v ňom uvedené, kto ho vydal, označenie právneho predpisu, podľa ktorého sa vydáva, akej veci sa týka, je datovaný, opatrený odtlačkom okrúhlej pečiatky a podpisom povereníka, obsahuje mená a priezviská bývalých vlastníkov, označenie osôb, v prospech ktorých sa vydáva, presné označenie nehnuteľností, ktorých sa týka a ďalšie podmienky, za ktorých sa uskutočňuje pridelenie k tam uvedeným nehnuteľnostiam. Jednalo sa preto nepochybne o listinu, ktorú bolo potrebné považovať za „perfektnú“, a ktorá má povahu verejnej listiny spôsobilej preukázať vlastnícke právo prídelcov k nehnuteľnostiam tam označeným, vrátane tých, ktoré sú predmetom sporu. U predmetného rozhodnutia (výmeru) sa prezúmalo jeho správnosť, pokiaľ sa nepreukáže, že bolo vymedzeným postupom opravené alebo zrušené.

7. Odvolací súd, stotožniac sa so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že vykonaným dokazovaním nebolo hodnoverne preukázané, že by došlo k zrušeniu výmeru v právnych predpisoch ustanoveným postupom. Zároveň však v prejednávanom prípade nebolo hodnoverne preukázané ani to, že by došlo k odňatiu prideleného majetku alebo k vzdaniu sa prídelu.

8. V súvislosti s argumentáciou prokurátora, že žalovaná v priebehu konania na prvej inštancii predložila listiny preukazujúce vzdanie sa prídelu právnymi predchodcami žalobcov, odvolací súd upriamil pozornosť na skutočnosť, že opustenie prídelu a vzdanie sa prídelu sú dva odlišné úkony. Vzdanie sa prídelu pôdy umožňoval zákon č. 141/1950 Zb. (Občiansky zákonník) účinný od 1. januára 1951 v ustanovení § 132 ods. 1, podľa ktorého vlastníctvo sa stráca najmä tým, že ho nadobudne niekto iný alebo, že sa ho vlastník vzdá, a že ide o jednostranný právny

úkon, ktorým vlastník stráca svoje vlastnícke právo a dochádza tak k jeho prechodu na štát alebo inú právnickú osobu (obdobne uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/48/2008). Odvolací súd však zdôraznil, že pre platnosť právneho úkonu o právach k nehnuteľnostiam zákon vyžaduje písomnú formu ako aj to, že z právneho úkonu musí vyplývať bez akýchkoľvek pochybností vôľa vlastníka vzdať sa vlastníctva k určitej veci. Podľa názoru odvolacieho súdu bolo v tejto súvislosti namieste prisvedčiť argumentácii prokurátora, že v zmysle § 132 Stredného občianskeho zákonníka sa bolo možné vzdať prídely, uvedené však v konaní preukázané nebolo. Z uvedeného dôvodu sa odvolací súd nestotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie, podľa ktorého s poukazom na § 132 ods. 1 a 2 Stredného občianskeho zákonníka v spojení s § 22 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR bolo možné vzdať sa, resp. scudziť pôdohospodársky majetok pridelený podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR len s predchádzajúcim súhlasom Povereníctva pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu v Bratislave, avšak uvedené v konečnom dôsledku nemalo vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie vo veci samej.

9. Zo strany žalovanej nebolo preukázané, že sa právni predchodcovia žalobcov účinne vzdali svojho prídely, resp. že došlo k zrušeniu výmeru, na podklade ktorého tento prídely nadobudli. V spise sa nenachádza žiaden dôkaz o právnom úkone urobenom právnymi predchodcami žalobcov v písomnej forme, obsahom ktorého by bol ich prejav vôle smerujúci k vzdaniu sa vlastníctva k nehnuteľnostiam prideleným výmerom, t. j. tých, ktoré sú predmetom sporu, v prospech JRD.

10. Za takýto dôkaz nebolo možné považovať zápisnicu z 25. augusta 1952, spísanú na Miestnom národnom výbore v Marcelovej (ďalej len „MNV v Marcelovej“), v ktorej je konštatované, že majetku, pridelenému prídelcom na základe nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, sa títo postupne vzdávali v prospech JRD, v dôsledku čoho sa vykonáva vyúčtovanie s týmito prídelcami a zároveň na základe tejto zápisnice bolo treba ustáliť užívací poplatok za dobu užívania prídely s tým, že v zápisnici uvedení roľníci platiť nemuseli, nakoľko boli stále aktívnymi členmi roľníckeho družstva v Marcelovej (kde boli zaradení aj právni predchodcovia žalobcov). V tejto súvislosti uvedená zápisnica obsahovala aj poznámku k O. S. a manželke A. Y., že mali pridelené pozemky vo výmere 12,32 ha, ktoré užívali 6 rokov s tým, že užívací poplatok za 1 ha ročne bol 300 Kčs, teda za dobu užívania v sume 22.176 Kčs. Uvedená zápisnica, bez podpisov prídelcov, sa totiž týkala nutnosti vykonania vyúčtovania s prídelcami, ktorí sa vzdali svojej pôdy v prospech JRD v rámci jeho utvárania postupne od roku 1950, a zároveň nutnosti ustáliť užívací poplatok za dobu užívania prídely.

11. Rovnako tak za dôkaz o vzdaní sa prídely nebolo možné považovať zápisnicu z 5. novembra 1957 spísanú na MNV v Marcelovej, bez podpisov prídelcov, ktorá bola vydaná za účelom prevádzania (vykonávania) revízie a zúčtovania konfiškantov s prídelcami roľ a stavebných pozemkov, kde okrem iného v súvislosti s právnymi predchodcami žalobcov bolo konštatované, že prídelcom v kat. úz. A. v osade Z. pozemky prebrali štátne majetky Bajč, takže do JRD vstúpili bez pôdy.

12. Obsahom týchto zápisníc v žiadnom prípade nebol prejav vôle právnych predchodcov žalobcov smerujúci k vzdaniu sa vlastníctva k nehnuteľnostiam v prospech JRD tak, ako to z nej (nich) v odvolaní nesprávne vyvodzoval prokurátor v podanom odvolaní. Z ich obsahu vyplynula

iba skutočnosť, že od postupného vzniku JRD v Marcelovej - od roku 1950 prídelcovia, ktorým bola pôda pridelená na základe nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, vniesli túto pôdu v prospech JRD, a preto na podklade týchto zápisníc MNV v Marcelovej vykonalo iba vyúčtovanie s týmito prídelcami a zároveň ustálilo poplatok za užívanie prídelov. Podľa odvolacieho súdu nebolo možné v žiadnom prípade vysloviť záver, že by obsahom uvedených zápisníc bol prejav vôle, resp. čo i len náznak prejavu vôle právnych predchodcov vzdať sa svojho prídelu. Vzhľadom na obsah zápisnice k úkonu vzdania sa, resp. vneseniu pôdy do JRD malo dôjsť ešte pred spísaním tejto zápisnice, v ktorej (však) uvedené bolo len konštatované, avšak právny úkon, obsahom ktorého mal byť prejav vôle právnych predchodcov žalobcov vzdať sa prídelu, v konaní predložený nebol, preto nie je možné (ani) zistiť, či takýto úkon spĺňal obsahové a formálne náležitosti, či bol urobený v písomnej forme, či došlo k vzdaniu sa prídelu s právnymi účinkami.

13. V súvislosti s poukazom prokurátora na nález Ústavného súdu SR z 12. marca 2016, sp. zn. III. ÚS 194/2017-71 dal odvolací súd do pozornosti, že už len zo samotného obsahu vyššie uvedených zápisníc bolo zrejmé, že tieto nebolo možné porovnávať so zápisnicami preskúmanými v konaní, v ktorom ústavný súd rozhodol uvedeným nálezom, a v ktorom záverom aj vyslovil, že predmetom dokazovania v danom prípade nebola forma prejavu vzdania sa vlastníckeho práva. Z uvedeného bolo zrejmé, že v danom prípade ústavný súd iba nevyvylúčil možnosť, že obsahom zápisnice (resp. obdobných zápisníc) môže byť prejav vôle prídelcu vzdať sa prídelu, avšak k tomu, či takýto úkon je z hľadiska jeho formy právne účinný, resp. či vyvoláva právne účinky, sa nevyjadril, nakoľko táto skutočnosť nebola predmetom dokazovania v prejednávanej veci, čo v danom rozhodnutí bolo Ústavným súdom SR výslovne konštatované.

14. Rovnako tak považoval odvolací súd za nutné zdôrazniť, že zápisnica, spísaná MNV v Marcelovej z 25. augusta 1952, nebola koncipovaná ako verejná listina, na základe ktorej má dôjsť k vzdaniu sa vlastníckeho práva prídelcov, keď uvedený záver by bol v rozpore so samotným účelom uvedenej zápisnice, vydannej len na účel vyúčtovania sa s prídelcami. Zároveň však bolo podľa odvolacieho súdu potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že na MNV v Marcelovej neprešla pôsobnosť rozhodovania o odňatí prídelu, nakoľko táto pôsobnosť stále patrila len Povereníctvu pôdohospodárstva a pozemkovej reformy.

15. Na základe uvedeného odvolací súd konštatoval, že právni predchodcovia žalobcov nadobudli vlastnícke právo k sporným pozemkom na základe Výmeru o vlastníctve pôdy zo 6. mája 1948 (č. l. 562), vydaného Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, pozemky fakticky užívali až do zriadenia družstiev a napriek tomu, že pozemky odovzdali v roku 1950 do správy (užívania) JRD, a vlastnícke právo k nim nestratili.

16. Odvolací súd uzavrel, že v spise sa nenachádzal žiaden dôkaz o právnom úkone urobenom právnymi predchodcami žalobcov v písomnej forme, obsahom ktorého by bol ich prejav vôle smerujúci k vzdaniu sa vlastníctva k nehnuteľnostiam, ktoré im boli pridelené výmerom v prospech JRD, preto zo strany žalovanej nedošlo k uneseniu dôkazného bremena.

17. K odvolacej argumentácii prokurátora, že v zmysle Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd sa za majetok nepovažuje nádej na uznanie bývalého vlastníctva,

ktorého výkon už dlho nie je efektívny, odvolací súd zdôraznil, že ochrana vlastníckeho práva predstavuje ústavnoprávnu ochranu, ktorá nie je len ochranou zužujúcou sa na „púhe“ vlastníctvo, resp. majetok. Právo na ochranu vlastníctva, resp. právo na pokojné užívanie majetku je základným právom, ktoré musí byť vnímané v úzkej súvislosti s ochranou slobodnej sféry a súkromia vlastníka. Vlastnícke právo je súčasťou jadra personálnej autonómie jednotlivca vo vzťahu k verejnej moci. Argumentáciu odvolateľa a poukaz na nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 194/2017-71 vyhodnotil odvolací súd ako nedôvodné, nakoľko už z odôvodnenia Ústavného súdu SR v danom rozhodnutí bol zrejmý záver, že len mnohoročné neprejavovanie záujmu právnych predchodcov o sporné nehnuteľnosti samo osebe nemohlo spôsobiť zánik (ich) vlastníckeho práva, pokiaľ toto nezaniklo už prv a iba samotné neužívanie veci samo osebe ešte neznamená zánik vlastníctva, resp. vlastníckeho práva.

18. K odvolacej námietke prokurátora, že po vrátení veci odvolacím súdom sa súd prvej inštancie neriadil záväzným právnym názorom odvolacieho súdu, keď nezamietol žalobu z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, odvolací súd uviedol, že povinnosťou súdu prvej inštancie v rámci viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu po zrušení a vrátení veci uznesením z 13. novembra 2014, č. k. 8Co/199/2014-670 bolo doplnenie dokazovania za účelom zistenia, či žalovaná má pasívnu vecnú legitímáciu, resp. či je vlastníkom sporných nehnuteľností, a to vyhotovením znaleckého posudku znalcom z odboru geodézie, v ktorom kvalifikovaná osoba posúdi vyššie uvedenú skutočnosť. V tejto súvislosti nebol vyslovený záver o povinnosti súdu prvej inštancie zamietnuť žalobu žalobcov pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie. Ak teda zo strany žalobcov došlo následne k zmene žaloby s poukazom na výsledok zistený znaleckým posudkom, súd prvej inštancie nemohol žiadnym spôsobom brániť žalobcom v uplatňovaní ich dispozičných práv súvisiacich so žalobou. Ani uvedená námietka odvolateľa preto nebola podľa odvolacieho súdu dôvodná. V tejto súvislosti odvolací súd nevzhliadol žiadne porušenie a nesprávny postup súdu prvej inštancie, odôvodňujúci zrušenie alebo zmenu napadnutého rozhodnutia, keď tak zmena žaloby ako aj späťvzatie žaloby je dispozičným procesným úkonom žalobcu. Ak v danom prípade súd prvej inštancie umožnil žalobcom realizáciu ich dispozičného oprávnenia v podobe späťvzatia žaloby, pričom nevzhliadol závažné dôvody na strane žalovanej, pre ktoré tak nemal urobiť, jeho postup bol správny, pričom odôvodnením uvedeného postupu sa súd zaoberal v uznesení, ktorým pripustil späťvzatie žaloby.

19. V súvislosti s námietkou prokurátora, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je arbitrárne, keď nekonkretizovalo dedičské rozhodnutia deklarujúce nadobudnutie dedičstva žalobcami odvolací súd uviedol, že tá skutočnosť, keď súd prvej inštancie v bode 49. až 50. použil všeobecný pojem „rozhodnutia o dedičstve“, nemohla naplniť predpoklad arbitrárnosti konania, nakoľko z logického obsahu rozhodnutia súdu prvej inštancie je zrejmé, že toto rozhodnutie napĺňa požiadavky kladené § 220 ods. 2 CSP na odôvodnenie rozhodnutia, keď sa súd prvej inštancie v bode 28. odôvodnenia napadnutého rozhodnutia podrobne zaoberal „dedičskými rozhodnutiami“, na ktoré žalobcovia v podanej žalobe poukazovali s tým, že ďalej už nebolo povinnosťou súdu prvej inštancie pri každej zmienke o predmetných rozhodnutiach tieto výslovne špecifikovať, nakoľko uvedené je zrejmé z logického obsahu a súvisu celého rozhodnutia súdu prvej inštancie.

20. Žalovaná v podanom odvolaní smerovala svoje odvolacie námietky obdobne ako prokurátor, keď poukazovala na zásadu hodnovernosti údajov zapísaných v katastri nehnuteľností, a to v súvislosti s právnym názorom súdu prvej inštancie v ktorom vyslovil, že žalovaná neuniesla dôkazné bremeno ohľadom skutočnosti, že sa právni predchodcovia žalobcov vzdali svojho vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. Poukázala na to, že v priebehu konania nepreukázal priame dôkazy preukazujúce existenciu právneho úkonu vzdania sa vlastníckeho práva predchodcami žalobcov s tým, že v tomto smere poukázala na ňou v konaní predložené zápisnice. Zároveň namietala aj posúdenie súdu prvej inštancie ohľadom otázky právomoci ONV v Hurbanove zrušiť pôvodný prídel a rovnako tak mala za to, že právny záver súdu prvej inštancie je nesprávny, pretože mala za to, že ONV v Hurbanove bol oprávnený vydať prídelovú listinu pre Československý štát, preto táto nie je nulitným aktom.

21. Odvolací súd k vyššie uvedeným námietkam žalobcov poukázal na fakt, že týmito námietkami sa zaoberal v rámci posudzovania odvolania prokurátora.

22. Následne sa odvolací súd zaoberal podstatnými námietkami žalovanej, týkajúcimi sa možnosti započítania oprávnenej držby štátu, ako aj otázkou vydržania zo strany žalovanej. Konštatoval, že na základe minulej aj súčasnej právnej úpravy je oprávnenosť držby jednou z podmienok nadobudnutia vlastníctva veci vydržaním. K strate alebo obmedzeniu vlastníckeho práva právnych predchodcov žalobcov nemohlo dôjsť ani tým, že prídelovou listinou bývalého Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 (č. l. 618) boli označené nehnuteľnosti vydané Československému štátu - Štátnemu majetku, národnému podniku v Bajči do operatívnej správy z dôvodu, že tento orgán (ONV v Hurbanove) nemal právomoc rozhodnutie o odňatí prídelu vydať, resp. rozhodnutie o pridelení sporných nehnuteľností následne prideliť iným prídelcom, lebo v zmysle § 3 vyhlášky č. 509/1950 Ú. v. prešla na ONV pôsobnosť Povereníctva poľnohospodárstva a pozemkovej reformy len v rozsahu vykonávania vyúčtovania s odchádzajúcimi prídelcami a dozoru nad hospodárením podľa § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, ale nie pôsobnosť odňatia prideleného majetku a jeho prídelu inej osobe podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR (obdobne rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/157/2007, 4Cdo/123/2003).

23. Uvedené však len ďalej potvrdilo, že právni predchodcovia žalobcov sporné pozemky nemohli po niekoľko rokov fakticky užívať a výmer, na základe ktorého právni predchodcovia žalobcov nadobudli vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam zrušený nebol napriek tomu, že na základe prídelovej listiny bývalého Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 (č. l. 618), boli označené nehnuteľnosti vydané Československému štátu - Štátnemu majetku, národnému podniku v Bajči.

24. Právomoc zrušiť takúto listinu (výmer) s dôsledkom odňatia vlastníckeho práva, na bývalé národné výbory podľa príslušných predpisov (vládného nariadenia č. 116/1949 Sb. a č. 122/1951 Sb.) nikdy neprešla, a preto i rozhodnutie bývalého ONV v Hurbanove z 15. 03. 1955 (č. l. 618) bolo treba považovať za nulitný akt, resp. listinu nemajúcu povahu verejnej listiny.

25. V dôsledku toho zostalo vlastnícke právo právnych predchodcov žalobcov, vzniknuté podľa vtedajších predpisov, nedotknuté. K odňatiu prídela bolo možné pristúpiť len z dôvodov uvedených v § 23 ods. 2 nariadenia vlády č. 104/1945 Sb. n. SNR, ktorá situácia však v danom prípade nenastala a iný spôsob odňatia pridelenej pôdy (pridelenie už raz pridelenej pôdy inému subjektu) právne predpisy účinné v tomto období neumožňovali. Navyiac, v zmysle uvedeného právneho predpisu sa štát nemohol stať vlastníkom, nemohol byť prídelcom, keď pôda mohla byť pridelená iba osobám v tomto nariadení špecifikovanom.

26. Odvolací súd v spojitosti s uvedeným a v zhode s právnym názorom súdu prvej inštancie nepovažoval za dôvodné tvrdenie žalovanej ohľadom skutočnosti, že ak sa aj štát nestal vlastníkom sporných nehnuteľností (na základe prídellovej listiny Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 č. l. 618), prípadne vydržaním (keď vydržanie vlastníckeho práva štátom, alebo právnickou osobou bolo do 31. 12. 1991 vylúčené), stal sa aspoň ich oprávneným držiteľom.

27. V nadväznosti na uvedené, resp. vzhľadom na skutočnosť, že odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie dospeli k totožnému záveru, že držbu štátu nemožno považovať za oprávnenú, sa preto rovnako tak odvolací súd nemohol stotožniť s námietkou žalovanej o nutnosti započítania času oprávnenej držby štátu ako právneho predchodcu žalovanej do času oprávnenej držby žalovanej. Je tomu tak práve z toho dôvodu, že štátu ako orgánu verejnej moci nemožno ospravedlniť a považovať za dobromyseľné to, ak orgán, resp. úrad štátu bez právomoci v zmysle právnych predpisov účinných v danom čase vydáva právne akty, ktorými zasahuje do subjektívnych práv občanov najmä do vlastníckeho práva. O oprávnenosti držby ako ani o dobromyseľnosti fyzických osôb konajúcich v mene štátu objektívne nemožno hovoriť v prípadoch, keď štát, zneužívajúc svoje postavenie v dobe neslobody a nedbajúc na platné právo, pripustil prostredníctvom svojich štátnych orgánov vydávanie listín (naviac štátnymi orgánmi nemajúcimi právomoc vydávať takéto listiny), odnímajúcich vlastnícke právo občanom bez toho, aby pred týmto aktom došlo legálnym postupom k zrušeniu predchádzajúceho aktu (výmeru), ktorým im bol predmetný majetok (sporné nehnuteľnosti) pridelený.

28. V nadväznosti na vyššie uvedené sa nebolo možné stotožniť ani s argumentáciou žalovanej ohľadom dobromyseľnosti fyzickej osoby konajúcej menom štátneho orgánu, resp. ONV v Hurbanove, ani s námietkou, že žalobcov v tomto smere zaťažovalo dôkazné bremeno preukázania skutočnosti, že táto fyzická osoba dobromyseľná nebola. Odvolací súd preto na základe vyššie uvedených dôvodov považoval námietky žalovanej ohľadom oprávnenosti držby štátu a dobromyseľnosti fyzických osôb konajúcich v mene štátu prostredníctvom štátnych orgánov, resp. úradov za nedôvodné a v zhode s právnym záverom súdu prvej inštancie má za to, že Československý štát a ani žiadny zo subjektov, označených žalovanou, nemožno považovať za oprávnených držiteľov, ktorí boli vo svojej držbe dobromyseľní.

29. Ak teda došlo k „zabratiu majetku“ štátom bez právneho dôvodu, ktorý sa nikdy vlastníkom predmetných nehnuteľností nestal, právni predchodcovia žalobcov nemohli stratiť svoj vlastnícky vzťah k sporným nehnuteľnostiam.

30. Na žalovanú ex lege, nadobudnutím účinnosti zákona č. 138/1991 Zb., neprešlo vlastnícke právo od štátu (ktorý v zmysle predchádzajúceho bodu vlastníkom nebol - poznámka dovolacieho súdu), preto bolo nevyhnutné v danom prípade skúmať správanie sa žalovanej ohľadom osvedčenia jej dobromyseľnosti v tom, že jej vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam patrí, ako základného predpokladu nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním. Z obsahu spisu možno jednoznačne vyvodiť, že existencia vlastníckeho práva žalovanej bola sporná (čo vyplýva aj zo samotného účelu žaloby o určenie vlastníckeho práva), preto žalovanú zaťažovalo dôkazné bremeno preukázania existencie jej vlastníctva.

31. Ak žalovaná v prvoinštančnom konaní, ako aj v podanom odvolaní tvrdila, že mala za to, že vlastnícke právo nadobudla prechodom vlastníckeho práva štátu na obec najneskôr dňom účinnosti zákona č. 138/1991 Zb., t. j. (dňom 01. 05. 1991), bolo na nej, aby v zmysle predmetného zákona aj postupovala. Záveru žalovanej ohľadom skutočnosti, že právo jej patrí, resp. že sa stala vlastníkom sporných nehnuteľností, nesvedčí jej postup, keď z jej strany nedošlo k spísaniu relevantného protokolu o prechode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zo štátu na obec (§ 14 zákona č. 138/1991 Zb.), keď zákon o majetku obcí stanovoval zákonné predpoklady na postup ako aj lehotu na zápis prechodu vlastníckeho práva zo štátu na obec.

32. V tejto súvislosti odvolací súd prisvedčil právnomu záveru súdu prvej inštancie, že za vyššie zmienený protokol nemožno považovať delimitačný protokol z 20. 12. 1990, nakoľko tento bol spísaný pred časovým okamihom nadobudnutia účinnosti zákona č. 138/1991 Zb., a na základe ktorého došlo (iba) k prevodu správy (nie vlastníckeho práva) na žalovanú k sporným nehnuteľnostiam.

33. Z ustanovení § 14 a nasl. zákona č. 138/1991 Zb. vyplýva, že tento upravoval subjekt, povinný podať návrh na zápis prechodu vlastníckeho práva do evidencie nehnuteľností, ako aj lehotu na vykonanie uvedeného postupu, pričom v zmysle § 14 ods. 2 citovaného zákona mal byť uvedený zápis prechodu vlastníckeho práva vykonaný na základe zoznamov, ktoré mali byť potvrdené orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom.

34. Taktiež za účelom uskutočnenia zmeny v evidencii nehnuteľností v zmysle zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností, zákona č. 266/1992 Zb. o katastri nehnuteľností v Slovenskej republike, ako i po nadobudnutí účinnosti zákona č. 162/1995 Z. z. katastrálneho zákona, bolo nevyhnutným predpokladom príslušnému orgánu predložiť spolu s návrhom na zápis aj dokument, resp. listinu, ktorej obsahom mala byť presná špecifikácia skutočností, ohľadom akých nehnuteľností sa má zmena v evidencii vykonať. Zo strany žalovanej, ako už odvolací súd vyššie konštatoval, k takémuto postupu nedošlo (v lehote stanovenej zákonom č. 138/1991 Zb.), keď až z návrhu na zápis vlastníckeho práva z 22. 10. 2007, podaného dňa 23. 10. 2007, je zrejmé, akých nehnuteľností sa mal zápis týkať.

35. Z vyššie uvedeného „postupu“ žalovanej, absolútne ignorujúcej vyššie citovanú zákonnú úpravu zákona č. 138/1991 Zb., nemožno za žiadnych okolností dospieť k záveru o jej dobromyseľnosti, keď samotné „konanie“ žalovanej, spočívajúce v jej pasivite, sa nestotožňuje s jej skutkovými tvrdeniami o dobromyseľnosti užívania sporných nehnuteľností a nadobudnutia

vlastníckeho práva k nim, nakoľko, tak ako súd prvej inštancie správne poznamenal, žalovaná nekonala tak, aby svoje vnútorné presvedčenie o nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (okrem iného aj k tým, ktoré tvoria predmet tohto konania) prechodom vlastníctva štátu k 01. 05. 1991 (okamihom účinnosti zákona o majetku obcí) relevantne prejavila navonok.

36. Uvedenému svedčí najmä skutočnosť, že napriek tomu, že žalovaná, (hoci) sa dovoľáva nadobudnutia vlastníckeho práva (ex lege) nadobudnutím účinnosti zákona č. 138/1991 Zb., alebo najneskôr odo dňa 01. 04. 1994 (ukončením tzv. malej privatizácie), sama nerešpektovala zákonné ustanovenia vymedzené v § 14 a nasl. citovaného zákona, t. j. nepodala v zákonom stanovenej lehote návrh na zápis zmeny vlastníka v evidencii nehnuteľností, resp. nevykonala žiadne iné kroky smerujúce k tomu, aby bola na príslušnom liste vlastníctva zapísaná ako vlastník ona, nie iný subjekt (napr. Československý štát - Okresná správa cestovného ruchu, ktorý bol zapísaný ako vlastník na LV č. XXX pre kat. úz. Z. na základe hospodárskej zmluvy z roku 1982, pričom na základe výkazu zmien č. 22/95 bola následne ako výlučný vlastník zapísaná Okresná správa, cestovného ruchu Komárno).

37. V spojitosti so všetkými vyššie uvedenými dôvodmi preto odvolací súd považoval argumentáciu žalovanej spočívajúcu v tom, že vlastnícke právo nadobudla vydržaním, za nedôvodnú a zároveň nespôsobilú privodiť zmenu alebo zrušenie napadnutého rozhodnutia, nakoľko v tomto smere je nevyhnutné prisvedčiť právnomu záveru súdu prvej inštancie, že žalovaná oprávnene mohla nadobudnúť presvedčenie, že s predmetnými nehnuteľnosťami nakladá ako vlastník až momentom, kedy boli predmetné nehnuteľnosti zapísané do jej vlastníctva na LV č. XXX pre kat. úz. Z., na dôvažok toho až momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností navonok preukázateľne demonštrovala svoje vnútorné presvedčenie preukazujúce skutočnosť, že je skutočne vlastníkom predmetných nehnuteľností. Rovnako tak bolo podľa odvolacieho súdu nevyhnutné prisvedčiť právnomu záveru súdu prvej inštancie aj v tom smere, že vydržacia doba začala plynúť najskôr momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností dňa 23. októbra 1997 (resp. vonkajšou manifestáciou žalovanej svedčiacou tomu, že je vlastníkom sporných nehnuteľností). Vzhľadom na vyššie uvedený právny názor bolo teda nevyhnutné prijať záver o dôvodnosti žaloby žalobcov v tom, že im vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam patrí, pretože od podania žaloby dňa 12. decembra 2002 ani do upresnenia jej petitu dňa 3. februára 2006, neplynula nepretržitá vydržacia doba.

38. Na základe všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutých častiach ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil, keď dospel k záveru, že odvolanie žalovanej ani odvolanie prokurátora nie je dôvodné.

39. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj ako „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania odôvodnila § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP.

40. Za právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 CSP označila dovolateľka otázky:
Otázka I. - § 421 ods. 1 písm. b) CSP:

„Boli ustanovenia § 2 Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v., ktorou sa vydávajú bližšie predpisy o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Povereníctva pôdohospodárstva na národné výbory (ďalej len „Vyhláška č. 507/1950“) a § 1 ods. 2 a bod 12 prílohy D Vládneho nariadenia č. 122/1951 Zb. o ďalších presunoch pôsobnosti a o iných zjednodušeníach verejnej správy (ďalej len „Nariadenie vlády č. 122/1951“) natoľko jednoznačné, že

- a) - nepripúšťali taký výklad, že okresné národné výbory mali právomoc rušiť prídely?
- b) - nepripúšťali ospravedlniteľný omyl o tom, že okresné národné výbory mali právomoc prídely rušiť?
- c) - nepripúšťali dobromyseľnosť s ohľadom na všetky okolnosti, že na základe zrušenia prídely okresným národným výborom mohol vlastnícke právo platne nadobudnúť štát?“ samostatná otázka dobromyseľnosti štátu - viď bod 49. rozsudku krajského súdu.

41. V tejto súvislosti namietala správnosť záveru v ods. 49 odôvodnenia rozsudku, v ktorom sa odvolací súd stotožnil s argumentáciou súdu prvej inštancie, že predmetné predpisy sú natoľko jednoznačné, že ospravedlniteľný omyl ani dobromyseľnosť, ako sú uvedené vyššie, neprichádzali do úvahy.

42. Podľa dovolateľky predmetné predpisy natoľko jednoznačné neboli a pripúšťali aj taký výklad, že okresné národné výbory boli oprávnené prídely rušiť. Takýto výklad predmetných predpisov mohol založiť dobromyseľnosť so zreteľom na všetky okolnosti, že na základe zrušenia prídely okresným národným výborom sa vlastníkom stal štát. V danej súvislosti poukázala na závery uznesenia Najvyššieho súdu SR z 27. októbra 2010, sp. zn. 4Cdo/283/2009.

43. Dovolaiteľka na základe uvedeného tvrdila, že bolo potrebné vysloviť právny názor, že znenie ustanovení § 2 Vyhlášky č. 507/1950 a § 1 ods. 2 a bod 12 prílohy D nariadenia vlády č. 122/1951 je nejasné a pripúšťa rôzny výklad. To má za následok, že právny omyl držiteľa ohľadom zákonnosti postupu okresných národných výborov pri odnímaní, resp. rušení prídely je v zmysle ustálenej rozhodovacej činnosti ospravedlniteľný. Odlišný právny názor, o ktorý sa pri vydaní rozsudku opieral odvolací súd je preto podľa dovolateľky nesprávny.

44. Otázka II.:

„Je potrebné vykladať ustanovenie § 130 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. OZ tak, že na základe nejednoznačného právneho predpisu sa so zreteľom na všetky okolnosti nemôže stať dobromyseľným (oprávneným) držiteľom štát?“

45. Odvolací súd sa v ods. 49 odôvodnenia rozsudku stotožnil s argumentáciou súdu prvej inštancie, že v prípade nejednoznačného právneho predpisu sa štát nemôže stať dobromyseľným držiteľom.

46. Podľa dovolateľky sa v prípade právnických osôb otázka dobromyseľnosti posudzuje vo vzťahu k fyzickým osobám, ktoré v konkrétnom čase nakladajú s majetkom právnickej osoby, o ktorého dobromyseľnosť ide, a preto môže byť v prípade nejednoznačného právneho predpisu

dobromyseľným aj štát. Z ustanovenia žiadneho právneho predpisu nevyplýva, že by sa pri posudzovaní dobromyseľnosti fyzickej osoby vykonávajúcej správu majetku štátu, resp. konajúcej v mene štátu malo postupovať odlišne, resp. prísnejšie, než v prípade inej právnickej osoby. Naopak z princípu, že fyzické a právnické osoby, vrátane štátu, majú mať v súkromnoprávných vzťahoch rovnaké právne postavenie, vyplýva podľa názoru žalovanej jednoznačný právny záver, že je potrebné aplikovať tie isté kritériá, ako v prípade iných právnických osôb; preto je podľa dovolateľky aj v prípade štátu prípustné, aby sa za určitých okolností stal dobromyseľným držiteľom na základe ospravedlniteľného omylu o vlastníctve štátu, spočívajúceho v nejednoznačnosti právneho predpisu. Odlišný právny názor, o ktorý sa pri vydaní rozsudku opieral odvolací súd, považuje dovolateľka za nesprávny.

47. Vzhľadom na nesprávne právne posúdenie otázky č. I. a otázky č. II., odvolací súd podľa dovolateľky nesprávne ustálil skutkový záver o tom, že štát nebol oprávneným držiteľom, a že žalovaná si preto nemohla započítať jeho oprávnenú držbu. Nebyť uvedených nesprávnych právnych záverov, prvostupňový aj odvolací súd by museli ustáliť, vzhľadom na prezumpciu oprávnenej držby a vzhľadom na to, že žalobca nepreukázal opak, že štát bol minimálne od pridelenia sporných nehnuteľností do operatívnej správy Štátneho majetku Bajč, štátny podnik, so sídlom: Bajč, 946 54 Bajč, IČO: XXX oprávneným držiteľom. Žalovaná by si preto mohla započítať oprávnenú držbu štátu a vydržacia lehota by včas uplynula, čím by sa stala originárnym vlastníkom sporných nehnuteľností a žalobu by bolo potrebné zamietnuť.

48. Otázka III.:

„Je potrebné vykladať ustanovenie § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka tak, že obec môže byť, so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľná, že jej určitá nehnuteľnosť patrí až od momentu, kedy si splní svoju povinnosť túto nehnuteľnosť protokolárne prevziať a dať si zapísať túto nehnuteľnosť do katastra nehnuteľností, resp. má posúdenie tejto okolnosti (nesplnenie právnej povinnosti) prednostné postavenie vo vzťahu k posúdeniu ostatných okolností, so zreteľom na ktoré sa posudzuje dobromyseľnosť?“

49. Na túto otázku odvolací súd odpovedal kladne a na tomto závere založil podstatu svojej argumentácie, prečo sa žalovaná nestala oprávneným držiteľom včas. Podľa názoru dovolateľky však predmetné ustanovenie takto vykladať nemožno. Je potrebné ho vykladať tak, že splnenie povinnosti protokolárne prevziať nehnuteľnosť a dať ju zapísať do katastra nehnuteľností môže byť maximálne jednou zo všetkých okolností, ktoré je potrebné zohľadniť pri skúmaní oprávnenej držby, nemožno ju však nad ostatné okolnosti nadradovať alebo ostatné okolnosti nezohľadniť len preto, že táto okolnosť nastala. Vzájomný vzťah a význam jednotlivých okolností, ktoré majú vplyv na skúmanie dobromyseľnosti držiteľa je potrebné vždy skúmať vo vzájomnej súvislosti a podľa konkrétnych okolností prípadu.

50. Z odôvodnenia odvolacieho súdu je podľa dovolateľa zrejmé, že predmetnú okolnosť neskúma ako jednu zo „všetkých okolností“, na ktoré treba pri posúdení dobromyseľnosti brať ohľad, ale ako otázku, ktorá posúdeniu všetkých okolností predchádza - otázku právnú. Predmetné je zrejmé z toho, že odvolací súd (a súd prvej inštancie) vôbec túto okolnosť nedáva do pomeru k ostatným okolnostiam, ktoré tvrdila a dokazovala žalovaná (zriadenie príspevkovej organizácie za

účelom správy sporných nehnuteľností, užívanie sporných nehnuteľností vo forme organizovania verejných podujatí, prenájom častí sporných nehnuteľností, prevádzkovanie letného kina, údržba sporných nehnuteľností), ani ju neposudzuje vo vzájomnej súvislosti s týmito okolnosťami. Keďže odvolací súd uzavrel, že v dôsledku nedodržania svojich právnych povinností v zmysle zákona SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí žalovaná nemôže byť dobromyseľná, k posudzovaniu týchto okolností ani nepristúpil. Odvolací súd otázku „Aký právny následok má to, keď obec nesplní požiadavky Zákona o majetku obcí vo vzťahu k jej dobromyseľnosti a oprávnenej držbe?“ posúdil tak, že „kým si obec tieto povinnosti nesplní, dobromyseľným/ oprávneným držiteľom byť nemôže“, resp. vykonal výklad ustanovenia § 130 ods. 1 OZ hore naznačeným spôsobom. Súčasne z toho, ako málo (vlastne prakticky vôbec) pozornosti a priestoru venoval odvolací súd posúdeniu ostatných okolností, vzťahujúcich sa držbe sporných nehnuteľností žalovanou, vyplýva právny názor odvolacieho súdu, že dodržanie ustanovení Zákona o majetku obcí má vo vzťahu k týmto ostatným okolnostiam prednosť.

51. Podľa názoru žalovanej právne posúdenie horeuvedenej otázky, ktoré vykonal odvolací súd je nesprávne z nasledujúcich dôvodov:

- z ustanovenia žiadneho právneho predpisu ani z rozhodovacej činnosti súdov nevyplýva, že by niektorá z okolností, so zreteľom na ktoré je potrebné posudzovať dobromyseľnosť, mala prednosť pred alebo výsostné postavenie pred ostatnými, resp. že by niektorá mala byť sama osebe právnym predpokladom dobromyseľnosti;
- z ustanovenia žiadneho právneho predpisu ani z rozhodovacej činnosti súdov nevyplýva, že by sa pri posúdení dobromyseľnosti obce malo postupovať odlišným spôsobom, než v prípade iného subjektu;
- vnútorné vnímanie obce a jej vôľa sa tvorí činnosťou starostu a zastupiteľstva, v prípade ktorých nie sú stanovené žiadne právne predpoklady ohľadom ich kvalifikácie (odbornej alebo právnej);
- obec má v súkromnoprávných vzťahoch rovnaké a rovnocenné právne postavenie ako iné právnické osoby a fyzické osoby;
- nie je preto dôvodné ani správne klásť na obce a jej predstaviteľov prísnejšie kritériá na posudzovanie ich dobromyseľnosti než na iné právne subjekty; rovnako ako v prípade iných subjektov sa pri posúdení dobromyseľnosti uplatní kritérium „priemerne obozretného jedinca“, stanovené ustálenou rozhodovacou činnosťou súdov (viď napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/169/2020 z 28. 10. 2020;
- nie je preto dôvodné ani správne klásť na obce vyššie nároky na to, čo znamená „vynaloženie potrebnej opatrnosti, ktorú možno požadovať“ pri posudzovaní dobrej viery, než na iné právne subjekty („súkromné“ fyzické a právnické osoby), ktoré vyžaduje ustálená rozhodovacia činnosť súdov (viď napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/169/2020 z 28. 10. 2020;
- bežná obec (žalovanú nevynímajúc) typicky vlastní vo svojom katastrálnom území stovky nehnuteľností, ktorých množstvo nadobudla práve v súvislosti so zákonom o majetku obcí;
- bežná obec nemala a nemá spravidla dostatok finančných a personálnych prostriedkov, aby si zabezpečila komplexný a odborný audit správnosti zápisu všetkých nehnuteľností, ktoré vlastní (a o ktorých sa domnieva, že ich vlastní);

- za takej situácie nemožno s ohľadom na vyššie uvedené kritériá „vynaloženia potrebnej opatrnosti, ktorú možno požadovať a „priemerne obozretného jedinca“, od predstaviteľov obce očakávať, že budú mať vždy a v každom čase úplný prehľad o parcelnom čísle každého pozemku, ktorý fakticky užívajú a denne sa oň starajú, o jeho hraniciach, o jeho identifikácii na katastrálnej mape a o tom, či je správne evidovaný v katastri nehnuteľností;
- najmä s prihliadnutím na to, že k prevodom majetku štátu na obce dochádzalo na základe neprehľadných právnych predpisov a v niekoľkých vlnách, pričom k plneniu povinnosti v zmysle zákona o majetku obcí nedochádzalo iba vinou obcí, ale aj z dôvodu nedostatku spolupráce zo strany okresných národných výborov a iných odovzdávajúcich organizácií, alebo už len dôsledkom toho, že odovzdávajúce organizácie medzičasom zanikli a nebolo s kým vyhotoviť a/alebo opraviť delimitačný protokol, resp. nebolo jasne určiteľné, u ktorého iného orgánu sa dožadovať vyhotovenia, resp. opravy delimitačného protokolu;
- nesplnenie povinnosti podľa Zákona o majetku obcí alebo oneskorené splnenie týchto povinností za takejto situácie samé osebe nie je možné považovať za demonštráciu toho, že má ... vedomosť ... toho, že nie je vlastníkom, alebo že má o svojom vlastníckom práve pochybnosti;
- za takej situácie možno s ohľadom na vyššie uvedené kritériá „vynaloženia potrebnej opatrnosti“ a „priemerne obozretného jedinca“ od predstaviteľov obce očakávať, resp. ich ospravedlniť, ak nespozorujú, že vo vzťahu k niektorému z pozemkov, ktoré obec užíva ako vlastné, ale nie je (z vyššie uvedených dôvodov) vlastníctvo obce zapísané v katastri nehnuteľností, došlo k zmene zápisu vlastníka; pritom je potrebné brať do úvahy, že obec o takejto zmene nie je informovaná, keďže vlastníctvo v katastri nie je evidované; pasivita pri vyskytnutí sa takejto okolnosti preto nemôže byť sama osebe vnímaná ako demonštrácia toho, že obec si je vedomá, že nie je vlastníkom, alebo že má o svojom vlastníctve pochybnosti.

52. Na túto právnu otázku dáva podľa dovolateľky odpoveď ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, napríklad uznesenie Najvyššieho súdu SR z 28. októbra 2020, sp. zn. 6Cdo/169/2020, ktorého právnu vetu sám odvolací súd citoval v ods. 55 odôvodnenia svojho rozsudku. Ak by sa odvolací súd neodchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), musel by po zohľadnení ostatných okolností ustáliť, že žalovaná bola oprávneným držiteľom sporných nehnuteľností po zákonnú vydržaciú lehotu a stala sa vlastníkom sporných nehnuteľností, preto bolo potrebné žalobu zamietnuť.

53. Z vyjadrenia žalobcov k dovolaniu vyplýva, že rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu považujú za správne a zákonné. Z uvedených dôvodov navrhli dovolanie odmietnuť a žalobcom priznať náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie, odvolacím i dovolacím súdom.

54. Z vyjadrenia Krajskej prokuratúry Nitra vyplynulo, že k dovolaniu žalovanej nemá pripomienky.

55. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

56. Návrh dovolateľky na odklad právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd nepovažoval za opodstatnený, keď nezistil dôvody hodné osobitného zreteľa pre taký postup, pričom v zmysle ustálenej praxe najvyššieho súdu o návrhu rozhodnutie nevydal.

57. Zo skutkových okolností v danom prípade vyplýva, že v rámci konania o veci bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu podstatné vyriešenie viacerých právnych otázok.

58. Žalovaná za právnu otázku, od vyriešenia ktorej (popri ďalších otázkach) záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) označila otázku I.:

„Či ustanovenia § 2 Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v., ktorou sa vydávajú bližšie predpisy o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Povereníctva pôdohospodárstva na národné výbory a ustanovenia § 1 ods. 2 a bod 12 prílohy D Vládneho nariadenia č. 122/1951 Zb. o ďalších presunoch pôsobnosti a o iných zjednodušeníach verejnej správy (ďalej len „Nariadenie vlády č. 122/1951“) sú natoľko jednoznačné, že nepripúšťali taký výklad, že okresné národné výbory mali právomoc rušiť prídely a nepripúšťali ani ospravedlniteľný omyl o tom, že okresné národné výbory mali právomoc prídely rušiť?“

59. Dovolací súd opätovne zdôrazňuje, že vzhľadom na to, že rozsudok súdu prvej inštancie bol odvolacím súdom potvrdený, odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie a odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v časti, v ktorej sa stotožnil s právnymi závermi súdu prvej inštancie, je potrebné posudzovať ako jeden kompletizujúci celok.

60. Súd prvej inštancie, s poukazom na jednoznačné znenie vládneho nariadenia č. 122/1951 Zb., považoval za nepreukázané, že by právnym predchodcom žalobcov bol prídely odňatý, ani že by sa prídely vzdali a taktiež za nepreukázané (nesprávne) tvrdenie žalovanej o presune pôsobnosti krajských národných výborov v rozsahu rozhodovania o zrušení prídely na okresné národné výbory, keď právomoc bývalého Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy na rozhodnutie o odňatí prídely na Okresné národné výbory prenesená nebola. Správnosť tohto záveru konštatoval aj odvolací súd v bode 47. odôvodnenia jeho rozsudku sp. zn. 8Co/19/2023, 8Co/20/2023, keď súčasne doplnil, že „Okresný národný výbor nemal právomoc na vydanie rozhodnutia o odňatí prídely, resp. o pridelení sporných nehnuteľností iným prídelycom a to preto, lebo „v zmysle § 3 vyhlášky č. 509/1950 Ú. v.“ (správne malo byť „vyhlášky č. 507/1950 Ú. v.“ - poznámka dovolacieho súdu) prešla na ONV pôsobnosť Povereníctva poľnohospodárstva a pozemkovej reformy len v rozsahu vykonávania vyúčtovania s odchádzajúcimi prídelycami a dozoru nad hospodárením podľa § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, ale nie pôsobnosť odňatia prideleného majetku a jeho prídely inej osobe podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR“.

61. Pokiaľ ide o uvedené rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/283/2009, je potrebné uviesť, že najvyšší súd sa v ňom nezaoberal otázkou prechodu pôsobnosti na rozhodovanie o odňatí prídely. Predmetom konania tam bola otázka vydržania vlastníctva fyzickou osobou na základe štátnym notárstvom neregistrovanej kúpnej zmluvy z roku 1971.

62. Otázka právomoci okresných výborov rozhodovať o odňatí prídely už v judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky čiastočne riešená bola, napríklad v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/157/2007, v ktorom najvyšší súd uviedol: „Z výslovného znenia zákonného ustanovenia § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR vyplývalo, že rozhodovanie o odňatí prideleného majetku patrilo Povereníctvu pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu. Zákom č. 98/1950 Sb. bol zrušený národný pozemkový fond pri ministerstve pôdohospodárstva a fondov pozemkových reforiem, a to zlúčením ich imania. Tento zákon v ustanovení § 1 ods. 4 splnomocnil Ministerstvo pôdohospodárstva po dohode s Ministerstvom vnútra vyhláškou vydať v príslušnom úradnom liste bližšie predpisy v súvislosti so zrušením Národného pozemkového fondu pri Ministerstve pôdohospodárstva a v súvislosti s prechodom jeho pôsobnosti na Ministerstvo pôdohospodárstva a na národné výbory.

Na základe tohto splnomocnenia Ministerstvo pôdohospodárstva a výživy vydalo vyhl. č. 507/1950 Ú. v., ktorou vydalo bližšie predpisy o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Povereníctva pôdohospodárstva na národné výbory. Z ustanovenia § 2 ods. 3 citovanej vyhlášky (okrem iného) vyplývalo, že na krajské národné výbory prešlo vybavovanie opatrení (v dohode s príslušnými národnými výbormi a jednotnými zväzmi roľníkov) potrebných na riadne hospodárenie, kontrola tohto hospodárenia, vyúčtovanie národných správ, dispozícia a evidencia presunu inventáru, a to (okrem iných právnych predpisov) aj podľa ustanovenia § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR.

V zmysle ustanovenia § 3 ods. 3 vyhl. č. 507/1950 Ú. v. na okresné národné výbory prešlo vykonávanie vyúčtovaní s odchádzajúcimi prídelcami a dozor nad hospodárením prídelcov (okrem iných právnych predpisov) aj podľa ustanovenia § 23 nariadenia vyhl. č. 507/1950 Sb. Toto ustanovenie je potrebné vykladať tak, že na národné výbory prešla právomoc vyúčtovania s odchádzajúcimi prídelcami a dozor nad hospodárením prídelcov v zmysle § 23 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR a citácia celého ustanovenia § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR (t. j. aj jeho druhého odseku) znamená len právo národného výboru vyjadriť sa k rozhodovaciemu procesu o odňatí prideleného majetku.“

63. K uvedenému dovolací súd dopĺňa:

Podľa § 6 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa, Pôdohospodársky majetok možno prideliť do vlastníctva: a) deputátnikovi a poľnohospodárskemu robotníkovi vo výmere do 8 ha ornej alebo do 12 ha poľnohospodárskej pôdy, ale najmenej 5 ha ornej pôdy, b) maloroľníkovi vo výmere doplňujúcej jeho vlastný pozemkový majetok tak, aby vlastnil spolu najviac 8 ha ornej alebo 12 ha poľnohospodárskej pôdy, c) maloroľníkovi s mnohočlennou rodinou vo výmere doplňujúcej jeho vlastný pozemkový majetok tak, aby vlastnil spolu najviac 10 ha ornej alebo 15 ha poľnohospodárskej pôdy, d) robotníkovi, úradníkovi a maloživnostníkovi na stavebné ciele vo výmere najviac 0,5 ha alebo na zriadenie ovocnej záhrady vo výmere najviac 1 ha, e) absolventom nižších poľnohospodárskych škôl najviac vo výmere do 10 ha ornej alebo do 15 ha poľnohospodárskej pôdy, ak chcú sami hospodáriť, f) obciam a okresom na verejné ciele, g) stavebným regulačným a okrem toho iným družstvám, ktoré sú složené z oprávnených uchádzačov podľa písm. a) až c), h) priemyselným a iným podnikom alebo ústavom na ciele prevádzkové a sociálne, ak potreba prídely je náležité

odôvodnená a potvrdená Povereníctvom pre priemysel a obchod, poťazne Povereníctvom pre zdravotníctvo alebo Povereníctvom pre sociálnu starostlivosť.

Väčšie ovocné záhrady a vinohrady možno prideliť predovšetkým kvalifikovaným záhradníkom a vinohradníkom alebo osobám, ktoré môžu preukázať odborné znalosti a skúsenosti v ovocinárstve a vinohradníctve, ak vyhovujú prídelovým podmienkam (ods. 2). Prídelová výmera záhrady a vinohradu môže byť najviac 2 ha alebo môže dopĺňovať doterajšiu výmeru majetku prídelcu najviac do 2 ha (ods. 3).

Podľa § 11 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR súvislé lesné plochy vo výmere nad 100 ha, ako aj lesné plochy bez ohľadu na výmeru, ktoré so štátnymi lesmi susedia, alebo ktoré s týmito možno spojiť v súvislý celok, pridelia sa štátu (ods. 1). Lesné plochy, nepresahujúce výmeru 100 ha, ktoré nemožno spojiť v súvislý celok so štátnou lesnou pôdou, pridelia sa lesným družstvám alebo lesným spoločenstvám a hospodársky slabším obciam, výnimočne aj jednotlivcom. Tieto družstvá a spoločenstvá podliehajú štátnemu dozoru (ods. 2). Subjektom uvedeným v ods. 1 a 2 treba s lesmi prideliť aj príslušný lesný priemysel (píla, kameňolom, tehelňa a pod.), poľnohospodársku a inú (neplodnú) pôdu, ktorá leží vo vnútri lesa a je súčasťou lesného hospodárstva, tomuto hospodárstvu patriace okrajové enklávy, ako aj príslušné dopravné zariadenia slúžiace lesnému hospodárstvu (cesty, úzkokolejné železnice a pod.); (ods. 3).

Podľa § 23 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, prídelca je povinný na pridelenom majetku hospodáriť so starostlivosťou riadneho hospodára.

Podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, ak prídelca nehospodári so starostlivosťou riadneho hospodára, môže mu Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu do 10 rokov odo dňa ujatia sa držby po vypočítaní miestnej organizácie Jednotného sväzu slovenských roľníkov a okresného národného výboru pridelený majetok odňať a prideliť ho inej, podľa tohto nariadenia kvalifikovanej osobe, o ktorej možno odôvodnene predpokladať, že bude na ňom riadne hospodáriť.

Podľa § 1 ods. 1 nariadenia SNR č. 104/1946 Sb. o vydávaní výmerov o vlastníctve pôdy, pridelenej podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR, Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy môže ešte pred zaplatením prídelovej ceny (§ 19 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR) vydávať prídelcom (§ 6 až § 11 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR) výmery o vlastníctve pôdy pridelenej im podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR.

Podľa § 1 vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v., ktorou sa vydávajú bližšie predpisy o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Povereníctva pôdohospodárstva na národné výbory, (Likvidácia Národného pozemkového fondu)

(1) Pôsobnosť Národného pozemkového fondu (ďalej len „Fond“) prechádza na Ministerstvo pôdohospodárstva a na národné výbory.

(2) Na krajské a okresné národné výbory sa prenáša pôsobnosť Fondu a jeho pobočiek a úradovní v rozsahu uvedenom v § 2 a § 3, a to

a) dňom 1. októbra 1950 na krajské národné výbory v Českých Budějoviciach, Plzni, Karlových Varoch, Ústí nad Labem, Liberci, Jihlave, Brne a v Ostrave a na okresné národné výbory v ich obvodoch,

b) dňom 1. januára 1951 na krajské a okresné národné výbory ostatné.

(3) Na Ministerstvo pôdohospodárstva sa prenáša dňom 1. januára 1951 všetka pôsobnosť Fondu, pokiaľ neprechádza podľa § 2 a § 3 na národné výbory.

Podľa § 2 vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v., na krajské národné výbory sa prenáša:

1. rozhodovanie o drobnom prídely s výnimkou prídely väčších pôdohospodárskych závodov, prídely štátu, krajom, celoštátnym verejnoprávnym korporáciám a sväzom, ako aj prídely závodov pôdohospodárskeho priemyslu, väčších budov a nehnuteľností, lesnej pôdy nad 10 ha a rybničného hospodárstva, na Slovensku tiež pôsobnosť spočívajúca vo vysielaní odborných orgánov k roľníckym komisiám v rámci pôsobnosti krajských národných výborov a vo vysielaní odborníkov k roľníckym komisiám pre vypracovanie návrhov prídelyových cien za lesnú pôdu, a to podľa § 4 dekrétu č. 28/1945 Sb., o osídlení pôdohospodárskej pôdy, podľa § 24 zákona 90/1947 Sb., o vykonaní knihovného poriadku, a na Slovensku podľa § 6 ods. 1 písm. a) až e), písm. g) a ods. 2, § 7 a § 10, § 13 ods. 5, § 14 a § 15 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, o konfiškácii a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku,
2. určenie úhrad (prídelyových cien) podľa § 9 dekrétu č. 12/1945 Sb., o konfiškácii pôdohospodárskeho majetku, podľa § 7 dekrétu č. 28/1945 Sb., podľa § 8 ods. 7 zákona č. 142/1947 Sb., o revízii prvej pozemkovej reformy a podľa § 9 ods. 3 zákona č. 46/1948 Sb., o novej pozemkovej reforme (trvalej úprave vlastníctva k poľnohospodárskej a lesnej pôde),
3. správa konfiškovaného a vykúpeného pôdohospodárskeho majetku a nehnuteľností odovzdaných Fondu až do odovzdania pôdy prídelycom, prípadne až do iného opatrenia o tejto pôde, evidencia prevzatej a neprídelynej pôdy, vybavovanie opatrení (v dohode s príslušnými národnými výbormi a jednotnými sväzmi roľníkov) potrebných na riadne hospodárenie, kontrola tohto hospodárenia, vyúčtovanie národných správ, dispozícia a evidencia prevodu inventáru (ťažké stroje, presuny dobytku), a to podľa § 6 ods. 1 dekrétu č. 12/1945 Sb., podľa § 2 ods. 1 písm. b) dekrétu č. 28/1945 Sb., podľa § 4 č. 1 a 2 vládneho nariadenia č. 70/1945 Sb., ktorým sa vydáva štatút Fondu, podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, podľa vyhlášky č. 24/1945 Ú. v., o vykonávaní nariadenia č. 4/1945 Sb. n. SNR, o konfiškácii a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku, podľa vyhlášky č. 1419/1946 Ú. v., o likvidácii a vyúčtovaní dočasných správ na skonfiškovaných pôdohospodárskych majetkoch, a podľa § 30 vyhlášky č. 1447/1948 Ú. l. I (č. 1008/1948 Ú. v.), ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o novej pozemkovej reforme,
4. vydávanie výmerov o vlastníctve pôdy podľa § 1 nariadenia č. 104/1946 Sb. n. SNR o vydávaní výmerov o vlastníctve pôdy prídelynej podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR, v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. n. SNR,
5. preberanie nehnuteľného majetku, ktorý sú povinní odovzdať osídlení pri prídely pôdy podľa § 2 ods. 1 písm. b) dekrétu č. 28/1945 Sb.,
6. rozhodovanie o žiadostiach o odklad splátok úhrad (prídelyových cien) podľa smerníc Ministerstva pôdohospodárstva.

Podľa § 3 vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú. v. na Okresné národné výbory sa prenáša

1. obstarávanie knihovného poriadku na prídelynej pôde podľa § 13 ods. 2 dekrétu č. 12/1945 Sb., podľa § 10 ods. 2 dekrétu č. 28/1945 Sb., podľa § 4 č. 8 vládneho nariadenia č. 70/1945 Sb., podľa

zákona č. 90/1947 Sb., podľa § 14 zákona č. 142/1947 Sb., podľa § 1 písm. a) vyhlášky č. 234/1948 Sb., o prenesení pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva v niektorých veciach pozemkovej reformy, a v novej pozemkovej reforme podľa § 18 zákona č. 46/1948 Sb., v českých krajinách tiež podľa vyhlášky č. 207/1949 Sb., o prenesení pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva v knihovních veciach novej pozemkovej reformy, ďalej na Slovensku podľa § 9 nariadenia č. 52/1945 Sb. n. SNR, ktorým sa zrušuje nadobúdanie nehnuteľností, podľa § 17 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR a podľa § 2 nariadenia č. 104/1946 Sb. n. SNR,

2. udeľovanie súhlasu k scudzeniu, daniu do árendy alebo inému smluvnému nakladaniu a akémukoľvek zaťaženiu pridelenej pôdy, a to podľa časti IV. zákona č. 90/1947 Sb., podľa § 1 písm. b) vyhlášky č. 234/1948 Sb. a podľa § 16 ods. 9 zákona č. 46/1948 Sb.,

3. vykonávanie vyúčtovaní s odchádzajúcimi prídelcami a dozor nad hospodárením prídelcov podľa § 6 ods. 1 dekrétu č. 12/1945 Sb., podľa § 6 dekrétu č. 28/1945 Sb., a na Slovensku podľa § 7, § 10, § 11, § 13 a § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR.

Podľa § 1 ods. 2 vládneho nariadenia č. 122/1951 Sb. o ďalších presunoch pôsobnosti a o iných zjednodušeníach verejnej správy, z pôsobnosti krajských národných výborov sa prenášajú na okresné národné výbory veci uvedené v prílohe D tohto nariadenia.

V zmysle bodu 12 prílohy D tohto nariadenia sa prenáša na okresné národné výbory pôsobnosť prislúchajúca krajským národným výborom v odbore štátnej správy Ministerstva pôdohospodárstva vo veci pozemkových reforiem podľa § 6 a § 11 nariadenia č. 104/1945 Sb., t. j. len „rozhodovanie o prídele poľnohospodárskej pôdy (včítane pôdnych rezerv) nad 50 ha zo všetkých pozemkových reforiem, s výnimkou rozhodovania o prídele do správy ústredných orgánov, krajských a okresných národných výborov a organizáciám celoštátneho významu“, resp. rozhodovanie o prídele lesných plôch lesným družstvám, lesným spoločenstvám alebo hospodársky slabším obciam, výnimočne aj jednotlivcom.

64. Zo žiadneho z citovaných ustanovení právnych predpisov nevyplýva prenesenie právomoci podľa § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR na okresné národné výbory.

65. Pôsobnosť Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave v rozsahu rozhodovania o odňatí prídelu v zmysle § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. n. SNR prešla na základe vyhl. č. 507/1950 Sb. n. SNR na krajské národné výbory a táto ich pôsobnosť nebola na okresné národné výbory prenesená ani vládny nariadením č. 122/1951 Sb.

66. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd vo vzťahu k otázke I. a), b) dospel k záveru, že ustanovenia § 2 vyhlášky č. 507/1950 Ú. v. a § 1 ods. 2 a bodu 12 prílohy D Vládneho nariadenia č. 122/1951 Zb. sú jednoznačné; prechod právomoci na rozhodnutie o zrušení (odňatí) prídelu v zmysle § 23 nariadenia 104/1945 Sb. SNR na okresné národné výbory neupravujú. Ich znenie je jasné a jednoznačné, nepripúšťajúce taký výklad, pochybnosť či omyl, že by právomoc rušiť prídeľ bola okresným národným výborom daná.

67. Z uvedených dôvodov námietka, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku, či okresný národný výbor mal právomoc rozhodnúť o zrušení prídelu nie je opodstatnená, dovolanie v tejto časti podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP preto nie je dôvodná.

K nastolenej otázke II. v spojení s otázkou I. c)

68. Dovolací súd mal z obsahu dovolania za to, že dovolateľka sa otázkou II. v spojení s otázkou I. pýta:

„Je potrebné vykladať ustanovenie § 130 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. OZ tak, že na základe nejednoznačného právneho predpisu sa so zreteľom na všetky okolnosti nemôže stať dobromyseľným (oprávneným) držiteľom štát, a či na základe zrušenia prídely okresným národným výborom mohol vlastnícke právo vydržaním nadobudnúť štát?“

69. Súd prvej inštancie považoval za ničím (ne)preukázané skutkové tvrdenie žalovanej, že Československý štát (- štátny majetok Bajč, štátny majetok Ďulov Dvor, resp. Okresná správa cestovného ruchu Komárno) sa stal oprávneným držiteľom na základe ospravedlniteľného omylu o tom, že okresné národné výbory mali právomoc rozhodovať o zrušení prídely, resp. na základe toho, že disponoval zápisnicou o vzdaní sa prídely mohol mať štát za to, že predmetné nehnuteľnosti (pridelené do vlastníctva právnych predchodcov žalobcov na základe výmeru o vlastníctve pôdy) sú voľné, keď na skutkový stav v tomto spore nie je možné aplikovať právny názor Najvyššieho súdu SR vyslovený vo veci sp. zn. 4Cdo/283/2009 z 27. 10. 2010, v ktorej Najvyšší súd SR predostrel názor ohľadne konania v ospravedlniteľnom omyle pre nejasnosť a možnosť rôzneho výkladu zákona vo vzťahu k fyzickým osobám i napriek zásade „neznalosť zákona neospravedlňuje“.

70. Podľa súdu prvej inštancie „Na strane štátu však v žiadnom prípade nemožno hovoriť o ospravedlniteľnom omyle, ak ide o konanie jeho orgánov a úradov na základe platných a účinných právnych noriem. Navyše v danom prípade listina o zrušení prídely vydaná Okresným národným výborom v Hurbanove ... a ani právny úkon vzdania sa prídely právnymi predchodcami žalobcov zo strany žalovanej (a ani žiadneho orgánu, ktorý označila) predložený nebol, zo žiadnej listiny tvoriacej súdny spis nie je možné vyvodiť, že by takéto listiny vôbec existovali. Československý štát mohol ohľadne svojho vlastníckeho práva vychádzať len z prídely listiny č. d. 145/55 z 15. 03. 1955, táto však bola vydaná na to nekompetentným orgánom, ide o nulitný správny akt, na základe ktorého nevzniklo vlastnícke právo štátu k nehnuteľnostiam uvedeným v prídely listine (a to ani zápisom v pozemkovej knihe, ktorý mal len deklaratórny účinok).

Československý štát a ani žiadny zo subjektov označených žalovanou nemožno považovať za oprávnených držiteľov, ktorí boli vo svojej oprávnenej držbe (resp. Československý štát ohľadne vlastníckeho práva) dobromyseľní. Súd v tejto súvislosti poukazuje na právny stav platný do 31. 12. 1991, ktorý neumožňoval nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním právnickej osobe alebo štátu. Tento právny stav sa zmenil až s účinnosťou od 01. 01. 1992 (nadobudnutím účinnosti novely Občianskeho zákonníka (zákon č. 509/1991 Zb.)). Súd tiež konštatuje, že zo strany žalovanej nebolo preukázané, že by ohľadne pôvodnej výmerovej parcely č. 4247/1 v kat. úz. A. pred alebo počas výstavby areálu termálneho kúpaliska Patince došlo k vyvlastneniu tohto pozemku právnym predchodcom žalobcov. V spise je založená len hospodárska zmluva o prevode správy národného majetku zo 06. 07. 1982 a rozhodnutie o odňatí poľnohospodárskej pôdy poľnohospodárskej výrobe z 23. 11. 1972, ktoré sa týkajú pozemkov tvoriacich areál termálneho kúpaliska Patince, nie sú to však listiny, ktorými by došlo k vyvlastneniu majetku právnych predchodcov žalobcov.

71. Odvolací súd sa v otázke dobromyseľnosti držby nehnuteľností štátom v bode 49. odôvodnenia jeho rozsudku zhodol s názorom súdu prvej inštancie a uviedol: „... v zhode s právnym názorom súdu prvej inštancie sa nemohol stotožniť s argumentom žalovanej ohľadom skutočnosti, že ak sa aj štát nestal vlastníkom sporných nehnuteľností (na základe pridelovej listiny Okresného národného výboru v Hurbanove z 15. 03. 1955 č. l. 618), prípadne vydržaním (keď vydržanie vlastníckeho práva štátom, alebo právnickou osobou bolo do 31. 12. 1991 vylúčené), stal sa aspoň ich oprávneným držiteľom.

V nadväznosti na uvedené, resp. vzhľadom na skutočnosť, že odvolací súd ako aj súd prvej inštancie dospeli k totožnému záveru, že držbu štátu nemožno považovať za oprávnenú, sa preto rovnako tak odvolací súd nemohol stotožniť s námietkou žalovanej o nutnosti započítania času oprávnenej držby štátu ako právneho predchodcu žalovanej do času oprávnenej držby žalovanej. Je tomu tak práve preto, že štátu ako orgánu verejnej moci nemožno ospravedlniť a považovať za dobromyseľné to, ak orgán, resp. úrad štátu bez právomoci v zmysle právnych predpisov účinných v danom čase vydáva právne akty, ktorými zasahuje do subjektívnych práv občanov najmä do vlastníckeho práva.

V nadväznosti na vyššie uvedené sa nebolo možné stotožniť s argumentáciou žalovanej ohľadom dobromyseľnosti fyzickej osoby konajúcej menom štátneho orgánu, resp. ONV v Hurbanove, ako aj s námietkou, že žalobcov v tomto smere zaťažovalo dôkazné bremeno preukázania skutočnosti, že táto fyzická osoba dobromyseľná nebola.

O oprávnenosti držby ako ani o dobromyseľnosti fyzických osôb konajúcich v mene štátu objektívne nemožno hovoriť v prípadoch, keď štát, zneužívajúc svoje postavenie v dobe neslobody a nedbajúc na platné právo, pripustil prostredníctvom svojich štátnych orgánov vydávanie listín (naviac štátnymi orgánmi nemajúcimi právomoc vydávať takéto listiny) odnímajúcich vlastnícke právo občanom bez toho, aby pred týmto aktom došlo legálnym postupom k zrušeniu predchádzajúceho aktu (výmeru), ktorým im bol predmetný majetok (sporné nehnuteľnosti) pridelený.“

72. Odvolací súd podľa dovolateľky dospel k nesprávnemu právnemu záveru, že štát nebol oprávneným držiteľom, a že preto si žalovaná nemohla započítať jeho oprávnenú držbu. Správne mal, vzhľadom na prezumpciu oprávnenej držby ustáliť, že štát bol oprávneným držiteľom minimálne od pridelenia sporných nehnuteľností do operatívnej správy Štátneho majetku Bajč, štátny podnik, so sídlom Bajč. Žalovaná by si preto mohla započítať oprávnenú držbu štátu a vydržacia lehota by včas uplynula, čím by sa stal originárnym vlastníkom sporných nehnuteľností a žalobu by bolo potrebné zamietnuť. Podľa názoru dovolateľky z princípu, že fyzické a právnické osoby, vrátane štátu, majú mať v súkromnoprávných vzťahoch rovnaké právne postavenie, vyplýva jednoznačný právny záver, že je potrebné aplikovať tie isté kritériá ako v prípade iných právnických osôb. Preto aj v prípade štátu je prípustné, aby sa za určitých okolností stal dobromyseľným držiteľom na základe ospravedlniteľného omylu o vlastníctve štátu, spočívajúceho na nejednoznačnosti právneho predpisu. Odlišný právny názor, o ktorý sa pri vydaní rozsudku opieral odvolací súd, považuje dovolateľ za nesprávny.

73. Z okolností danej veci vyplýva, že Československý štát mohol ohľadne svojho vlastníckeho práva vychádzať len z pridelovej listiny č. d. 145/55 z 15. 03. 1955, ktorá však, ako je odôvodnené vyššie, je nulitým právnym aktom.

74. Vydržanie vlastníckeho práva ako originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva je jeho nadobudnutie v dôsledku kvalifikovanej držby veci, vykonávanej po dobu stanovenú zákonom. Funkciou vydržania je umožniť nadobudnutie vlastníctva držiteľovi, ktorý vec dlhodobo ovláda v dobrej viere, že je jej vlastníkom, pričom táto dobrá viera (dobromyseľnosť) je podľa platnej úpravy daná „so zreteľom na všetky okolnosti“.

75. Bývalé obyčajové právo, platné na území Slovenska do 31. 12. 1950 chápalo vydržanie vlastníctva ako jeden zo spôsobov nadobudnutia vlastníctva mimo pozemkovej knihy, keď vlastnícke právo vydržaním nadobudol ten, „kto nehnuteľnosť za 32 rokov ako svoju pokojne má v držbe. Proti štátu bola k vydržaniu potrebná držba po dobu 100 rokov a proti cirkvi 40 rokov.“ (Občiansky zákonník I., 2.vydanie, Štefček, Dulak, Bajánková, Fečík, Sedlačko, Tomašovič a kolektív, str. 1008, 1009).

Dňom 01. 01. 1951 nadobudol účinnosť zákon č. 141/1950 Sb. Občiansky zákonník (tzv. „Stredný občiansky zákonník“), ktorý v § 116 ods. 1 pre vydržanie vlastníckeho práva stanovil potrebnú dobu oprávnenej držby pre hnutelné veci 3 roky a pre nehnuteľné veci 10 rokov.

V dobe od 01. 04. 1964, t. j. od nadobudnutia účinnosti zákona č. 40/1964 Zb. (Občiansky zákonník) až do 31. 03. 1983 tento zákon vydržanie vlastníctva vôbec neupravoval. Ak teda vydržacia doba neuplynula najneskôr do 31. 03. 1964, k nadobudnutiu vlastníctva vydržaním už po 31. 03. 1964 nemohlo dôjsť.

76. Inštitút vydržania ako originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva na základe inej skutočnosti, ustanovenej zákonom bol v právnom poriadku bývalej Československej socialistickej republiky obnovený až novelou Občianskeho zákonníka zákonom č. 131/1982 Zb., účinnou od 1. apríla 1983 (§ 135a). Toto vydržanie však bolo oproti skoršej úprave zúžené len na fyzické osoby (občanov) a nevzťahovalo sa na právnické osoby (organizácie), teda ani na štát. Vydržanie sa týkalo len vecí, ktoré mohli byť predmetom osobného vlastníctva (§ 135a ods. 1) - iba ak išlo o pozemok alebo jeho časť, ktorý mal občan nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) desať rokov, a ku ktorému by sa inak mohlo zriadiť právo osobného užívania (§ 199 ods. 1), nadobudol vlastníctvo k pozemku alebo k jeho časti štát; občan nadobudol právo, aby sa s ním uzavrela dohoda o osobnom užívaní pozemku v rozsahu uvedenom v § 200.

Podľa § 19 Občianskeho zákonníka (účinný od 1. apríla 1964) socialistické organizácie vystupujú v občianskoprávných vzťahoch vo svojom mene a majú majetkovú zodpovednosť z týchto vzťahov vyplývajúcu, pokiaľ nie je ustanovené inak.

Podľa § 21 Občianskeho zákonníka (účinný od 1. apríla 1964) účastníkom občianskoprávných vzťahov môže byť aj štát.

Podľa § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka držiteľom je ten, kto s vecou nakladá ako s vlastnou alebo kto vykonáva právo pre seba.

Podľa § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu vec alebo právo patrí, je držiteľom oprávneným. Pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

Podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 509/1991 Zb. (účinný od 1. januára 1992) oprávnený držiteľ sa stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutelnosť a po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť.

Podľa § 134 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 509/1991 Zb., účinnom od 1.1. 1992 takto nemožno nadobudnúť vlastníctvo k veciam, ktoré nemôžu byť predmetom vlastníctva, alebo k veciam, ktoré môžu byť len vo vlastníctve štátu alebo zákonom určených právnických osôb (§ 125 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 134 ods. 3 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 509/1991 Zb. do doby podľa odseku 1 sa započíta aj doba, po ktorú mal vec v oprávnenej držbe právny predchodca.

Podľa § 135a ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 131/1983 Zb., účinnom od 1. apríla 1983 do 31. decembra 1991, vlastníkom veci, ktorá môže byť predmetom osobného vlastníctva, sa stane občan, ktorý má nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) hnutel'nú vec tri roky a nehnuteľnú vec desať rokov. Obdobne, pokiaľ nie je ustanovené inak, nadobudne občan aj právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 132a ods. 2).

Ak ide o pozemok alebo jeho časť, ktorý má občan nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) desať rokov a ku ktorému by sa inak mohlo zriadiť právo osobného užívania (§ 199 ods. 1), nadobúda vlastníctvo k pozemku alebo k jeho časti štát; občan nadobúda právo, aby sa s ním uzavrela dohoda o osobnom užívaní pozemku v rozsahu uvedenom v § 200. Ak výmera pozemku je väčšia než najvyššia prípustná výmera podľa § 200 a ak podľa územného plánu alebo územného rozhodnutia možno prenechať do osobného užívania viac častí tohto pozemku, má občan právo vybrať si len jednu z týchto častí, ku ktorej sa potom ako k samostatnému pozemku dohodou zriadi právo osobného užívania (§ 135a ods. 2).

Takto však nemôže nadobudnúť vec z majetku v socialistickom vlastníctve alebo vec, ku ktorej má socialistická organizácia právo užívania podľa osobitných predpisov. Takto nemožno nadobudnúť ani právo k pozemku, ktorý je v socialistickom vlastníctve alebo ku ktorému má socialistická organizácia právo užívania podľa osobitných predpisov (§ 135a ods. 3).

Podľa § 862 ods. 6 Občianskeho zákonníka zákona č. 509/1991 Zb. ak ide o vydržanie vlastníckeho práva k pozemku podľa tohto zákona, kde na základe doterajších predpisov bolo možné nadobudnúť len právo na uzavretie dohody o osobnom užívaní pozemkov, môže si oprávnená osoba započítať čas, po ktorý jej právny predchodca mal pozemok nepretržite v držbe aj pred účinnosťou tohto zákona.

77. V danom prípade odvolací súd vyhodnotil zistený skutkový stav tak, že vzdanie sa prídelu právnymi predchodcami žalobcov, resp. odňatie prídely na to právomocou vybaveného správneho orgánu nebolo preukázané, a preto prídely listinu z 15. 03. 1955, ktorou Okresný národný výbor v Hurbanove tieto pozemky pridelil - vydal Československému štátu (- Štátnemu majetku, národný (neskôr štátny) podnik v Bajči), vyhodnotil ako nulitný právny akt.

78. Prevzatie nehnuteľnosti štátom na základe administratívneho rozhodnutia vydaného správnym orgánom, ktorý nebol vybavený právomocou na také rozhodnutie, je prevzatím bez právneho dôvodu, a preto sa štát nestal jej vlastníkom. Judikatúra všeobecných súdov pod prevzatím nehnuteľnosti štátom bez právneho dôvodu rozumie nielen prevzatie nehnuteľnosti bez toho, aby k tomu existoval akýkoľvek právny titul, ale aj prevzatie nehnuteľnosti na základe administratívneho rozhodnutia, ktoré nebolo riadne doručené a nenadobudlo právnu účinnosť (viď rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/130/2007 a 4Cdo/180/2010). Prevzatie sporného pozemku štátom má aj v okolnostiach prejednávanej veci znak prevzatia veci bez právneho dôvodu.

79. Ústavný súd Slovenskej republiky v Náleze sp. zn. III. ÚS 16/2013 z 28. 03. 2012 vyslovil názor, že „... ak došlo k zabratiu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku, resp. finančnej náhrady domáhala žalobou opierajúcou sa o všeobecné predpisy občianskeho práva, a že zo základných zásad občianskeho práva možno vyvodíť, že v situácii, keď povinnej osobe (štátu) nesvedčí žiadny právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ostalo naďalej k nehnuteľnosti zachované vlastnícke právo toho subjektu, ktorý bol jej posledným vlastníkom pred dňom zápisu vlastníckeho práva štátu, hoci zápis v evidencii nehnuteľností tomu nezodpovedá. Tento názor vyslovil Ústavný súd Slovenskej republiky napr. v Nálezoch sp. zn. II. ÚS 478/2012, III. ÚS 178/06 a II. ÚS 249/2011.

80. Následne aj z rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je zrejmé, že najvyšší súd v súčasnosti pri rozhodovaní v obdobných veciach vychádza z názoru, že „ak došlo k zabratiu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku domáhala žalobou opierajúcou sa o všeobecné predpisy občianskeho práva (uznesenie sp. zn. 5Cdo/47/2011 z 18. 09. 2012, uznesenie sp. zn. 4Cdo/448/2013 z 20. januára 2015, sp. zn. 2MCdo/4/2014 z 29. februára 2016).“

81. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku z 27. októbra 2004 sp. zn. 2Cdo/85/2004 uviedol: „Právna úprava vydržania pred 01. 01. 1992 zásadne neumožňovala vydržanie právnickou osobou, lebo táto právnická osoba nebola spôsobilým subjektom vydržania. Podľa ustanovenia § 132a ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení platnom do 31. 12. 1991, sa právnická osoba mohla stať oprávneným držiteľom, ak s vecou nakladala ako so svojou a bola so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že jej patrí. Zákon výslovne žiaden subjekt práva z držby nevylučoval, ale aj napriek tomu oprávnená držba právnickej osoby nemohla vyústiť do nadobudnutia vlastníckeho práva na základe vydržania, s ohľadom na znenie § 135a Občianskeho zákonníka, v znení platnom do 31. 12. 1991. Až na základe zrovnoprávnenia všetkých foriem vlastníctva a subjektov občianskoprávných vzťahov je možné dospieť k záveru, že právnická osoba sa stala za účinnosti platného Občianskeho zákonníka v zmysle § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka spôsobilým subjektom vydržania. Judikatúra Najvyššieho súdu SR vyvodzuje, že oprávnenú držbu právnickej osoby pred 01. 01. 1992 je možné započítať do vydržacej doby. Vlastníkom nehnuteľnosti sa počínajúc dňom 01. 01. 1992 stane právnická osoba, ktorá má nehnuteľnosť v oprávnenej držbe nepretržite po dobu 10 rokov, a to aj v prípade, že sa stala oprávneným držiteľom pred 01. 01. 1992, lebo do vydržacej doby treba započítať aj dobu oprávnenej držby vykonávanej pred týmto dňom.

82. Na základe nulitného právneho aktu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva, a preto nie je možné uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám.

83. Podľa názoru dovolacieho súdu k záveru o oprávnenosti držby podľa dovolacieho súdu nemožno dôjsť v prípade štátu, ktorý, na rozdiel od právnických osôb, ktorých postavenie je upravené v § 18 až § 20i OZ, má v občianskoprávných vzťahoch ako právnická osoba osobitné postavenie (§ 21 OZ).

84. Práve okolnosť, že štát sám, v rámci svojej výkonnej moci prenesenej na Okresný národný výbor, ktorý (v rozpore so zákonom - mimo rámca jeho zákonom ustanovených právomocí) rozhodol o pridelení sporných pozemkov štátu (t. j. štát sám sebe), svedčí o tom, že štát si, už s ohľadom na výkon svojej zákonodarnej moci (prijatím právnych predpisov, ktoré také rozhodovanie ONV neupravovali) musel byť vedomý tohto rozporu so zákonom, čo vylučuje dobrú vieru štátu, že s týmito nehnuteľnými vecami nakladá ako so svojimi, a teda nemohol byť v dobrej viere, že mu patria.

85. Vzhľadom na uvedené dovolací súd nepovažoval prípustné dovolanie ani v časti tejto nastolenej právnej otázky za dôvodné.

K otázke III.

„Je potrebné vykladať ustanovenie § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka tak, že obec môže byť, so zreteľom na všetky okolnosti, dobromyseľná, že jej určitá nehnuteľnosť patrí až od momentu, kedy si splní svoju povinnosť túto nehnuteľnosť protokolárne prevziať a dať si zapísať túto nehnuteľnosť do katastra nehnuteľností, resp. má posúdenie tejto okolnosti (nesplnenie právnej povinnosti) prednostné postavenie vo vzťahu k posúdeniu ostatných okolností, so zreteľom na ktoré sa posudzuje dobromyseľnosť?“

86. Súd oboch nižších inštancií vychádzali z toho, že dobromyseľnosť nadobúdateľa v tom, že mu vec patrí, možno usudzovať iba z okolností, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, a z ktorých možno vyvodiť, že sa dôvodne považuje za vlastníka veci. Z hľadiska objektívneho posúdenia je potom dobromyseľnosť daná vtedy, ak držiteľ veci, pri zachovaní bežnej a náležitej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti a povahu daného prípadu rozumne na každom subjekte požadovať, nemal alebo nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec, ktorú fakticky ovláda (užíva), patrí.

87. Súd prvej inštancie v bodoch 55., 56. a 57. odôvodnenia svojho rozsudku dôvodil:

„Oprávnená držba nepredpokladá preukazovanie platného právneho dôvodu nadobudnutia vlastníctva veci, dokonca sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod, ale postačí, ak tu bol len domnelý právny dôvod, pri ktorom bol držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu taký právny dôvod svedčí, a ktorý jeho vnútorné presvedčenie, že sa stal vlastníkom veci, dostatočne opodstatňuje. Dobromyseľnosť zaniká v okamihu, keď sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosť o tom, že mu vec právom patrí. Pre zánik dobromyseľnosti a následné prerušenie plynutia vydržacej doby je rozhodujúca vedomosť držiteľa o takýchto skutočnostiach, nielen ich samotná existencia. Vzhľadom na zákonnú konštrukciu oprávnenej držby, keď ju nebude možné celkom úplne zistiť z úsudkov z nepriamych dôkazov, zákon zakladá vyvrátiiteľnú právnu domnienku, že v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

V danom prípade, pokiaľ mala žalovaná za to, že predmetné nehnuteľnosti nadobudla do vlastníctva počnúc účinnosťou zákona č. 138/1991 Zb., bolo na nej, aby v zmysle predmetného zákona aj postupovala, čo by súd bolo bývalo presvedčilo o oprávnenosti jej subjektívnej predstavy, že ak si nehnuteľnosti počnúc od 01. 05. 1991 prisvojovala, nekonala tak bezprávne, čo by potom bolo dôvodné vyhodnotiť na prospech žalovanej pri vyhodnocovaní dôvodnosti jej

procesnej obrany čo do skutkového tvrdenia o nadobudnutí vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam vydržaním. V predmetnej veci, hoci zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí presne stanovoval postup i lehotu na zápis prechodu vlastníckeho práva zo štátu na obec, žalovaná a ani príspevková organizácia ňou zriadená (PATREK Patince) v súlade s týmto zákonom nepostupovali, keď nedošlo k spísaniu relevantného protokolu o prechode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zo štátu na obec (za takýto protokol nemožno považovať Delimitačný protokol z 20. 12. 1990, nakoľko tento bol spísaný na účely iného právneho predpisu, a to pred momentom, kedy vôbec došlo k schváleniu zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, ktorý bol následne vyhlásený v Zbierke zákonov čiastka č. 27/1991 z 15. 04. 1991 a účinnosť nadobudol dňa 01. 05. 1991 - resp. žalovaná skutkové tvrdenie o existencii iného protokolu (ako Delimitačného protokolu z 20. 12. 1990) spísaného v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. neučinila, a takýto protokol v priebehu konania nepredložila) a v zákonom stanovenej lehote nebol na príslušný správny orgán doručený ani návrh na zápis zmeny vlastníka v katastri nehnuteľností, hoci zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v ustanovení § 14 ods. 2 a 4 upravený, kto a v akej lehote má povinnosť podať návrh na zápis do evidencie nehnuteľností, pričom podľa § 14 ods. 2 predmetného zákona mal byť zápis prechodu vlastníckeho práva vykonaný na základe zoznamov potvrdených orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom. Za účelom vykonania zmeny v evidencii nehnuteľností i v tom čase (v období od 01. 05. 1991 do 31. 12. 1992 - v zmysle zákona č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností, i v období od 01. 01. 1993 do 31. 12. 1995 - v zmysle zákona č. 266/1992 Zb. o katastri nehnuteľností v Slovenskej republike) a i po nadobudnutí účinnosti zákona č. 162/1995 Z. z. katastrálneho zákona bolo potrebné, aby príslušnému správnomu orgánu bola predložená spolu s návrhom na zápis listina, ktorá by presne špecifikovala, ohľadne akej nehnuteľnosti má byť vykonaná zmena v evidencii nehnuteľností. Zo strany žalovanej však žiadna taká listina predložená nebola, až z návrhu na zápis vlastníckeho práva z 22. 10. 1997, podaného na príslušný správny orgán dňa 23. 10. 1997, je zrejmé, akých konkrétnych nehnuteľností sa návrh na zápis vlastníckeho práva má týkať. Dodržanie zákonného postupu v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. a existenciu relevantných listín žalovaná v priebehu konania nielen skutkovo netvrdila, ale existenciu relevantných listín, ktoré by preukázali, že vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníckeho práva prechodom vlastníctva zo štátu na obec bola dobromyseľná v tom, že počnúc účinnosťou zákona č. 138/1991 Zb. s predmetnými nehnuteľnosťami oprávnené nakladala ako so svojím vlastníctvom, ani nepreukázala. Listiny, ktoré žalovaná predložila v priebehu sporu - zriaďovaciu listinu, jej zmeny a dodatky, nájomné zmluvy a ďalšie, nepreukázali jej dobromyseľnosť a oprávnenosť vnútorného presvedčenia o tom, že s predmetnými nehnuteľnosťami - pozemkami tvoriacimi areál termálneho kúpaliska Patince nakladá počnúc od 01. 05. 1991 ako so svojím vlastníctvom, hoci je nepochybné, že areál termálneho kúpaliska Patince cestou organizácie PATREK využívala za účelom poskytovania služby cestovného ruchu.

Tak, ako bolo vyššie uvedené, dobromyseľnosť nadobúdateľa v tom, že mu vec patrí, možno usudzovať iba z okolností, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, a z ktorých možno vyvodiť, že sa dôvodne považuje za vlastníka veci. Z hľadiska objektívneho posúdenia je potom dobromyseľnosť daná vtedy, ak držiteľ veci, pri zachovaní bežnej a náležitej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti a povahu daného prípadu rozumne na každom subjekte požadovať, nemal alebo nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec, ktorú fakticky ovláda (užíva), patrí. V tomto prípade, práve postup žalovanej, ktorý absolútne ignoroval v tom čase platnú právnu úpravu, presvedčil súd o tom, že jeho skutkové tvrdenie o dobromyseľnosti

užívania predmetných nehnuteľností nekorešponduje skutočnosti, keď vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam žalovaná nekonala tak, aby svoje vnútorné presvedčenie o nadobudnutí vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam prechodom z vlastníctva štátu k 1.5.1991 relevantne prejavila navonok. Žalovaná napriek jednoznačnosti právnej úpravy zákona č. 138/1991 Zb., na ktorý sa odvolával, nepodal v zákonom stanovenej lehote (sám, resp. prostredníctvom ním zriadenej príspevkovej organizácie PATREK) návrh na zápis zmeny vlastníka v evidencii nehnuteľností, ku ktorému bolo potrebné priložiť listinu podľa § 14 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb. a do 22.10.1997 ani neinicioval a nevykonal žiadne kroky pre to, aby v evidencii nehnuteľností, resp. katastri nehnuteľností (ktorý je relevantnou evidenciou nehnuteľností nachádzajúcich sa na území SR a ich vlastníkov a vo vzťahu k tretím subjektom je výpis z listu vlastníctva relevantným dokladom preukazujúcim vlastnícke právo ku konkrétnej nehnuteľnosti) došlo k prepisu údajov o vlastníkovi nehnuteľností, ktorých sa žalovaná podľa jej skutkového tvrdenia počnúc od 01. 05. 1991 cítila byť vlastníkom. Žalovaná až v roku 1997 podala na príslušný správny orgán návrh na zápis vlastníckeho práva (návrh z 22. 10. 1997, podaný dňa 23. 10. 1997) a až na základe takéhoto návrhu bola žalovaná zapísaná do evidencie katastra nehnuteľností ako vlastníka nehnuteľností - pozemkov (ktoré pôvodne tvorili „výmerovú parcelu“ č. 4247/1 v zmysle výmeru o vlastníctve pôdy č. 2881/48-10/B zo 6.5.1948). Súd tiež poukazuje na údaje zapísané na LV č. XXX pre kat. úz. Z., v zmysle ktorých bol za vlastníka tam uvedených nehnuteľností (ktoré boli potom na základe návrhu žalovaného z 22.10.1997 zapísané do vlastníctva žalovaného na LV č. XXX pre kat. úz. Z.) zapísaný na základe hospodárskej zmluvy z roku 1982 pod položkou výkazu zmien č. 21/82 Československý štát - Okresná správa cestovného ruchu - v celosti, pričom na základe položky výkazu zmien č. 22/95 bola ako vlastníka zapísaná Okresná správa cestovného ruchu Komárno ako výlučný vlastníka (v údajoch o titule nadobudnutia je uvedené: 983/94 - žiadosť o zápis z 27. 07. 1994 - položka výkazu zmien 38/94, 610/82-21/82 položka výkazu zmien 22/95). I uvedené vyvracia skutkové tvrdenie žalovanej o tom, že s nehnuteľnosťami nakladala ako vlastníka od 01. 05. 1991, keď ešte v roku 1994 a 1995 došlo k zmene zápisu údajov na LV č. XXX pre kat. úz. Z. a ako vlastníka bol pod položkou výkazu zmien č. 22/95 zapísaný subjekt: Okresná správa cestovného ruchu Komárno. Z uvedeného potom súd dospel k jednoznačnému záveru, že žalovaná oprávnene mohla nadobudnúť presvedčenie, že s predmetnými nehnuteľnosťami nakladá ako vlastníka až momentom, kedy boli predmetné nehnuteľnosti zapísané do jej vlastníctva na LV č. XXX pre kat. úz. Z., pretože až momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností navonok demonštrovala svoje vnútorné presvedčenie o tom, že je vlastníkom predmetných nehnuteľností. Vydržacia doba v danom prípade podľa názoru súdu začala plynúť až v roku 1997 (najskôr momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností, t. j. 23. 10. 1997). Nakoľko do momentu podania žaloby v tomto spore (dňa 12. 12. 2002) a ani do momentu upresnenia petitu žaloby (podaním žalobcov z 03. 02. 2006) nedošlo k uplynutiu 10-ročnej vydržacej doby, keďže táto bola podaním žaloby, resp. najneskôr upresnením petitu žaloby prerušená, k nadobudnutiu vlastníckeho práva žalovaného k predmetným nehnuteľnostiam vydržaním nedošlo.“

88. Odvolací súd konštatoval, že ... „je nevyhnutné prisvedčiť právnomu záveru súdu prvej inštancie, že žalovaná oprávnene mohla nadobudnúť presvedčenie, že s predmetnými nehnuteľnosťami nakladá ako vlastníka až momentom, kedy boli predmetné nehnuteľnosti zapísané do jej vlastníctva na LV č. XXX pre kat. úz. Z., na dôkaz čoho až momentom podania návrhu

na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností navonok preukázateľne demonštroval svoje vnútorné presvedčenie preukazujúce skutočnosť, že je skutočne vlastníkom predmetných nehnuteľností. Rovnako tak je nevyhnutné prisvedčiť právnomu záveru súdu prvej inštancie aj v tom smere, že vydržacia doba začala plynúť najskôr momentom podania návrhu na zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností dňa 23. 10. 1997 (resp. vonkajšou manifestáciou žalovanej svedčiacou tomu, že je vlastníkom sporných nehnuteľností). Vzhľadom na vyššie uvedený právny názor je teda nevyhnutné prijať záver o dôvodnosti žaloby žalobcov v tom, že im vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam patrí, pretože od podania žaloby dňa 12. 12. 2002 ani do upresnenia jej petitu dňa 03. 02. 2006, neplynula nepretržitá vydržacia doba.“

89. Odvolací súd predmetnú právnu otázku zodpovedal kladne a na tomto právnom závere založil podstatu svojej argumentácie, prečo sa žalovaná nestala oprávneným držiteľom pred zápisom do katastra nehnuteľností.

90. Podľa názoru dovolateľky ustanovenie § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemožno vykladať tak, aby jej dobromyseľnosť bola posudzovaná prednostne na základe tej okolnosti, že nepostupovala v súlade s § 14 ods. 1 zákona o majetku obcí a neprihliadlo sa na ďalšie okolnosti. Splnenie povinnosti protokolárne prevziať nehnuteľnosť a dať ju zapísať do katastra nehnuteľností môže byť maximálne jednou zo všetkých okolností, ktoré je potrebné zohľadniť pri skúmaní oprávnenej držby, nemožno ju však nad ostatné okolnosti nadradovať alebo ostatné okolnosti nezohľadniť len preto, že táto okolnosť nastala.

91. Uvedené ustanovenie treba podľa dovolateľa vykladať tak, že splnenie povinnosti protokolárne prevziať nehnuteľnosť a dať ju zapísať do katastra nehnuteľností môže byť maximálne jednou zo všetkých okolností, ktoré je potrebné zohľadniť pri skúmaní oprávnenej držby, nemožno ju však nad ostatné okolnosti nadradovať alebo ostatné okolnosti nezohľadniť len preto, že táto okolnosť nastala. Vzájomný vzťah a význam jednotlivých okolností, ktoré majú vplyv na skúmanie dobromyseľnosti držiteľa je potrebné vždy skúmať vo vzájomnej súvislosti a podľa konkrétnych okolností prípadu.

92. Z ustanovenia § 134 Občianskeho zákonníka vyplýva, že držiteľ musí byť v dobrej viere so zreteľom na všetky okolnosti, pričom takúto dobrú vieru je potrebné hodnotiť objektívne, nielen z hľadiska subjektívneho presvedčenia držiteľa, t. j. je potrebné posúdiť, či držiteľ pri bežnej opatrnosti, ktorú možno s ohľadom na okolnosti vyžadovať nemohol mať pri vstupe do držby a po celú vydržaciú dobu pochybnosti, či mu vec patrí. Vo všeobecnosti platí, že dobromyseľnosť zaniká v okamihu, kedy sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosti o tom, že mu vec právom patrí, alebo že je subjektom práva, ktorého obsah vykonáva. Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, veci, ku ktorým patrilo právo hospodárenia štátnym podnikom, rozpočtovým, príspevkovým organizáciám a drobným prevádzkarňam národných výborov, ku ktorým prešla zakladateľská alebo zriaďovateľská funkcia na obec podľa osobitného predpisu, prechádzajú z majetku Slovenskej republiky do vlastníctva obce, na území ktorej sa nachádzajú.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, o prechode vlastníctva vecí, postúpení majetkových práv a záväzkov sú povinné spísať odovzdávajúce a nadobúdajúce právnické osoby

písomné protokoly. O prechode práva hospodárenia k veciam a postúpení majetkových práv a záväzkov do správy organizácií spíšu protokoly orgány miestnej štátnej správy, obecné zastupiteľstvá a organizácie.

Podľa § 14 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb. zápis prechodu vlastníckeho práva štátu na obec podľa osobitného zákona) vykonajú príslušné strediská geodézie na základe zoznamov potvrdených orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom.

Podľa § 14 ods. 4 zákona č. 138/1991 Zb. (od 20. 07. 1996 ods. 6) obce, mestá, mestské časti a organizácie založené alebo zriadené obcou sú povinné podať do 12 mesiacov od účinnosti tohto zákona návrh na zápis do evidencie nehnuteľností. Ak sa nadobudnutie majetku viaže na ďalšie podmienky, 26) sú povinné podať návrh do 12 mesiacov od prevzatia majetku.

Zákon o majetku obcí nadobudol účinnosť dňom 01. 05. 1991 (§ 18 zákona č. 138/1991 Zb.).

Podľa § 2 ods. 1 zák. č. 22/1964 Zb. o evidencii nehnuteľností, platnom do 31. 12. 1992, v evidencii nehnuteľností sa vyznačujú všetky nehnuteľnosti s uvedením druhov pozemkov (kultúr), výmer a spôsobu užívania; ďalej vlastnícke vzťahy, správa národného majetku, právo trvalého užívania národného majetku, právo osobného užívania pozemkov, obmedzenie vlastníckych práv a iné skutočnosti týkajúce sa nehnuteľností potrebné pre národné hospodárstvo.

Podľa § 4 zák. č. 22/1964 Zb. evidenciu nehnuteľností udržujú orgány geodézie v súlade so skutočným stavom na základe ohlásených zmien, miestneho vyšetrenia, prípadne merania, a za súčinnosti orgánov, organizácií a občanov, ktorých sa týka (ods. 1). Orgány a organizácie predložia rozhodnutia miestne príslušnému orgánu geodézie najneskoršie do šesťdesiatich dní po tom, keď nadobudli právoplatnosť, a iné listiny do šesťdesiatich dní odo dňa vzniku právneho vzťahu (ods. 3).

V zmysle § 34 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností (rovnako § 7 ods. 1 zákona č. 265/1992 Zb. o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam) vlastnícke právo, ktoré vzniklo zo zákona, sa do katastra zapisuje záznamom, a to na základe verejných listín a iných listín.

Podľa § 41 ods. 1 zák. č. 162/1995 Z. z. práva k nehnuteľnostiam sa vpisujú do listu vlastníctva a do súboru popisných informácií katastra; tým sa stávajú hodnovernými, prípadne aj záväznými údajmi katastra.

93. V danom prípade v zmysle zák. č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákona č. 518/1990 Zb. o prechode zakladateľskej alebo zriaďovateľskej funkcie národných výborov na obce mohlo dôjsť k delimitácii základných prostriedkov Okresnej správy cestovného ruchu Komárno (ktorá tento majetok nemala vo vlastníctve, iba v správe) na obec Patince len ako na vykonávateľa zriaďovateľskej alebo zakladateľskej funkcie.

94. Zákon č. 138/1991 Zb. k reálnemu prechodu vlastníckeho práva vyžaduje splnenie viacerých, zákonom presne stanovených podmienok. Ich splnením sa vytvára osobitné právne postavenie určitého druhu majetku, ktorý podlieha režimu prechodu vlastníckeho práva zo štátu na obec. Je zrejmé, že § 2 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. pre prechod majetku do vlastníctva obcí vyžaduje, aby išlo o: a) majetok štátu, b) ku ktorému patrilo ku dňu účinnosti zákona č. 369/1990 Zb. právo hospodárenia národným výborom, na území ktorých sa nachádzajú. Účelom ustanovenia § 2 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. bolo stanoviť časové hľadisko, ktoré je významné pre prechod

majetku štátu na obec. Zvolené legislatívne riešenie malo za cieľ (ako zásadu) vyjadriť, že ak 24. novembra 1990 (deň účinnosti zákona č. 369/1990 Zb.) patrilo národnému výboru k určitému majetku len právo hospodárenia, prešiel tento majetok 1. mája 1991 (deň účinnosti zákona č. 138/1991 Zb.) do vlastníctva obce (rozsudok NS SR sp. zn. 3Cdo/307/2013).

95. Vzhľadom na správnosť záveru o nulite rozhodnutia ONV z roku 1955 o pridelení nehnuteľností, ktoré boli (nezrušeným) výmerom pridelené do vlastníctva právnym predchodcom žalobcov a toto ich vlastníctvo nezaniklo, bolo potrebné sa vysporiadať s otázkou, či nedošlo k vydržaniu vlastníctva podľa § 130 OZ obcou, odvodzujúcou oprávnenosť a dobromyseľnosť držby odo dňa účinnosti zákona o majetku obcí (od 01. 05. 1991) na základe presvedčenia, že vlastníkom bol štát, s ohľadom na delimitáciu základných prostriedkov z Okresnej správy cestovného ruchu Komárno na MNV Patince.

96. Oprávnená držba vyžaduje súčasné spojenie dvoch podmienok, a to dobromyseľnosti držiteľa o tom, že mu vec patrí a danosť tejto dobromyseľnosti so zreteľom na všetky okolnosti. Dobromyseľnosť, spočívajúca v presvedčení držiteľa, že je vlastníkom veci, musí byť posudzovaná objektívne, nielen z jeho subjektívneho náhľadu. Do úvahy je preto potrebné vziať, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú s ohľadom na konkrétne okolnosti možno spravodlivo požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, či mu vec patrí, predovšetkým pri vstupe do držby a následne počas celej vydržacej doby.

97. Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/169/2020, uviedol: Prelomenie zásady „*nemo ad alium plus iuris transfere potest, quam ipse habet*“ nemožno ... automaticky uplatňovať na každého nadobúdateľa nehnuteľností, ale k nej dochádza len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejmé, že takýto nadobúdateľ bol dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol. Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prisne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe. O dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú možno od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri (evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí.

98. V zmysle Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., účinného od 1. januára 1951, nemali obce právnú subjektivitu ako právnické osoby. Hoci obce existovali ako územné jednotky, ako orgány (a teda právnické osoby) prestali na Slovensku existovať od účinnosti nariadenia Predsedníctva SNR č. 26/1945 Zb. a ich právomoci prevzali národné výbory. Toto ich postavenie nezmenil ani zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, ktorý navyše až do svojej zmeny zákonom č. 131/1982 Zb., účinnej od 1. apríla 1983 vôbec neumožňoval nadobúdanie vlastníctva vydržaním a len od 1. januára 1992, po zmene zavedenej zákonom č. 509/1991 Zb., sa spôsobilým subjektom vydržania stali aj právnické osoby, teda aj obce (ktoré sa stali právnickými osobami na základe § 1 ods. 1 veta druhá zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení).

Podľa § 11 zákona č. 265/1992 Zb. o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam (účinný od 01. 01. 1993, zrušený od 01. 01. 1996) ten, kto vychádza zo zápisu v katastri vykonanom po dni účinnosti tohto zákona, je dobromyseľný, že stav katastra zodpovedá skutočnému stavu veci.

99. V zmysle § 4 zák. č. 22/1964 Zb. i § 7 ods. 1 zákona č. 265/1992 Zb. v spojení s § 17 ods. 2 zákona č. 266/1992 Zb. o katastri nehnuteľností (platný od 01. 01. 1993 zrušený od 1.1.1996 zákonom č. 162/1995 Z. z.) práva uvedené v § 1 ods. 1, ktoré vznikli, zmenili sa alebo zanikli zo zákona, rozhodnutím štátneho orgánu, príklepom licitátora na verejnej dražbe, vydržaním, prírastkom a spracovaním, sa zapisujú záznamom (ďalej len „záznam“) údajov na základe listín vyhotovených štátnymi orgánmi a iných listín, ktoré podľa osobitných predpisov potvrdzujú alebo osvedčujú právne vzťahy, do katastra; do katastra sa zaznamenávajú vpisom do listov vlastníctva a tým sa stávajú záväznými a hodnovernými údajmi katastra. Osobitnú záznamovú listinu pre zápis vlastníctva obce ustanovil zákon č. 138/1991 Zb. v jeho ustanovení § 14 ods. 2.

100. Rovnako zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), účinný od 01. 01. 1996 v ustanovení § 35 ods. 2 písm. c) ako súčasť návrhu na vykonanie záznamu vyžaduje verejnú listinu alebo inú listinu, ktorá potvrdzuje právo k nehnuteľnosti.

101. Záznamy nemožno vykonávať bez akéhokoľvek preskúmania doručenej listiny. Aj pri vykonaní záznamu treba skúmať, či ide o listinu, ktorá podľa zákona potvrdzuje práva k nehnuteľnosti. Záznam má tzv. „evidenčné účinky“, avšak nemožno mu úplne odoprieť právne účinky: zápisom údajov do katastra sa niektoré údaje katastra stávajú záväznými a hodnovernými (§ 41 KZ), každý je od toho okamihu povinný používať ich pri nakladaní s nehnuteľnosťami (§ 71 ods. 1 a 2 KZ). Zároveň môžu mať údaje zapísané záznamom vplyv na posudzovanie dobromyseľnosti účastníkov občianskoprávných vzťahov (ako jednej z podmienok vydržania vlastníckeho práva k veci a práva zodpovedajúceho vecnému bremenu).

102. V okolnostiach daného prípadu, kedy štát vlastníkom sporných nehnuteľností nebol, a teda k prechodu vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam na obec dňom 01. 05. 1991 ex lege dôjsť nemohlo, bolo podľa názoru dovolacieho súdu pre posúdenie dobromyseľnosti žalovanej obce rozhodné, prvoradé a podstatné predovšetkým preukázanie existencie písomného protokolu o prechode vlastníctva vecí, postúpení majetkových práv a záväzkov, spísaného odovzdávajúcou a nadobúdajúcou právnickou osobou v súlade s § 14 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb., ako aj zápis prechodu vlastníckeho práva štátu na obec príslušnými strediskami geodézie na základe zoznamov potvrdených orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom (§ 14 ods. 2 zák. č. 138/1991 Zb.). Bez uvedených listín obec ako právnická osoba nemôže tvrdiť s vnútorným presvedčením, že konkrétne (sporné) nehnuteľnosti užíva ako svoje, jej vlastnícky patriace.

103. Zo skutkových zistení súdu prvej inštancie v danom prípade vyplýva, že žalovaná v priebehu konania nielenže skutkovo netvrdila dodržanie zákonného postupu v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. a existenciu relevantných listín, ktoré by preukázali, že vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníckeho práva prechodom vlastníctva zo štátu na obec podľa zákona č. 138/1991 Zb. bola

dobromyseľná, teda že s predmetnými nehnuteľnosťami oprávnene nakladala ako so svojím vlastníctvom, ale ich existenciu v konaní ani nepreukázala. Listiny, ktoré žalovaná predložila v priebehu sporu - zriaďovaciu listinu, jej zmeny a dodatky, nájomné zmluvy a ďalšie, nepreukázali jej dobromyseľnosť - oprávnenosť vnútorného presvedčenia o tom, že s predmetnými pozemkami tvoriacimi areál termálneho kúpaliska Patince nakladá počnúc od 01. 05. 1991 ako so svojím vlastníctvom.

104. Dobromyseľnosť ani ospravedlniteľnosť omylu nemožno vyvodiť zo zanedbania obvyklej opatrnosti. Žalobca nepreukázal okamih vstupu do držby a ani užívanie nehnuteľností po celú vydržaciú dobu. Zákon č. 138/1991 Zb. pre prechod vlastníctva štátu na obce predpokladal spísanie (tzv. delimitačných) protokolov o prechode vlastníctva odovzdávajúcimi a preberajúcimi právnickými osobami (§ 14 ods. 1), resp. pre následný zápis vlastníctva strediskom geodézie vyžadoval zoznam, potvrdený miestnym orgánom štátnej správy a zastupiteľstvom obce (§ 14 ods. 2).

105. Obec mala zákonnú povinnosť podať do 12 mesiacov od účinnosti tohto zákona návrh na zápis do evidencie nehnuteľností (zákon však neupravuje sankciu zániku vlastníctva v prípade nedodržania tejto lehoty - poznámka dovolacieho súdu).

Samo nadobudnutie účinnosti zákona č. 138/1991 Zb. v prípade domnelého nadobudnutia vlastníctva od nevlastníka však neznamená bez ďalšieho, že obec skutočne vstúpila do oprávnenej držby, teda že začala nakladať s vecou ako vlastnou; pre posúdenie okamihu vstupu obce do oprávnenej držby je v takom prípade nadobudnutie účinnosti zákona č. 138/1991 Zb. irelevantné (túto skutočnosť možno posudzovať len ako domnelý nadobúdací titul).

Obec ako tvrdený držiteľ pri bežnej opatrnosti, ktorú možno s ohľadom na okolnosti vyžadovať, mohla mať nielen pri vstupe do držby, ale aj po celú vydržaciú dobu pochybnosti, či jej nehnuteľnosti patria, keď ako samosprávna jednotka má okrem iného aj zákonnú povinnosť viesť majetok v účtovníctve podľa osobitného predpisu.

I keď (delimitačné) protokoly majú len deklaratórnu funkciu, § 14 zákona stanovil zákonnú povinnosť ich vyhotovenia pre odovzdávajúce a nadobúdajúce subjekty a žalovaná (obec) nepodala návrh na zápis tvrdeného vlastníckeho práva do evidencie nehnuteľností v takom čase, aby mohla uplynúť vydržacia doba pre nadobudnutie vlastníctva obcou vydržaním.

106. Dovolací súd dospel k záveru, že bez preukázania existencie písomného protokolu o prechode vlastníctva vecí, spísaného odovzdávajúcou a nadobúdajúcou právnickou osobou v súlade s § 14 ods. 1 veta prvá zákona č. 138/1991 Zb., resp. zoznamov potvrdených orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom (§ 14 ods. 2 zákona č. 138/1991 Zb.) obec nemôže oprávnene tvrdiť, že veci (konkrétne určené nehnuteľnosti), ktoré v skutočnosti od štátu nenadobudla, užíva v dobrej viere, že jej patria; neunesie tak dôkazné bremeno ohľadom tvrdenia svojej dobromyseľnosti. Samotná táto okolnosť vylučuje dobrú vieru žalovanej. Z citovaných ustanovení zákona o majetku obcí teda vyplýva, že obec nemôže svoje vnútorné presvedčenie o tom, že jej sporné nehnuteľnosti patria, odvodzovať čisto od nadobudnutia účinnosti zákona č. 138/1991 Zb.

107. Práve zoznam, potvrdený orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom (§ 14 ods. 2 zák. č. 138/1991 Zb.), je potrebné považovať za listinu potvrdzujúcu, ktorý konkrétny majetok (identifikovaný parcelným číslom, č. LV a katastrálneho územia) prechádza do majetku obce, na základe ktorej listiny sa vlastníctvo obce zaznamená v katastri nehnuteľností; až z takého zoznamu možno odvodiť dobromyseľnosť obce, že je vlastníkom tej-ktorej nehnuteľnej veci. Je potrebné uviesť, že aj v čase nadobudnutia účinnosti zák. č. 138/1991 Zb. bola v zmysle § 4 zák. č. 22/1964 Zb. zakotvená zákonná povinnosť orgánov a organizácií ku zmene zápisov v evidencii nehnuteľností predložiť orgánu geodézie rozhodnutia a iné listiny v určitej lehote.

108. Potreba vyhotovenia uvedených listín ako potvrdenia o nadobudnutí konkrétne označených nehnuteľností vyplýva priamo zo zákona, preto sa obec nemôže odvolávať na prípadnú nedostatočnú kvalifikáciu starostu, členov zastupiteľstva, prípadne zamestnancov obce, ani na nedostatok finančných prostriedkov, početnosť nehnuteľností v jej vlastníctve, prípadne na zánik odovzdávajúcich organizácií a „ťažkostí“ pri zisťovaní iného subjektu, oprávneného na vyhotovenie, resp. opravy delimitačného protokolu.

109. Rovnako je nedôvodná námietka dovolateľky, že bola dobromyseľná aj na základe zásady hodnovernosti záznamov v katastri nehnuteľností; hodnovernými sa totiž údaje katastra stali najskôr od účinnosti zákona č. 162/1995 Z. z. (§ 41 ods. 1).

Dobromyseľnosť v tom, že stav katastra zodpovedá skutočnému stavu veci, nemohla byť daná ani podľa zákona č. 265/1992 Zb. o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam (§ 11), keďže zápis o vlastníctve štátu nebol vykonaný po dni účinnosti tohto zákona.

110. Pokiaľ zákonodarca predpokladal u obcí určitú aktivitu, bolo to práve v záujme právnej istoty relevantných subjektov práva. Vyžadovanie splnenia uvedených povinností preto nemožno považovať za nespravodlivú požiadavku. Ak sa v danom prípade obec neprihlásila o svoj majetok spôsobom, kvalifikovaným v uvedenom ustanovení včas a urobila tak až v roku 1997, vydržacia doba desiatich rokov nemohla začať plynúť skôr.

111. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že samotná okolnosť včasného nepreukázania zoznamu v zmysle vyššie uvedeného je okolnosťou, ktorá do 23. októbra 1997 vylučuje dobromyseľnosť obce o tom, že jej sporné nehnuteľnosti patria; vnútorné presvedčenie obce (starostu, resp. zastupiteľstva) o tom, že patria obci, mohlo byť založené najskôr (až) na základe zoznamu potvrdeného orgánom miestnej štátnej správy a obecným zastupiteľstvom podľa § 14 ods. 2 zákona o majetku obcí ako podkladu pre zápis vlastníctva do katastra nehnuteľností. Jeho predloženie až v roku 1997 bolo okolnosťou, ktorá samotná postačovala pre záver o nedostatku dobromyseľnosti obce do času podania návrhu na zápis do katastra nehnuteľností.

36.**R O Z H O D N U T I E**

Pri škode na zdraví predstavovanej sťažiením spoločenského uplatnenia je to práve trvalosť následku, ktorá činí stav poškodeného ustáleným (§ 4 ods. 2 písm. a/ a contrario v spojení s § 9 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb.) a ak sa pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia vychádza zo základného počtu bodov, ktorým bolo toto sťaženie ohodnotené v lekárskom posudku (§ 9 ods. 1 vyhlášky), premlčacia doba na uplatnenie nároku nemôže začať plynúť skôr, než došlo ku konštatovaniu trvalosti (ustálenia) lekárskeho posudkom.

O prekážku veci právoplatne rozsúdenej nemôže ísť vtedy, ak príslušný čiastkový nárok, uplatnený až v neskoršom konaní, vôbec nebol predmetom konania skoršieho.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. januára 2026 sp. zn. 6Cdo/22/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Poprad (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27. januára 2022, č. k. 7C/160/2015-240 žalobu žalobcu zamietol a náhradu trov konania sporovým stranám nepriznal. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil právne ustanoveniami §§ 100 a 101, § 106 ods. 1 a 2 a § 444 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „OZ“) a § 1, § 4 ods. 1 a ods. 2 písm. a), § 5 ods. 2, § 6 ods. 1, § 7 ods. 1 aj 2 a § 9 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov o odškodnení bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia (i tejto v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „vyhláška č. 32/1965 Zb.“). V posudzovanej veci základom spornosti vzťahov strán sporu bola otázka, či zdravotný stav žalobcu s ohľadom na jeho dlhodobú liečbu a všetky doposiaľ vykonané operácie odôvodňoval (popri už priznanom mimoriadnom sťažiení spoločenského uplatnenia v konaní vedenom súdom prvej inštancie pod sp. zn. 11C/297/2001) priznanie (takto už ďalšieho) mimoriadneho zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia v sume 199 163,51 €, a to za zdravotné následky, ktorých vývoj sa pri pôvodnom hodnotení zdravotného stavu žalobcu nepredpokladal a neboli preto hodnotené ako trvalé.

2. Súd prvej inštancie v konaní ustálil, že 26. decembra 1999 došlo v obci K. k dopravnej nehode, následkom ktorej utrpel žalobca (v tom čase maloletý vo veku XX rokov) škodu na zdraví. Za uvedený skutok bol žalovaný právoplatne odsúdený a vznikla mu povinnosť škodu žalobcovi nahradiť. Žalovaný bol poistený pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenej prevádzkou motorového vozidla v Slovenskej poisťovni, a.s., ktorej práva a povinnosti prešli od 1. januára 2002 na Slovenskú kanceláriu poisťovateľov, v konaní zastúpenú spoločnosťou Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s. (ďalej tiež len „intervenientka“). Na základe znaleckého posudku (ďalej tiež len „ZP“) R. Q. Z. z 22. novembra 2000, č. 22/2002 a ZP R. Š. R. č. 6/2002 bola v konaní

vedenom na súde prvej inštancie pod sp. zn. 11C/297/2001 žalobcovi rozsudkom z 2. februára 2006 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) z 10. mája 2007 sp. zn. 4Co/167/2006 priznaná titulom sťaženia spoločenského uplatnenia (ďalej tiež len „SSU“) suma 4 176 000 niekdajších Sk (dnes 138 617,81 €), keď odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie čo do zvyšku žalobcovho nároku vo vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol, a to v rozsahu priznanej sumy za SSU 8 700 000 Sk - dnes 288 787,09 €), pričom bodové ohodnotenie náhrady za SSU bolo podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. znalcom určené v rozsahu 1 450 bodov. Nižšie súdy hodnotili (v pôvodnom konaní) prípad ako výnimočný, hodný mimoriadneho zreteľa so zreteľom na nenávratné vylúčenie žalobcu na plnom osobnom, rodinnom a spoločenskom živote. Keďže žalobca sa nevenoval vo zvýšenej miere činnosti v kultúrnom, či športovom živote, zvýšenie SSU na 100-násobok základného bodového ohodnotenia mu nebolo priznané. U žalobcu nebol (v čase prvého hodnotenia vo veku XX rokov) predpoklad zlepšenia jeho zdravotného stavu liečením alebo rehabilitáciou a hodnotené trvalé a nenávratné následky odkázali žalobcu natrvalo na pomoc jeho okolia. Tomuto zodpovedal 50-násobok zvýšenia odškodnenia za SSU s hodnotou bodu 60 Sk ($1\,450 \times 50 \times 60 =$ suma 4 350 000 Sk, dnes 144 393,55 €, od ktorej bolo potrebné odčítať plnenie intervenientky v sume 174 000 Sk, dnes 5 775,74 €).

3. Žalobca (v prejednávanej veci) požadoval mimoriadne zvýšenie SSU z dôvodu znaleckého hodnotenia následkov, ktorých vývoj sa pri pôvodnom hodnotení u neho nepredpokladal, a to na základe ním predloženého nového ZP R. R. K. zo 7. augusta 2015 (žalobca vo veku XX rokov), ktorým v zmysle vyhlášky č. 32/1965 Zb. ohodnotil jeho zdravotný stav na 3 450 bodov. S poukazom na § 5 ods. 2 vyhlášky č. 32/1965 Zb. (pri určení náhrady za SSU po zhoršení následkov sa odpočíta bodové ohodnotenie náhrady SSU určené pôvodným ZP) sa domáhal náhrady v rozsahu 2 000 bodov ($3\,450 - 1\,450$), pričom následky hodné osobitného zreteľa predstavovali v číselnom vyjadrení sumu 199 163,51 € ($2\,000 \times 60 \times 50 = 6\,000\,000$ Sk, prepočítaných tak ako aj sumy uvedené vyššie konverzným kurzom 30,126 Sk za 1 euro). V tomto novom ZP boli bodovo hodnotené aj tri položky (269, 303 a 314c), ktoré v ZP č. 22/2002 a ZP č. 6/2002 neboli hodnotené ako trvalé následky, neboli preto bodované a v pôvodnom konaní zohľadnené. Zdravotný stav žalobcu bol následne v konaní opakovane hodnotený viacerými znalcami. ZP č. 20/2019 R.. P. K. z 23. marca 2019 (znalca ustanoveného súdom) zdravotný stav žalobcu ohodnotil na 4 100 bodov a tento znalec v predloženom posudku uviedol, že rozsah trvalých následkov je potrebné hodnotiť k dátumu, kedy boli detegované a popísané. Ak znalci v roku 2002 (ZP č. 22/2002 R. Q. Z. a ZP č. 6/2002 R. Š. R.L.) nehodnotili vyššie zmienené tri položky ako trvalé následky (ťažké poruchy reči, poruchy okohybných svalov, epilepsiu, únik moču a stolice), buď tieto následky prehliadli (čo pokladal za vylúčenie), alebo ich pokladali za len prechodné a predpokladali zlepšenie do budúcnosti (a teda aj ich hodnotenia v zmysle trvalých následkov za predčasné), alebo skutočne tieto následky prítomné neboli a objavili sa až neskôr. Podľa jeho názoru sa otázkou ustálenia zdravotného stavu znalci v roku 2002 prednostne nezaoberali a v dobrej viere vystavili posudok s obodovaním trvalých následkov k tomuto času. Znalec tiež poukázal na skutočnosť, že zdravotný stav žalobcu bol v čase vypracovania jeho ZP (vo veku žalobcu XX rokov) už ustálený a iný, ako bol pri skorších hodnoteniach v rokoch 2002 a 2015. Následne 13. septembra 2021 bol (vo veku žalobcu XX rokov) v konaní vypracovaný kontrolný ZP č. 23/2021 K. D. znalecká organizácia s.r.o. (ktorá bola ustanovená v konaní na námietku intervenientky k ZP R. K., ďalej len „K. D.“).

Tá k veci uviedla, že tvrdenie žalobcu o zhoršení jeho zdravotného stavu nie je založené na objektívnych lekárskech podkladoch, pretože od roku 2001 nedošlo k zhoršeniu jeho zdravotného stavu, ale naopak (a to napriek ťažkým poškodeniam) k zlepšeniu a stabilizácii. Nepovažovala preto za dôvodné posudzovať mimoriadne zvýšenie SSU. K. D. v ZP tiež uviedla, že u žalobcu neexistujú (v dôsledku nehody z 26. decembra 1999) následky na zdraví, ktorých vývoj sa v pôvodnom konaní pri ich hodnotení nepredpokladal. K. D. tiež uviedla, že pôvodne nehodnotené položky č. 269, 303 a 314c sa hodnotia osobitne a nie sú zahrnuté v pôvodne hodnotenej položke č. 251. Zároveň uviedla, že tieto následky sa prejavili (ako trvalé) už pri hodnotení ZP č. 22/2002 z 22. novembra 2000 (R.. Q. Z.) a bolo ich možné už vtedy takto hodnotiť a k ustáleniu zdravotného stavu žalobcu došlo v čase ukončenia liečby v Q. (od 14. februára do 28. marca 2018).

4. Súd prvej inštancie po oboznámení sa so všetkými znaleckými posudkami uzavrel, že žalobu je potrebné zamietnuť v celom rozsahu ako nedôvodnú. Považoval za nepreukázané podstatné tvrdenie žalobcu, že jeho zdravotný stav sa nezlepšil a neustále sa zhoršuje, keďže ten sa naopak (podľa vyjadrenia K. D.) od roku 2001 zlepšil a stabilizoval. Ďalej vyslovil, že nemohol opätovne rozhodovať o zvýšení SSU, keďže o tom už bolo právoplatne rozhodnuté v pôvodnom konaní (sp. zn. 11C/297/2001), a to aj napriek tomu, že niektoré položky (č. 303, 269 a 314c) neboli v pôvodnom konaní zohľadnené, lebo ich neobsahovala žaloba. K uvedenému ešte doplnil, že ak takéto trvalé následky pod uvedenými položkami neboli predmetom pôvodnej žaloby, bránila tomu vada alebo neúplnosť pôvodnej žaloby. Za podstatné považoval vyjadrenie K. D. v kontrolnom ZP, že žalobou uplatnené tri položky (pôvodne nebodované) v pôvodnom konaní mali a mohli byť hodnotené, lebo ich bolo možné už vtedy takto hodnotiť a uplatniť žalobou na súde, keďže trvalé následky sa prejavili už pri hodnotení v ZP R. Q. Z. z roku 2002. Ak si ich preto žalobca neuplatnil žalobou v pôvodnom konaní, ale až žalobou z 24. marca 2015, tieto boli uplatnené jednoznačne po uplynutí premlčacej doby podľa §§ 100, 101 a 106 OZ a na intervenientkou vznesenú námietku premlčania súd preto prihliadol. Predpokladom úspešnosti žaloby podľa okresného súdu by mohol byť len zhoršený stav žalobcu (§ 4 ods. 2 a § 5 ods. 2 vyhlášky č. 32/1965 Zb.), tento sa však mierne zlepšil, a to v čase od pôvodného konania až doposiaľ. Žalobca tak v konaní neunesol dôkazné bremeno o ním tvrdených skutočnostiach, keď nepreukázal zhoršenie jeho zdravotného stavu oproti tomu, ako bol tento zistený, hodnotený a napokon odškodnený v pôvodnom konaní. K ustáleniu zdravotného stavu žalobcu v čase ukončenia liečby v Q. (k marcu 2018) súd prvej inštancie konštatoval, že zdravotný stav bol u žalobcu jednoznačne ustálený už v roku 2002, v opačnom prípade by vec nebola právoplatne skončená. Uvedené preukázali ZP vydané v pôvodnom konaní a následne došlo ešte k zlepšeniu; k ustáleniu zdravotného stavu žalobcu po ukončení liečby v Q. teda došlo v pozitívnom slova zmysle (viac bod 43. rozsudku). Aj preto žalobu v zmysle § 444 OZ a §§ 1 a 4 a § 5 ods. 2 vyhlášky č. 32/1965 Zb. bolo treba zamietnuť, keďže neboli naplnené základné predpoklady pre priznanie mimoriadneho odškodnenia SSU.

5. Odvolací súd na odvolanie žalobcu rozsudkom z 8. novembra 2022 sp. zn. 1Co/26/2022 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a nepriznal stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd prejednal vec podľa § 378 ods. 1 a nasl. Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „CSP“) a to bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) majúť za to, že odvolanie nie

je dôvodné. K odvolacej námietke, že odôvodnenie napadnutého rozsudku je nedostatočné a nepresvedčivé a preto tiež arbitrárne, odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Nemal preto o správnosti právneho posúdenia prejednávanej veci súdom prvej inštancie pochybnosti a nezistil žiadne vady s možným následkom v podobe nesprávneho rozhodnutia vo veci alebo porušenia práva žalobcu na spravodlivý proces. Ďalšie odvolacie námietky nesprávnym uplatnením pravidla *res iudicata* na prejednávajúcu vec, ako aj nesprávnym posúdením premlčania (najmä pre závery kontrolného ZP K. D., podľa ktorého k ustáleniu zdravotného stavu žalobcu došlo až po ukončení liečby v Q. v marci 2018, čím bola potvrdená správnosť ZP R. P. K. a tiež správnosť postupu R. Q. Z. pri vypracovaní ZP č. 20/2002, správne nebudujúceho sporné tri položky, keďže žalobcov zdravotný stav v čase vyhotovenia tohto ZP ešte nebol ustálený a bodové ohodnotenie SSU má byť vykonané komplexne, so všetkými položkami naraz a prvý raz vtedy, keď už je zdravotný stav ustálený, t. j. v marci 2018) rovnako považoval (odvolací súd) za neopodstatnené. V zhode so súdom prvej inštancie konštatoval, že žalobca neunesol dôkazné bremeno o ním tvrdených skutočnostiach, nakoľko nepreukázal zhoršenie svojho zdravotného stavu oproti tomu, ako bol tento zistený, hodnotený a odškodnený v pôvodnom konaní. Výsledky vykonaného dokazovania podľa neho jednoznačne preukázali, že trvalé následky sa po úraze (v porovnaní s ich skorším hodnotením v pôvodnom konaní) nezmenili, keď po absolvovaní opakovaných rehabilitačných pobytov žalobcu v Q. naopak došlo k ich zmierneniu (zlepšeniu). Ďalej doplnil, že okamih ustálenia zdravotného stavu bol dôležitý najmä pre určenie existencie SSU v bežnom živote a pre vypracovanie lekárskeho posudku. Ustálenosť zdravotného stavu žalobcu bola kvalifikovane odôvodnená v kontrolnom ZP K. D., z ktorého je zrejmé, že k ustáleniu v tomto prípade došlo v čase ukončenia liečby v Q. k marcu 2018. Napriek práve uvedenému za podstatné pre posúdenie dôvodnosti a včasnosti uplatneného nároku žalobcom bol pre odvolací súd záver obsiahnutý v kontrolnom ZP K. D., že pôvodne nehodnotené položky č. 269, 303 a 314c ako trvalé následky žalobcu sa hodnotia osobitne (nie sú zahrnuté pod pôvodne hodnotenou položkou č. 251), avšak tieto sa prejavili už pri hodnotení znalcom R. Q. Z. v roku 2002 a už vtedy ich bolo možné takto hodnotiť. Žalobca v konaní podľa odvolacieho súdu nepreukázal, že v ním predloženom ZP R. K. sú hodnotené také trvalé následky, ktorých vývoj sa v čase pôvodného hodnotenia nepredpokladal (keď znalecky preukázané bolo, že tieto trvalé následky sa prejavili už pri hodnotení znalcom R. Q. Z. v roku 2002 a už vtedy ich bolo možné takto hodnotiť bez ohľadu na ustálenie zdravotného stavu žalobcu až v marci 2018). Ak položky, ktorých odškodnenia sa žalobca domáhal, bolo možné odškodniť už v čase pôvodného konania, námietka premlčania intervenientky aj podľa odvolacieho súdu bola dôvodnou.

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej tiež „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uplatnený dovolací dôvod odôvodnil tak, že nižšie súdy nesprávne posúdili právnu otázku premlčania nároku na náhradu škody na zdraví a právnu otázku použitia pravidla *res iudicata*, ktoré boli pre rozhodovanie vo veci samej kľúčové. Na základe nesprávneho právneho posúdenia vyslovili, že uplatnený nárok na mimoriadne zvýšenie SSU je podľa § 106 ods. 2 OZ premlčaný. Namietal, že nároky vyplývajúce z poškodenia zdravia bolo možné uplatniť až od času ustálenia jeho zdravotného stavu, a toto (ustálenie) bolo podstatné tiež v situácii, keď sa skôr stabilizovaný stav zmenil, aj keď za jeho pôvodné poškodenia mohla tá istá skutočnosť (poukazujúc v tejto súvislosti na § 5 ods. 2 vyhlášky

č. 32/1965 Zb.) K ustáleniu zdravotného stavu dovolateľa preukázateľne došlo až v marci 2018, ako sa uvádza v ZP K. D. a tiež v ZP R. K., teda aj so zreteľom na objektívnu a subjektívnu premlčaciu lehotu boli obe lehoty zachované, keď jeho zdravotný stav sa de facto ustálil až počas konania na súde prvej inštancie (pri podaní žaloby 24. marca 2015). Podľa dovolateľa malo ustálenie zdravotného stavu pre konanie význam, keďže až po ňom mohlo byť prvýkrát vykonané (riadne) bodové ohodnotenie SSU a až vtedy sa mohol prvýkrát reálne dozvedieť o výške náhrady škody pri SSU. Dovolateľ tiež namietal, že prvotná stabilizácia jeho zdravotného stavu bola zohľadnená v pôvodnom konaní na základe ZP R. Z., reflektujúceho trvalé následky poškodenia jeho zdravia, medzi tieto však spomínaný znalec nezahrnul sporné tri položky, keďže tieto poškodenia považoval za dočasné. Ten istý záver je obsiahnutý aj v ZP K. D. Zhoršenie zdravotného stavu spočívalo práve v skutočnosti, že poškodenia, ktoré boli pôvodne považované za len dočasné, sa stali trvalými a neodstrániteľnými následkami (čo potvrdzujú i ZP K. D. a R. K.). Podľa dovolateľa ďalej v prejednávanej veci nešlo zohľadniť pravidlo *res iudicata*, (veci právoplatne rozsúdenej), nakoľko sa jednalo (vo vzťahu k pôvodne nehodnoteným trom položkám) o novú skutočnosť. Aj keď v pôvodnom konaní boli diagnostikované predmetné poškodenia (položky č. 269, 303 a 314c) jednalo sa o iné lekárske, ako aj právne posúdenie týchto trvalých následkov, pretože tieto neboli pôvodne úmyselne zohľadnené ako trvalé následky, keď sa tu predpokladalo, že tieto sú odstrániteľné. Zo všetkých týchto dôvodov mal preto dovolateľ za to, že nárok uplatnil v lehote, ktorá bola zachovaná a preukázateľne došlo k zhoršeniu jeho zdravotného stavu, nižšie súdy ale v dôsledku riadenia sa opačným názorom a tiež pre záver o prekážke *res iudicata* sa odmietli žalobou zaoberať vecne. Podľa dovolateľa žiadna z ním nastolených právnych otázok nebola podľa dostupnej judikatúry dosiaľ riešená a neexistuje rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd alebo dovolací súd“), ktoré by mohlo byť použité, dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je preto daný. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozsudky nižších súdov a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

7. Žalovaný dovolací návrh nepodal.

8. Intervenientka na jeho strane navrhla dovolanie zamietnuť, zotrvávajúc na svojich skorších vyjadreniach. Podľa jej názoru žalobca nepreukázal zhoršenie jeho zdravotného stavu oproti tomu, ako tento bol zistený, hodnotený a odškodnený v pôvodnom konaní. Správne sú podľa nej kľúčové závery formulované nižšími súdmi, teda najmä to, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že poškodenia zdravia žalobcu boli zistené a konštatované bezprostredne po úraze, trvalé následky sa od ich hodnotenia vykonaného v pôvodnom konaní nezmenili (ale naopak tieto sa zmiernili a po vykonaných rehabilitáciách v Q. došlo - v porovnaní s rokom 2002 - k ich zlepšeniu), aj trvalé následky vo vzťahu k sporným trom položkám sa prejavili už pri hodnotení znalcom R.C. Q. Z. v roku 2002 (a už vtedy ich bolo možné takto hodnotiť) a žalobca tak nepreukázal, že v ním predloženom ZP R. R. K. zo 7. augusta 2015 boli hodnotené také následky, vývoj ktorých sa v čase pôvodného hodnotenia nepredpokladal, takže i vznesenie námietky premlčania je opodstatneným.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech boli vydané rozhodnutia oboch nižších súdov (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená

advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba považovať nielen za prípustné, ale aj za dôvodné. Obe dovolaním nastolené otázky boli nielen otázkami právnymi, ale i takými, na ktorých vyriešení jedným či druhým možným spôsobom záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež takými, ktoré v doterajšej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu neboli vyriešené ustálené.

10. Podľa § 444 OZ pri škode na zdraví sa jednorazovo odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia.

11. Podľa § 4 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje, ak poškodenie na zdraví má preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh (ďalej len „následky“). Odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia musí byť primerané povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a spoločnosti.

12. Podľa § 4 ods. 2 písm. a) vyhlášky č. 32/1965 Zb. odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia nepatrí za poškodenie prechodného rázu, ktoré vedie len k dočasnému sťaženiu spoločenského uplatnenia; za také poškodenie sa považuje i nepriaznivý zdravotný stav, so zlepšením ktorého možno podľa poznatkov lekárskej vedy počítat' v čase kratšom ako rok.

13. Podľa § 5 ods. 2 vyhlášky č. 32/1965 Zb. ak spoločenské uplatnenie občana bolo už obmedzené predchádzajúcimi zmenami zdravotného stavu, hodnotia sa iba následky, ktoré vznikli v dôsledku posudzovaného poškodenia na zdraví, prípadne viedli k podstatnému zhoršeniu predchádzajúcich zmien zdravotného stavu. Ak bol poškodený pre skoršie sťaženie spoločenského uplatnenia už odškodnený a ak sa odškodňuje nastavšie zhoršenie pôvodného poškodenia na zdraví, ktoré sa nepredpokladalo pri pôvodnom hodnotení, odpočíta sa mu zo sumy, ktorá by zodpovedala jeho terajšiemu stavu (§ 6 ods. 2), suma pôvodne z tohto dôvodu priznaná.

14. Podľa § 6 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia sa vychádza zo základného počtu bodov, ktorým bolo toto sťaženie ohodnotené v lekárskom posudku.

15. Podľa § 9 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. posúdenie sa vykoná, len čo stav poškodeného možno považovať za ustálený.

16. Podľa § 106 ods. 1 OZ, právo na náhradu škody sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá.

17. Občiansky zákonník viaže premlčanie práva na náhradu škody uplynutím tzv. subjektívnej dvojročnej premlčacej doby na podmienku vedomosti poškodeného a/ o škode - majetkovej ujme určitého druhu a rozsahu vyčísliteľnej v peniazoch do takej miery, aby poškodený mohol svoj nárok na náhradu škody uplatniť aj na súde a b/ o tom, kto za vzniknutú škodu zodpovedá. Začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby môže byť teda rozdielny vo vzťahu k vedomosti

poškodeného o škodcovi a k jeho vedomosti o škode (3Cdo/146/2010). Pre právo na náhradu škody spôsobenej na zdraví platí výlučne subjektívna premlčacia doba (§ 106 ods. 2, časť vety za bodkočiarkou OZ). Pojem „dozvie sa o škode“ vyjadruje nielen vedomosť poškodeného o protiprávnom úkone alebo udalosti, ktorou bola škoda spôsobená, ale i o tom, že mu vznikla ujma určitého druhu a rozsahu, ktorú je možné objektívne vyjadriť (vyčíslieť) v peniazoch, aby poškodený mohol svoj nárok na náhradu škody uplatniť na súde. Škoda predstavovaná sťažiením spoločenského uplatnenia teda vzniká, akonáhle sa po úraze a jeho prípadnom liečení ustáli zdravotný stav poškodeného natoľko, že je zrejmé, či a aké nepriaznivé následky úraz zanechal, teda či a v akom rozsahu došlo k sťaženiu spoločenského uplatnenia poškodeného. Aj ustanovenie § 9 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. totiž zakotvuje, že posúdenie sťaženia spoločenského uplatnenia sa vykoná, len čo stav poškodeného možno považovať za ustálený. O škode v týchto prípadoch sa teda poškodený dozvie v dobe, kedy je možné objektívne vykonať bodové ohodnotenie sťaženia jeho spoločenského uplatnenia, keďže až vtedy má k dispozícii skutkové okolnosti, z ktorých je možné škodu, resp. jej rozsah zistiť. Posúdenie otázky, kedy sa zdravotný stav poškodeného ustálil, je závislé na vyjadrení lekára (tu porovnaj tiež rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 13. júla 2001 sp. zn. 25Cdo 1169/2000).

18. V prejednávanej veci nižšie súdy považovali za podstatné pre právne posúdenie včasnosti a dôvodnosti uplatneného nároku dovolateľa tvrdenie obsiahnuté v kontrolnom ZP K. D., že tri (pôvodne nehodnotené) položky (č. 269, 303 a 314c) sa ako trvalé následky prejavili už pri hodnotení zdravotného stavu žalobcu znalcom R. Q. Z. v roku 2002, a už vtedy ich bolo možné (šlo) takto hodnotiť, bez ohľadu na to, že k ustáleniu zdravotného stavu žalobcu došlo až v marci 2018. Položky, ktorých odškodnenia sa žalobca domáhal v tomto konaní, bolo preto možné podľa ich názoru odškodniť už v čase pôvodného konania (sp. zn. 11C/297/2001), z ktorého dôvodu uplatnený nárok posúdili ako premlčaný s poukazom na ustanovenia §§ 100, 101 a 106 OZ.

19. Posúdenie otázky začatia plynutia lehoty na uplatnenie nároku na náhradu škody na zdraví spočívajúcej v sťažiení spoločenského uplatnenia poškodeného a súvisiacej otázky premlčania takéhoto práva so zreteľom k uvedenému vyššie nie je súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nakoľko v prípade jeho rozsudku sp. zn. 3Cdo/146/2010 ide práve o ono jedno rozhodnutie, ktorému sa nedostalo cti vstúpiť do obraznej siene slávy (tým, že by bolo príslušným kolégiom najvyššieho súdu schválené ako judikát a následne tiež publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky). Z pohľadu východísk ponúknutých takýmto rozhodnutím, ako aj ďalším už spomínaným rozhodnutím netvoriacim súčasť rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 CSP vôbec (keďže v jeho prípade ide o rozhodnutie najvyššieho súdu iného štátu) však namieste je prikloniť sa k záverom v nich vysloveným a tieto so zreteľom k formulácii prvej z dovolacích otázok v prejednávanej veci v časti dosiaľ judikátorne nepokrytej doplniť tak, že u škody na zdraví predstavovanej sťažiením spoločenského uplatnenia je to práve trvalosť následku, ktorá činí stav poškodeného ustáleným [§ 4 ods. 2 písm. a) a contrario v spojení s § 9 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb.] a ak sa pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia vychádza zo základného počtu bodov, ktorým bolo toto sťaženie ohodnotené v lekárskom posudku (§ 9 ods. 1 vyhlášky), premlčacia doba na uplatnenie nároku nemôže začať plynúť skôr, než došlo ku konštatovaniu trvalosti (ustálenia) a k lekárskeму posudku toto konštatujúcemu. Práve bezvýznamným je pritom, či následky poškodenia zdravia

ako trvalé hodnotené mohli (rozumej už skôr) byť, keď význam tu má len to, či takto aj skutočne (preukázateľne) hodnotené boli.

20. S poukazom na práve uvedené dovolateľom opodstatnene spochybnené právne posúdenie premlčania uplatneného nároku dovolací súd nemohol považovať za správne. Ako vyplynulo z vykonaného dokazovania, sporné tri položky neboli v pôvodnom ZP č. 22/2002 R. Q. Z. hodnotené ako trvalé následky (hoci tieto mohli byť v čase vypracovania ZP u dovolateľa prítomné). Zásadným pre odškodnenie SSU v pôvodnom konaní boli odborné závery obsiahnuté v ZP č. 22/2002, ktoré určili druh a rozsah bodového hodnotenia trvalých následkov. Dovolateľ predmetným ZP získal vedomosť o škode, ktorú v uvedenom čase (keď jeho zdravotný stav ešte nebol celkom ustálený) znalec určil bodovým ohodnotením SSU. Z vyjadrenia K. D. síce vyplynulo, že následky na zdraví v podobe troch položiek bolo možné (ako trvalé) hodnotiť znalcom už v roku 2002, pominúc ale protirečivosť tohto záveru s ďalším záverom o ustálení zdravotného stavu žalobcu v čase ukončenia liečby v Q. v roku 2018 nebolo preukázané nielen to, že znalec takto následky zodpovedajúce oným trom položkám skutočne hodnotil (keď z dokazovania v skutočnosti vyplynul presný opak), ale tiež to, žeby takúto vedomosť (o škode) mal už v uvedenom čase aj dovolateľ (čo bolo z pohľadu možnosti úvah o začatí plynutia premlčacej doby to najzásadnejšie). Dovolateľ pritom nie je znalcom a takto nemá ani odborné znalosti potrebné na odborné posúdenie a vyhodnotenie trvalých následkov na zdraví, ktoré môžu byť hodnotené iba lekársym posudkom (§ 6 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb.). Posúdenie otázky, kedy sa zdravotný stav poškodeného ustáli, je závislé výlučne na vyjadrení lekára a nemôže byť predmetom posudzovania zo strany súdu. Dovolateľ tak získal vedomosť o škode (v podobe troch pôvodne nehodnotených položiek za trvalé následky) až zo ZP R. R. K. zo 7. augusta 2015. Nemôže byť potom na jeho ujmu, že znalec R. Q. Z. v pôvodnom ZP č. 22/2002 (navyše v čase, v ktorom na ustálenie zdravotného stavu dovolateľa, tak ako ho má na mysli § 9 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. ešte nebolo možné usudzovať), položky, o ktorých je reč, nehodnotil ako trvalé následky. Nárok uplatnený žalobou v prejednávanej veci z 24. marca 2015 preto nemôže byť s poukazom na § 106 OZ premlčaný, keď inak pre úplnosť záverom v tejto časti žiadúce je evidentne doplniť, že ak sporné (pôvodne nehodnotené) následky na zdravotnom stave dovolateľa boli hodnotené znalcom ako trvalé až lekársym posudkom v roku 2015 a tým došlo k zväčšeniu celkového počtu následkov konštatovaných všetkými posudkami, už len táto skutočnosť sama osebe vylučovala možnosť konštatovania, žeby porovnaním neskoršieho stavu s hodnotením v roku 2002 došlo k zlepšeniu.

21. Ani druhá dovolaním nastolená právna otázka procesnej povahy (týkajúca sa existencie prekážky veci právoplatne rozsúdenej) potom nebola podľa názoru dovolacieho súdu nižšími súdmi vyriešená správne. I v tomto prípade šlo o otázku, na ktorej riešení celkom konkrétnym spôsobom boli založené rozhodnutia v neprospech dovolateľa a zároveň o otázku, ktorou sa síce dovolací súd už v minulosti zaoberal, avšak v iných veciach a bez možnosti použitia tam vyslovených záverov bez ďalšieho i na tentoraz prejednávanej veci (v tejto súvislosti porovnaj napríklad uznesenie z 25. januára 2011 sp. zn. 5Cdo/237/2010 v spore o určenie vlastníckeho práva, týkajúce sa pomeru určovacej žaloby a žaloby o plnenie - v spomínanom skoršom prípade o vypratanie nehnuteľností).

22. Prekážka rozsúdenej veci (*res iudicata*) svojou podstatou patrí k procesným podmienkam a jej existencia (zistenie) v každom štádiu konania vedie k zastaveniu konania (musí mať taký následok). Táto prekážka nastáva predovšetkým vtedy, ak sa má v novom konaní prejednať tá istá vec. O tú istú vec ide vtedy, keď v novom konaní ide o ten istý nárok alebo stav, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté, a ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Ten istý predmet konania je daný vtedy, ak ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, z ktorých bol uplatnený (t. j. ak vyplýva z rovnakého skutku). Pre posúdenie, či je daná prekážka veci právoplatne rozhodnutej, nie je významné, ako súd po právnej stránke posúdil skutkový dej, ktorý bol predmetom pôvodného konania. Prekážka veci právoplatne rozhodnutej je daná aj vtedy, pokiaľ určitý skutkový dej (skutok) bol po právnej stránke v pôvodnom konaní posúdený inak, nesprávne či neúplne (5Cdo/237/2010).

23. Pri posudzovaní aj problému v prejednávanej veci cez prizmu práve uvedeného potom nižším súdom nutné bolo predovšetkým vytknúť, že z konštatovania už spomínanej procesnej prekážky súd prvej inštancie nevyvodil správny procesný záver (dôsledok), keďže v takomto prípade (ak by o prekážku *res iudicata* skutočne šlo) malo konanie skončiť zastavením (bez vydania vecného rozhodnutia) a nie zamietnutím žaloby (ktoré je naopak meritórnym, čiže vecným rozhodnutím). Jeho závery i v tejto časti prakticky prevzal aj odvolací súd, keďže sa voči jeho argumentácii vo svojom rozsudku (predstavujúcim primárny predmet prieskumu v dovolacom konaní) nevymedzil a to, že opisovanú nesprávnosť nenapravil, tak šlo i na jeho vrub. Vecne platilo, že dovolateľom uplatnený nárok síce vychádzal z rovnakého skutkového základu (nehoda z 26. decembra 1999), vyplýval ale z odlišných skutkových tvrdení (nakolko sa tentoraz posudzoval nárok na mimoriadne zvýšenie SSU vo vzťahu k trom položkám, ktoré v skoršom konaní posudzované, hodnotené a ani odškodňované ako trvalé následky v podobe SSU nebolo a pravidlo *res iudicata* preto uplatniť nešlo). V tomto prípade navyše sa odpoveď na dovolaním položenú otázku opäť javí vhodné ako pravidlo zovšeobecniť tak, že o prekážku veci právoplatne rozsúdenej nemôže ísť vtedy, ak príslušný čiastkový nárok, uplatnený až v neskoršom konaní, vôbec nebol predmetom konania skoršieho.

37.**R O Z H O D N U T I E**

V sporoch o vydanie bezdôvodného obohatenia do fondu prevádzky, údržby a opráv začatých pred účinnosťou zákona č. 283/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov žalobami vlastníkov bytov a nebytových priestorov, je správca bytového domu počnúc účinnosťou tohto zákona 1. novembra 2018 ex lege aktívne vecne legitimovaný konať vo vlastnom mene a na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. marca 2024 sp. zn. 8Cdo/48/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) výrokom I. rozhodol o pokračovaní v spore s dedičmi žalobcu 13/ J. B., narodeného XX. F. XXXX: J. B., narodený XX. Q. XXXX, trvalo bytom K. XXXX/X, C., Z. R., narodená X. Q. XXXX, trvalo bytom K. XXXX/XX, N.V. N. M.; výrokom II. rozsudok Okresného súdu Trnava z 3. novembra 2021, č. k. 22C/21/2017-559 (ďalej aj „súdu prvej inštancie“ resp. prvoinštančný súd“) v napadnutej časti zamietajúcej vo zvyšku žalobu a v časti o náhrade trov konania potvrdil; žalobcom 1/ až 50/ uložil povinnosť zaplatiť žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovým a právnym posúdením súdu prvej inštancie. Žalovaná – banka ako veriteľ (pod obchodným menom Dexia banka Slovensko a.s.) a vlastníci bytov v bytovom dome na ul. Š., č. súp. XXX, obec C., zapísanom na LV č. XXXX, k.ú. C., v zastúpení žalobcom - správcom ako zákonným zástupcom, ako dlžníci uzavreli Zmluvu o termínovanom úvere 06/039/08 z 13. novembra 2008 (ďalej len „Zmluva o termínovanom úvere“), ktorej predmetom bolo poskytnutie úveru 1 500 000 SK, za účelom dodávky okien a dverí, na výmenu otvorových konštrukcií bytového domu. V konaní sa žalobcovia ako vlastníci bytov domáhali vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť tým, že žalovaná zvýšila úrokovú sadzu na 2,5% p. a. od 01. júla 2011, a to podľa žalobcov na základe neprijateľnej zmluvnej podmienky. Suma bezdôvodného obohatenia pozostávala zo sumy 2.835 eur za obdobie od 01. júla 2011 do 30. júna 2016 a zo sumy 1 300,33 eura za obdobie od 01. júla 2016 do 20. mája 2020. Žalobcovia žiadali uložiť žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcom sumu 4 135,33 eura s úrokom z omeškania 5% ročne zo sumy 2 835 eur od 27. júna 2016 do zaplatenia, s úrokom z omeškania 5% ročne zo sumy 1 300,33 eura odo dňa nasledujúceho po doručení návrhu na zmenu žaloby žalovanej do zaplatenia na účet fondu prevádzky. Predmetom konania žalobca učinil aj určenie, že „... čl. 5.5 zmluvy o termínovanom úvere je neprijateľnou zmluvnou podmienkou...“, na základe vzťahu založeného zmluvou o termínovanom úvere. Nebolo sporným, že úver bol

splácaný v zmysle prehľadu splátok úveru. Uzatvorením úverovej zmluvy týkajúcej sa bytového domu práva a povinnosti z právneho úkonu vznikli priamo vlastníkom bytov a nebytových priestorov v bytovom dome.

3. Odvolací súd považoval za potrebné v prvom rade posúdiť otázku aktívnej vecnej legitimácie žalobcov, vzhľadom na žalovanou vznesenú námietku v konaní na súde prvej inštancie. V uvedenom smere súd prvej inštancie uviedol, že subjektom, ktorý je oprávnený žiadať vydanie bezdôvodného obohatenia nie je len správca (hoci nárok bude príjmom fondu prevádzky, údržby a opráv bytového domu), k čomu poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. februára 2020, č. k. II. ÚS 302/2019-44, v ktorom ústavný súd uviedol, že „... z uvedeného nazerania na hmotnoprávne a procesné postavenie vlastníkov bytov, ako aj správcu v posudzovanej veci vyplýva, že nositeľmi hmotného práva, o ktorom sa koná, boli podľa predošlej, ako aj aktuálnej právnej úpravy vlastníci bytov, správca vždy bol a je len zástupcom. Zmenou právnej úpravy správca len nadobudol procesné právo (popri vlastníkoch bytov ako nositeľoch hmotných práv) tento hmotnoprávny nárok vlastníkov bytov uplatňovať vo vlastnom mene. ... Zmena právnej úpravy postavenia správcu, účinná od 1. novembra 2018, ešte posilňuje postavenie (oprávnenia) správcu, čo však, ako už bolo uvedené, v žiadnom prípade neznamená, že vlastníci bytov stratili vecnú legitimáciu v sporoch týkajúcich sa správy bytového domu. O to viac to platí v prípade, ak podľa podanej žaloby žalobcami sú samotní vlastníci bytov.“

3.1. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že nový vlastník bytu prevodom bytu do svojho vlastníctva nadobúda práva a povinnosti s bytom spojené, poukazujúc na ustanovenie § 8a ods. 6 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z.z.“), v zmysle ktorého nového vlastníka bytu zaväzujú aj právne úkony týkajúce sa domu, spoločných častí domu a spoločných zariadení domu, príslušenstva a pozemku vykonané pred prevodom alebo prechodom vlastníctva bytu, a na ustanovenie § 19 ods. 2 zákona č. 182/1993 Z. z. v zmysle ktorého práva a povinnosti pôvodného vlastníka bytu, ktoré sa týkajú spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, príslušenstva, pozemku zastavaného domom a príslušeného pozemku prechádzajú nadobudnutím vlastníctva bytu na nových vlastníkov bytov. Ustanovenie § 10 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. zároveň vylučuje vrátenie alikvótnej časti zostatku fondu prevádzky, údržby a opráv od správcu doterajšiemu vlastníkovi bytu v prípade prevodu alebo prechodu vlastníctva bytu. Z uvedeného potom vyplýva, že prevodom alebo prechodom vlastníckeho práva k bytu v bytovom dome dochádza k právnemu nástupníctvu všetkých práv a povinností vyplývajúcich pre vlastníka bytu, a teda vrátane práva na vydanie prípadného bezdôvodného obohatenia. V tejto súvislosti je pre splnenie aktívnej vecnej legitimácie potrebné, aby ako žalobcovia vystupovali všetci aktuálni vlastníci bytov, keďže na týchto (v prípade prevodu alebo prechodu vlastníckeho práva k bytu) prešlo právo pôvodného vlastníka na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré patrí do fondu prevádzky, údržby a opráv. Vlastníci bytov tak tvoria nútené spoločenstvo (§ 78 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pričom pre úspech v spore je potrebná účasť všetkých aktuálnych vlastníkov bytov. Súd prvej inštancie mal z predloženého výpisu z listu vlastníctva (č.l. 359) za preukázané, že ako žalobcovia nevystupujú všetci aktuálni vlastníci bytov. Keďže žalobcami neboli ku dňu vyhlásenia rozsudku všetci vlastníci bytov v bytovom dome, hoci suma bezdôvodného obohatenia by v prípade úspechu v konaní patrila do fondu prevádzky, údržby a

opráv (na tvorbe ktorého sa podieľajú všetci vlastníci bytov), aj z tohto dôvodu žalobu zamietol (§ 78 ods. 2 CSP).

3.2. Odvolací súd v tejto súvislosti poukázal na Stanovisko prijaté na rokovaní občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Trnave z 8. novembra 2022, v zmysle ktorého „Vlastníci bytov žalujúci o vydanie bezdôvodného obohatenia do fondu prevádzky údržby a opráv vytvárajú nútené spoločenstvo podľa § 78 ods. 1 CSP“. Odvolací súd považoval za vecne správne zamietnutie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom, nakoľko žalovaná predložením aktuálneho výpisu z LV č. XXXX pre k. ú. C. preukázala, že ako žalobcovia nevystupujú všetci aktuálni vlastníci bytov (aktuálni vlastníci bytov č. X, X, XX). Keďže žalobcami neboli ku dňu rozhodovania súdu prvej inštancie (ku dňu rozhodovania odvolacieho súdu nimi podľa aktuálneho LV č. XXXX pre k. ú. Trnava už neboli ani vlastníci bytov č. X, XX, XX, XX, XX, XX, XX) všetci aktuálni vlastníci bytov v bytovom dome, hoci suma bezdôvodného obohatenia by v prípade úspechu v konaní patrila do fondu prevádzky, údržby a opráv (na tvorbe ktorého sa podieľajú všetci vlastníci bytov).

3.3. Odvolací súd ďalej uviedol, že žaloba bola v predmetnej veci podaná 50 žalobcami, aj t. č. v spore vystupuje 50 žalobcov, ktorí na žalobe trvajú, žaloba nebola podaná správcom, tento bol v žalobe označený a aj v konaní vystupoval iba ako zástupca žalobcov, podľa zákona č. 182/1993 Z. z. ide o zákonného zástupcu sui generis vlastníkov bytov a nebytových priestorov. Oprávnenie správcu bytov pri výkone správy majetku vlastníkov bytov a nebytových priestorov vymáhať nároky v ich mene nevyklučuje, že samotní vlastníci bytov môžu tieto nároky vymáhať aj sami, t. j. aktívne legitimovaným na podanie takejto žaloby je nielen správca bytov, ale právna úprava (ani po poslednej novele) nevyklučuje, aby sa žalobou domáhali nároku aj jednotliví vlastníci bytov. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie správne aplikoval rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (Nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 302/2019 a uznesenie ÚS SR sp. zn. I. ÚS 428/2019). Pokiaľ si žalobcovia zvolili spôsob uplatnenia svojich nárokov v prejednáwanej veci tak, že ako žalobcovia budú vystupovať jednotliví vlastníci bytov, musia znášať aj dôsledky spojené s neúspechom spoločnej žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia pre nedostatok aktívnej vecnej legitimácie (z dôvodu, že žalobcami neboli všetci vlastníci bytov v bytovom dome, hoci vlastníci bytov tvoria nútené spoločenstvo a pre úspech v spore je potrebná účasť všetkých aktuálnych vlastníkov bytov).

4. Za vecne správne považoval odvolací súd i zamietnutie žaloby o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky. Uviedol, že žalobcovia na pojednávaní 29. októbra 2021 žiadali, aby súd okrem priznania im nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom skonštatoval aj neprijateľnosť zmluvnej podmienky článku 5.5. zmluvy, nežiadali ale výslovne o určenie jej neprijateľnosti vo výroku rozhodnutia, súd prvej inštancie však ich vyjadrenie posúdil ako návrh na rozšírenie žaloby a na tomto pojednávaní uznesením pripustil rozšírenie žaloby o žalobný petit: „Súd určuje článok 5.5. zmluvy o úvere za neprijateľnú zmluvnú podmienku“. Vzhľadom k tomu, že nešlo o samostatnú žalobu, žalobcovia sa zjavne nedomáhali tohto určenia vo výroku rozhodnutia, ale žiadali skonštatovať neprijateľnosť zmluvnej podmienky článku 5.5. zmluvy (predbežná otázka) iba v súvislosti so žalobou na plnenie (o vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom), ktorá však bola zamietnutá, odvolací súd mal za to, že vyriešenie tejto predbežnej otázky, pri prieskume rozsudku v napadnutej časti odvolacím súdom stratilo svoje opodstatnenie. Žalobcovia v odvolaní ani nežiadali zmenu rozsudku súdu prvej inštancie určením neprijateľnosti

zmluvnej podmienky článku 5.5. zmluvy (vo výroku rozhodnutia), ale len priznaním im žalobou vzneseného nároku. Odvolací súd mal za to, že vzhľadom na zamietnutie žaloby z formálno-právneho dôvodu, nebol už daný dôvod zaoberať sa ďalšími odvolacími námietkami žalobcov. Odvolací súd podľa § 387 ods. 1 CSP preto rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti zamietajúcej vo zvyšku žalobu ako vo výroku vecne správny potvrdil. Rovnako ho potvrdil aj v časti o náhrade trov konania (v ktorej časti síce odvolatelia rozhodnutie napadli, avšak neuviedli konkrétne odvolacie námietky) s poukazom na ust. § 255 ods. 1, § 256 ods. 1, § 262 ods. 1 a 2 CSP. O nároku na náhradu trov tohto odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 396 ods. 1 CSP.

5. Proti tomuto rozsudku podalo Bytové družstvo so sídlom v Trnave, ako správca vo vlastnom mene zastupujúci a konajúci na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom dome súpisné číslo XXX a ulici Š. XX-XX, C., (ďalej len „dovolateľ“) dovolanie z dôvodu uvedených v § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľ mal za to, že napádaný rozsudok trpí vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, pretože odvolací súd sa v ňom vôbec nevysporiadal so zásadnou argumentáciou žalobcov v odvolaní, rozhodnutie je arbitrárne obsahujúce vnútorne protirečivé odôvodnenie rozsudku a extrémne nespravodlivý výklad zákona. Konkrétne dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie a nezákonný procesný postup posúdenia aktívnej vecnej legitimácie žalobcov vedúce k zamietnutiu žaloby podľa § 78 CSP, spočívajúce 1/ v posúdení procesného spoločenstva na základe hmotnej vecnej legitimácie žalobcov (deliteľnosť plnenia), 2/ v posúdení procesného spoločenstva - účastníkov konania (prevod práv zo zákona), 3/ v posúdení podania žaloby správcom (§ 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Zb. v čase podania žaloby), 4/ v nesprávnom procesnom postupe v rozpore s právom na súdnu ochranu porušenie práva na spravodlivý proces, 5/ v tom, že doterajšia judikatúra sa nevenuje nútenému procesnému spoločenstvu vlastníkov bytov a nebytových priestorov žalujúcich vydanie bezdôvodného obohatenia, judikatúra sa sústreďuje na procesné zastúpenie správcom, avšak súdy dávajú odpoveď aj na otázku, či žalobcami môžu byť aj vlastníci, dokonca aj niektorí z vlastníkov.

5.1. Dovolateľ namietal taktiež nesprávny procesný postup pri určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky v rozsudku, nakoľko odvolací súd a ani súd prvej inštancie sa nezaoberali neprijateľnosťou zmluvnej podmienky, hoci 1/ žalobcovia na pojednávaní 29. októbra 2021 žiadali súd, aby vyslovil neprijateľnosť zmluvnej podmienky článku 5.5. zmluvy (opakovane, aj v písomných podaniach), 2/ súd prvej inštancie na tomto pojednávaní uznesením pripustil rozšírenie žaloby o žalobný petit: „Súd určuje článok 5.5. zmluvy o úvere za neprijateľnú zmluvnú podmienku“, 3/ povinnosť súdu vyplýva z § 298 ods. 1 CSP aj bez návrhu, 4/ rozsudkom Krajského súdu v Trnave z 28. apríla 2021, sp. zn. 25Co/90/2020, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Piešťany z 13. augusta 2020, sp. zn. 14C/21/2017 bola už neprijateľnosť zmluvnej podmienky článku 5.5. zmluvy vyslovená; „podľa Smernice 93/13/EHS vnútroštátny súd má posudzovať ex offio nekalú povahu zmluvnej podmienky, a tým vyrovnávať nerovnováhu, ktorá existuje medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom (rozsudok ESD vo veci C-168/05 Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL)“. Odvolací súd sa neprijateľnými zmluvnými podmienkami nezaoberal, z dôvodu, že „nešlo o samostatnú žalobu“. Žalobcovia preto považovali napadnutý rozsudok za zmätočný, arbitrárny, porušujúci ich právo na spravodlivý proces, na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozsudku.

5.2. V súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia otázok, ktorých vyriešenie bolo základným predpokladom vydania napádaného rozsudku a tieto otázky v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené. Odvolací súd sa týmito otázkami síce zaoberal, ale vyriešil ich nesprávne. Dovolateľ považoval za nesprávne právne posúdenie odvolacieho súdu, v zmysle ktorého „Vlastníci bytov žalujúci o vydanie bezdôvodného obohatenia do fondu prevádzky údržby a opráv vytvárajú nútené spoločenstvo podľa § 78 ods. 1 CSP“, pričom právne otázky riešené napádaným rozsudkom zovšeobecnil nasledovne: „1/ tvoria vlastníci bytov a nebytových priestorov žalujúci o vydanie bezdôvodného obohatenia, zastúpených správcom podľa § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Zb. pri podaní žaloby nútené procesné spoločenstvo? 2/ je možné aplikovať § 80 ods. 1 CSP aj v prípade zmeny strán, ak pôvodnú žalobu podával správca podľa § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Zb. v mene žalobcov a novelou zákona č. 283/2018 Z. z. koná správca vo vlastnom mene?, 3/ je dôvod na zmenu strán sporu, ak v čase podania žaloby bol správca ako zástupca sui generis podľa § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Zb. oprávnený zastupovať vlastníkov bytov v ich mene v súdnom konaní, ak po novele zákona č. 283/2018 Z.z., ktorou sa s účinnosťou od 1. novembra 2018 mení zákon 182/1993 Zb., sa zmenil spôsob zastúpenia vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome?“. Na základe vyššie uvedeného dovolateľ navrhol, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu i rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie.

6. Žalovaná označila dovolanie za nepripustné a žiadala, aby ho dovolací súd odmietol a priznal jej nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalobca dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) ako strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie zákonného zástupcu/správca vo vlastnom mene zastupujúcom a konajúcim na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom je dôvodné. Dovolací súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods.1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP mu vec vrátil na ďalšie konanie.

8. Z dovolacej argumentácie dovolateľa vo väzbe na ustanovenie § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolaním napadnutý rozsudok trpí vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, pretože odvolací súd sa vôbec nevysporiadal so zásadnou argumentáciou žalobcov obsiahnutou v odvolaní, rozhodnutie je arbitrárne, obsahujúce vnútorne protirečivé odôvodnenie a extrémne nespravodlivý výklad zákona. Konkrétne namietal nesprávne právne posúdenie a nezákonný procesný postup posúdenia aktívnej vecnej legitimácie žalobcov vedúce k zamietnutiu žaloby podľa § 78 CSP, v čom videl porušenie práva na spravodlivý proces. Žalobca namietal taktiež nesprávny procesný postup odvolacieho súdu pri určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky v rozsudku, nakoľko sa neprijateľnými zmluvnými podmienkami nezaoberal.

9. Z obsahu preskúmaného spisu dovolací súd zistil, že pokiaľ ide o označenie žalobcu zo skutočností vyplývajúcich zo spisu, žalobou doručenou súdu prvej inštancie 30. júna 2016 sa žalobcovia ako vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome súpisné číslo XXX na

ulici Š. XX-XX, C. domáhali od žalovanej vydania bezdôvodného obohatenia. V žalobe sa uvádza, že v zastúpení žalobcov vystupuje Bytové družstvo so sídlom v Trnave a že všetci sú zastúpení spoločnosťou UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s.r.o. K žalobe bolo pripojené plnomocenstvo z 10. júna 2016 pre uvedenú advokátsku kanceláriu, v ktorom sa uvádza, že vlastníci bytov a nebytových priestorov domu súp. č. XXX, zastúpení správcou bytového domu Bytovým družstvom so sídlom v Trnave, udeľujú splnomocnenie uvedenej advokátskej kancelárii, pričom splnomocnenie je podpísané Bytovým družstvom so sídlom v Trnave. Advokátska kancelária následne podala žalobu na súd.

9.1. Podľa § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. v znení platnom a účinnom do 31. októbra 2018 (t. j. v čase udelenia splnomocnenia a podania žaloby) je správca povinný vykonávať správu domu samostatne v mene vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome a na ich účet a je oprávnený konať pri správe domu za vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome pred súdom. Správca zastupuje v konaní na súde vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome, proti ktorým smeruje návrh na začatie konania podaný prehlasovaným vlastníkom bytu a nebytového priestoru v dome, návrh na začatie konania o určenie platnosti zmluvy o výkone správy podaný iným vlastníkom bytu a nebytového priestoru v dome alebo návrh na začatie konania o zdržanie sa výkonu záložného práva alebo zákaz výkonu záložného práva podaný iným vlastníkom bytu a nebytového priestoru v dome; toto zastupovanie trvá, kým sa v konaní pred súdom nepreukáže rozpor záujmov správcu so záujmom zastupovaných vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome.

Podľa § 6 ods. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Z. z. v znení platnom a účinnom do 31. októbra 2018 správa domu je obstarávanie služieb a tovaru, ktorými správca alebo spoločenstvo zabezpečuje pre vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome prevádzku, údržbu, opravy a udržiavanie spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, príslušeného pozemku a príslušenstva.

V zmysle citovaných zákonných ustanovení vyplýva oprávnenie správcu na zastupovanie vlastníkov bytov a nebytových priestorov priamo z § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z., prvej vety. Ide o priame zákonné zastúpenie, pri ktorom správca vo vzťahu k tretej osobe uskutočňuje svoje vlastné vyhlásenie vôle, a to v mene a na účet zastúpeného (vlastníkov bytov a nebytových priestorov), v dôsledku čoho pri priamom zastúpení vznikajú práva a povinnosti priamo zastúpenému. Zo zákona vyplývajúca možnosť správcu bytového domu zastupovať vlastníkov bytov a nebytových priestorov v súvislosti so správou domu na súde znamená aj oprávnenie vykonávať aj všetky procesné práva v zmysle Civilného sporového poriadku na úspešné hájenie záujmov vlastníkov.

Ďalšou novelou zákona č. 182/1993 Z. z., zákonom č. 283/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (účinná od 1. novembra 2018), boli do zákona vložené nové ustanovenia § 9 ods. 7 a 8, v zmysle ktorých správca (aj spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov) naďalej pri správe domu koná v mene a na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome. Vzhľadom na problémy aplikačnej praxe pri zastupovaní vlastníkov bytov a nebytových priestorov na súde zákonodarcu zmenil spôsob konania správcu (aj spoločenstva vlastníkov bytov a nebytových priestorov) pri súdnych sporoch, a to tak, že správca zastupuje a koná vo vlastnom mene na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome pred súdom a iným orgánom verejnej moci. Z uvedeného vyplýva, že po tejto novele je správca aktívne alebo pasívne vecne legitimovaný zastupovať vlastníkov bytov a nebytových priestorov na súde

vo vlastnom mene, no na ich účet. Správca teda bude sám účastníkom konania (vid' uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 29. októbra 2019, sp. zn. I. ÚS 428/2019).

9.2. Z obsahu spisu vyplýva, že v prejednávanej veci vlastníci bytov a nebytových priestorov domu súp. č. 656, zastúpení správcou bytového domu Bytovým družstvom so sídlom v Trnave, udelili splnomocnenie advokátskej kancelárii, pričom splnomocnenie je podpísané Bytovým družstvom so sídlom v Trnave (č. 1. 8 až 10 spisu). V tomto prípade správca sám udelil splnomocnenie advokátskej kancelárii na zastupovanie vlastníkov v mene vlastníkov a na ich účet. Pokiaľ ide o otázku oprávnenosti právneho zástupcu zastupovať žalobcov pri podaní žaloby, súd prvej inštancie v bode 25 rozsudku Okresného súdu Trnava z 3. novembra 2021 č. k. 22C/21/2017-559 uviedol, že táto už bola s kladným záverom opakovane vyriešená rozhodnutiami Krajského súdu v Trnave. Prvoinštančný súd tak v uvedenej otázke stotožnil s ustáleným právnym názorom Krajského súdu v Trnave, že v zmysle § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. aj zmluva o výkone správy obsahuje dojednanie o splnomocnení, podľa ktorej vlastníci bytov splnomocnili správcu konať pri správe domu za vlastníkov bytov v dome pred súdom, správu domu vykonávať samostatne v mene vlastníkov bytov v dome aj pri vymáhaní škody (článok III. Zmluvy o výkone správy). Správca preto bol v prejednávanej veci ako priamy zákonný zástupca vlastníkov bytov v zmysle § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. v znení účinnom do 31. októbra 2018 (s prihliadnutím k faktu, že vymáhanie pohľadávky z úverového záväzku patrí pod výkon správy bytového domu v zmysle čl. I Zmluvy o výkone správy č. 76 zo dňa 21. mája 2008, pretože vymáhanie pohľadávky vzniknutej z úverovej zmluvy uzatvorenej so žalovanou dňa 13. novembra 2008 za účelom získania úveru na rekonštrukciu bytového domu žalobcov, v širšom slova zmysle súvisí so správou bytového domu žalobcov). Splnomocnenie právneho zástupcu nevylučuje ani § 89 CSP, pričom ide o právo dať sa v konaní zastupovať s určitou modifikáciou a správca, ako zákonný zástupca, mal toto oprávnenie podľa § 8b ods. 1 ZoVB v znení účinnom do 31. októbra 2018. Splnomocnenie, ktoré ako splnomocniteľ vystavil zákonný zástupca žalobcov, správca domu Bytové družstvo so sídlom v Trnave, pre splnomocneného právneho zástupcu UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s.r.o., možno považovať za udelené v súlade s právnymi predpismi (obdobne napr. uznesenie Krajského súdu v Trnave zo dňa 27. mája 2019, č. k. 23Co/132/2018-313).

9.3. Dovolací súd ďalej poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. novembra 2009, sp. zn. 3Cdo/180/2008, z ktorého vyplýva, že zákon č. 182/1993 Z. z. prešiel viacerými podstatnými zmenami, ktoré sa týkajú oprávnenia správcu bytového domu konať v mene vlastníkov bytov a nebytových priestorov. Až do účinnosti zákona č. 367/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (účinný od 1. júla 2004), mohol správca v zastúpení vlastníkov bytov a nebytových priestorov uplatniť ich práva na súde len vtedy, ak mu takéto právo vyplynulo zo zmluvy o výkone správy. Počnúc 1. júlom 2004 bol správca oprávnený pri výkone správy majetku vlastníkov bytov a nebytových priestorov vo svojom mene na účet vlastníkov vymáhať úhrady za plnenia a úhrady preddavkov do fondu prevádzky, údržby a opráv od vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome. Ak teda začalo súdne konanie pred 1. júlom 2004, v ktorom bol ako žalobca označený správca a súd žalobu zatiaľ z dôvodu nedostatku aktívnej legitimácie nezamietol, od 1. júla 2004 už tak nemohol urobiť v dôsledku zmeny právnej úpravy. Počas účinnosti tejto právnej úpravy konal správca ako nepriamy zástupca vlastníkov bytov a nebytových priestorov, správu bytového domu vykonával samostatne na účet vlastníkov, no vo

svojom mene. Ďalšou podstatnou novelizáciou zákona č. 182/1993 Z. z., ktorá súvisela s oprávnením správcu konať pri správe domu v mene vlastníkov bytov a nebytových priestorov, bol zákon č. 268/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (účinný od 1. júla 2007). Od účinnosti tejto novely, správca vystupoval ako priamy zástupca vlastníkov bytov a nebytových priestorov, ktorý koná v ich mene a na ich účet. Z uvedeného vyplýva, že aj zmluvy súvisiace s výkonom správy bytového domu na základe tohto zákonného splnomocnenia uzatváral zástupca vlastníkov v mene vlastníkov a na ich účet. Plnenia zo zmlúv neboli poskytované správcovi, ale samotným vlastníkom, zmluvu však za všetkých vlastníkov fyzicky podpisoval správca. Touto novelou zároveň zákonodarca do právnej úpravy výslovne zakotvil oprávnenie správcu konať pri správe domu za vlastníkov bytov a nebytových priestorov na súde, a to práve v ustanovení § 8b ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že všeobecné sudy v tomto období akceptovali žaloby podané správcom ako žalobcom, ktorý konal ako zákonný zástupca vlastníkov bytov a nebytových priestorov (rozhodnutia, na ktoré v ústavnej sťažnosti odkazuje aj sťažovateľka).

9.4. V uznesení z 29. októbra 2019, sp. zn. I. ÚS 428/2019 Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval, že zastúpenie vlastníkov bytov a nebytových priestorov pri správe domu správcom je priamym zákonným zastúpením sui generis. Nejde totiž o zákonné zastúpenie osôb, ktoré nemajú spôsobilosť na právne úkony. Uvedené vyplýva aj z uznesenia najvyššieho súdu zo 6. júna 2016 sp. zn. 3Cdo/193/2014, v ktorom najvyšší súd uviedol: „...uvedený záver, že správca je oprávnený pri výkone správy majetku vlastníkov bytov a nebytových priestorov v mene vlastníkov vymáhať úhrady za plnenia a úhrady preddavkov do fondu prevádzky, údržby a opráv od vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome, však nevylučuje, že aj samotní vlastníci bytov a nebytových priestorov nemôžu sami tieto úhrady vymáhať. Opačný záver by viedol k príliš formalistickému postupu súdu a odopretiu práva na súdnu ochranu. Zákonná úprava priameho zastúpenia vlastníkov bytov a nebytových priestorov správcom aj v konaní pred súdom teda neznamená, že by si svoje práva na súde nemohli hájiť aj samotní vlastníci bytov a nebytových priestorov, tak ako tomu bolo aj v prípade sťažovateľky.“

9.5. Vychádzajúc z doposiaľ uvedeného Ústavný súd Slovenskej republiky v Náleze z 20. februára 2020, č.k. II. ÚS 302/2019-44 (bod 27.) zdôraznil, že z predmetného nazerania (viď bod 15.1. až 15.4. tohto rozhodnutia) na hmotnoprávne a procesné postavenie vlastníkov bytov, ako aj správcu v posudzovanej veci vyplýva, že nositeľmi hmotného práva, o ktorom sa koná, boli podľa predošlej, ako aj aktuálnej právnej úpravy vlastníci bytov, správca vždy bol a je len zástupcom. Zmenou právnej úpravy správca len nadobudol procesné právo (popri vlastníkoch bytov ako nositeľoch hmotných práv) tento hmotnoprávny nárok vlastníkov bytov uplatňovať vo vlastnom mene. Účelom a zmyslom zastúpenia vlastníkov bytov správcom v súdnych konaniach (v minulosti, aj v súčasnosti) je efektívnosť, rýchlosť a hospodárnosť konania. Podanie žaloby v mene vlastníkov bytov (namiesto toho, aby žalobu podal sám správca tak, ako to umožňovala právna úprava a relevantná judikatúra aj pred 1. novembrom 2018) preto môže vzbudzovať dojem (a naznačuje to aj sťažovateľka v odôvodnení svojej sťažnosti) snahy generovať trovy právneho zastúpenia. Zmena právnej úpravy postavenia správcu, účinná od 1. novembra 2018, ešte posilňuje postavenie (oprávnenia) správcu, čo však, ako už bolo uvedené, v žiadnom prípade neznamená, že vlastníci bytov stratili vecnú legitímáciu v sporoch týkajúcich sa správy bytového domu. O to viac

to platí v prípade, ak podľa podanej žaloby žalobcami sú samotní vlastníci bytov (viď bod 29. citovaného nálezu).

10. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že podľa ustanovenia § 8b ods.1 zákona č.182/1993 Zb. v znení do 31. októbra 2018 správca alebo spoločenstvo vykonáva správu domu samostatne, v mene a na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome. V čase podania žaloby a udelenia splnomocnenia bol správca oprávnený pred súdom konať pri správe domu za vlastníkov, keď účastníkmi konania boli jednotliví vlastníci bytov a nebytových priestorov, ktorých správca zastupoval ako ich zákonný zástupca, pričom podľa právnej úpravy účinnej od 1. novembra 2018 (§ 9 ods. 7 citovaného zákona) je zrejmé, že v tomto konaní je ďalej aktívne vecne legitimovaným v spore správca bytového domu, ktorý zastupuje vlastníkov bytov a nebytových priestorov v konaní pred súdom vo vlastnom mene a na ich účet.

38.**R O Z H O D N U T I E**

Výnimku v zmysle § 79 ods. 1 Zákonníka práce môže zamestnávateľ uplatniť aj vzájomnou žalobou v konaní o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru zamestnávateľom. Pre uplatnenie výnimky je rozhodujúcim deň, odkedy nebolo možné od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával, a nie až deň, kedy sa právoplatne rozhodlo o neplatnom skončení pracovného pomeru.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 6. decembra 2023 sp. zn. 7Cdo/146/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach (ďalej „odvolací súd“) zmenil rozsudok Okresného súdu Košice zo dňa 01. júla 2019 č. k. 42Cpr/29/2017- 311 vo výroku 1/ tak, že určil, že pracovný pomer žalobcu u žalovaného končí dňa 11.07.2018, lebo nemožno od žalovaného spravodlivo požadovať, aby žalobcu naďalej zamestnávala. Stranám sporu náhradu trov dovolacieho konania nepriznal. Výrok rozsudku o potvrdení rozsudku súdu prvej inštancie vo výroku II. a odmietnutie odvolania proti výroku III. rozsudku nie sú predmetom dovolacieho konania.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom pôvodne určil, že pracovný pomer žalobcu u žalovaného končí dňom 04.04.2017, lebo nemožno od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával. V prejednávanej veci bolo dôvodom okamžitého skončenia pracovného pomeru závažné porušenie pracovnej disciplíny, a to absencia v trvaní 5 dní. Okrem toho vyšlo najavo, že u žalobcu nešlo o ojedinelé konanie. Žalobca mal podľa vyjadrenia svojho nadriadeného problémy s dodržiavaním pracovného času pre neskoré príchody do práce, vynechávanie pracovných zmien, čo neoznamoval včas. Takýto benevolentný prístup k plneniu si pracovných povinností žalobcu je dôvodom, pre ktorý súd ustálil, že od žalovaného nemožno spravodlivo požadovať, aby žalobcu naďalej zamestnával. Pri tomto závere súd vychádzal aj zo skutočnosti, že žalovaný ako zamestnávateľ vo vzťahu umožnil, aby žalobca svoju neprítomnosť zdokladoval. Konkrétne jeho nadriadený ho po ukončení práceneschopnosti (dňa 21.03.2017) telefonicky i formou SMS vyzýval, aby sa na pracovisko dostavil. Na tieto výzvy nadriadeného žalobca nereagoval a do práce prišiel iba na nočnú smenu (dňa 26.3., 29.3.) tak, aby sa so svojím nadriadeným nestretol. Za situácie, kedy mal žalobca opakovane prácu neospravedlnene zameškať, je takéto konanie podľa názoru súdu nezodpovedné. Súd vyhovel žalovanému a určil, že nemožno od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával, a preto jeho pracovný pomer končí dňa 04.04.2017. Ide o deň nasledujúci po dni, kedy sa mal pracovný pomer žalobcu u žalovaného skončiť podľa neplatného okamžitého skončenia

pracovného pomeru. Pracovný pomer žalobcu mal podľa okamžitého skončenia pracovného pomeru skončiť dňa 03.04.2017, doručením okamžitého skončenia. Žalobca sa neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru úspešne dovolal, preto jeho pracovný pomer v tento deň neskončil. To znamená, že trval i v nasledujúci deň po doručení okamžitého skončenia pracovného pomeru (dňa 04.04.2017), pokiaľ súd nerozhodne, že od zamestnávateľa nemožno spravodlivo požadovať ďalšie zamestnávanie žalobcu. Pre skončenie pracovného pomeru rozhodnutím súdu je významný práve tento deň, lebo tu už nie je možnosť od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával.

3. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že za predpokladu, že zamestnanec oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho naďalej zamestnával a súd vyslovil neplatnosť skončenia pracovného pomeru, platí zákonná domnienka, že pracovný pomer sa neskončil a trvá až do momentu kým neskončí jedným zo spôsobov podľa § 59 Zákonníka práce, alebo trvá až do právoplatného rozhodnutia súdu o tom, že pracovný pomer skončil k určitému dátumu z dôvodu, že zamestnávateľ sa úspešne dovolal toho, že od neho nemožno spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával. Súd nie je povinný na tieto okolnosti odôvodňujúce nespravodlivosť prihliadať z úradnej povinnosti, ale len na návrh. Žalobca nepochybne oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho naďalej zamestnával, a preto odvolací súd vyslovil neplatnosť skončenia pracovného pomeru v rozsudku zo dňa 14. mája 2018, ktorý v tomto výroku (o určení neplatnosti skončenia pracovného pomeru) nadobudol právoplatnosť dňa 11.07.2018. Odvolací súd rozsudok v jeho napadnutom výroku 1/, ktorým určil, že pracovný pomer žalobcu u žalovaného končí dňom 04.04.2017, lebo nemožno od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával v súlade s § 388 CSP zmenil tak, že určil, že pracovný pomer žalobcu u žalovaného skončil dňom 11.7.2018, t.j. dňom právoplatnosti súdneho rozhodnutia o určení neplatnosti pracovného pomeru.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný zastúpený advokátom včas dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods.1, písm. b) CSP, s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola ešte vyriešená, a to v znení: „Môže deň o určení skončenia pracovného pomeru súdom z dôvodu, že nie je možné od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával, predchádzať dátumu právoplatnosti rozhodnutia súdu o neplatnom skončení pracovného pomeru?“

5. Dovolateľ uviedol, že ak by sa prijal ako správny názor odvolacieho súdu (t. j. že dátum od ktorého nemožno spravodlivo požadovať, aby zamestnávateľ zamestnanca ďalej zamestnával, musí byť neskorší ako deň právoplatnosti výroku o neplatnom skončení pracovného pomeru), súd prvej inštancie by nikdy nemohol meritórne rozhodnúť o vzájomnej žalobe dovolateľa, keďže by nikdy nemohol presne a exaktne určiť, ktorým dňom nadobudne výrok o neplatnom skončení pracovného pomeru právoplatnosť, a zároveň by tak konajúci súd nemohol aplikovať výnimku v zmysle § 79 ods. 1 Zákonníka práce (ďalej „ZP“), ktorá má chrániť výkon práv zamestnávateľa, a to pred zneužitím práva zo strany zamestnanca. Zamestnávateľ by sa v danom prípade nemohol platne a účinne brániť, keďže by za každým musel čakať na meritórne rozhodnutie o neplatnosti skončenia pracovného pomeru a až následne by mohol uplatňovať hmotnoprávnu námietku v zmysle § 79 ods. 1 ZP.

6. Podľa názoru dovolateľa by sa malo o vzájomných nárokoch vyplývajúcich zo sporu o neplatnom skončení pracovného pomeru rozhodovať spoločne, a to vo vzájomných súvislostiach tak, ako to vykonal súd prvej inštancie. V tomto prípade odvolací súd vytvoril akési časové vákuum, keď dovolateľ bol síce úspešný so svojou vzájomnou žalobou a preukázal, že v čase pred týmto súdnym sporom žalobca porušoval pracovnú disciplínu, čo považovali za nesporné tak súd prvej inštancie ako aj odvolací súd, avšak vzhľadom na prezentovaný právny stav dovolateľ by mal de facto zamestnávať alebo nahradiť mzdu zamestnancovi, až do právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Dovolateľ považuje uvedený výklad právneho predpisu za nesprávny a nesledujúci legitímny cieľ, akým je spravodlivé usporiadanie vzájomných vzťahov medzi sporovými stranami.

7. Dovolateľ namietal, že dátum od ktorého nemožno spravodlivo požadovať, aby zamestnávateľ zamestnanca ďalej môže predchádzať právoplatnosti výroku o neplatnom skončení pracovného pomeru, a teda nastať aj dňom nasledujúcim po doručení neplatného okamžitého skončenia pracovného pomeru zamestnancovi. Dovolateľ v tejto súvislosti poukazoval na základné právne predpisy, ktoré upravujú vzájomné práva a povinnosti v prejednávanom spore na základe, ktorých sa vyskytli právne otázky, ktoré neboli vyriešené praxou dovolacieho súdu, a to na ustanovenie § 79 ods.1 ZP.

8. Zákon výslovne neustanovuje súdu, k akému dňu môže rozhodnúť o tej skutočnosti, že nie je možné od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával. Vzhľadom na uplatnený nárok dovolateľa, zistený a rozhodnutím súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu aj potvrdený, t. j. uplatnená výnimka podľa § 79 ods. 1 ZP, by z dikcie zákona mal byť pracovný pomer ukončený rozhodnutím súdu, ktorý by mal určiť právnu skutočnosť, že pracovný pomer sa skončil určitým dňom. Rozhodujúcim dňom by mal byť práve ten deň, odkedy nebolo možné od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby svojho zamestnanca naďalej zamestnával a nie až deň, kedy sa právoplatne rozhodlo o neplatnom skončení pracovného pomeru a zároveň určiť tento deň za rozhodujúci aj pre uplatnenie výnimky v zmysle § 79 ods.1 ZP.

9. Dovolateľ mal za to, že uvedenú dikciu ust. § 79 ods. 1 ZP treba vykladať tak, že súd môže určiť ako deň skončenia pracovného pomeru rozhodujúci deň, ktorý vytvoril podmienky na uplatnenie výnimky, že od zamestnávateľa nie je možné spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával (spravidla obdobie predchádzajúce súdnemu sporu).

10. Dovolateľ ďalej uviedol, že podľa právneho názoru prezentovaného odvolacím súdom, by súd prvej inštancie pri prijatí názoru krajského súdu de facto nikdy nemohol meritórne rozhodnúť o vzájomných nárokoch žalobcu a žalovaného, t. j. nároku žalobcu, ktorý sa domáhal neplatného skončenia pracovného pomeru a zároveň o nároku žalovaného, ktorý sa domáhal vzájomnou žalobou o určení, že nie je možné od neho spravodlivo požadovať, aby žalobcu naďalej zamestnával (ak by sa preukázalo, že došlo k neplatnému skončeniu pracovného pomeru), teda aby pracovný pomer netrval a bol ukončený, pretože prvostupňový súd by nikdy vopred nemohol vedieť, kedy nastane právoplatnosť výroku o neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

11. Právne posúdenie odvolacieho súdu je podľa názoru dovolateľa v rozpore s cieľom a účelom § 79 ods. 1 Zákonníka práce. Práve v tomto ustanovení zákonodarca mienil odstrániť tzv.

hrubú nespravodlivosť (uvedenou výnimkou), ktorá by mohla nastať medzi zamestnancom a zamestnávateľom z dôvodu neplatného skončenia pracovného pomeru, keď na jednej strane bolo preukázané evidentné hrubé porušovanie pracovnej disciplíny u zamestnanca (ako aj ďalších porušení) a na druhej strane zachovanie práva zamestnávateľa na slobodný výber zamestnancov. Preto sa dovolateľovi javí, že zmyslom uvedenej právnej úpravy je právo súdu určiť deň, odkedy nemožno ďalej požadovať od zamestnávateľa, aby zamestnanca ďalej zamestnával, aj deň nasledujúci po doručení neplatného okamžitého skončenia pracovného pomeru.

12. Žalobca sa k dovolaniu žalovaného písomne nevyjadril.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné. Dovolací súd preto napadnutý rozsudok podľa § 449 ods.1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

14. Dovolací súd konštatuje, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu nebola ešte vyriešená, a to v znení: „Môže deň o určení skončenia pracovného pomeru súdom z dôvodu, že nie je možné od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával, predchádzať dátumu právoplatnosti rozhodnutia súdu o neplatnom skončení pracovného pomeru?“ Uvedená právna otázka je relevantná pri výklade ustanovenia § 79 ods.1 Zákonníka práce, ktorého dikcia exaktne neustanovuje relevantný deň.

15. Podľa § 79 ods.1 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení účinnom ku dňu 04.04.2017 „Ak zamestnávateľ dal zamestnancovi neplatnú výpoveď alebo ak s ním neplatne skončil pracovný pomer okamžite alebo v skúšobnej dobe a ak zamestnanec oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho naďalej zamestnával, jeho pracovný pomer sa nekončí, s výnimkou, ak súd rozhodne, že nemožno od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával. Zamestnávateľ je povinný zamestnancovi poskytnúť náhradu mzdy. Táto náhrada patrí zamestnancovi v sume jeho priemerného zárobku odo dňa, keď oznámil zamestnávateľovi, že trvá na ďalšom zamestnávaní, až do času, keď mu zamestnávateľ umožní pokračovať v práci alebo ak súd rozhodne o skončení pracovného pomeru.“

16. Dovolací súd potom ako nezistil existenciu relevantnej judikatúry odvolacieho súdu k uvedenej právnej otázke, konštatuje, že v zmysle § 79 ods.1 ZP môže súd rozhodnúť, že nemožno od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával. V týchto prípadoch je nevyhnutné zohľadniť, že návrh zamestnávateľa, aby súd takto rozhodol má úzku skutkovú súvislosť s prebiehajúcim konaním o žalobe zamestnanca o neplatnosť skončenia pracovného pomeru. Z uvedeného potom možno dôvodiť, že takýto návrh by mal zamestnávateľ urobiť formou vzájomnej žaloby podľa § 147 CSP. Dovolací súd vychádza z toho, že ak by právoplatnosť rozsudku o neplatnom skončení platobného pomeru mala byť podmienkou vzájomnej žaloby zo strany zamestnávateľa, išlo by o výklad ad absurdum, pretože nárok

uplatnený vzájomnou žalobou by nebol ešte *actio nata*. Dovolací súd konštatuje, že z ustanovenia § 79 ods.1 ZP pre podanie návrhu zamestnávateľa nevyplýva, že jeho podmienkou je právoplatné skončenie konania o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

17. Dovolací súd dospel k záveru, že pre uplatnenie výnimky v zmysle § 79 ods.1 ZP je rozhodujúcim dňom ten deň, odkedy nebolo možné od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby svojho zamestnanca naďalej zamestnával a nie až deň, kedy sa právoplatne rozhodlo o neplatnom skončení pracovného pomeru .

18. Ďalej je potrebné zdôrazniť, že právoplatný rozsudok súdu o žalobe o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru nemá účinky *ex nunc*, ale účinky *ex tunc*, ku dňu, kedy mal pracovný pomer skončiť. Pracovný pomer sa obnovuje s účinkom *ex tunc*, ako keby nebol skončil. Nie je preto daná právna prekážka, ktorá by bránila rozhodnúť aj vzájomnom návrhu zamestnávateľa , že pracovný pomer žalobu skončí dňom nasledujúcim potom, ako mal pracovný pomer neplatne skončiť.

39.**R O Z H O D N U T I E**

Ak od rozhodnutia súdu prvej inštancie vo veci starostlivosti súdu o maloletých uplynul dlhší čas, predpokladajúci ďalšiu zmenu pomerov, odvolací súd nemá možnosť úvahy o potrebnosti zopakovania alebo doplnenia dokazovania za účelom zistenia skutočného stavu veci (§ 68 Civilného mimosporového poriadku) ani možnosť vyhnúť sa nariadeniu pojednávania slúžiaceho na vykonanie dokazovania.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. decembra 2025 sp. zn. 6CdoR/7/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Bývalý Okresný súd Bratislava V (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 7. decembra 2021, č. k. 68P/98/2021-151 zvýšil výživné otca na maloletého Y. zo sumy 150 € na sumu 250 € mesačne s účinnosťou od 27. augusta 2021, ktoré je otec povinný platiť vždy do 15. dňa toho-ktorého mesiaca vopred k rukám matky (výrok I.) a súčasne rozhodol, že otec nemá nedoplatok na zročnom výživnom na maloletého Y. za obdobie od 27. augusta 2021 do 30. novembra 2021 (výrok II.). Ďalej upravil styk otca s maloletým nasledovne: každý nepárny týždeň v roku v utorok od 14:00 hod. do stredy do 08:00 hod. a vo štvrtok od 14:00 hod. do 19:00 hod., každý párný týždeň v roku od piatka od 14:00 hod. do nedele do 19:00 hod., počas jarných prázdnin v nepárnom kalendárnom roku od 15:00 hod. od piatku predchádzajúceho začiatku jarných prázdnin vyhlásených MŠ SR pre samosprávny kraj, v ktorom maloletý navštevuje školské zariadenie, do posledného dňa jarných prázdnin do 18:00 hod., počas veľkonočných sviatkov v každom kalendárnom roku vo Veľkonočný pondelok od 08:00 hod. do 15:00 hod., počas letných prázdnin v párnom kalendárnom roku od 1. júla od 10:00 hod. do 16. júla do 10:00 hod. a od 1. augusta od 10:00 hod. do 16. augusta do 10:00 hod., a v nepárnom kalendárnom roku od 16. júla od 10:00 hod. do 31. júla do 10:00 hod. a od 16. augusta od 10:00 hod. do 31. augusta do 10:00 hod., počas vianočných sviatkov v každom párnom kalendárnom roku od posledného školského dňa, ktorý predchádza zimným prázdninám od 14:00 hod. do 25. decembra do 16:00 hod., a každý nepárny kalendárny rok od 2. januára od 16:00 hod. do 4. januára do 16:00 hod. a od 25. decembra od 16:00 hod. do 2. januára nasledujúceho roka do 16:00 hod., s tým, že matka je povinná dieťa na styk s otcom pripraviť a v určený čas ho v mieste svojho bydliska odovzdať otcovi; otec je povinný na tom istom mieste dieťa matke riadne a včas vrátiť a v prípade, ak bude maloletý navštevovať školské zariadenie, otec je oprávnený odovzdať a vyzdvihnúť si maloletého počas úpravy styku v tomto zariadení (výrok III.). Takýmto rozsudkom zmenil svoj rozsudok z 2. novembra 2016 č. k. 17P/246/2016-105 v časti výšky výživného aj ďalší svoj rozsudok z 12. augusta 2019 č. k. 59P/341/2018-42 v časti rozsahu styku otca s dieťaťom (výrok IV.). Napokon rozhodol, že rozsudok nadobúda vykonateľnosť vo výroku III. jeho dorúčením v zmysle § 233 CSP (výrok V.) a že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (výrok VI.).

2. Takéto svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 24 ods. 4, § 26, § 28 ods. 2, § 36 ods. 1, § 62 ods. 2, 4 a 5, § 65 ods. 1, § 75 ods. 1, § 77 ods. 1 a § 78 ods. 1 a 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „ZoR“), čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 104/1991 Zb.), čl. 24 Charty základných práv Európskej únie a § 233 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z.z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „CSP“). Zo skutkového stavu ustáleného vykonaným dokazovaním dospel k záveru, že je tu dôvod na zvýšenie výživného (otcovi ako rodičovi, ktorý maloletého nemá zvereného do osobnej starostlivosti). Pri určení výživného ustálil ako objektívny mesačný výdavok na dieťa sumu 490 €, a keďže v tomto konkrétnom prípade sa majú obaja rodičia rovnodielne podieľať na výžive a výchove dieťaťa (keďže príjem otca a potencionálny príjem matky sú obdobné), a majú určený strop po 310 € (ktorý platí až do 9. ročníka základnej školy dieťaťa), určil potrebu zvýšenia výživného otcovi ním zvoleným spôsobom ($490 \text{ €} : 2 \text{ rodičia} = 245 \text{ €}$, po zaokrúhlení 250 €). Sekundárne bolo prihliadnuté aj na fakt, že otec navyše mesačne platí synovi športový krúžok 50 €. Ak výživné bolo zvýšené od 27. augusta 2021 a otec platil preukázateľne bežné výživné 150 € mesačne, súd skúmal, či otcovi nevznikol nedoplatok na výživnom za obdobie od 27. augusta 2021 do 30. novembra 2021 (do posledného dňa mesiaca predchádzajúceho tomu, v ktorom rozhodol súd a to pred 15. dňom mesiaca). Otec v priebehu konania zaplatil preukázateľne o 350 € viac (200 € na školské pomôcky + 3 x 50 € na krúžok), ktoré žiadal započítať do prípadného nedoplatku na výživnom. Ak suma majúca byť doplatená za vyššie uvedené obdobie činila 316,12 € [$3 \times 100 \text{ €}$ za mesiace september až november 2021 + 16,12 € za pomernú časť 5 z 31 dní augusta rovnakého roka (od 27. do 31. dňa tohto mesiaca)] a suma zaplatená otcom navyše takýto nedoplatok presiahla, namieste bolo rozhodnúť, že otec nedoplatok na výživnom už zročnom nemá. V časti úpravy styku otca s maloletým odôvodnil súd prvej inštancie svoj rozsudok tým, že po spárovaní časových úsekov navrhnutých rodičmi ohľadom rozsahu styku vyšla zhoda v časti stretávania sa cez víkend, od piatku do nedele a súd tento čas akceptoval v matkou uvádzanom čase od 14:00 hod. v piatok do 19:00 hod. v nedeľu a jeden týždeň upravil styk takto. Následne druhý týždeň obaja rodičia navrhli, aby určité poobedia po škole trávil syn s otcom. Mal za to, že je v prospech maloletého, aby sa aj v druhý týždeň s otcom stretával a to dvakrát do týždňa, pričom v štvrtok, kedy má krúžok, bude povinný syna matke priviesť. Druhý deň stretnutí v tomto týždni súd určil na utorok a to aj s prespaním do stredy. Vychádzal z toho, že dieťa má právo tráviť čas s obomi rodičmi nielen cez víkend, ale aj počas školského týždňa aspoň na niekoľko hodín v záujme, aby sa aj s druhým rodičom mohlo porozprávať aj o svojich školských aktivitách či činnosti na krúžkoch. Bral do úvahy argumenty matky a dôraz na riadnu prípravu syna do školy, preto vyhovel matke a neurčil otcovi stretnutia s prespaním v obidva dni v týždni, ale len jeden deň a to v utorok (kedy Y. žiadny krúžok nemá). Súd pritom vychádzal z myšlienky dať otcovi priestor, aby sa plnohodnotne synovi venoval, riadne si pozrel úlohy syna na internetovej stránke základnej školy (nie len v jeho zošitoch) a všetky úlohy si s ním riadne urobil; taktiež aby dieťa riadne naučil na ďalší deň do školy a to aj na prípadné písomky a do školy ho samozrejme doviedol včas ešte pred 08:00 hod., a to s desiatou a zabezpečením obeda, ktorý bude pre syna s intoleranciami ľahko stráviteľný. Dodal, že je len na otcovi, ako sa tejto „role“ zhostí a využije šancu byť pre syna nielen rodičom na pohratie, ale aj rodičom, ktorý zvládne to, čo matka (dieťa zo školy doviezť, navariť mu čerstvé jedlo, naučiť ho a preskúšať, prípadne s ním urobiť projekt do školy a ráno ho včas do školy doviezť). Utorok za

takýmto účelom vybral z dôvodu, že otec v rámci obrany uvádzal, že vo štvrtok sa so synom nestíha naučiť, lebo syn má krúžok a potom ho vezie matke. Takto bude mať otec priestor presvedčiť matku, že sa môže na neho už spoľahnúť a nič ohľadom školy a syna nezanedbá. Zároveň však upozornil (súd) otca, že pokiaľ syn príde v utorok k nemu s úlohou, prípadne projektom (ktorý by mal mať hoc aj až o dva dni priniesť do školy), tak bude na ňom s týmto synovi pomôcť a neprenášať tu povinnosť na matku a doplnil, že samozrejmosťou je povinnosť otca pripraviť takto syna do školy aj v čase, keď ho bude mať cez víkend, lebo matke ho bude odovzdávať až o 19:00 hod. Nevyhovel otcovi, aby mohol dieťa vodiť až v pondelok ráno do školy preto, že je potrebné, aby sa učil svojej zodpovednej príprave dieťaťa do školy postupne začínajúc vo vyššie uvádzaný utorok. Bol presvedčený, že pokiaľ otec ukáže matke, že to zvláda, budú sa vedieť aj mimosúdne dohodnúť, že dieťa pôjde od neho až v pondelok priamo do školy. Súd ďalej nevyhovel otcovi v každom týždni so začiatkom stretnutí v štvrtok aj napriek aktuálnemu krúžku dieťaťa v tento deň z dôvodu, že aj matka má právo dieťa na tento krúžok vodiť. Pokiaľ sa v záujme vzájomnej komunikácie však dohodnú inak (navyššie), to už súd necháva na nich. Práve z dôvodu krúžku vo štvrtok súd nevyhovel otcovi v časti návrhu na prespanie syna u neho zo štvrtka na piatok, ale zmenil to z utorka na stredu. Nakoľko niektoré dni si bude otec syna preberať v škole a aj v škole ráno odovzdávať, súd v rámci úpravy miesta odovzdávania dieťaťa určil alternatívne bydlisko matky a aj školské zariadenie dieťaťa. Vzhľadom na rozdielnosť návrhov rodičov aj v otázke úpravy styku cez prázdniny a sviatky súd obligatórne rozhodoval o návrhu i v tejto časti. Pri posudzovaní oboch návrhov vyhodnocoval najlepší záujem dieťaťa a ak sa rodičia zhodli na tom, aby mal otec osobitne upravený styk cez prázdniny, ale navrhovali rozdielne časy odovzdávania a preberania si Y., čas odovzdávania ustálil na 14:00 hod a 15:00 hod. hlavne cez školský rok, kedy Y. chodí do družiny a vyučovanie vrátane družiny má minimálne do 14:00 hod. V otázke styku cez letné prázdniny súd vyhovel návrhu otca, vychádzajúc z toho, že ide (rozumej pôjde po prvý raz) o letné prázdniny so začiatkom v roku 2022, Y. bude ešte starší a nastolí sa tak rovnodielne rozložená možnosť podieľať sa na výchove a spoločných zážitkoch každého rodiča s dieťaťom, ak navyše aj sám Y. súdu vo vyjadrení uviedol, že chodí na dovolenky s oboma rodičmi a chce, aby sa mu otec viac venoval. Otázku vianočných prázdnin súd upravil tak, že rozdelil celé vianočné obdobie a zimné prázdniny dieťaťa. V prospech matky svedčilo, že mala záujem, aby každý rok bol syn s otcom na niekoľko hodín denne, návrh otca bol však iný (skôr žiadal byť so synom v konkrétne časové ucelené úseky) a tu okresný súd vyhovel jemu - s tým rozdielom, že spôsobom zodpovedajúcim jeho návrhu styk upravil na miesto nepárneho roka (tu by išlo o rok 2021) v období od posledného školského dňa pred zimnými prázdninami do 25. decembra na párny rok. Takto rozhodol z dôvodu, že doposiaľ Y. u otca na Štedrý deň neprespal, má zaužívané zvyky s matkou, a takto bude mať matka dostatok času syna pripraviť na styk otca na dlhší čas od 25. decembra do 2. januára nasledujúceho roka, prípadne si so synom urobíť polovicu úloh a zadaní zo školy. Druhým dôvodom úpravy so začiatkom od párneho roku je ten, že aktuálne (i tu rozumej v čase rozhodovania súdu prvej inštancie pred viac než 4 rokmi - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) je Y. prváčik, v škole sa učí čítať a písať, učitelia dávajú deťom veľa úloh aj na tieto prázdniny a sviatky a teda aby matka mala tento rok možnosť skontrolovať, či si otec niektoré úlohy so synom robil, a ak áno, ktoré a v akom rozsahu. Taktiež styk so začiatkom od 2. januára upravil len do 4. januára (a nie v zmysle návrhu otca do prvého školského dňa) z dôvodov vyššie uvedených, teda otec sa musí naučiť byť zodpovedný aj za plnenie si školských povinností dieťaťa v prvých školských rokoch, aj v druhom

a treťom roku bude potrebovať dohľad a tak je potrebné, aby otec najprv matku presvedčil o jeho schopnosti dieťa aj po zimných prázdninách nachystať do školy vrátane úloh či robenia aj nepovinných školských cvičení. Námietky matky voči širšej úprave styku otca s maloletým a dôvody ňou v tomto smere uvádzané (že otec vo veku 42 rokov nevlastní žiadnu nehnuteľnosť, že je dlžník, že si so synom neurobil úlohu alebo že predložila dvakrát neskorý príchod syna do školy), podľa súdu prvej inštancie na zabránenie otcovi v širšom rozsahu styku so synom nepostačujú, ak prihliadnuť bolo treba na to, že matka nedoložila celú dochádzku syna do školy od septembra 2021 (preto ani nešlo objektívne posúdiť, či v ostatné dni bol Y. privedený rodičmi do školy včas), nebolo možné vychádzať len zo subjektívneho pocitu matky, že u otca si Y. neurobí isto viac úloh (keď zatiaľ bola len jedna) a apeloval na rodičov a potrebu ich spolupráce a komunikácie. Nepripustil pritom návrh matky na opätovný výsluch maloletého z dôvodu, že v inom konaní (ohľadom výchovného opatrenia) sa Y. vyjadril ku všetkému podstatnému a už vtedy sa ho súd pýtal tiež na otázku širšieho rozsahu jeho styku s otcom. Rozhodnutie o predbežnej vykonateľnosti rozhodnutia o styku odôvodnil súd prvej inštancie aplikáciou § 233 CSP cez analógiu legis, keď mal preukázané splnenie podmienok, a to jednak žiadosťou otca, a jednak tým, že z celého dokazovania vyplynulo, že pokiaľ by súd nerozhodol o predbežnej vykonateľnosti, maloletému aj jeho otcovi by hrozilo nebezpečenstvo ťažko nahraditeľnej alebo značnej ujmy v podobe zväčšujúceho sa vzájomného citového odlúčenia a citovej stagnácie.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) rozsudkom z 19. decembra 2023 sp. zn. 11CoP/41/2023 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie na odvolanie otca podľa § 387 ods. 1 aj 2 CSP potvrdil (výrok I.) a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok II.).

4. Na podporu takéhoto svojho rozhodnutia v jeho odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie potrebné na zistenie skutočného stavu veci v dostatočnom rozsahu, výsledky tohto dokazovania jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach dôkladne a správne vyhodnotil, pričom dospel k správnym skutkovým zisteniam a súčasne vec i správne právne posúdil. Odvolací súd sa preto stotožnil i s odôvodnením napadnutého rozsudku, s poukazom na § 387 ods. 2 CSP konštatujúc správnosť jeho dôvodov. Nenašiel dôvod, pre ktorý by sa mal od skutkových alebo právnych záverov súdu prvej inštancie odchýliť, a nemohol preto dať za pravdu odvolateľovi. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplnil, že po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku dospel k záveru, že nemožno súhlasiť s názorom odvolateľa, že odôvodnenie napadnutého rozsudku je nepreskúmateľné vzhľadom na nedostatok dôvodov, nakoľko toto základné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu obsahuje. Súd v odôvodnení rozhodnutia nemusí dať odpoveď na každú otázku, každý argument účastníka, ale musí reagovať na tie, ktoré majú pre konanie podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzal do všetkých detailov konania uvádzanými účastníkmi. Odôvodnenie rozhodnutia tak nemusí dať odpoveď na každú jednu poznámku, či pripomienku účastníka, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby bolo reagované na podstatné a relevantné argumenty (odkazujúc napríklad na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky - ďalej tiež len „ústavný súd“ - sp. zn. II. ÚS 251/2004, III. ÚS 209/2004, II. ÚS 200/2009 a podobne). Odôvodnenie napadnutého rozsudku podľa názoru odvolacieho súdu vyššie uvedenému zodpovedá a je samozrejmé, že odvolateľ s niektorými skutkovými závermi

súdu nesúhlasí. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia odôvodnil, ako dospel k záveru o preukázaní objektívnych mesačných výdavkov na maloletého vo výške 490 €, pričom odvolací súd poukazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku (bod 43.). Okresný súd uviedol tiež, prečo ustálil výdavok na špeciálnu stravu vo výške 300 €, pričom i tu svoj skutkový záver odôvodnil. Podľa odvolacieho súdu i z lekárskej správy predloženej otcom v odvolacom konaní vyplynulo vykazovanie maloletým miernej pozitivity na kravské mlieko, jablko a zeler a bolo potrebné zohľadniť, že v čase vyšetrenia dodržiaval nízkohistamínovú diétu. Za nedôvodnú považoval odvolací súd námietku otca týkajúcu sa výdavku za doučovanie anglického jazyka, keď len znalosť tohto jazyka zo strany matky ešte neznamená, že tento výdavok nie je nevyhnutný, pretože nie každý, kto ovláda cudzí jazyk, má schopnosť i učiť/doučovať. Nebola dôvodnou námietka otca voči výdavku na pekárenské výrobky v sume 100 € mesačne, pretože súd na túto položku neprihliadal. Naopak bolo potrebné prihliadnuť na to, že otec navrhol výživné zvýšiť na sumu 220 € mesačne s tým, že bude dieťaťu ďalej platiť mesačné poplatky v súvislosti s tréningami MMA vo výške 50 € a teda bol ochotný platiť (fakticky) výživné 270 € mesačne. Súd prvej inštancie napriek tomu výživné zvýšil na sumu 250 €, s čím matka súhlasila. Za nedôvodné považoval odvolací súd námietky otca voči rozhodnutiu v časti úpravy jeho styku s maloletým, keď súd prvej inštancie svoje rozhodnutie vyčerpávajúcim spôsobom odôvodnil, vyporiadal sa so všetkými námietkami otca a pretože tento v odvolaní reagoval obdobne, odvolací súd aj tu odkázal na odôvodnenie napadnutého rozsudku v tejto časti (body 49. - 51.) dôvodiac tiež, že upravený rozsah styku zodpovedá rozhodovacej činnosti súdov aj záujmom maloletého so zohľadnením jeho veku, povinnej školskej dochádzky i záujmovej činnosti. Napokon k ostatnému návrhu otca na úpravu styku odvolací súd uviedol, že táto úprava by už skôr zodpovedala striedavej osobnej starostlivosti, z obsahu spisu však nevyplývala dôvodnosť a vhodnosť takej úpravy.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal otec (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie namietajúc, že súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP]. Navrhol zrušiť rozsudky oboch nižších súdov a vec vrátiť na ďalšie konanie súdu prvej inštancie (ktorým sa inak v dôsledku zmien v sústave súdov stal už dnešný Mestský súd Bratislava II). Namietal, že odvolací súd nevykonával vo veci dokazovanie a to i napriek tomu, že on (otec) v odvolaní poukázal na nesprávne (neúplné) zistenie zdravotného stavu maloletého, resp. jeho zmenu (zlepšenie), ktoré si už nevyžaduje opatrenia na strane stravy v pôvodnom rozsahu, najmä ale od rozhodnutia súdu prvej inštancie uplynuli viac ako dva roky a odvolací súd takto založil dovolaním napadnutý rozsudok na skutkovom stave zistenom pred rozhodne nie zanedbateľným časom. Plynutím času došlo pritom k podstatným zmenám na strane maloletého (napr. zmena školského rozvrhu, zmena záujmov maloletého v dôsledku jeho vývoja). Dovolateľ argumentoval, že v čase rozhodovania odvolacieho súdu úprava styku podľa ním potvrdeného rozsudku súdu prvej inštancie platila už dva roky (viď predbežná vykonateľnosť) a v rozhodnutí o odvolaní súd nijako nerefletoval, ako otec v kontexte vyššie uvedeného realizuje styk s maloletým, a teda či nenastala zmena pomerov (rozumej ďalšia), odôvodňujúca rozšírenie styku. Odvolací súd len formalisticky uviedol, že sa stotožňuje s posúdením veci súdom prvej inštancie, nakoľko však na podanom odvolaní otec zotrval (nevzal ho späť), muselo byť zrejmé, že k mimosúdnej dohode s matkou o širšom rozsahu styku navrhovanom otcom (prespanie až do pondelka v párny týždeň, resp. do štvrtka v nepárny týždeň) neprišlo. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu preto považuje

za arbitrážny, a jeho odôvodnenie za nepreskúmateľné, z ktorého nie je (o. i.) zrejmé, dokedy má otec „presviedčať“ matku, že sa dokáže o maloletého postarať tak, aby s ním mohol realizovať styk v širšom rozsahu. Podľa názoru otca dva roky (medzi rozhodnutiami oboch nižších súdov) boli dostatočne dlhý čas na urobenie si súdom záveru, či je otec schopný sa o syna plnohodnotne postarať, odvolací súd ale pri svojom rozhodovaní túto otázku (a odpoveď na ňu) úplne opomenul, nezaoberal sa námietkami odvolateľa (neskoršieho dovolateľa) a pri svojom rozhodnutí nezohľadnil ani časový kontext rozhodovania. Dovolateľ sa dovolaním pritom nedomáha odpovedí na všetky ním nastolené otázky v doterajšom konaní (pred oboma nižšími súdmi), ale len tých, ktoré boli zásadné pre uplatnenie jeho práv v konaní, a s ktorými sa (podľa jeho názoru) nižšie súdy riadne nevysporiadali a aj z tohto uhla pohľadu napadnutý rozsudok je prekvapivý, zmätočný a nepreskúmateľný.

6. Matka navrhla dovolanie odmietnuť, alternatívne zamietnuť.

7. Opatrovník dovolací návrh nepodal.

8. Na konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa vzťahuje zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „CMP“). Na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 2 ods. 1 CMP). Keďže CMP v niektorých ustanoveniach o dovolaní (tretí diel tretej hlavy prvej časti CMP) s výnimkou nedostatku viazanosti dovolacieho súdu rozsahom dovolania vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu (§ 77 CMP v spojení s § 121 rovnakého zákona) neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní otca maloletého dieťaťa.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech (z procesného hľadiska) bol napadnutý rozsudok vydaný (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety za bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolaniu treba priznať úspech.

10. V prejednávanej veci otec vyvodzoval prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietajúc nedostatočné odôvodnenie (arbitrážnosť) rozhodnutia odvolacieho súdu predovšetkým so zreteľom k časovému odstupu medzi rozhodnutiami oboch nižších súdov a faktorom, že odvolací súd k vydaniu svojho potvrdzujúceho rozsudku pristúpil bez toho, aby vykonal (doplnil, či aspoň zopakoval) dokazovanie.

11. Podľa čl. 6 Základných princípov CMP súd postupuje v súčinnosti s účastníkmi konania tak, aby zistil skutočný stav veci (v tejto súvislosti porovnaj i § 35 CMP, podľa ktorého súd je povinný zistiť skutočný stav veci) a súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhli (tu potom porovnaj tiež § 36 CMP, podľa ktorého je súd povinný vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci).

12. Podľa čl. 8 Základných princípov CMP na prejednanie veci sa nariaďuje ústne pojednávanie, ak zákon neustanovuje inak.
13. Podľa § 23 ods. 2 vety prvej CMP ak tento zákon neustanovuje inak, možno začať konanie aj bez návrhu; podľa § 40 rovnakého zákona súd môže prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú, aj vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu a napokon podľa § 68 CMP odvolací súd dokazovanie zopakuje alebo doplní, ak to pre zistenie skutočného stavu veci považuje za potrebné.
14. Podľa § 217 ods. 1 vety prvej CSP pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia.
15. Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.
16. Podľa § 387 ods. 3 vety druhej CSP odvolací súd sa v odôvodnení (potvrdzujúceho rozsudku - pozn. najvyššieho súdu) musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.
17. Z obsahu spisu vyplýva, že ustanoveniami zhora sa odvolací súd neriadil (či prinajmenšom tak neurobil - úmerne okolnostiam tohto konkrétneho prípadu a aj povahe veci - dostatočne).
18. Konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti (o aké ide aj v tentoraz prejednáwanej veci) je totiž jedným z konaní, ktoré už vyššie spomínaná skoršia úprava civilného procesu, teória procesného práva, z nich vychádzajúca dlhoročná (teda už aj patrične ustálená) rozhodovacia prax súdov a od roku 2016 aj osobitná legislatívna úprava v samostatnom zákone (v CMP) zaraďuje do skupiny mimosporových (alebo tiež nesporevých) konaní. Tieto konania sa vyznačujú viacerými špecifikami (v porovnaní s pravidlami vlastnými sporovému procesu odlišnosťami). Ich účelom (alebo - matematicky - spoločným menovateľom) je záujem na zvýšenej ochrane záujmov tých osôb, o ktorých právach a právom chránených záujmoch sa primárne koná (tu maloleté dieťa). Okrem možnosti začatia konania aj bez návrhu, nedostatku viazanosti súdu návrhom (ak konanie začalo na jeho základe), obmedzení navrhovateľa v dispozícii s návrhom a ďalších potom tým, čo je tu z pohľadu dosiahnutia zákonodarcom vytýčeného cieľa najdôležitejším, je založenie konania ako celku na teoretickom princípe materiálnej (nielen formálnej) pravdy, ktorého vyjadrením je zakotvenie povinnosti súdu zistiť skutočný stav veci (nie skutkový stav). Akokoľvek je ambícia spoznať realitu evidentne skôr cieľom, ku ktorému sa možno (podľa okolností a spravidla úmerne záujmu zúčastnených na riadnom objasnení skutočností významných pre rozhodnutie) buď viac alebo menej priblížiť, rozdiel oproti sporovému procesu je tu zjavný a prejavuje sa predovšetkým v procese dokazovania, v ktorom súd nie je len istým arbitrom nad stranami nesúcimi bremená tvrdení a dôkazov a tiež z ich unesenia (či neunesenia) plynúcu zodpovednosť za výsledok sporu, ale v rámci obstarávania podkladov pre rozhodnutie má povinnosť aktívnejšieho prístupu a takto i zvýšenú ingerenciu aj navzdory prípadnej pasivite účastníkov vrátane trvania ním na dokazovaní až do času, v ktorom povinnosť zistiť skutočný stav veci pôjde objektívne považovať za splnenú (v tej najväčšej možnej miere a spravidla za stavu nemožnosti už od súdu spravodlivo požadovať, aby konal ďalej, avšak

za cenu popretia ďalších základných princípov mimosporového procesu o rýchlej a účinnej ochrane práv, o čo najrýchlejšom prejednaní a rozhodnutí veci, o predchádzaní zbytočným prieťahom, ako aj konaní hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb - v tejto súvislosti porovnajte tiež čl. 5 ods. 2 a čl. 12 Základných princípov CMP).

19. Dovolateľ odvolaním (okrem iného) namietal, že „nerozumie, ako dospel súd prvej inštancie k záveru o odôvodnenosti výdavku na stravovanie pre Y. vo výške 300 € mesačne, keď matka súdu nepredložila jediný dôkaz o zvýšených výdavkoch na stravovanie dieťaťa v dôsledku jeho histamínovej intolerancie, zároveň pred súdom uviedla, že si necháva piecť chlieb a palacinky v sume 100 € a že ide iba o výdavok na pečivo pre maloletého Y., lebo jej výdavky na stravu predstavujú iba 100 - 150 €“ a upriamil pozornosť odvolacieho súdu na tú skutočnosť, že „matke bola taktiež diagnostikovaná histamínová intolerancia, pričom podľa jej argumentácie výdavok na stravu pre 6 ročné dieťa predstavuje takmer 4-násobnú výšku oproti výdavku na jej stravu, čo on považuje za absurdné“ (strana 4 odvolania na č. l. 173 p. v. spisu). Nešlo pritom inak, než dať mu za pravdu v tom, že pokiaľ odvolací súd k týmto jeho tvrdeniam (ktoré z pohľadu objasnenia „sumára“ potrieb maloletého vyjadrených finančne nešlo označiť za nepodstatné) nezaujal žiadne stanovisko (čo inak obdobne platilo pri len paušálnom odmietnutí požiadavky otca na širší rozsah práva na styk s maloletým s úvahou, že by tu šlo už - fakticky - o striedavú osobnú starostlivosť, na ktorú podľa odvolacieho súdu dôvod nebol), došlo tým k porušeniu zákonnej povinnosti podľa § 387 ods. 3 vety druhej CSP, ktoré sa prejavilo tiež v rovine práva účastníka súdneho konania na riadne odôvodnené súdne rozhodnutie a to v miere atakujúcej limity práva na spravodlivý proces.

20. Tým pre udržateľnosť napadnutého rozsudku ešte podstatnejším bol potom spôsob naloženia odvolacieho súdu s odvolaním neskoršieho dovolateľa s prihliadnutím k časovému odstupu medzi rozhodnutiami oboch nižších súdov (kde bolo celkom bez významu, že neskorší čas rozhodovania odvolacieho súdu bol zapríčinený jeho sporom o príslušnosť s iným krajským súdom, vyvolaným zmenou predpisov o organizácii súdov aj procesných predpisov). Odvolací súd sa totiž rozhodol pre potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie bez nariadenia pojednávania a tak aj bez priznaného doplnenia či zopakovania dokazovania (hoci súčasťou odôvodnenia jeho rozsudku sa stal i poukaz na listinu - lekársku správu - predloženú otcom až v odvolacom konaní) potom, čo už od vydania rozhodnutia súdu prvej inštancie uplynuli viac než dva roky. Ak tak ale urobil v konaní, v ktorom je rozhodujúcim faktorom ovplyvňujúcim podobu rozhodnutia zmena pomerov (resp. neexistencia zmeny) a navyše s vedomím založenia otcom spochybňovaného rozsudku súdu prvej inštancie (tu najmä pri úprave styku) aj na premenných, akými je vek maloletého a navštevovanie ním prvého ročníka základnej školy vrátane rôznych krúžkov, takáto jeho stávka na predpoklad, že v období medzi rozhodnutiami oboch nižších súdov neprišlo už k žiadnej ďalšej zmene pomerov popri tom, že ju bez preháňania možno nazvať trúfalosťou, by mohla vyjsť nanajvýš vtedy, ak by nedostatok žiadnej ďalšej zmeny pomerov bol verifikovaný prinajmenšom zhodnými skutkovými tvrdeniami účastníkov za stavu neexistencie pochybností súdu o ich pravdivosti a (do tretice) nezrozpornosti takých tvrdení s vykonaným dokazovaním (tu porovnajte tiež § 37 CMP). O takýto prípad tu však z povahy veci (ktorá naprieč celou sústavou súdov doputovala až na najvyšší súd) nemohlo ísť už pre absenciu príslušných zhodných skutkových tvrdení.

21. Ak potom odvolací súd pochybil (odhliadnuc od iných opomenutí) aj tým, že pri rozhodovaní o už zročnom výživnom vychádzal rovnako z ničím nepodloženého záveru, že dlh nevznikol ani v čase medzi rozhodnutím súdu prvej inštancie a jeho rozhodnutím (napriek ochote otca plynúcej i z jeho odvolacieho návrhu platiť po zvýšení nanajvýš 220 € mesačne) a súčasťou výroku svojho rozsudku neurobil tiež nové rozhodnutie o zročnom výživnom reagujúce aspoň (ako najnutnejšie minimum) na časový posun (keď v čase rozhodovania o odvolaní bolo zročným výživné už do 31. decembra 2023), pre účely zovšeobecnenia správnych postupov v obdobných veciach žiadúcim sa javí vyslovenie záverov, že I. ak od rozhodnutia súdu prvej inštancie vo veci starostlivosti súdu o maloletých uplynul dlhší čas, predpokladajúci ďalšiu zmenu pomerov, odvolací súd možnosť úvahy o potrebnosti zopakovania alebo doplnenia dokazovania za účelom zistenia skutočného stavu veci (§ 68 CMP) a takto aj možnosť vyhnúť sa nariadeniu pojednávania slúžiaceho na vykonanie dokazovania nemá a II. súčasťou výroku každého konečného rozhodnutia odvolacieho súdu o výživnom pre maloleté dieťa musí byť aj nové rozhodnutie o už zročnom výživnom.

22. Praktickým dôsledkom neriadenia sa odvolacieho súdu tiež práve priblíženými úvahami bolo porušenie práva dovolateľa, ale aj ostatných účastníkov konania na spravodlivý proces - na riadne odôvodnené súdne rozhodnutie, na vykonanie jemu predchádzajúceho dokazovania, spôsobilého objasniť skutočný stav veci aj na rozhodnutie autoritatívne (výrokom) zaujímajúce stanovisko ku všetkým rozhodujúcim aspektom problému. Dovolanie namietajúce zaťaženie konania vadou tzv. zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP tak bolo (v súlade s konštrukciou mimoriadneho opravného prostriedku, o ktorom je reč) nielen prípustným, ale aj dôvodným (vecne opodstatneným).

40.**R O Z H O D N U T I E**

Od okamihu otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednávania sporu už skúmanie kauzálnej príslušnosti v obchodnoprávných sporoch podľa § 40 CSP neprichádza do úvahy. Do tohto momentu určená príslušnosť trvá až do skončenia konania, a to nielen v konaní pred súdom prvej inštancie, ale aj v odvolacom konaní.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. februára 2026 sp. zn. 2Ndc/24/2025)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Nitra (ďalej ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. júna 2025, č. k. 28Cb/87/2016-515

- zastavil konanie voči žalovanému 1/ v časti o zaplatenie sumy vo výške 7.191 eur spolu s 5,05 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 7.191,00 eur od 24. 11. 2014 do zaplatenia (výrok I.),
- zastavil konanie voči žalovaným 2/ a 3/ v časti o zaplatenie sumy vo výške 2.044,09 eur spolu s 5,05 % ročným úrokom z omeškania - zo sumy 222,08 eur od 10. 11. 2014 do zaplatenia, zo sumy 110,24 eur od 14. 01. 2015 do zaplatenia, zo sumy 554,25 eur od 09. 02. 2015 do zaplatenia, zo sumy 669,38 eur od 02. 02. 2016 do zaplatenia, zo sumy 488,14 eur od 29. 01. 2016 do zaplatenia (výrok II.),
- žalobu voči žalovaným 1/ až 3/ vo zvyšnej časti istiny a úrokov z omeškania zamietol (výrok III.),
- žalovaným 1/ až 3/ priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu (výrok IV.).

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal žalobca odvolanie. Po vykonaní prípravných úkonov bol spis s odvolaním žalobcu predložený na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Bratislave.

3. Krajský súd v Bratislave spor postúpil podľa § 40, § 43 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „CSP“) Krajskému súdu v Nitre ako súdu kauzálne a funkčne príslušnému. Krajský súd v Bratislave, ktorému bol predmetný spis spolu s podaným odvolaním predložený ako odvolaciemu súdu vyjadril názor, že predmetný spor nie je obchodnoprávnym sporom, ale jedná sa o občianskoprávny spor napriek tomu, že vec bola na Okresnom súde Nitra vedená v registri „Cb“. Žalobca sa voči žalovaným domáha nároku z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, upraveného zákonom č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „PZP“) v spojení s vyhláškou Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 423/1991 Zb., ustanovujúcou rozsah a podmienky zákonného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, účinnou v čase škodovej udalosti, so subsidiárnou aplikáciou Občianskeho zákonníka, ktorý obsahuje úpravu poisťných zmlúv. Zároveň v tejto súvislosti

poukázal na závery Najvyššieho súdu Slovenskej republiky obsiahnuté v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Ndob/23/2024.

4. Krajský súd v Nitre dňa 4. decembra 2025 predložil spor, vedený pred ním pod sp. zn. 7Co/97/2025 Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky podľa § 43 ods. 2 CSP na rozhodnutie o príslušnosti pre nesúhlas s postúpením sporu Krajským súdom v Bratislave.

5. Svoj nesúhlas odôvodnil tým, že žalobca a žalovaní sú podnikateľmi a uplatnený nárok má síce pôvod v škodovej udalosti, avšak i napriek tomu je Krajský súd v Nitre toho názoru, že ide o obchodnoprávny vzťah. V danom prípade si žalobca uplatňuje náhradu škody vo forme ušlého zisku z titulu dvoch uzávierok jazdných pruhov vo vzťahu k poisťovateľom, ktorá mu mala vzniknúť v súvislosti s odstraňovaním následkov dopravných nehôd. Dôvodil tým, že v predmetnom spore sa žalobca nedomáha regresného nároku, ktorý je vyvođený z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, upraveného zákonom č. 381/2001 Z.z. so subsidiárnou aplikáciou Občianskeho zákonníka obsahujúceho úpravu poistných zmlúv, preto na daný prípad nie je možné aplikovať uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Ndob/23/2024, na ktoré poukázal Krajský súd v Bratislave. V danom prípade sa jedná o obchodnoprávny spor, keďže základ nároku sa odvíja od koncesnej zmluvy, v ktorej žalobca vystupuje ako „koncesionár“, má postavenie koncesionára z titulu koncesnej zmluvy vo verejnom obstarávaní - koncesie na projektovanie, výstavbu, financovanie, prevádzku a údržbu rýchlostnej cesty R1, uzavretej so Slovenskou republikou (verejný obstarávateľ). Žalobca sa žalobným návrhom domáha zaplatenia škody vo forme ušlého zisku, ktorá mu vznikla práve v súvislosti s odstraňovaním následkov dopravných nehôd spôsobených osobami, povinne zmluvne poistenými u žalovaných. Ide teda o obchodnoprávny spor, ktorý možno subsumovať pod ustanovenia § 261 Obchodného zákonníka. Podľa Krajského súdu v Nitre nie je daná jeho kauzálna a funkčná príslušnosť vo veci konať a rozhodovať a na rozhodovanie o podanom odvolaní je príslušný Krajský súd v Bratislave.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), ktorý je ako súd spoločne nadriadený Krajskému súdu v Nitre a Krajskému súdu v Bratislave príslušný na rozhodnutie podľa § 43 ods. 2 CSP, prejednal vec a dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Nitre s postúpením sporu je dôvodný.

6.1. V zmysle § 34 ods. 1 CSP, ak odsek 2 neustanovuje inak, o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu rozhoduje krajský súd, v ktorého obvode má sídlo okresný súd, ktorý rozhodoval v prvej inštancii (ods. 1).

6.2. Podľa § 34 ods. 2 písm. b) CSP na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní podľa § 22 písm. d) a g) a § 23 písm. d) a g) je príslušný Krajský súd v Bratislave.

7. Podľa § 22 písm. d) a g) CSP na konanie v obchodnoprávných sporoch sú príslušné: Okresný súd Nitra pre obvod Krajského súdu v Nitre (d), Okresný súd Trnava pre obvod Krajského súdu v Trnave (g).

8. Podľa § 23 písm. d) a g) CSP na konanie v sporoch týkajúcich sa zmeniek, šekov alebo iných cenných papierov vrátane sporov týkajúcich sa zmenkových protestov sú príslušné: Okresný

súd Nitra pre obvod Krajského súdu v Nitre (d), Okresný súd Trnava pre obvod Krajského súdu v Trnave (g).

9. Podľa § 36 ods. 1 a 2 CSP konanie sa uskutočňuje na súde, ktorý je na prejednanie príslušný. Príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania; takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania.

10. Podľa § 40 CSP, v znení účinnom od 1. júla 2023, súd aj bez námietky skúma vecnú príslušnosť, kauzálnu príslušnosť a funkčnú príslušnosť počas celého konania; kauzálnu príslušnosť v obchodnoprávných sporoch súd skúma iba do otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednávania sporu.

11. Podľa § 43 ods. 1 CSP, ak súd postupom podľa § 40 a § 41 zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi spor príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom žalobcu. Žalovaného upovedomí len vtedy, ak mu už bola žaloba doručená.

12. Podľa § 43 ods. 2 CSP, ak súd, ktorému bol spor postúpený s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súde viazané.

13. Podľa § 261 ods. 1 a 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej tiež „ObZ“), táto časť zákona upravuje záväzkové vzťahy medzi podnikateľmi, ak pri ich vzniku je zrejmé s prihliadnutím na všetky okolnosti, že sa týkajú ich podnikateľskej činnosti (1). Touto časťou zákona sa spravujú takisto záväzkové vzťahy medzi subjektom verejného práva, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti (2).

14. Z dikcie ustanovenia § 261 ods. 1 ObZ je zrejmé, že na to, aby sa určitý záväzkový vzťah mohol kvalifikovať ako obchodnoprávny, musí byť okrem požiadavky kladenej na povahu subjektov daného vzťahu splnená aj požiadavka povahy záväzku. Uvedené požiadavky musia byť splnené pri vzniku záväzkového vzťahu, v opačnom prípade o obchodnoprávny vzťah nepôjde.

15. Strany v predmetnom spore (žalobca a žalovaní 1/ a 2/) sú podnikateľmi v zmysle § 2 ods. 2 písm. a) ObZ. Žalovaný 3/ je podnikateľom v zmysle § 2 ods. 2 písm. b) ObZ (živnostenské oprávnenie platné od 7. marca 1995, prerušené od 1. novembra 2024 - viď Živnostenský rejstřík České republiky).

16. V predmetnom spore, ako vyplýva zo žaloby, sa žalobca voči žalovanému 1/ domáha náhrady škody vo forme ušlého zisku, ktorá mu vznikla v súvislosti s odstraňovaním následkov dopravných nehôd na RC R1 Pribina, spôsobených osobami povinne zmluvne poistenými u žalovaného, s odkazom na ustanovenia § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 4 ods. 2 písm. b) a d), § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení (ďalej ako „zákon o PZP“) v znení účinnom ku dňu podania žaloby (8. augusta 2016).

16.1. K výške škody žalobca uviedol, že ušlý zisk predstavuje rozdiel medzi výškou Mesačnej platby za dostupnosť Koncesionára, na ktorú by mal nárok podľa Koncesnej zmluvy, ak by nedošlo k uzávierke jazdného pruhu a výškou Mesačnej platby za dostupnosť, na ktorú Koncesionárovi nárok skutočne vznikol. Vzťah Koncesionára a Verejného obstarávateľa sa riadil Koncesnou zmluvou. Aj výška ušlého zisku sa vypočítavala podľa platobného mechanizmu Koncesnej zmluvy.

16.2. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že predmetný záväzkový právny vzťah medzi žalobcom a žalovanými nie je založený výlučne na základe zákona o PZP, ale primárne vychádza zo Zmluvy uzavretej žalobcom s koncesionárom (Granvia, a. s.), ktorá vymedzuje aj samotný obsah daného záväzku týkajúceho sa podnikateľskej činnosti strán Zmluvy, ktorý záväzok (ušlý zisk) zo strany koncesionára nebol voči žalobcovi splnený v plnom rozsahu v dôsledku koncesionárom uplatnenej zrážky v zmysle čl. 24.4.2. (ii.) Zmluvy. Uvedené skutočnosti podporujú záver o obchodnoprávnom charaktere sporu, keď následne žalobca tento nevyplatený ušlý zisk požaduje od žalovaných z titulu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa zákona o PZP, čo by svedčilo pre občianskoprávny spor. V danom prípade ale nejde o situáciu v zmysle záverov rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Ndob/23/2024, t. j. o tzv. regresný nárok podľa zákona o PZP, na čo nesprávne poukazoval Krajský súd v Bratislave.

17. Z obsahu súdneho spisu predloženého najvyššiemu súdu vyplýva, že žalobca si voči žalovaným uplatnil vyššie uvádzaný nárok na zaplatenie 9.235,09 eur s prísl. z titulu povinného zmluvného poistenia žalobou, doručenou na Okresný súd Nitra 8. augusta 2016 (č. 1. 1 a nasl. spisu). Okresný súd Nitra nemal pochybnosť o obchodnoprávnom charaktere sporu, ktorý aj vecne prejednal a rozhodol rozsudkom z 26. júna 2025, č. k. 28Cb/87/2016-515. Na odvolanie žalobcu v odvolacom konaní Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací spochybňoval obchodnoprávny charakter sporu a postúpil vec Krajskému súdu v Nitre ako súdu funkčne príslušnému na prejednanie a rozhodnutie o podanom odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý s postúpením nesúhlasil. V danom prípade však funkčná príslušnosť závisela od príslušnosti kauzálnej podľa § 40 CSP. Uvedené ustanovenie bolo niekoľkokrát novelizované, naposledy v znení účinnom od 1. júla 2023 (pozri bod 10. tohto rozhodnutia), keď kauzálnu príslušnosť možno skúmať v obchodnoprávných sporoch len do otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednávania sporu. Zo súdneho spisu vyplýva, že súd prvej inštancie prvé pojednávanie otvoril dňa 21. novembra 2023, do ktorého otvorenia svoju kauzálnu príslušnosť nespochybňoval. Od okamihu otvorenia pojednávania už skúmanie kauzálnej príslušnosti v obchodnoprávnom spore vzhľadom na normatívne znenie § 40 CSP ku dňu pojednávania neprichádzalo do úvahy, čím bola s konečnou platnosťou založená príslušnosť súdov v obchodnoprávnom spore nielen v konaní pred súdom prvej inštancie, ale aj v odvolacom konaní. V tomto smere ani v minulosti právna teória nemala žiadne pochybnosti (porovnaj napr. Občiansky súdny poriadok, Komentár I., Praha: Nakladateľstvo Panoráma, 1985, s. 139 a nasl.). Takto určená príslušnosť s poukazom na § 40 CSP v znení účinnom od 1. júla 2023 trvá až do skončenia konania (§ 36 ods. 2 CSP). Predmetné ustanovenie § 40 CSP sleduje záujem hospodárnosti a procesnej ekonómie konania, keď je zo zákona limitované skúmanie kauzálnej príslušnosti v obchodnoprávných sporoch (do otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednávania sporu). V tejto súvislosti najvyšší súd akcentuje zásadu o trvaní (nemennosti) súdnej

príslušnosti už raz určenej, ktorá sa vzťahuje nielen na prípady miestnej príslušnosti určenej podľa hľadísk stanovených priamo zákonom, ale platí tiež na prípady, keď bola príslušnosť určená inak (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Nc/45/2010). Takto založená príslušnosť v zmysle § 40 CSP v obchodnoprávnom spore od okamihu otvorenia pojednávania sa nevyčerpala (neskončila) rozhodnutím súdu prvej inštancie - rozsudkom z 26. júna 2025, č. k. 28Cb/87/2016-515, ale vzťahuje sa aj na všetky ďalšie odvolania v tejto právnej veci, preto patrí Krajskému súdu v Bratislave ako funkčne príslušnému súdu prejednať a rozhodnúť aj odvolanie strany sporu, ktoré bolo podané proti rozsudku Okresného súdu Nitra z 26. júna 2025, č. k. 28Cb/87/2016- 515 (pozri Števíček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 180).

18. V tejto súvislosti najvyšší súd dáva do pozornosti uznesenie sp. zn. 4Cdo/1/1998 z 28. januára 1998 (R 99/1999), v ktorom najvyšší súd vyslovil, že „... tým, že obchodnú vec na súde vecne a miestne príslušnom prejednali a rozhodli sudcovia, ktorí podľa rozvrhu práce rozhodujú občianskoprávne spory, nebola účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP a ani nerozhodoval súd nesprávne obsadený (§ 237 písm. g) OSP). Z rozdielnosti povahy prejednávaných občianskoprávných a obchodnoprávných vecí nevyplýva rozdielnosť procesných práv účastníkov a možností ich realizácie.“ Uvedené je aplikovateľné aj podľa CSP (pozri napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Obdo/21/2019, 4Cdo/264/2021, 4Obdo/29/2023).

19. Keďže v danom prípade vyššie uvádzané skutočnosti podporujú záver o založení príslušnosti súdov v obchodnoprávnom spore, na jeho prejednanie je daná kauzálna príslušnosť súdu podľa § 34 ods. 2 písm. b) CSP, a to Krajského súdu v Bratislave.

20. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Nitre s postúpením sporu Krajským súdom v Bratislave je dôvodný, a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

41.**R O Z H O D N U T I E**

Súd ustanoví aj bez návrhu procesného opatrovníka fyzickej osobe, ktorá v dôsledku duševnej poruchy nemá schopnosť zrozumiteľne sa vyjadrovať a uplatňovať svoje nároky, prípadne obranu.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2025 sp. zn. 5Cdo/183/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Trebišov rozhodol rozsudkom zo dňa 20. septembra 2022, č. k. 17C/85/2018-169 tak, že žalobu zamietol (I. výrok) a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči žalobcovi (II. výrok).

1.1. Po právnom posúdení veci v zmysle § 11, § 13 ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba je nedôvodná, preto ju zamietol. Na zdôvodnenie rozhodnutia uviedol, že z obsahu žaloby, ale aj z ďalších vyjadrení žalobcu v priebehu konania možno vyvodit', že v tomto konaní sa domáhal voči žalovanému zaplattenia sumy 450.000 eur titulom finančného zadost'učinenia za závažnú ujmu na zdraví, ktorú mu mal spôsobiť žalovaný. Žalobca napriek výzve súdu nešpecifikoval bližšie svoj nárok, vo vyjadrení len uviedol, že vyčíslenie zdravotného postihnutia predstavuje pomer 0,0225 % zo sumy za súdnu zmenku, teda z 2 mld. eur. Vo svojich podaniach poukázal na viacero právnych predpisov a ustanovení, od ktorých odvodzoval svoj nárok.

1.2. Pre úspešné priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa názoru súdu bol žalobca povinný preukázať: 1. porušenie právnej povinnosti zo strany žalovaného, 2. vznik ujmy na strane žalobcu, 3. kauzálny nexus (príčinnú súvislosť medzi porušením povinnosti zo strany žalovaného a vznikom ujmy na strane žalobcu). Žalobca počas konania tvrdil, že žalovaný svojou protiprávnou činnosťou a konaním zapríčinil nejakou formou príčinnej súvislosti rapidne zhoršenie jeho zdravotného stavu po psychickej a fyzickej stránke, a že trpí zdravotným postihnutím. Tieto žalobcom tvrdené skutočnosti však nemali oporu vo vykonanom dokazovaní, keď tvrdenia žalobcu vyznievali zmätočne, nejasne a nelogicky. Žalobca podľa názoru súdu prvej inštancie v tomto konaní žiadnym spôsobom a ani relevantnými dôkazmi nepreukázal, na akom skutkovom základe mu mal vzniknúť údajný nárok voči žalovanému. Tvrdenia žalobcu nebolo možné považovať za porušenie povinnosti žalovaným. Nakoľko žalobca nepreukázal pôvod mu vznikutej ujmy, že ujma vznikla konaním žalovaného a ani príčinný vzťah medzi ujmou na jeho strane a konaním žalovaného, t. j. kauzálny nexus, keď nepredložil jediný dôkaz o pravdivosti svojich tvrdení, neunesol dôkazné bremeno čo do oprávnenosti a výšky uplatneného nároku, preto žalobu zamietol.

1.3. O trovách konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 CSP a úspešnému žalovanému priznal plnú náhradu trov konania voči neúspešnému žalobcovi.

2. Proti uvedenému rozsudku súdu prvej inštancie podal žalobca odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom 9Co/3/2023 zo dňa 24. januára 2024 tak, že potvrdil rozsudok (prvý výrok) a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu (druhý výrok).

2.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie v dostatočnom rozsahu pre náležité zistenie skutkového stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa § 191 CSP, z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktorých aj založil svoje rozhodnutie, zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver, pričom nebolo možné konštatovať, že by v danom prípade neboli splnené procesné podmienky a konanie netrpí ani inou vadou, ktorá by mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vychádzajúc z obsahu žaloby a skutkových tvrdení uvedených žalobcom v žalobe, ale aj v priebehu konania možno vyvodiť, že vo vzťahu k žalovanému sa domáhal náhrady nemajetkovej ujmy tvrdiac, že bolo zasiahnuté do jeho osobnostných práv takým spôsobom, že mu vznikla ujma na zdraví, a to v súvislosti s konaním žalovaného. Uviedol, že sa možno len stotožniť s názorom súdu prvej inštancie, že žalobca žiadnym spôsobom nepreukázal, že by mu mala vzniknúť v súvislosti s ním popísaným konaním žalovaného ujma. Žalobca v konaní nepreukázal žiaden zmluvný vzťah medzi stranami sporu, a preto nemožno uvažovať ani o porušení zásady rovnakého zaobchádzania žalovaným vo vzťahu k žalobcovi. Správne súd prvej inštancie poukázal na tú skutočnosť, že podstatná skutková argumentácia žalobcu bola zmätočná, nejasná a nelogická. Správne preto súd prvej inštancie uzavrel, že pokiaľ sa žalobca domáhal vo vzťahu k žalovanému priznania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, žalobca neunesol dôkaznú povinnosť a nepreukázal, že by mu v súvislosti s konaním žalovaného akákoľvek ujma vznikla.

2.2. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že úspešnému žalovanému priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania voči neúspešnému žalobcovi.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie (ďalej aj „dovolateľ“). Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. c) CSP.

3.1. Podľa názoru dovolateľa, strana/žalobca nemal spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu, a teda mal za neho konať súdom ustanovený procesný opatrovník, a to pred súdom prvej inštancie, ako aj v odvolacom konaní. Vyplýva to zo samotného skutkového stavu, kde žalobca dňa 24.7.2009 navštívil pobočku VÚB, a.s. a predložil na preplatenie troch zmeniek, každú na sumu 2 miliardy eur (teda 6 miliárd eur), a keďže po overení týchto zmeniek u ich vystaviteľov vznikli na strane VÚB, a. s. pochybnosti o pravosti zmeniek, bolo dňa 31.7.2009 zo strany VÚB, a. s. podané trestné oznámenie na žalobcu. Na to bol žalobca uznesením ČVS: PPZ-99/BPK-V-2009, zo dňa 09. 11. 2009, obvinený za obzvlášť závažný zločin podvodu v štádiu pokusu. V priebehu vyšetrovania bol do trestného konania, na základe príkazu Špecializovaného trestného súdu, sp. zn. Pp/23/10, zo dňa 09. 03. 2010, na vyšetrenie duševného stavu, pribratý znalec z odboru zdravotníctva, odvetvie psychiatria, kde zo záverov znaleckého posudku, č. 52/2010, zo dňa 25. 03. 2010, vyplynulo, že obvinený/žalobca je duševne chorý, bol u neho diagnostikovaný schizofrénny proces v subchronickom priebehu, a teda nebol v čase spáchania skutku schopný rozpoznať protiprávnosť svojho konania a nebol schopný ovládať svoje konanie. Skutok spáchal pod vplyvom duševnej choroby, schizofrénie a navyše ani nebol schopný chápať zmysel trestného konania, a preto bolo trestné stíhanie zastavené, s tým, že obvinenému/žalobcovi

bolo navrhnuté ochranné psychiatrické liečenie ambulantnou formou. Z predloženej lekárskej správy zo dňa 22. júna 2021 vyplynulo, že stav žalobcu je bez podstatnej zmeny, je u neho diagnostikovaná paranoidná schizofrénia, adaptačné poruchy, iná psychická porucha zapríčinená poškodením a disfunkciou mozgu a somatickou chorobou. Na základe uvedeného je zrejmé, že tak vznikli závažné pochybnosti, či mal žalobca spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu v zmysle § 67, § 68 CSP, pričom túto okolnosť neskúmal ani súd prvej inštancie, ani odvolací súd ex officio.

3.2. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolateľ navrhol dovolaciemu súdu, aby rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaný vo vyjadrení uviedol, že na základe jeho názoru nie sú splnené podmienky pre podanie dovolania, rozsudok súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu považuje za vecne správny a žalobcom podané dovolanie za nedôvodné. Preto navrhol dovolaciemu súdu, aby dovolanie ako nedôvodné v zmysle ustanovenia § 448 CSP zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a tiež dôvodné.

6. Dovolateľ namietal, že ako strana/žalobca nemal spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu, a teda mal za neho konať súdom ustanovený procesný opatrovník, a to pred súdom prvej inštancie, ako aj v odvolacom konaní. Dovolací súd preto, vychádzajúc z obsahu dovolania, skúmal existenciu tzv. vady zmätočnosti. Ak totiž dovolanie z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z vád uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. zmätočnosť rozhodnutia) neznamena len splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

7. Podľa § 161 ods. 1 a 3 CSP súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť. Ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý možno odstrániť, súd urobí vhodné opatrenia na jeho odstránenie. Pritom spravidla môže pokračovať v konaní, ale nesmie vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ak sa nepodari nedostatok procesnej podmienky odstrániť, súd konanie zastaví. Súdom je povinný skúmať procesné podmienky v ktoromkoľvek štádiu konania.

7.1. Ustanovenie § 161 CSP má povahu generálneho procesného ustanovenia týkajúceho sa skúmania procesných podmienok. V zásade teda platí, že súd danosť alebo nedanosť procesných podmienok skúma ex officio, a to v ktoromkoľvek štádiu konania. V zmysle dôsledného uplatňovania princípu jednotnosti konania, čiže tzv. arbitrárneho poriadku, konanie tvorí jeden celok od momentu jeho začatia až do právoplatného skončenia. Kedykoľvek v priebehu konania zistí súd nedostatok procesnej podmienky, postupuje v konaní v závislosti od toho, či ide o odstrániteľný alebo neodstrániteľný nedostatok podmienky konania. Z naznačených procesných situácií je zrejmé, že súd je predovšetkým povinný urobiť vhodné opatrenia na odstránenie

nedostatku procesnej podmienky. Existencia nedostatku procesnej podmienky nebráni súdu, aby pokračoval už v začatom konaní, avšak nemôže vo veci meritórne rozhodnúť. Ak ide o odstrániteľnú vadu konania spôsobenú nedostatkom procesnej podmienky, musí súd využiť všetky procesné možnosti na to, aby nedostatok procesnej podmienky odstránil. Nedostatok procesnej spôsobilosti v plnom rozsahu súd odstraňuje postupom podľa § 68 a 69 CSP, keď za takúto stranu koná zákonný zástupca alebo procesný opatrovník. Až keď súd vyčerpá všetky procesné možnosti nápravy a vada konania sa neodstráni, konanie zastaví.

8. Podľa § 67 CSP každý môže pred súdom samostatne konať v rozsahu, v akom má spôsobilosť na právne úkony. Procesná spôsobilosť vyjadruje oprávnenie konať samostatne pred súdom, t. j. realizovať jednotlivé procesné úkony v konaní. Absencia procesnej spôsobilosti neznamená, že konkrétny subjekt nemôže vystupovať v konaní, ale len to, že musí byť v konaní zastúpený zástupcom, resp. že procesné úkony môže uskutočňovať len prostredníctvom zástupcu. Procesnou spôsobilosťou sa označuje spôsobilosť účastníka samostatne alebo prostredníctvom svojho zvoleného zástupcu vykonávať pred súdom procesné úkony. Túto spôsobilosť majú účastníci v zásade v takom rozsahu, v akom majú spôsobilosť na právne úkony podľa hmotného práva.

8.1. Rozsah procesnej spôsobilosti je priamo úmerný rozsahu spôsobilosti na právne úkony. Predpokladom meritórneho rozhodnutia súdu je okrem iného splnenie procesných podmienok. Z teoretického hľadiska rozdelíme procesné podmienky na podmienky na strane súdu, procesné podmienky na strane strany sporu, vecné procesné podmienky a tzv. negatívne procesné podmienky. Procesnú spôsobilosť zaraďujeme spolu s procesnou subjektivitou medzi procesné podmienky na strane strany sporu. Bez splnenia procesnej podmienky, a to existencie procesnej spôsobilosti nie je možné vo veci meritórne rozhodnúť. Na splnenie tejto procesnej podmienky musí súd prihliadať v ktoromkoľvek štádiu konania. Ak súd zistí, že nie je splnená podmienka procesnej spôsobilosti, urobí vhodné opatrenia na jej odstránenie. Súd postupuje predovšetkým tak, že v súlade s § 68 ods. 1 CSP bude ďalej konať so zákonným zástupcom, prípadne za splnenia podmienok podľa § 68 ods. 2 v spojení s § 69 CSP ustanoví strane procesného opatrovníka.

9. Podľa § 68 ods. 1 a 2 CSP v rozsahu, v akom nemá fyzická osoba spôsobilosť samostatne konať pred súdom, koná za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník. Procesný opatrovník môže byť v konaní ustanovený výlučne a len z procesných dôvodov, t. j. z dôvodov, ktoré nastali v priebehu konania v rovine procesného práva. Procesná spôsobilosť je jednou z podmienok konania. Absencia spôsobilosti fyzickej osoby samostatne konať pred súdom môže byť spôsobená rôznymi skutočnosťami, a to napríklad vekom, zdravotným stavom alebo rozhodnutím súdu o obmedzení spôsobilosti na právne úkony. Ide aj o situácie, keď je fyzická osoba procesne nespôsobilá vo vzťahu k predmetu konkrétneho sporu. Súd skúma jednak splnenie podmienok pre ustanovenie procesného opatrovníka, ako aj rozhoduje o tom, kto konkrétne bude za procesného opatrovníka ustanovený. V rozsahu, v akom fyzická osoba nie je spôsobilá pred súdom samostatne konať, ak nemá zákonného zástupcu, zastupuje ju procesný opatrovník.

10. Podľa § 69 CSP súd ustanoví opatrovníka fyzickej osobe, ktorá nemôže samostatne konať pred súdom a nemá zákonného zástupcu. Rovnako postupuje, ak zákonný zástupca nemôže za fyzickú osobu konať alebo ak je nečinný. Súd musí skúmať splnenie zákonom stanovených

predpokladov pre ustanovenie procesného opatrovníka fyzickej osobe, pričom tieto musia byť jednoznačne deklarované. Význam ustanovenia procesného opatrovníka má bezprostredný súvis s rešpektovaním práva strany na súdnu ochranu a s právom na spravodlivý súdny proces. Ak by súd neustanovil procesného opatrovníka, hoci na to boli splnené zákonné predpoklady, ide o vadu konania, ktorú možno namietat aj prostredníctvom riadneho, ale aj mimoriadnych opravných prostriedkov.

11. Právna úprava obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku umožňovala ustanoviť procesného opatrovníka aj fyzickej osobe, ktorá nebola schopná sa pred súdom samostatne vyjadrovať (§ 29 ods. 2). Uvedené ustanovenie upravovalo možnosť ustanoviť účastníkovi opatrovníka, a to iba na riešenie veci, ak išlo o účastníka síce postihnutého duševnou poruchou, ktorého spôsobilosť na právne úkony formálne nebola obmedzená.

11.1. Civilný sporový poriadok výslovne nerieši situáciu, ak strana je v dôsledku duševnej poruchy nespôsobilá v súdnom konaní zrozumiteľne vyjadrovať svoje nároky, prípadne obranu, v dôsledku čoho nie je spôsobilá plnohodnotne uplatňovať svoje procesné práva a plniť povinnosti z procesu vyplývajúce. Na daný prípad nie sú k dispozícii ani analogicky použiteľné ustanovenia Civilného sporového poriadku alebo iného zákona (analogia legis alebo iuris).

11.2. Dovolací súd vyslovuje názor, že s použitím Základných princípov čl. 4 ods. 2 CSP je potrebné vo vzťahu k žalobcovi aplikovať princíp racionálneho zákonodarcu a žalobcovi ustanoviť procesného opatrovníka podľa fiktívnej normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom. Vychádza pritom z pomyselnej normy, že súd ustanoví procesného opatrovníka fyzickej osobe, ktorá v dôsledku duševnej poruchy je nespôsobilá v súdnom konaní zrozumiteľne vyjadrovať svoje nároky, prípadne obranu.

12. Z obsahu spisu vyplýva, že výzvou na nastúpenie ambulantného ochranného liečenia bol dovolateľ vyzvaný, a to dňa 13. decembra 2010 na nástup na ambulantné ochranné liečenie, ktoré bolo uložené právoplatným rozhodnutím Špecializovaného trestného súdu sp. zn. PK - 2Nt/1/2010 v spojení s rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 1TOst/30/2010 (č. l. 45). Na základe diagnostických záverov MUDr. B. N. uvedených v lekárskej správe zo dňa 26. mája 2020, možno konštatovať, že u žalobcu bola diagnostikovaná paranoidná schizofrénia a iná psychická porucha zapríčinená poškodením a dysfunkciou mozgu a somatickou chorobou, bližšie neurčenou (č. l. 68). Na základe rozhodnutia Sociálnej poisťovne zo dňa 29. novembra 2018, bol žalovanému zvýšený invalidný dôchodok, čo nepochybne svedčí o jeho priznaní. (č. l. 27). Žalobca predložil znalecký posudok č. 52/2010 so záverom invalidizačnej choroby schizofrénie v subchronickom priebehu. Tiež predložil lekársku správu zo dňa 30. 4. 2019, v ktorej je uvedená diagnóza F 20.0 paranoidná schizofrénia a F 06.8 iná psychická porucha zapríčinená poškodením a dysfunkciou mozgu a somatickou chorobou. Žalobca tiež uviedol, že v konaní sp. zn. PK-2Nt/1/2010 Špecializovaného trestného súdu v Pezinku bol žalobcovi ustanovený advokát a v konaní 4Ncc/9/02 Okresného súdu Trebišov bola opatrovateľka. Zo záverov znaleckého posudku, č. 52/2010, zo dňa 25. 03. 2010 vyplýva nasledovné: „Objektívne psychiatricky znalci zistili príznaky vážnej duševnej choroby - psychózy. V obsahovej zložke myslenia prítomné psychotické príznaky - paranoidita, zárazy v myslení, myslenie čiastočne inkoharentné, psychotické schizofrénne poruchy asociačného myslenia Autizmus, poruchy kontaktu s realitou. Poruchy správania pod vplyvom psychotických porúch myslenia, k poruchám správania úplne nekritický. Bez pocitu psychickej morbidity.

Osobnosť alterovaná psychotickým procesom, Intelekt orientačne na hornej hranici pásma priemeru. Sekundárne na základe psychózy subdepresívne ladenie, príznaky anxiety. Znalci na základe štúdia spisu, záverov psychologického vyšetrenia, po podrobnom psychiatrickom vyšetrení a vzájomnej porade súhlasne diagnostikovali u obvineného duševnú chorobu - schizofréniu v subchronickom priebehu. Ochorenie sa prejavuje už niekoľko rokov, má vplyv na správanie obvineného. Trestný čin, z ktorého je obvinený, spáchal pod vplyvom duševnej choroby. V čase spáchania trestného činu obvinený nebol schopný rozpoznať protiprávnosť svojho konania a nebol schopný svoje konanie ovládať. (č. l. 165) Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu bod 21 vyplýva: „Správne súd prvej inštancie poukázal na tú skutočnosť, že podstatná skutková argumentácia žalobcu je zmätočná, nejasná a nelogická.“

13. Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené, v súvislosti s námietkou týkajúcou sa absencie procesnej spôsobilosti žalobcu v konaní konštatuje, že ak odvolací súd v bode 21. odôvodnenia rozhodnutia uviedol, že podstatná skutková argumentácia žalobcu bola zmätočná, nejasná a nelogická, žalobca neunesol dôkaznú povinnosť a nepreukázal, že by mu v súvislosti s konaním žalovaného akákoľvek ujma vznikla, vzhľadom na čo potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý žalobu zamietol, nepostupoval tak v súlade s ustanovením § 161 ods. 1 a 3 CSP, a teda počas konania neprihliadol na to, či je splnená jedna z podmienok konania, za ktorých môže konať a rozhodnúť. Pritom spravidla súd môže pokračovať v konaní, ale nesmie vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V danom prípade sa jednalo o nedostatok procesnej podmienky, ktorý bolo možné odstrániť, a to vhodnými opatreniami. Súd mal ustanoviť žalobcovi procesného opatrovníka. Význam ustanovenia procesného opatrovníka má bezprostredný súvis s rešpektovaním práva strany na súdnu ochranu a s právom na spravodlivý súdny proces. Ak odvolací súd konštatoval, že argumentácia žalobcu je zmätočná, nejasná a nelogická a nevzal do úvahy závery vyplývajúce z predloženého znaleckého posudku, č. 52/2010, zo dňa 25. 03. 2010, z ktorého vyplynulo, že obvinený/žalobca je duševne chorý, bol u neho diagnostikovaný schizofrénny proces v subchronickom priebehu, a teda nebol v čase spáchania skutku schopný rozpoznať protiprávnosť svojho konania a nebol schopný ovládať svoje konanie, skutok spáchal pod vplyvom duševnej choroby, schizofrénie a navyše ani nebol schopný chápať zmysel trestného konania, a preto bolo trestné stíhanie zastavené, s tým, že obvinenému/žalobcovi bolo navrhnuté ochranné psychiatrické liečenie ambulantnou formou, a tiež závery vyplývajúce z predloženej lekárskej správy zo dňa 22. júna 2021, že stav žalobcu je bez podstatnej zmeny, je u neho diagnostikovaná paranoidná schizofrénia, adaptačné poruchy, iná psychická porucha zapríčinená poškodením a disfunkciou mozgu a somatickou chorobou, konal tak so stranou, ktorá nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu, t. j. realizovať jednotlivé procesné úkony v konaní. Zrozumiteľné vyjadrovanie sa osôb totiž nezahŕňa len postulačnú spôsobilosť, resp. zahŕňa nielen verbálnu ale aj mentálnu spôsobilosť.

14. Dovolací súd v súhrne uvádza, že absencia procesnej spôsobilosti neznamená, že konkrétny subjekt nemôže vystupovať v konaní, ale len to, že musí byť v konaní zastúpený zástupcom, resp. že procesné úkony môže uskutočňovať len prostredníctvom zástupcu. Preto bude úlohou súdu prvej inštancie v prejednávanej veci ustanoviť žalobcovi procesného opatrovníka, pričom vhodnou osobou by mohol byť ombudsman pre zdravotne a telesne postihnutých.

42.**R O Z H O D N U T I E**

Absencia ústneho odôvodnenia rozsudku zakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP. Túto vadu nemožno považovať za odstránenú doručením písomného vyhotovenia rozsudku stranám. Podľa § 219 ods. 1 CSP má súd povinnosť rozsudok vyhlásiť verejne, čo znamená okrem iného uviesť nielen výrok, ale i odôvodnenie, aby strany sporu vedeli, prečo súd rozhodol daným spôsobom.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. marca 2025 sp. zn. 6Cdo/119/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Bývalý Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. mája 2019, č. k. 41C/246/2012-643 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti zámennej zmluvy uzatvorenej 27. júla 2008 medzi žalovanými 1/ a 2/ (týkajúcej sa nehnuteľností v k. ú. Z.), určenia, že žalobcovia 1/ a 2/ sú vlastníkami v petite žaloby špecifikovaných nehnuteľností a žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (pozn. vzhľadom na dovolacie dôvody týkajúce sa absencie ústneho odôvodnenia rozsudku pri jeho verejnom vyhlásení je právne, či vecné posúdenie súdov irelevantné, a preto sa bližšie v tomto uznesení neuvádza).
2. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalobcov 1/ a 2/ rozsudkom z 30. septembra 2022, sp. zn. 6Co/45/2020 podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovaným priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd k odvolacej námietke žalobcov spochybňujúcej riadne zdôvodnenie vyhláseného rozsudku súdom prvej inštancie uviedol, že toto pochybenie nie je dôvodom na zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie. Nesprávnym postupom súdu prvej inštancie, ktorý zo zvukového záznamu z pojednávania z 29. mája 2019 skutočne vyplýval, neboli porušené práva žalobcov na spravodlivý súdny proces, pretože k jeho zhojeniu došlo v rámci písomného zdôvodnenia rozsudku, ktoré má náležitosti vyplývajúce z ust. § 220 ods. 2 CSP. Z obsahu odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie boli dôvody, pre ktoré žalobu zamietol, zrejme a žalobcovia tak mali procesnú možnosť vo vzťahu k nim argumentovať v rámci podaného odvolania, čo aj urobili.
3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 5/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie. Dovolanie odôvodnili ustanovením § 420 písm. f) CSP, t. j. nesprávnym procesným postupom súdu znemožňujúcim strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a súčasne ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP,

t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudky nižších súdov a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Poukázali na § 219 ods. 1 CSP, ktorý nebol súdom prvej inštancie dodržaný, keď sudkyňa vôbec rozsudok žiadnym spôsobom neodôvodnila. Uvedené bolo namietané i v odvolaní a nesúhlasia so záverom odvolacieho súdu, že predmetný nesprávny postup bol zhojený doručením písomného zdôvodnenia (navyše lehota na napísanie rozsudku bola predĺžená o skoro dva mesiace), ktoré zodpovedá ust. § 220 ods. 2 CSP. Žalobcovia nevedeli, prečo žaloba bola zamietnutá, pričom dôvody boli kreované dodatočne (a tieto sa dozvedeli pomerne s veľkým odstupom). Neriešenú otázku vymedzili nasledovne: či úplná absencia ústneho odôvodnenia rozsudku podľa § 219 ods. 1 CSP môže byť zhojená písomným vyhotovením rozsudku, v ktorom sa dôvody rozsudku dodatočne doplnia a uvedú a či takýto postup nepredstavuje porušenie práva na spravodlivý proces.

4. Žalovaní navrhli dovolanie zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/ až 5/ je prípustné a dôvodné.

6. Žalobcovia v dovolaní s poukazom na § 420 písm. f) CSP namietali, že sudkyňa súdu prvej inštancie žiadnym spôsobom verejne vyhlásený rozsudok neodôvodnila, pričom dôvody rozhodnutia sa dozvedeli až z písomného odôvodnenia s poznámkou, že i toto bolo vypracované v rámci neprimerane predĺženej lehoty na vypracovanie rozhodnutia. Sú názoru, že tieto dôvody boli konštruované dodatočne. Na túto vadu neprihliadol ani odvolací súd.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Z obsahu spisu vyplýva, že rozsudok súdu prvej inštancie bol verejne vyhlásený na pojednávaní 29. mája 2019 (pozn.: v zápisnici z pojednávania sa však uvádza, že rozsudok bol i zdôvodnený, čo sa neskôr ukázalo, že nezodpovedá skutočnosti). Rozhodnutie bolo vypracované v rámci predĺženej lehoty na vyhotovenie a odoslanie rozhodnutia s odôvodnením skutkovej a právnej náročnosti veci (viď č. l. 642). Odvolací súd posudzujúc odvolanie žalobcov k ich námietke spochybňujúcej riadne zdôvodnenie vyhláseného rozsudku súdom prvej inštancie uviedol, že toto pochybenie nie je dôvodom na zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie. Nesprávnym postupom súdu prvej inštancie, ktorý zo zvukového záznamu z pojednávania z 29. mája 2019 skutočne vyplýval, neboli porušené práva žalobcov na spravodlivý súdny proces, pretože k jeho zhojeniu došlo v rámci písomného zdôvodnenia rozsudku, ktoré má náležitosti vyplývajúce z ust. § 220 ods. 2 CSP. Z obsahu odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie boli

dôvody, pre ktoré žalobu zamietol, zrejme a žalobcovia tak mali procesnú možnosť vo vzťahu k nim argumentovať v rámci podaného odvolania, čo aj robili.

9. Podľa § 219 ods. 1 CSP rozsudok súd vyhlasuje vždy verejne a v mene Slovenskej republiky. Pritom uvedie výrok rozsudku spolu s odôvodnením a poučením o odvolaní a o možnosti exekúcie.

10. Verejné vyhlásenie rozsudku je zárukou spravodlivého konania a patrí k ústavným princípom právneho štátu. Nie je to len formálny a samoúčelný úkon. Jeho podstata má zásadný význam a spája sa s viacerými procesnoprávnymi dôsledkami.

11. Dovolací súd už vo svojej skoršej rozhodovacej činnosti poukázal na dôležitosť a neopakovateľnosť verejného vyhlásenia rozsudku (napr. R 14/2010, 5Cdo/120/2009, 3MCdo 16/2011) ako dôležitého procesnoprávneho inštitútu tvoriaceho imanentnú súčasť práva na spravodlivý proces.

12. Vyhlásením sa rozumie verejné zoznámenie účastníkov, ostatných osôb s obsahom rozsudku a s jeho odôvodnením. (...) Vyhlásenie má význam z hľadiska výchovného pôsobenia a kontroly. Okrem toho sú dôležité aj procesné účinky ako je záväznosť rozhodnutia, vznik možnosti vzdania sa opravného prostriedku a pod. Preto je potrebné venovať obsahu, forme a zrozumiteľnosti ako aj dôstojnosti vyhlásenia náležitú pozornosť (Krajčo, J. a kolektív, Občiansky súdny poriadok, I. diel Komentár, EUROUNION, máj 2006, str. 416).

13. Ústne odôvodnenie vyhláseného rozhodnutia musí zodpovedať povahe konkrétnej prejednávanej veci a sledovať predovšetkým to, aby rozhodnutiu súdu bolo porozumené (R V/1968 s. 39).

14. V danej veci nebolo sporné, že rozsudok súdu prvej inštancie nebol žiadnym spôsobom v rámci postupu podľa § 219 ods. 1 CSP sudkyňou ústne odôvodnený. Toto konštatoval i odvolací súd, hoci uvedené nepovažoval za dôvod na zrušenie rozsudku.

15. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze z 15. novembra 2018 sp. zn. IV. ÚS 58/2018 konštatoval porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to z dôvodu rozporu medzi ústnym odôvodnením rozhodnutia a jeho písomným odôvodnením týkajúcim sa zákonného dôvodu rozhodnutia o predmete konania (pri ústnom vyhlásení bola žaloba sťažovateľky považovaná za prípustnú, nie však za dôvodnú a v písomnom vyhotovení rozhodnutia bolo uvedené, že žaloba nie je prípustná a ak by aj bola, nie je dôvodná; uvedené nemalo vplyv na výrok rozhodnutia).

16. K záveru o porušení práva na spravodlivý proces potom v zmysle úsudku „od väčšieho k menšiemu“ (argumentum a maiore ad minus) je potrebné dospieť i v prípade, keď súd svoje rozhodnutie ústne neodôvodnil vôbec. Nie je možné odobriť postup, kedy sudca „ignoruje“

ustanovenie zákona, ktoré mu ukladá povinnosť pri verejnom vyhlásení rozsudku uviesť nielen výrok rozsudku, ale i odôvodnenie a poučenie o odvolaní a o možnosti exekúcie.

17. Absencia ústneho odôvodnenia rozsudku zakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Uvedenú vadu nemožno považovať za odstránenú doručením písomného vyhotovenia rozsudku stranám. Dovolací súd zdôrazňuje, že v zmysle § 219 ods. 1 CSP má súd povinnosť rozsudok vyhlásiť verejne, čo znamená okrem iného uviesť nielen výrok, ale i odôvodnenie, aby strany sporu vedeli, prečo súd rozhodol daným spôsobom.

43.**R O Z H O D N U T I E**

Ak bolo odvolanie v posledný deň odvolacej lehoty podané do systému spravovaného Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky a určeného na zabezpečenie doručovania elektronických podaní súdom cez portály ÚPVS a e-žaloby.sk, je takéto odvolanie potrebné považovať za podané včas. Skutočnosť, že k prenosu dát na súd došlo z portálu e-žaloby.sk až v ďalší deň, nemôže byť na ťarchu odvolateľa.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. marca 2025 sp. zn. 9Cdo/5/2025)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) z 24. januára 2024, č. k. NM-4C/382/2015-196 zamietol žalobu a žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinstančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Rozhodol tak s poukazom na ustanovenia § 100 a nasl., § 53 ods. 9 a § 565 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov s odôvodnením, že žalovaný úspešne uplatnil námietku premĺčania žalobného nároku. Mal za preukázané, že medzi právnou predchodkyňou žalobkyne F.F., R.F., ako veriteľom a žalovaným ako dlžníkom bola 2. júna 2008 uzatvorená zmluva o splátkovom úvere č. 0274730182, ktorá bola zmluvou spotrebiteľskou. Žalovaný si svoje povinnosti zo zmluvy neplnil riadne a včas, preto právna predchodkyňa žalobkyne oznámila dlžníkovi – žalovanému, že je v omeškaní so splácaním pohľadávky ku dňu 30. júna 2013 vo výške 2.091,06 eura s príslušenstvom a zároveň ho vyzvala, aby dlžnú sumu uhradil do 15 dní odo dňa doručenia výzvy, pričom žalovaného poučila, že ak tak nerobí, je oprávnená vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru a postúpiť pohľadávku na tretiu osobu. Následne dňa 2. septembra 2013 vyhlásila právna predchodkyňa žalobkyne mimoriadnu splatnosť úveru a oznámila to listom z 3. septembra 2013 žalovanému. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že z rozpisu úhrad úveru žalovaným vyplýva, že žalovaný poslednú splátku realizoval v mesiaci február 2009, následne žalovaný realizoval splátky nižšie, ako boli zmluvne dohodnuté, a teda k zosplatneniu celého dlhu mohlo v súlade s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka dôjsť pre nezaplatenie splátky nasledujúcej po splátke, ktorá bola realizovaná, teda splátky za mesiac august 2009 (za tento mesiac si strany dohodli splátku v sume 0 eur v súvislosti s odkladom splátok do tohto mesiaca). Trojročná premĺčacia doba plynula odo dňa, kedy sa právo mohlo vykonať po prvýkrát, teda od 21. októbra 2009, pričom táto uplynula dňom 20. októbra 2012. Keďže žaloba bola súdu doručená až dňa 21. augusta 2015, súd posúdil nárok žalobkyne ako premĺčaný a žalobu zamietol. Výrok, ktorým rozhodol o trovách konania odôvodnil ustanoveniami § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a úspechom žalovaného v konaní.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 31. júla 2024 sp. zn. 17Co/30/2024 odmietol odvolanie žalobkyne podľa § 386 písm. a) CSP ako podané oneskorene. Odvolací súd vychádzal zo zistenia, že podľa obsahu spisu bol rozsudok súdu prvej inštancie doručený žalobkyni prostredníctvom právneho zástupcu 1. marca 2024, lehota na podanie odvolania tak začala plynúť v nasledujúci deň, t. j. 2. marca 2024 a skončila 16. marca 2024. Keďže išlo o sobotu, v súlade s § 121 ods. 4 CSP posledným dňom lehoty na podanie odvolania bol najbližší nasledujúci pracovný deň, t. j. pondelok 18. marca 2024, kedy mohla žalobkyňa najneskôr podať odvolanie priamo na súde, resp. ho v tento deň odoslať súdu poštovou službou alebo zaslať elektronicky. Z výsledku informatívneho overenia podpisov a pečatí v elektronickej správe vyplynulo, že právny zástupca žalobkyne podpísal odvolanie dňa 19. 3. 2024 o 7:24 hod. a z potvrdenia o odoslaní podania vyplýva, že odvolanie bolo odoslané súdu elektronicky žalobkyňou prostredníctvom jej právneho zástupcu dňa 19. 3. 2024 o 8:04 hod. Žalobkyňa teda podala odvolanie už v čase, kedy napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie bol právoplatný a nebolo možné ho napadnúť odvolaním.

3. Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej len „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, domáhajúc sa zrušenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a vrátenia mu veci na ďalšie konanie. Zároveň navrhla, aby dovolací súd rozhodol o odklade právoplatnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Žalobkyňa mala za to, že odvolací súd nesprávne posúdil oneskorenosť podania jej odvolania a nesprávne postupoval pri zisťovaní, či predmetné odvolanie bolo skutočne podané oneskorene. Tvrdila, že odvolanie bolo cestou jej právneho zástupcu podané včas, a to 18. marca 2024 o 23:02:24 hod. prostredníctvom portálu ežaloby.sk a zároveň bolo dňa 18. marca 2024 o 23:51 hod. odoslané aj e-mailom na adresu podateľne Okresného súdu Trenčín. Na preukázanie svojich tvrdení priložila k dovolaniu kópie dokumentov – notifikácie o odoslaní elektronického podania č. 0905185624 prostredníctvom portálu ežaloby.sk z 18. marca 2024, detail notifikácie k odoslaniu podania 0905185624, ako aj e-mailovú správu odoslanú na adresu podatelnaOSTN@justice.sk s predmetom „k sp. zn. NM-4C/382/2015 - DPS financial consulting proti W. E. - odvolanie proti rozsudku c.k. NM-4C/382/2015-196 z 24.01.2024“ s prílohami a potvrdenie o doručení e-mailovej správy odoslanú z adresy podatelnaOSTN@justice.sk s údajom o doručení správy dňa 18.3.2024 o 23:50:32. Žalobkyňa doplnila, že vzhľadom k tomu, že sa od 1. apríla 2017 zo systému ÚPVS už nezasiela potvrdenie o odoslaní podania do elektronickej schránky odosielateľa, je čas odoslania uvedený výlučne v používateľskom rozhraní (vnútornom konte) ežaloby.sk odosielateľa. S poukazom na § 25 ods. 1 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o e-Governmente“) konštatovala, že jej odvolanie je nutné považovať za doručené okamihom jeho odoslania do elektronickej schránky orgánu verejnej moci, v tomto prípade do podateľne Okresného súdu Trenčín, prostredníctvom portálu ÚPVS – ežaloby.sk, dňa 18. marca 2024. Akékoľvek technické komplikácie na strane správcu portálu totiž nemôžu byť na ťarchu žalobkyne. Keďže odvolací súd neumožnil žalobkyni preukázať včasnosť podania jej odvolania, znemožnil jej uskutočňovať procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý proces a tým aj k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

4. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a dôvodné.

6. Najvyšší súd už v judikátoch R 23/1994 a R 4/2003 považoval za prípad odňatia možnosti konať pred súdom postup súdu, ktorý sa odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie, zastavil konanie alebo odvolací súd odmietol odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané. Uvedený záver má oporu aj v rozhodnutiach vydaných za účinnosti Civilného sporového poriadku (sp. zn. 8Cdo/156/2019, 7Cdo/72/2019, 5Cdo/159/2021, 9Cdo/63/2022).

7. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd skúmal, či odmietnutie odvolania žalobkyne odvolacím súdom vykazovalo znaky procesného postupu znemožňujúceho strane sporu, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle CSP.

8. Podľa § 362 ods. 1 CSP odvolanie sa podáva v lehote 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti ktorého rozhodnutiu smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

9. Podľa § 125 ods. 1 a 2 CSP podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe. Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva.

10. Podľa § 121 ods. 1 až 5 CSP lehota podľa tohto zákona môže byť určená podľa hodín, dní, týždňov, mesiacov a rokov. Do plynutia lehoty určenej podľa dní sa nezapočítava deň, keď nastala skutočnosť určujúca začiatok lehoty. Lehoty určené podľa týždňov, mesiacov alebo rokov sa končia uplynutím toho dňa, ktorý sa svojím označením zhoduje s dňom, keď nastala skutočnosť určujúca začiatok lehoty; ak ho v mesiaci niet, posledným dňom mesiaca. Ak koniec lehoty pripadne na sobotu alebo deň pracovného pokoja, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň. Lehota je zachovaná, ak sa v posledný deň lehoty urobí úkon na súde alebo sa podanie odovzdá orgánu, ktorý má povinnosť ho doručiť; to platí aj vtedy, ak je podanie urobené elektronickými prostriedkami doručené súdu mimo pracovného času.

11. Podľa § 2 ods. 3 zákona o e-Governmente, ak ide o postup orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci a ak ide o náležitosti návrhu na začatie konania, žaloby, žiadosti, sťažnosti, vyjadrenia, stanoviska, ohlásenia alebo iného obdobného dokumentu, ktoré sa v konaní predkladajú orgánu verejnej moci, a o náležitosti rozhodnutia, žiadosti, vyjadrenia, stanoviska alebo iného orgánu verejnej moci, a o náležitosti rozhodnutia, žiadosti, vyjadrenia, stanoviska

alebo iného dokumentu, ktoré v konaní vydáva orgán verejnej moci, použijú sa ustanovenia osobitných predpisov, ak tento zákon v ustanoveniach § 4 až § 6, § 10, § 17 a § 18 a v ustanoveniach o identifikácii (§ 19 a § 20), autentifikácii (§ 19, § 21 a § 22), autorizácii (§ 23), elektronickom podaní (§ 24, § 25 a § 28), elektronickom úradnom dokumente (§ 26, § 27 a § 28), elektronickom doručovaní (§ 11 až § 16 a § 29 až § 34), zaručenej konverzii (§ 35 až § 39) a referenčných registroch a referenčných údajoch (§ 49 až § 55) neustanovuje inak.

12. Podľa § 25 ods. 1 a 2 zákona o e-Governmente, ak osobitný predpis na účely konania o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach osôb ukladá osobe povinnosť podať alebo doručiť orgánu verejnej moci návrh na začatie konania, žalobu, žiadosť, sťažnosť, vyjadrenie, stanovisko, ohlásenie alebo iný dokument alebo ak ju na ich podanie oprávňuje, považuje sa táto povinnosť za riadne splnenú alebo toto oprávnenie za riadne využité podaním elektronického podania alebo doručením elektronického podania, ktoré je autorizované za podmienok podľa § 23 ods. 1. Ustanovením prvej vety nie sú dotknuté oprávnenia orgánu verejnej moci podľa osobitných predpisov požadovať odstránenie väd, doplnenie elektronického podania, odmietnuť prijatie elektronického podania alebo možnosť, či povinnosť orgánu verejnej moci nekonať alebo konanie zastaviť, ak je elektronické podanie neúplné. Elektronické podanie je podané jeho odoslaním do elektronickej schránky orgánu verejnej moci; na účely preukázania momentu odoslania sa použijú údaje z potvrdenia podľa odseku 8. Ak osobitný predpis ustanovuje pre návrh na začatie konania, žalobu, žiadosť, sťažnosť, vyjadrenie, stanovisko, ohlásenie alebo iný dokument, ktoré sú urobené elektronickými prostriedkami, povinnosť doplniť ich písomne alebo ústne do zápisnice, táto povinnosť je riadne a včas splnená doručením elektronického podania.

13. Podľa § 25 ods. 7 a 8 zákona o e-Governmente, správa ústredného portálu a správca špecializovaného portálu vytvoria verejne dostupné aplikačné rozhranie na vytvorenie a podanie elektronického podania automatizovaným spôsobom, a to pre všetky prípady, v ktorých umožňujú vytvorenie a podanie elektronického podania prostredníctvom používateľského rozhrania; to platí aj pre doplnkové služby na vytváranie elektronického podania prostredníctvom používateľského rozhrania, ak ich správca ústredného portálu alebo správca špecializovaného portálu vytvára. Správca modulu procesnej integrácie a integrácie údajov sprístupňuje v tomto module všetky programové rozhrania podľa prvej vety, na čo mu správcovia podľa prvej vety poskytnú súčinnosť. Správca prístupového miesta zabezpečí vytvorenie potvrdenia elektronického podania a rovnopisu elektronického podania odoslaného cez používateľské rozhranie prístupového miesta, a ak tomu nebránia technické alebo iné objektívne dôvody, zabezpečí aj sprístupnenie v elektronickej schránke odosielateľa.

14. Podľa § 30 ods. 5 zákona o e-Governmente, údaje uvedené v elektronickej doručenke, ktorá bola potvrdená podľa odseku 3, sa považujú za pravdivé, kým nie je preukázaný opak.

15. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy pre súdy je prevádzkovateľom portálu ežaloby.sk, ktorý umožňuje elektronicky urobiť podanie priamo na konkrétny súd. Ak strana sporu (účastník konania) podá svoje podanie prostredníctvom tejto siete, podáva ho do príslušnej elektronickej podateľne súdu, ktorému je podanie adresované.

16. K tomu, aby nastali účinky podaného odvolania zaslaného elektronickými prostriedkami, je nevyhnutné, aby strana sporu (účastník konania) uviedla správny súd, ktorému má byť odvolanie adresované a pokiaľ podanie vo veci samej urobí bez zaručeného elektronického podpisu, musí ho doručiť súdu písomne v zmysle § 125 ods. 1 CSP do desiatich dní. Pre zachovanie lehoty na podanie odvolania bude v danom prípade rozhodný okamih odoslania elektronického podania do elektronickej schránky podľa poslednej vety § 25 ods. 1 zákona o e-Governmente bez potreby ďalšieho preukazovania okamihu skutočného doručenia podania z tohto systému na určený súd. To plne korešponduje aj so znením § 121 ods. 5 CSP, pokiaľ ide o zachovanie procesných lehôt. Strane sporu (účastníkovi konania) totiž nemôže byť na ťarchu následný prenos dát z portálu na určený súd, nakoľko nemá žiadnu možnosť ovplyvniť túto fázu doručovania (sp. zn. 5Cdo/12/2018).

17. Ako správne konštatoval aj odvolací súd, z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa prevzala rozsudok súdu prvej inštancie 1. marca 2024 (č. l. 207 spisu). Lehota na podanie odvolania proti uvedenému rozhodnutiu začala žalobkyni plynúť nasledujúci deň, 2. marca 2024. Koniec 15-dňovej lehoty na podanie odvolania pripadol na sobotu 16. marca 2024, preto v zmysle § 121 ods. 4 CSP posledným dňom lehoty na podanie odvolania bol najbližší nasledujúci pracovný deň, t. j. pondelok 18. marca 2024.

18. Obsah spisu tiež preukazuje, že žalobkyňa podala odvolanie voči uvedenému rozhodnutiu elektronickými prostriedkami prostredníctvom portálu e-žaloby (č. l. 208 a nasl.) podpísané zaručeným elektronickým podpisom právneho zástupcu žalobkyne. Listinná kópia odvolania založená v súdnom spise je opatrená podacou pečiatkou Okresného súdu Trenčín s dátumom 19. marca 2024. V spise sa tiež nachádza elektronická doručenka (č. l. 225) potvrdzujúca doručenie odvolania 19. marca 2024 a výsledok informatívneho overenia podpisov a pečatí v elektronickej správe (č.l. 226 spisu) taktiež s dátumom 19. marca 2024.

19. Z dokladov priložených k dovolaniu (č. l. 253 a nasl.) – notifikácie vygenerovanej portálom e-žaloby o odoslaní podania do eBoxu vyplýva, že podanie č. 0905185624, názov podania E_odvolanie žalobcu proti rozsudku, bolo úspešne odoslané Okresnému súdu Trenčín dňa 18. marca 2024 o 23:04:38. Zároveň z kópie e-mailovej správy odoslanej z adresy marianf@advoconsulting.sk na adresu podatelnaOSTN@justice.sk s prílohami vyplýva, že Okresnému súdu Trenčín bolo odvolanie zaslané aj e-mailom, a to 18. marca 2024 o 23:51 h. Predmetný e-mail nebol súdom prvej inštancie do spisu založený a na základe dopytu najvyššieho súdu súd prvej inštancie uviedol, že ho v súčasnosti už nie je možné dohľadať a overiť jeho doručenie (v čase dopytu dovolacieho súdu mal súd prvej inštancie archivované len tie e-maily bez zaručeného elektronického podpisu, ktoré mu boli doručené od septembra 2024).

20. Hoci teda z elektronickej doručenky založenej v spise vyplýva, že dátum doručenia odvolania žalobkyne na súd prvej inštancie bol 19. marec 2024 (z čoho vychádzal aj odvolací súd), s poukazom na § 25 ods. 1 a ods. 8, § 30 ods. 5 zákona o e-Governmente a na doklady pripojené k dovolaniu (bod 22 tohto odôvodnenia), dovolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne bolo v skutočnosti doručené súdu prvej inštancie už 18. marca 2024. Žalobkyňa preukázala, že k úspešnému odoslaniu odvolania do systému eBox, ktorý spravuje Ministerstvo spravodlivosti

Slovenskej republiky za účelom zabezpečenia doručovania elektronických podaní súdom cez portály ÚPVS a e-žaloby.sk, došlo 18. marca 2024, pričom žalobkyňa odvolanie riadne adresovala Okresnému súdu Trenčín, a to elektronicky so zaručeným elektronickým podpisom prostredníctvom portálu e-žaloby. Skutočnosť, že k prenosu dát na súd došlo z portálu e-žaloby až 19. marca 2024, o čom svedčí elektronická doručka, nemôže byť na ťarchu žalobkyne. Z uvedeného je zrejmé, že odvolanie bolo podané v posledný deň 15-dňovej lehoty na podanie odvolania, a teda bolo podané včas.

21. Napokon odvolanie žalobkyne bolo potrebné považovať za podané včas aj preto, že žalobkyňa preukázala odoslanie odvolania súdu prvej inštancie e-mailom na adresu podateľne súdu prvej inštancie v rámci odvolacej lehoty. V zmysle § 125 ods. 2 CSP by odvolanie doručené elektronicky so zaručeným elektronickým podpisom dňa 19. marca 2024 mohlo byť považované za doplnenie predchádzajúceho podania, odoslaného e-mailom, hoci súd prvej inštancie nepostupoval správne, keď e-mailové podanie žalobkyne do súdneho spisu nezaložil a ani nezabezpečil jeho bezpečné uloženie do systému Súdneho manažmentu.